

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 05608

DI SHTOT FUN TSORN

Shmuel Izban

Permanent preservation of this book was made possible

by Marsha S. Mirsky

in memory of

Jacob & Leah Kushnir, beloved grandparents

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

די שטאט פון צאנז

דער צײַלונגען

שמואל איזכאן

די שטאט פון צארן

(ניו יארקער דערציילונגען)

פארלאג „זריעה“

מאנאטעווידיעס 1955

**IMPRESO EN EL URUGUAY
PRINTED IN URUGUAY**

**COPYRIGHT BY
SAMUEL ISBAN
2475 E. 22 St.
Brooklyn 35, New York**

SAMUEL ISBAN

DI SHTOT FUN TZORN

La Ciudad de la Ira

(The City of Wrath)

EDITORIAL "ZRIAH"

Montevideo - Uruguay

1955

אִי נֶה אַל ט :

7	— — — — —	1. די שטאט פון גאָרן
37	— — — — —	2. דער דאָקטאָר פון וויליאמסבורג
53	— — — — —	3. די 24 שעה פון אויגוסט גיינער
87	— — — — —	4. לינקאָלנס ביינער
109	— — — — —	5. אַ ווונדערפאל
139	— — — — —	6. די געשיכטע פון אַ האַר-פארוק
161	— — — — —	7. אויף מאלבערייסטריט
179	— — — — —	8. דער טעפיד פון מזלות
205	— — — — —	9. זעכצן יורשים

די שטאט פון צארן

I

א האלבע נאכט האט ברוד ווינטער זיד געראנגלט מיט די חלומות. הונדערט און זיבן געפייניקטע יידן האבן זיד אריינגעריסן אין זיין שלאף און אים געמאטערט מיט זעאונגען, וואס קומען בלויז צו יענע אומגערעכט טע, וואס אנטלויפן פון שולדן און פליכטן. די זעאונגען האבן זיד געלייגט איבער אים ווי שווערע לאסטן. קאלטע אנגסטן האבן ארויסגעשלאגן אויף זיין לייב. ער האט אן אפגעשוואכטער זיד געווארפן אויף זיין געלעגער, וועלנדיק אפטרײבן פון זיד די געפייניקטע יידן וואס זיינען, ווי געשטארבענע מלאכים, געשווימען איבער וואלקנס. באלד האבן די חלום יידן געהאלטן און בייטן זייער צורה. פון די מלאכים זיינען געווארן טייוואלים מיט הערנער, וואס רייטן אויף רעננבויגנס. די רייטנדיקע טייר וואלים האבן פלינק זיד פארוואנדלט אין נאקעטע סקעלעטן. די סקעלעטן, צוגעברענטע ביינער, האבן זיד געטראגן צו אים מיט אזא רוגה, אז עס האט אים גענומען שטיקן. ער האט אויפגעשוידערט. דאס לשון איז ביי אים אפגענומען געווארן. דאך האט ער מיט א שוואך קול — א קוים הערבאר קול — געפרעגט:

— ווער זייט איר?

— דערקענסט אונדו נישט? מיר קומען פון דעם לאנד פון דיין געביין. הונדערט און זיבן לאנדסלייט פון דער שטאט קויאוועק, אין פוילן. דורך טויזנט יאר האט דער באשעפער געהאלטן א וואך אויג אויף דעם ישוב. אויף דער זעלבער ערה, ווו מיר זיינען געבוירן געווארן — האבן מיר אנדזערע מתים צו קבורה געפירט און פלוצים — ווייסט דאך — דער דייטש האט פוילן הרוב געמאכט און די יידן אומגעבראכט. אונדזער שטאט איז אפגעווישט געווארן. פופצן טויזנט יידן זיינען אומגעקומען מיט די פיר מיתות־בית־דין. בלויז מיר, הונדערט און זיבן געפייניקטע, זיינען אנטררינען...

— הייסט עס, איר זייט לעבן געבליבן? — האָט ווינטער אין שלאָף זיך געהידושט.

— מיר זיינען נישט געבליבן לעבן אין דער בהלה — האָבן די תלום-יידן אָפגעשטריטן — מיר זיינען געשטאַרבן ווי מיליאָנען אַנדערע קדושים. אָבער מיר זיינען אויפגעשטאַנען פון די קברים, אַלע מיתות משונות זיינען איבער אונדז דורכגעפירט געוואָרן. די תליות, די קאַלד-אווונס, די קרעמאַטאָריעס... וואָס איז? דו לעבסט אין דער שטאַט פון טרייסט צי אין דער שטאַט פון צאַרן? חלפּים האָבן אונדזערע העלזער דורכגעזעגט. אָבער מיר זיינען צוריקגעקומען צום לעבן. איבער די פּלאַץ מען פון די ברענענדיקע יידן, האָבן מיר זיך געטראָגן ביז צו דיין צו-קאַפּנס, כדי דיר צו וועקן פון דיין שלאָף. שטיי אויף, ברודר ווינטער! מיליאָנען פון דיין פּאַלק זיינען פּאַרטיליקט געוואָרן. שטיי אויף!

— וואָס קען איר טאָן? כ'בין אַליין אַ שלאָפּער מענטש — האָט ווינטער געקרבצט — כאַטש דאָס האַרץ גייט מיר אויס פון רחמנות.

— רחמנות איז ווייט פון צדקות. רחמנות איז רשעות, ס'רופט אַרויס אַ ווידערגעפיל ביים נדבן צום בעטלער... און מיר ווילן אַ גלייכן חלק אין לעבן. מיר בעטן נישט אונדזער חלק. מיר מאַנען. קוק זיך אַרום, ברודר! וווּ האַסטו זיך באַזעצט? אין אַ שטאַט פון צאַרן, וווּ ס'איז נישטאָ קיין טרייסטער? גאט האָט אומגעבראַכט אָן רחמנות אַלע וווּיך ערטער פון יעקב. ס'איז פּאַרטיליקט דאָס פּאַלק און לאַנד פון דיין גע-ביין... דער געכאַפּטער רוצח בעט אויף זיין לעבן. זיין קרבן — פּאַרלאַנגט די פּולע מאַס פּאַרגיטיקונג. הערסט דאָס געיאַמער הינטער אונדז? דאָס וויינען אונדזערע וואַגלדיקע מתיים... זיי רוען נישט אין די קברים. דער דייטש האָט פּאַרברענט זייערע גופים, דעם קדיש נאָר זיי האָט מען געזאַגט איבער בערג מיט אַש און איבער טורעמס מיט ביינער...

— דאָס וואָס איר דערציילט, איז שרעקלעכער פון אַלע גהינום-מע-שיות! — האָט ווינטער זיך געבאַדן אין טייכן שוויים — וואָס פּאַרלאַנגט איר?

— מיר ווילן צוריק קריגן דעם רוח-החיים, ווייל דער אַטעם פון לעבן איז פון אונדז אַרויסגעבלאָזן געוואָרן. מיר ווילן צוריק קריגן די מענטשן-צורה, וואָס דער תליון האָט פון אונדז צוגענומען. פלייש און בלוט זאָל באַדעקן אונדזערע ביינער און דאָס פּיער פון גבורה זאָל צו-ריק אַנצינדן אונדזערע אויסגעלאָשענע לעבנס... דער געפייניקטער איוב האָט איבערגעטראָגן די יסורים, ווייל מען האָט אים געטרייסט. דאָ ריידן צו דיר הונדערט און זיבן נישט געטרייסטע איוב'ס... פונקט ווי יעקב, שטייענדיק פאַר זיין שטיינער-געלעגער אין בית-אל, האָט געבעטן „לחם לאכול ובגד ללבוש“, אזוי פּאַדערן מיר, שטייענדיק פאַר דיין ווייכן געלעגער, אַ חלק פון דיין האַב, כדי צו קענען זיך אַרויסהויבן פון דעם

שטויב, אנצושעפן גבורה און איינזאפן די לוסט נאך הייסער נקמה, — נקמה פאר די בערג מיט אש און פאר די טורעמס מיט ביינער... אז ווינטער האָט זיך אויפגעכאַפּט, איז ער געווען איינגעטונקען אין זיבן שווייסן. דאָס האָרץ האָט געקלאַפּט האַסטיקער. דער רעכטער שלייף האָט געבלאַזן ווי אַ לאַקאָמאָטיוו־קוימען. מיט די אַרבל פון דעם פּאָר־דזשאַמאַראַק האָט ער זיך געווישט דעם נאַסן שטערן. ער האָט געדע־כעט שווער, ווי נאָך אַ האַסטיקן געלויף. מיט דעם שאַרפן חוש פון אַ כראַנישן קראַנקן, וואָס דערוואַרט יעדע רגע אן אַטאַקע, האָט ער געלאָזט דעם קאַפּ ליגן אַנמעכטיק אויפן קישן. אזוי איז ער אָפּגעלעגן שפּאַרע מינוטן. די אויגן פאַרזשמורעט, ווי ער וואַלט נישט פאַרטראַגן די ליכט־פּלעקן, וואָס האָבן זיך געבראַכן דורכן פענסטער. ווען ער האָט דער־שפּירט אַ דערלייכטערונג, האָט ער שווער זיך אויפגעזעצט אויפן בעט און אַרײַנגשטופּנדיק די פּיס אין די שטעק־לאַטשן, האָט ער אַרױפּגענומען אויף זיך דעם רױטן, וואַלענעם שלאַפּראַק.

מיט אַ לײכטן סמריף האָט די טיר זיך געעפּנט און אויף די שפּײַך פּינגער האָט זיך אַרײַנגערױקט ווינטערס ווייב, אַ קורץ־געוויקסיקע און אויסגעשטאַפּטע. זי איז געווען איינגעוויקלט אין אַ גרינלעכן, געבלימעלטן הויז־כאַלאַט ווי אַ גוט־אַנגעשטאַפּטער זאַק. איר אויסגעלאַשן פנים, די קנייטשן־בינטלעך אַרום די אויגן, די צעלאָזענע האַר — אַלץ האָט אָנגע־זאָגט וועגן דער פּרימאַרנ־נאַכלעסיקייט ביי אַ פּרוי איידער זי הויבט אָן איר ערשטע שלאַכט אינעם טעגלעכן קאַמף מיט דער עלטער.

זי האָט געטראָגן אויף אַ טאַץ אַ גלאַז פאַמעראַנצן־ואפּט, און אַ קוק געבנדיק אויפן מאַן, וואָס האָט געהאַלטן אין פאַרשלייפן דעם גארטל פון זיין שלאַפּראַק, האָט איר לעבנסלאַז פנים אַרױפּגעצויגן אַ מונטערע מינע:

— צונרייטן די באַד, ברוד?

— כ'האַב שוין געהאַט אַ באַד.

— וואָס רעדסטו?

— וואָס דו הערסט. כ'האַב געהאַט אַ באַד פון שווייס, כ'האַב אויך

געהאַט קאַמפרעסן פון קאַלטע אַנגסטן — האָט ווינטער ביטער געשמייכלט. האַסט געחלומט?

— ס'איז מער ווי אַ חלום — האָט ווינטער פאַרקרימענדיק די ליפּן,

גענומען שפּרייזן איבערן שלאַף־צימער — צופיל בייזער אמת. דער שרעק־לעכסטער חלום קען נישט צייכענען אזוינע אכזריותדיקע בילדער. און דער נעכטיקער בריוו פון די פליטים האָט דערציילט דאָס זעלבע, נאָר אין אַ ווייטערער שפּראַך.

— גלויבסט אין חלומות, מאַן מיינער? — האָט דאָס אָנגעשטאַפּטע

ווייב אַרױפּגעלייגט איר ווייך אויסגעבעט הענטל אויף זיין שטערן —

אויב אזוי, מענטשן פרעגן א קארטווארפערין אויפן באשייד. און דיי
 נע לאנדסלייט האבן געמעגט אזא בריוו שיקן אויף א בעסערן אדרעס.
 וואס קאנסטו, אליין א שוואכער מענטש, העלפן? ס'ערשטע קומט דוין
 געזונט. און דעם דאקטערס באפעלן זיינען ס'וויכטיקסטע. טרינק דעם
 זאפט!

ווינטער האט לייכט אוועקגעשטופט דעם ווייב'ס אויסגעשטרעקטע
 האנט מיט דער טאץ:

— ברענג מיר דעם בריוו, מרים, און לאז מיר א וויילע אליין.
 זי האט א ברונז'ע איבערגעלאזט די טאץ מיטן גלאז פרוכט-זאפט
 אויפן נאכטשענקל און איז ארויס.

קאלטע שטרייפן זון האבן זיך געריסן דורך די פענצטער און ארוינג
 געבלישטשעט אין רונדיקן טואלעט-שפיגל און אויף די גלעזער פון די
 צוויי גרויסע וואנט-בילדער. ס'איז געווען שבת. און דאך האט דער פרוי
 מארגן געוועקט ווינטערן צו זיינע טעגלעכע פליכטן. ער האט זיך נישט
 געאיילט. א נאכלעסיקער האט ער געשפאנט פון איין עק צימער ביזן
 צווייטן.

אויב תלום איז די טראנסמיסיע פון וואכזאמקייט צו שלאף, איז די
 נאכטזעאונג געווען א פולע באשטעטיקונג דערויף. ער האט נישט גע-
 דארפט איינזינקען אין טיפן שלאף, כדי דורכצוגיין די נאכט-קאשמארן.
 די זעלבע זעאונגען האבן אויפגעבליצט אין זיין מוח נעכטן, ווען ער
 איז ארומגעגאנגען וואך. דער בריוו פון די הונדערט און זיבן פליטים
 שטעכט דורך אלע הימלען. פון די שורות שרייט בלוט. די אותיות הענגען
 ווי א פייערדיקע שריפט איבער זיינע ווענט און דערציילן, אז דאס לאנד
 פון זיין געביין איז אויסגערויבערט. די יידן — טויט. די בערג מיט אש
 ווארטן צו קומען צו קבר ישראל, און ער, אין ניריארק, א זאמער, א
 זיכערער ווארט יעדן פרימארגן אויף דער ווארעמער באך און אויף דעם
 גלאז פרוכט-זאפט.

דאס געפיל פון שולד האט ביי ווינטערן געפאדערט טאטן. ווינט
 ער טאקע אין דער שטאט פון צארן? די פארוורפן האבן אים ארויסגע-
 שלאגן פון דער גלייכגעוויכט. ס'איז נישט גענוג געווען צו דערשטיקן דאס
 אומרעכט מיט מיטגעפיל און רחמנות. דאס קול פון די הונדערט און
 זיבן געפייניקטע יידן האט גערופן צוריק נאך קוואוועק. מיט פינה און
 פופציק יאר צוריק איז ער דארט אויף דער וועלט געקומען. די וועלט
 — א קארנע אויף א ביסל פרייד — האט אים אנטקעגנגעטרעגן נויט און
 שפלות. דאס הויז, ווו ער איז געבוירן געווארן, איז געווען ארעם, די נאס, ווו
 ער האט זיך דערציגן — ענג. ברוד ווינטער האט געארבעט אין א קוזשניע,
 געווען א העלפער ביי א מעכאניקער, געשטאנען מיט אויבסט אין מארק.
 צו צוואנציק יאר האט ער פארלוירן די עלטערן. א פעטער האט אים

ארבערנעבראכט קיין אמעריקע. דא, אין נייעם לאַנד האָט ער געפונען רחבות. דאָס פאַרשווענדערישע עשירות אַרום האָט געשמילט דעם פרי-ערדיקן הונגער און פאַרגיטיקט פאַר דער פאַרלוירענער קינדהייט. וויג-טער האָט נישט בלוז געאַרבעט, נאָר אויך געלערנט. ביי זיבן און צוואַנ-ציק יאָר האָט ער געענדיקט אויף אַרכיטעקט און דערנאָך חתונה געהאַט מיט אַ מיידל פון זיין היימישטאַט.

אויף דער וועלט איז געקומען אַ זון. ווינטער האָט אים אַ נאַמען געגעבן עמוס — אַ דערמאָנונג נאָך דעם דערצאָרנטן נביא. ער האָט אויך נישט געטוישט דעם ווייב'ס נאַמען מרים אויף מערי, ווי עס וואָלטן אים וועלן רופן די סאָסיעטירוייבער. אין דעם הויז, וואָס איז געשטאַנען ביי דער צווייטער עוועניו און האוסטאָן סטריט, איז ער געבליבן וווינען אפילו נאָכדעם ווי ער איז געוואָרן איינגעפונדעוועטער, רייכער.

די איינגעזעסענע לאַנדסלייט האָבן געלאַכט פון ווינטערן און אים פאַרגעוואָרפן, אַז ער וועט זיך קיינמאָל נישט אויסגרינען. ווינטער איז נישט גענאָגען אין שול אַרײַן, אָבער יעדן פרייטיק-צירנאכט האָט אויף זיין טיש געברענגט אַן אַכטדעריקע מנורה. אין זיין קאַבינעט זיינען גע-ווען אַנגעשטעלט בצלאַיאַנטיקן. אין דער קיך האָבן געהאַנגען צדקה-פושקעס פון ירושלים. ער האָט זיך נישט אָפגעזאַגט צו געבן אויף ישי-בות און תלמוד תורה'ס. ער האָט געשטאַכן די אויגן פון די אויפגע-בלאָזענע לאַנדסלייט, אַז מען קען זיין אַ דערפאַלגרייכער אַרכיטעקט און העלפן אויפהאַלטן דאָס טליענדיקע יידישקייט.

מיטן דערפאַלג איז געקומען די אַרבעטזאַמקייט. לויט ווינטערס אַר-כיטעקט-פלענער האָט מען געבויט אַפאַרטאַמענט-הייזער אין לאַנג-איי-לאַנד, אין ניו-דזשורזי. אַ יונג-בענקשאַפט איז געוואָרן פאַרווירקלעכט. טרויער איז פאַרביטן געוואָרן אויף פרייד, נויט האָט זיך פאַרוואַנדלט אין ווילשטאַנד. און וואָס טוט דאָ איז מיטן דרינען קויאַוועק? די פראַגע האָט געברייט ווי אַן אַנגענליטע שטאַבע, געשלאָגן, געמאַנט אַן ענטפער. דער ענטפער האָט נישט פאַרווימט צו קומען: קויאַוועק איז אַ חוב, דער חוב פון אַן אויסגעוואַנדערטן זון צו אַ ווייטער פאַרגעסענער מאַמע.

געבויגן אונטער דער לאַסט פון חוב, האָט ווינטער נישט געפונען קיין רו. די פאַרלוירנקייט האָט געשטויסן צום אויספיר, אַן זיין אויסוואַך-דערונג פון פוילן איז נישט געקומען אומגערעכט. דאָס איז געווען אויס-געפלאַנט. ער איז געלאָפן זוכן שוץ אין דער נייער וועלט, ווען די אַלטע איז געווען פאַרמשפּט צו אונטערנאַנג. און ווען ער האָט ין שוץ געפונען, איז געקומען דער אומהיימלעכער רוף, די מאַנונג. וואָס מענטשן רופן: געוויסן, און אים געשלעפט צו דער פייער-פראַכע: פאַרוואָס קומט דיר זיך אויסצובאַהאַלטן אויף דער נייער ערד, ווען די אַלטע ערד, דאָס לאַנד פון דיין געביין, איז חרוב?

ווינטער האט זיך אָפּגעשטעלט אינמיטן שפּריוון. ער האט אַראָפּגע-
נומען פֿון נאַכט־שענקל דאָס גלאַז פּרוכט־זאָפּט און אַזוי געבליבן שטיון
אין מיטן שלאָף־צימער. ער האט מורא געהאַט, אַז די קרענקונג זאל נישט
פאַרערעדן דאָס אַנגעגריפענע געזונט. צו פּופּציק יאָר האָבן דאָקטוירים
בײַ אים אַנטרעקט אַן אָפּגעשוואַכט האַרץ. זײן סיסטעם, באַשעדיקט, פאַר-
טראַגט נישט קײן אױפּטרייסלונגען. דער ענאַאיסט אין אים האט אײנגע-
רוימט, אַז דאָס ווײב איז גערעכט. צוערשט קומען דעם דאָקטערס באַ-
פעלן, די אױפּזיכט איבער זיך אַלײן. און אױב ער וויל זײן כּכח עפעס
צו טאָן פאַר די געבליבענע הונדערט און זיבן, מוז ער בלייבן שטאַנד-
האַפּטיק, שטײן אױף די אײגענע פּיס.

אַזוי באַשליסנדיק, האט ער מיט אײן זופּ אױסגעלידיקט דאָס גלאַז
פּרוכט־זאָפּט. דער טרונק, ווי אַ שטאַרקער שנאַפּס, האט אַ ווײלע צע-
וואַרעמט די קעל. ווינטער איז צוגעגאַנגען צום טואַלעט־שפיגל און אַרײַנגע-
געשטעלט דאָס פנים אין געשליפענעם גלאַז. ער האט געצײלט די שנירלעך
אַרום די שלײפּן. זײ האָבן זיך געצײגן ווי אַ דראַט־נעץ. די קישעלעך
אונטער די אױגן זײנען געווען אונטערגעבעט, אַ פאַלד איבער אַ פאַלד.
איבערן שטערן זײנען געווען אױסקאַרבירט האַלבע רינגען און די מאַטע
אױגן — אַן אַפּשײן פֿון אַ שוואַכן לעבנס־ווײלן.

II

אײדער ווינטער איז געקומען צום פּלינקן אױספיר, אַז די עלטער
יאָגט זיך נאָר אים, האט די טיר האַסטיק זיך געעפּנט און דאָס ווײב
איז אַרײַנגעקומען. זי האט געהאַט אױף די לײפּן כּעס־בלעזלעך און אין
דער האַנט אַן אײנגעווײקלטן בריוו:

— נאַ, לײען, אױב ס'פאַרשאַפּט דיר פאַרגעניגן.

ווען ווינטער האט צעווײקלט די לענגלעכע, גרויע בױגנס, ווי אַ טרויער-
מנילע, האט דאָס ווײב זיך געזעצט צום שפיגל. זי האט זאָרגפּעלטיק
און פּלײסיק אַנגעהויבן איר פּרימאַרגן־קאַמף מיט דער עלטער. זי האט
לױן צעקנעפּלט דעם געבלימלטן שטוב־כאַלאַט, מיט אײן האַנט־מאַד צע-
שאַטן די קלעמבעס האַר, וואָס האָבן געמינעט צווישן די קאַלירן פֿון
שאַרלאַד־רויט און קאַשטאַן־ברױן. די קלעמבעס האַר זײנען געפאַלן איר
בערן אױסגעבעטן נאַסן, גרײט פאַר דער באַהאַנדלונג פֿון קאַס, פֿון נאָר
לען און קלאַמרעס. זי האט אַרויסגעלייגט פאַרן שפיגל שערעלעך, צווענד
געלעך, אַ פּײלעך, אַ צוויקער — מיט אַזאַ געניטקײט, ווי אַ דענטיסט לײגט
אַרויס זײנע אױנסטרומענטן. אין אַ טײף קרעם־שיסעלעך האט זי געטונקען
אירע פינגער און זײ געפירט איבערן פנים. דער קרעם, ווי אַ כּישוף־זאַלץ,

האָט אויפגעטאָן ווונדער, געטריבן די שפור פון עלטער. צוערשט זיינען די פינגער־מאַנעווערעס געווען אַ לאַנגזאַם רייבעניש איבער די באַקן, שלייפן און שטערן, דערנאָך זיינען זיי איבערגעגאַנגען אין אַ פֿלינק פּויר־קעריי, שפּעטער אין אַן אומדערבארעמדיק טענצל איבער די אָנגעברייטע מוסקולן, אַז ס'האַט איר אַזש אַטעם פאַרפעלט.

זי האָט די זעלבסט־פּלאַנעניש אָנגענומען מיט געפייניקטער הנאה. צווישן איין פינגער־מאַסאַזש און צווייטן האָט זי געעפנט די אָנגעבלאָך זענע ליפּן, וועלנדיק עפעס זאַגן, אָבער באַלד האָט זי חרטה געהאַט. ווען ס'זיינען דורך מינוטן און ווינטער האָט נישט אַרויסגענומען די אויגן פון די בויגנס, נאָר שטיל געפרעפּלט מיט די ליפּן, ווי ביי אַ תּפּילה, האָט זי נישט פאַרטראַן דאָס אייגענע שווייגן און געלאָזט פּאַלן:

— ווייטער פונעם לייענען וועסטו נישט גיין, מאַן מיינער, די טור אונג וועסטו לאָזן פאַר אַנדערע. קהלן זיך דאַרפן די לאַנדסלייט, די נגידים פון דער פינפטער עוועניו.

— מיש זיך נישט, מרים, כ'בעט דיך — האָט ווינטער אויפגעהויבן די אויגן אויפן ווייב — דאָסמאָל מיש זיך נישט.

— כ'וועל זיך שטענדיק מישן, ווען דו וועסט האַלטן ביים באַגנין פעלערן — האָט דאָס ווייב אָפּגעשטעלט דאָס פינגער־פּווקעריי איבערן פנים און אויסגעדרייט דעם קאַפּ צום מאַן — און צו וואָס טויג דיין פייניקן זיך? מתים קען מען נישט העלפן. מען קען זיי בלוזי ערן, און דאָס מיינט שטעלן מצבות אויף זייערע קברים... גאַנץ אַמעריקע קאַכט מיט הילף פאַר די פליכטלינגען. דעלעגאַטן און משולחים און אויספאַרר שער האווען איבער אַלע עקן וועלט... און אַז עס קומט אַ ווירגעשריי פון געראטעוועטע מענטשן, איז נישטאָ ווער עס זאָל צולייגן די אויערן... וווּ זיינען די וועלט־פאַרזאָרגערס?

— דאָסמאָל וועלן מיר זיין די וועלט פאַרזאָרגערס — האָט ווינטער האַסטיק איינגעוויקלט די גרויע בריוו־בויגנס און צוגעגאַנגען צום ווייב — כ'וועל אויף מאַרנן רופן אַלע לאַנדסלייט צו אַ מיטינג, וואָס האָבן מיר היינט? שבת? מען וועט זיך פאַרזאַמלען אין דער שול „צור ישראל"... יא. מען דאַרף הילף, אַז אַפּלייג.

— אויב אַנטאָן די ווייבער אין זייערע ביבער־פּומערס און זיי זעצן צו די באַנקע־טישן, הייסט ברענגען הילף פאַר די פליכטלינגען, דאָן זיינען די קרבנות נעבער פאַראורטיילט צו אַ הונגע־טויט... כ'ווייס איין זאך, ברוד — און דאָס ווייסן קינדער — אַז באַנקע־טרעדעס און הינער־סעודות האָבן נאָך קיין פליכטלינגען נישט געראטעוועט... —

— טרייבסט איבער, מרים — האָט ווינטער נישט פאַרטראַגן דעם ווייבס גאַל־רייך — ס'וועלן נישט קומען קיין ביבער־פּומערס און ס'וועלן נישט זיין קיין הינער־סעודות. די קויאווקער לאַנדסלייט האָבן נישט קיין

נגידים, און די פאר, וואָס האָבן זיך אַרויפגעאַרבעט, זיינען שוין לאַנג פון אונדז אָפּגעפּרעמדט. צו אַזאַ מיטינג דאַרף מען קומען אין קריעה־ריסן, מיט אַש אויף די קעפּ, ווי אונדזערע אבות זיינען געזאַנגען נאָר אַ חורבן. דער מיטינג דאַרף זיין אַ נויט־רוף, אַ גוואַלדיגע־שריי...

— הלוואי וואָלטן דייע לאַנדסלייט זיך איבערגענומען מיט דייע ידיד, ברוד! — האָט מרים צוריק אַריינגעשטעלט דאָס פנים אין שפיגל און גענומען באַטראַכטן אירע מידע אויג־וועיס — אָבער איד קען די אַרויפגעאַרבעטע יאָקלס. אַ טראַגעדיע אָן פאַרוויילונג וועט זיי נישט אַמור זיין.

— פאַרוויילונג? — האָט ווינטער אַ קוק געטאָן אויפן ווייב.
— יא. אָן אַן איינלאָונג אין „וואַלדאַרף אַסטאָריאַ“ וועט זיי נישט אַנשטיין צו קומען, די קויאָוקער אַריסטאָקראַטן. ס'צײט זיי צו די ריני־שטאָק פון בראַדוויי...

זי האָט איצט טיכטיק געצופּט מיט אַ דין צווענגעלע די איבעריקע ברעמען־הערעלעך, ווי מען צופּט אַוים ווילדע גראַזן צווישן בלו־מען־בייטן. און כאַטש זי האָט באַלד פאַרגלעט די רויט־אויפגעלאַפּענע הויט־פלעקן מיט אַ ווייכער זאַלץ, זיינען פונדעסטוועגן די ברעמען געבליבן אַנגעצונדענע, ווי מען וואַלט דאָרט אויסגעריסן שטיקער פלייש.

ווינטער האָט געקוקט אויפן ווייב, וואָס פירט צו פּופּציק יאָר אזוי עקשנותדיק דעם קאַמף פאַר שיינקייט, און אַ לייכטער גרימאַס האָט זיך געקנייטשט איבער זיינע ליפּן. ער איז גרייט געווען אָפּצושטרייטן אַלע אירע טענות, אָבער טיף איז אים האָט עפעס געענגערט און צוגעגעבן, אַז זי איז גערעכט. די קויאָוקער לאַנדסלייט זיינען סנאָבן, גרויסהאַל־טערס. דאָ, אין ניו־יאָרק, האָבן זיי פלינק איבערגענומען דעם ציניזם, דעם לייכטזין פון דעם אויבנאויפיקן שטאַט־מענטש. דער אַלטער רוימישער שפּרוד: „ברויט און פאַרוויילונג“ איז ערשט צייטיק געוואָרן אין ניינצן זעקס און פּערציק. דער היינטיקער, רעזינגירטער מענטש קוקט אויף אַלץ ווי אויף אַ פּיל־ספּעקטאַקל. די טיפּסטע דראַמע מוז באַגלייט ווערן מיט אַ גליקלעכן פינאַל. אַלע ווייסן פון דניאַל אין לייב־גרוב — אָבער קיינער וואַלט נישט איינגעשטעלט אים אַרויסצורייסן פון דער רויב־היחם ציין... ווינטער האָט נאָך אַ לעצטן בליק געגעבן אויפן ווייב און זיך גע־לאָזט גיין צום באַד־צימער. אידער ער האָט אַ שטופּ געטאָן די טיר פון קאַרדאַר, האָט ער אויסגעדרייט דעם קאַפּ און געלאָזט דעם ווייב אַן אַנזאַג:

— וועסט אויפוועקן עמוסו, מרים. כ'וילה, ער זאָל אַוועקשיקן אַ פאַר טעלעגראַמעס צו די קויאָוקער קהל־מענטשן. מען דאַרף זיי אַלאַרמירן. הערצן, דעם פּרעזידענט פון דער לאַנדסמאַנשאַפּט, וועל איד קריגן אויפן טעלעפּאָן. דער מיטינג וועט אָפּגעהאַלטן ווערן מאַרגן!

III

דאס צוגרייטן זיך צו באגעגענען די קויאווקער לאַנדסלייט אין ביי זוינטערן צוגעגאנגען מיט אזא פאַרכטיקייט, ווי ער וואָלט זיך געגרייט צו כל-נדרים דעם גאַנצן זונטיק אין דער פרי אין ער געווען פאַרטאָן מיט זיך. ער האָט פאַרצייכנט אין זיין נאַטיץ-ביכל פֿלענער, פֿראַקטישע פאַרשלאַגן. מיטאג-צייט האָט ער אָנגעטאָן אַ פאַר טונקלע שטרייך-הויזן, אַ שטייף, ווייס העמד און אַ געפרעסטן פֿראַק — אַ הלכשה, וואָס ער פֿלעגט טראָגן בלויז אויף משפּחה יום-טובֿים. נישט צוליב דער הנאה פֿון פּוץ האָט ער אָנגעטאָן די קליידונג, נאָר צוליב דער פייערלעכער פֿליכט, וואָס דער מיטינג האָט אויף אים אַרויפגעלייגט. ער איז געווען אָנגע-לאָדן מיט יענער יראַה-שטימונג, וואָס באַפֿאַלט דעם מענטש, איידער ער טרעט אַריבער די שוועל פֿון אַ הייליקייט, כדי זיך צו רייניקן פֿאַר גאָט.

ווינטער האָט נישט געזען זיינע לאַנדסלייט אַריבער צוויי יאָר. דאָס לעצטע מאָל האָט ער זיי באַגעגנט אויף אַ ניי-יאָר-אָווונט אין האַמעל-„קאָמאָדאָר“ וווּהיז זיין ווייב האָט אים געשלעפט. נאָכדעם האָט ער אויס-געמיטן יעדע בר-מצוה-שמחה, יעדע קאָנפּירמאַציע-פייערונג. די צווייטע וועלט-מלחמה האָט שוין געפֿלאַקערט. און ער האָט פּיינט געקראַגן די רעדלי-פּירער, די עטלעכע אַרויפגעאַרבעטע בעל-גופים, וואָס האָבן געלעבט מיט זייער צנפּדינקייט און גלייכגילטיקייט אין אַן אָנגעצונדענער וועלט. ער האָט אויך איצט נישט געוואָלט זען קיין זאַטע יידן. פֿאַר די אויגן זיינע גע-שטאַנען ברענענדיקע קרעמאַטאַריעס. יידן ווערן געשלידערט אין פֿלאַקער, און די, וואָס ראַטעווען זיך פֿון די פֿלאַמען, שטייען און קוקן אויס אויף דער גאַנצער פֿון די קויאווקער באַלעבאַטיים. די לאַנדסלייט וועלן זיך ווונדערן וואָס דווקא ער, ווינטער, וואָס האָט קיין לעבעדיקן קרוב נישט איבער-געלאָזט אין קויאוועק, האָט צוזאַמענגערופן דעם מיטינג. די פֿאַרווונדע-רונג וועט איבערגיין אין אַן איבעראַשונג, ווען ער וועט פֿאַר זיי אַרויס-צוילן זיינע פֿאַרלאַנגען. די באַגעגעניש וועט ווערן אַ צוזאַמענשטויס. זיינע ווערטער וועלן עקספֿלאַדירן, אַלאַרמירן. ער, ברוד ווינטער, וועט זיי נישט שווינען. ער וועט זיי הייסן אַראָפּוואַרפֿן זייערע פעלצן, עפענען זייערע געשוואָלענע בייטלען, אפילו אפשינדן די אייגענע הויט, אויב עס איז נויטיק, כדי זי אָנצומאָן אויף די וואַנדערנדיקע יידן-סקעלעטן.

ווינטער איז געווען איבערצייגט, אַן זיינע מאַגונגען זיינען נישט איבערגעטריבן. אַלץ איז אים אין געווען פֿול מיט אָנקלאַגע. און מיט אַמאָל האָט אַ שאַרפע טענה ווי אַ בייטש אים גענומען שמיים: ווער האָט אים געמאַכט פֿאַר אַן אָנקלענער, אַ פֿראַקוּראַר? זיינען זיינע הענט ריין פֿון דעם פֿאַרגאַסענעם בלוט? ווייסן זיינע הויז-מענטשן, ווייסן זיין ווייב, זיין זון דעם מוראדיקן באַדייט פֿון דעם פֿאַלקס-הורבן? ווייסן זיי

דעם טאטאלן ציפער פון די פארמיליקטע זין און טעכטער פון דער ידיד-
שער אומה?

די טענה האט געמאנט השבון. די טענה האט געוויספערט אין ווייני-
טערס אויערן, אז צוערשט מוזן זיינע שטוביקע זיין גערעכטע אין דער
סדום-וועלט, זייערע טואונגען — פולקום. קווינקלענישן מוזן אפגעווישט
ווערן, ספקות — אויסריגען, און ערשט נאכדעם מעג ער זיך שטעלן ווי
א קטיגור.

ער איז אריין אין ביבליאטעק-צימער און דארט געטראפן זיין זון
עמוס. דער זון איז געווען מיט א קאפ העכער פונעם פאטער, געוויקסיק
אין די אקסלען, מיט צעשויבערטע האר, אין א לויזן ברוינעם שטוב-
זשאקעט, אין א פאר אפענע שטעק-שיד איז ער געשטאנען פאר א בר-
כער-וואנט און אויפמערקזאם געבלעטערט „די געשיכטע פון פעלקער“.

ווינטער האט זיך דערנענטערט צו אים:

— וואס לייענסטו עמוס?

— כ'קוק נאך דאס יאר, ווען די טעוואנען האבן זיך אנגעהויבן

צו צעשפרייטן איבער איראפע.

— דאס איז איבעריק, זון מיינער — האט ווינטער ווייך גערעדט —

דער טעוואנען האט שוין עקזיסטירט אין די בראשית-טעג. דעם טאג, ווען
אדם האט דערשפירט די ערשמע שולד און די ערשמע בושה, איז דער
טעוואנען געבוירן געווארן. קין איז ארויסגעקומען פון אדם לענדן און
אין אים האבן געשפארט כוחות פון צעשמערונג. אין פארלויה פון יאר-
טויזנטער האבן מיליאנען קינס פארפלייצט די ערד... טעוואנען, בארבאר,
קין — די נעמען האבן זיך געביטן — אבער דער טרענער פון רציחה
איז געבליבן; געבליבן ווי אן אייביקער מאנסטער, וואס שטייט מיט אן
אויפגעהויבענער האק אויף דער וועלט. געבליבן איז אויך הכל, דער ערד-
מענטש, דער הארעפאשניק...

— גלויבסטו נישט, קאטע, אז א ברענענדיקע אייפערזוכט האט גע-

שטויס קינען צו הרגענען זיין ברודער? — האט עמוס געפרעגט.

— אייפערזוכט? — האט דער פאטער מיט צוויי פינגער געריבן

דעם שטייגן — מען קאן זאגן יא. און אייפערזוכט איז א לייבלעכער
ברודער פון רשעות, פון דער לוסט נאך צעשמערונג, וואס לעבט אייביק
אין דעם מאנסטער. און דער מאנסטער זעט זיך ארומגערינגלט אין א
וועלט פון שאפונג... מיר יידן זיינען דער הכל צווישן די קינס.

— קענען מיר, אזוי ווייניק אין צאל, מלחמה האלמן מיט די קינס?

— ווי א כלל — יא. ווי א געשלאסענער קאלעקטיוו קענען מיר ווערן

א מעכטיקע שויד-מחנה, וואס פארטיידיקט אונדזער פאזיציע אויף דער
ערד. אבער ווי איינצלנע, ווי יחידים, בלייבן מיר צעשטויבטע זאמדעלעך.

— כ'האב געמיינט, טאטע, דו ביסט אן אינדיווידואליסט?

— ביי מיין ארבעטס־ברעט בין איד אן אינדיווידואליסט, עמוס. אז כ'נעם אנווארפן ליניעס ווערטיקאלע צי האַריוואַנטאַלע, אז כ'נעם צייכע־נען צירקלען, קרייזן און ספיראַלן, מוז איד אַנקומען צו מיין מוח, צום געהירן. געהירן איז דער איינציקער וואָפּן, וואָס איז דעם מענטש גע־געבן געוואָרן. קיין זאָך איז נישט אַנגעגרייט פאַרטיק פאַרן מענטש, ווען ער קומט אויף דער וועלט. אַלץ מוז ווערן פּראָדוצירט, מוז ווערן אַרויס־געריסן מיט ציין און נעגל פון דער ערד. דער מענטש קען בלויז עקזיס־טירן אויף צוויי אופנים: אַלס שאַפּער דורך זיין אייגענער פּראַצע, דורך אומאַפּהענגיקייט, אָדער אַלס פאַראַזיט, וואָס ווערט געשפּייזט דורך אַנ־דערע. דער שאַפּער שאַפט; דער פאַראַזיט באַרגט. דעם שאַפּערס זאָרג איז, ווי צו באַצווונגען די נאַטור. דעם פאַראַזיטס איינציקע דאָגה איז, ווי צו באַהערשן זיינע מיטמענטשן, כדי זיי אויסצונוצן פאַר זיך. דערפון געמט זיך די אומגערעכטע צעטיילונג.

ווינטער איז שטיל געבליבן. ער האָט געקוקט אויף זיין געוויקסיקן זון, וועמענס פנים ס'איז נישט געווען קיין שפור פון אומרו אָדער מורא, און ער האָט געוואַרט, ער זאָל עפעס זאָגן, עפעס אָפּשטרייטן, עמוס האָט געפרעגט:

— איז ביי אונדז יידן אויך געווען אזא צעטיילונג?

— יא — האָט ווינטער ווייטער גענומען שפּרייזן איבערן ביבליאָ־טעק־צימער — די צעטיילונג האָט געפירט צום שטרייט פון די יידישע נביאים מיט די יהודעאישע אַריסטאָקראַטן. דער אייביקער קאַנפּליקט צווישן דעם שאַפּער און פאַראַזיט. די וועלט האָט איבערגענומען פון די יידן די לוחות, די אמונה אין נאָט, די לערע פון מאָראַל, און אונדז, די טרעגער פון די לוחות, האָט מען אַנגעהויבן צו פאַרפּאָלגן. קיין האָט נישט אָפּ־געשטעלט זיינע רויב־צוגן. און ווען די יידן זיינען פאַרטריבן געוואָרן פון אַרץ־ישׂראַל און פאַרלוירן די אומאַפּהענגיקייט, זיינען די רדיפות געוואָרן גרעסער.

ווינטער האָט זיך אַ ווילע אָפּגעשטעלט, אַ פאַרמוהטער געריבן דעם שטערן און ווייטער גערעדט:

— דאָס יידישע פּאָלק, פאַרלייקנט, גערודפט, באַקעמפט, איז אַנ־געגאַנגען מיט זיין שעפּערישקייט, האָט אַנטוויקלט פאַר דער וועלט זיין גענויס אין אַלע פאַרמען, אין אַלע געשטאַלמונגען. די וועלט האָט אַלץ צוגענומען — נישט ווי אַ געשאַנק, נאָר ווי אַ חוב — און ווייטער גע־רודפט דאָס הימלאָזע פּאָלק. דאָס האָט געפירט צו די באַרמלאָזסטע אויסראַטונגען. די פאַרניכטונג ציט זיך פון מיטוסעס שריפות אין ירושׁלַיִם לים דורך שייטערהויפּנס, דורך אינקוויזיציעס אין שפּאַניע, ביז צו די קאַל־אויונס אין הוילן — —

ווינטער איז שטיין געבליבן אינמיטן שפּרייזן און אויפּגעהערט רעדן.

ער איז זיכער געווען, אז ער האט איבערגעכאפט. צו וואס רעדן אבסטרקט?
מען דארף דעם זון געבן קאלטע, טרוקענע ציפערן, אויפווייזן פאר אים
די קאטאסטראפע פונעם פאלקס-חורבן, דעם באדייט פון פארלוסט. ער
האט ארויסגענומען פון דער ביכער-וואג א דינע בראשור, א וויילע גע-
מישט א פאר בלעטער און דערנאך עס דערלאנגט דעם זון:

— לייזן, עמוס. דאס זיינען די ציפערן פון די פארמיליקטע איי-
דאפייאישע יידן. דאס איז סטאטיסטיק. גרויזאמע סטאטיסטיק.

עמוס האט איבערגעמישט דאס פאדערבלאט פון דער בראשור און
אנגעהויבן ליינען פון דער ערשטער שורה:

.... דאס איז דער באלאנס-בויגן פון דער דייטשער ליטווישע
פון די יידן אין איראפע.

„אין א פעריאד פון זעקס יאָר, צווישן נינצן ניין און דרייסיק און
נינצן פינף און פערציג, איז א דריט-חלק פונעם יידישן פאלק אויס-
געראט געווארן... די צאל פון די אומגעבראכטע האט דערגרייכט דעם
טאטאלן ציפער פון זעקס מיליאן, — א דריטל פון א געפיניקט, שוצלאז
פאלק איז אומדערבארעמדיק אפגעווישט געווארן פון גאטס ערד...“

עמוס האט אפגעשטעלט דאס ליינען און א פארווונדערטער געקוקט
אויפן פאטער. ס'האט אים געשווינדלט פאר די אויגן. די איבעראשונג
האט געפלעפט, ווי ער וואלט ערשט איצט אנטפלעקט די גרויס פון זיין
צעשפרייט פאלק. מיליאנען האבן געווארצלט איבער דעם קאנטינענט און
מיליאנען זיינען פארשניטן געווארן. באלד האט עמוס צוריק אריינגעטאן
די אויגן אין דעם בויגן און זיך אפגעשטעלט אויף יעדן ציפער. אזוי-
פיל צאלן יידן אין פוילן, אזויפיל אין רומעניע, אזויפיל אין עסטרייך.
טשעכאסלאוואקיע, דייטשלאנד, אונגארן...

די ציפערן, ווי טויטצייכנס, האבן אים אויפגעשוידערט. יעדער צי-
פער האט זיך געהויבן פאר די אויגן ווי א ריזיקער בארג מיט סקעלעטן,
ווי א טורעם מיט שארבנס. דאס זיינען די טעוומאנען און דאס זיינען
זייערע טאטן. דעם פאטערס אויספיר איז ריכטיק. טעוומאן, בארבאר, קיז
— די נעמען האבן זיך געביטן, אבער די רציחה איז געבליבן. עפעס איז
איז זיין מוח געווען פארפלאגטערט וואס האט אים געמאכט נאכקלערן:
אויב דער פארברעכן פון די דייטשן איז קלאר, איז אבער די שטראף
פאר אזא פארברעכן אומבאשטימט. יעדע אַנקלאַגע איז אומבאדייטנדיק,
יעדער משפט נישטיק אין אַנבליק פון דעם וועלט-שוידער. און ווי גרויס
קען זיין די שטראף פאר דעם פארברעכן, וואס איז געטאן געווארן צו א
גאנץ פאלק?

ווינטער האט ארויסגענומען די בראשור פונעם זונס האנט און גע-
זאגט:

— א פאלק קען ליידן פארלוסטן, עמוס, א פאלק קען אפגיין אין

בלומ, קען אפילו אין גאנצן באזיגט ווערן פון דעם ברומפאלן שונא, און דאך פרעזערווירן זיין עקזיסטענץ ווי אן ארגאניזירטע אומה, — אזוי לאנג, ווי די לעבעדיקע ווארצלען זיינען נישט אפגעהאקט געווארן... א דריטהלק פון אלע יידן אין אייראפע זיינען געבליבן לעבן; אבער די ווארצלען, וואס זיינן אן דעם גוף פון פאלק, זיינען טויט. עס איז אן אויפגאבע פון מיר, פון דיר, מיין זון, — עס איז די אויפגאבע פון יעדן אמעריקאנער ייד אריינצובלאזן לעבעדיקן אטעם אין דעם אפגעשטאר-
בענעם גוף — — —

ווינטער האט אויסגעשטרעקט דעם האנטגעלענק און א קוק געמאן אויפן זיינער. דערנאך האט ער זיך געלאזט צו דער טיר. אבער אין אריינגאנג איז אקעגנגעקומען זיין ווייב. זי האט אויסגעקוקט ווי א מאדעל, נאך וואס ארויסגענומען פון א קליידער-געשעפט. די פרימארגן-מאסאזשן, די שמעק-זאלבן, די פינגער-מאנעווערעס איבערן פנים האבן געמאן דאס זייעריקע און אפגעווישט אלע שפורן פון עלטער. דער אשגרויער פוקס-פוטער איז געווען אפגעמאסטן אויף איר איינגעצויגענער פיגור. דאס בריי-טע פוטערהיטל, ווי א פאפאכע, איז ווילעריש געזעסן אויפן שפיץ פון איר זארגנפעלטיק-פארלייגטער פריזור. אין ביידע פאלירטע פינגער האבן געשטעקט בינטלעך גילדענע וויינטרויבן. פון אירע פאלירטע פינגער האבן אראפגעפינקלט דימענטרינגעלעך מיט אלע רעגנבוין-פייערלעך.
דעם ווייבס אריינקומען האט אנגעטראגן א שארפן פארפוסדריה און דערמאנט ווינטערן, אן ס'איז צייט צו פארלאזן דאס הויז. ער האט אונ-טערגעיאנט דעם זון:

— לאמיר גיין, עמוס. ס'ווערט שפעט, טו זיך איבער.

ער האט א קוק געמאן אויף זיין אויסגעשטראצלט ווייב און זיינע ליפן האבן זיך פארקרימט מיט א פארווורף:

— צו וואס אזוי פיל צירונג, אזוי פיל פויג, מדיים? מיר גייען דאך נישט צו קיין אפערע. מיר גייען צו א מיטונג, צו א תשעה-באב-מיטינג!

IV

די קליינע שול „צור-ישראל" איז געווען געפאקט. ווינטער האט זיך קוים דורכגעשטופט צווישן די לאנדסלייט, וואס האבן פארקטיקע זיך פארזאמלט אויף דעם נויט-רוף. געקומען אויפן אלטן זיינען נישט בלויז די היימישע קוואוקער פון בראנקס, פון ברוקלין, נאך אויך די ווייטע לאנדסלייט פון נירדזשוירזי, פון דזשאמיקא. די געצילטע גבירים, וואס האבן געהאט זייערע קווארטירן אויף דער פיפטער עוועניו און געדאוונט איין מאל א יאר אין טעמפל עמנואל — האט מען נישט אנגעזען.

ווינטער האט זיך דורכגעגליטשט צווישן די לאַנדסלייט מיטן אומגע-
 דולדיקן גאַנג פון אַ דאַקטער, וואָס שלייכט דורך דאָס וואַרט־צימער מיט
 פאַציענטן, איידער ער פאַרמאַכט זיך אין זיין קאַבינעט. ביים אַרײַנגאַנג
 האָט ער פאַרלוירן הינטער זיך דאָס ווייב, דעם זון און זיך געשטופט פאַ-
 רויס, צו דער מזרח־וואַנט. שטופּנדיק זיך, האָט ער פלינגט זיך באַגריסט
 מיט באַקאַנטע, געוואָרפן די אויגן אין אַלע זייטן און געזוכט אויפצו-
 כאַפן געקערנקטע פנימער, דערשלאַגענע בליקן. זיינע אויערן האָבן איינ-
 געזאַפט אַ שושקעריי, ווי מען וואַלט אויף אים געטייטלט מיט די פינגער.
 ביים בעלעמער האָבן שוין געוואַרט אויף אים דער פרעזידענט פון
 דער לאַנדסמאַנשאַפט מיט דעם סעקרעטאַר. זיי האָבן מיט געהויבענער
 השיבות געריבן דעם רוקן און דער מזרח־וואַנט. דער פרעזידענט, מיט
 טער פיניע הערץ, אַ רויטהאַריקער ייד פון היבשן געוויכט, מיט אַ פאַר-
 לוסטיקע אויגן, האָט אַרײַנגערוקט ווינטערן אַ שווערע האַנט פון אַ פרייד
 באַקסער און ווילד זיך צעשריען:

— אַ שאַנדע! אַ וואַרע שאַנדע! ס'האָט געמוזט קומען אַן אומגליק,
 וואָס זאָל אונדז דאָ צוזאַמענברענגען.

— און נאָר אזאָ אומגליק! — האָט דער לאַנדסמאַנשאַפט־סעקרע-
 טאַר, אַ שמאַל, שפיציק מענטשל מיט אַ שפאַלט אין דער גאַמבע, שווער
 געזיפצט — וואָס אויף קויאוועק האָט זיך אויסגעגאַסן!

דערבייאיקע לאַנדסלייט האָבן אויפגעכאַפט די ביטערע ווערטער און
 דער השק אויסצוהערן איין וואַרט, כדי צוריקצוגעבן צוויי, האָט זיי אַנ-
 געשטעקט. זיי האָבן זיך גערוקט צום פרעזידענט. באַלד האָט אַ רעדל
 אַרומגערינגלט ווינטערן. איינער מיט אַ ברייענדיקער צונג האָט אויסגערופן:
 — און אַמעריקע האָט דאָס צוגעקוקט און געשוויגן? געשוויגן ווען

מען טוט אויסדאַטן אַ גאַנץ פאַלק?

— איין געשרי! איין וואַרענונג פונעם „ווייסן הויז“ וואַלט אַפ-
 געשטעלט די דייטשע רוצחים! — האָט דער לאַנדסמאַנשאַפט־סעקרעטאַר
 געצאַרנט!

— וואָס מיר געשרי! וואָס מיר וואַרענונג! די קאַנסטיטוציע האָט
 מען זיי געדאַרפט ווייזן, די אַמעריקאַנער קאַנסטיטוציע! דעם „ביל און
 רייטס“, וווּ עס שטייט קלאַר, אַז אַלע מענטשן זיינען באַשאַפן גלייך,
 נישטאָ קיין אויבערראַסע און קיין מינדערוויכטיקע ראַסע! — האָט דער
 פּרעזידענט, שטאַלץ מיט דער קאַנסטיטוציע, פאַריכט דעם סעקרעטאַר.

אַן אויסגעפאַשעטער מאַן, בכבוד אַנגעטאַן, מיט אַ פנים אי פון אַ
 פאַרגעבער, אי פון אַ שטראַפער, אי געלאָסן אַרויף צוויי טרעפּ אויפן
 בעלעמער און שטעלנדיק זיך אין דער פּאַזע פון אַ רעדנער אויף אַ צדקה-
 פאַרזאַמלונג, האָט ער געליארעמט:

— פאַנטאַזירן! הימל־קריכערס! און ווען מען זאָל אויפּוועקן אַלע

אמעריקאנער פרעזידענטן פון זייערע קברים, וואָלט עס דען געהאַלפֿן?
די דייטשן האָבן דערקלערט קריג קעגן גאָטס באַשאַף. זיי האָבן צעבראַכן
די לוחות. זיי האָבן געברענגט אונדזערע שולן, הרוב געמאַכט להבדיל,
קאָטוילישע קירכן. נו, וועלן זיי זיך דערשרעקן פֿאַר דזשעפֿערסאָנס טראַק־
טאָט וועגן מענטשלעכע רעכטן!

די קויאַווקער לאַנדסלייט, וואָס האָבן זיך נישט געהאַט באַגענגט
יאָרן, זיינען איצט געוואָרן נענטער איינער צום אַנדערן. דאָס ייִדישע
אומגליק, די קאָטאָסטראַפֿע פֿונ'ם פֿאַלק האָט זיי פֿאַרזיניקט און געמאַכט זיי
צאַרענען איין צאַרן, שעלטן איין שונא. דער ערשטער האָט דער אויס־
געפֿאַשעטער מאַן מיטן פֿנים אי פֿון א פֿאַרגעבער אי פֿון אַ שטראַפֿער,
געזוכט אויסדרוק פֿאַר זיין אויפֿגעוועקטער לומדות. דער צווייטער האָט
דער לאַנדסמאַנשאַפֿט־סקרעטאַר געפֿונען פֿאַר נויטיק אַרויסצוווייזן זיין
שאַרפֿזין. אַ דריטער איז געווען גרייט צו לאָזן הערן קללות פֿון דער
תּזכּחה. אַ פֿערטער האָט אַ פֿאַרביטערטער אויפֿן קול געוואַלט רעזיגנירן
פֿון דער פֿאַרדאַרבענער וועלט. דער רויט־האַריקער פרעזידענט, פיניע הערץ,
האָט מיט איין ווייט איינגעשטימט אַלע זיינע לאַנדס־הכמים און אַליין זיך
צערעדט ווי אַ פֿרעדיקער:

—דאָס וואַרט איז אויסגעלאָשן! דאָס געטלעכע געבאַט איז אָפֿגע־
ווישט געוואָרן פֿאַר די דייטשן! ווי לאַנג טשוירטשיל האָט געהאַלט מיט
ביבלישע רעדעס און רוזוועלט האָט ציטירט די נביאים, האָבן די דייטשן
אָפֿגעהאַלטן איין נצחון נאָכן צווייטן. קיין פייערדיקע דרשות האָבן זיי
נישט אָפֿגעשטעלט. אַ האַלבע וועלט איז געלעגן צעטראַטן אונטער זייער
רע שטייול. אַבער, ווי נאָר אונדזערע עראַפֿלאַנען האָבן גענומען שלידערן
זייערע צינד־באַמבעס, איז דייטשלאַנד הרוב געוואָרן ווי סדום ועמורה...
ביי ווינטערן האָט די צונג געברייט. ווו נעמט מען ווערטער אָפֿצו־
ענטפֿערן די מענטשן? זיינען זיי אָפֿגעשלאָפֿן אַ ריפֿוואַן־ווינקל־שלאָף?
וועמען הייסן זיי ווייזן די אמעריקאנער קאָנסטיטוציע? די דייטשע הונען,
וואָס האָבן געבראַכן די לוחות און דעם גאָט פֿון די לוחות געוואָרפֿן אויף
אַ בראַט־פֿאַן? יעדעס אות איז דער אמעריקאנער קאָנסטיטוציע איז אַ
שרייענדיקע ווידערשפֿעניקונג צו די געזעצן פֿון דעם געצנדיגער־ישן פֿאַלק,
וואָס האָט געטראָגן אויף זיך די הערשאַפֿט פֿון גראַפֿן, פֿירשטן און הער־
צאָגן! דער גאַנצער לעבנס־איינשמעל ביי די דייטשן איז אונטערטעניקייט,
בלינדע געהאַרצאָמקייט צום מאַנאַרד, צום קייזער, צום פֿירער, בעת די
פֿאַרייניקטע שטאַטן זיינען אויפֿגעקומען ווי אַ פֿרויע געמיינשאַפֿט פֿון ווילן
און נישט ווי אַ געמיינשאַפֿט פֿון פֿאַלגן. אומאַפֿהענגיקייט קעגן קנעכ־
טישקייט. בירגער קעגן אַריסטאָקראַט. ציווילע פֿרייהייט קעגן שטאַט־
אונטעריאָכונג.

ביי ווינטערן האָט דער מוח געאַרבעט פֿלינקער. היסטאָרישע טערמין־

נען זיינען דאָ נישט גילטיק. פאַרגלייבן פאַרלירן דעם האַפּט. אַלץ איז אַפּגעלעבט. דזשעפּערסאָן איז אַלטמאַדיש. לינקאָלן איז אַלטמאַדיש. דער טראַקטאַט פּון מענטשלעכע רעכט איז אַלטמאַדיש. היינטיק איז בלויז די צינד-באַמבע, וואָס פאַרברענט די וועלט.

ער האָט זיך אומגעקוקט אויפן עולם, וואָס שטייט אין דער שול אין הייפלעך, אין רעדלעך און פאַרשוועכט די הייליקייט פון אָרט, אונטערשעצט דעם נויטרוף פון דער שעה. ער האָט פלינק זיך אַרויפגערוקט אויף די טרעפּ פון בעלעמער און שוין געוואָלט אַ קלאַפּ טאָן אין טיש, ער האָט אָבער זיך צוגעבויגן צום פרעזידענט, וואָס איז געשטאַנען צווישן זיין ערה און אויפגעהייטערטער, אַ זעלבסטצופרידענער, און ער האָט הויך אין אים אַריינגערעדט:

— הערץ, דאָס שושקעריי דאָ וועט צו גאַרנישט פירן... כ'זע, דער עולם נעמט די פאַרזאַמלונג צו געמיטלעך. נאָר אַ האַלבע שעה פלוידעריי און מען וועט אַריינפאַלן אין אַ באַנקעט-שטימונג. און מיר מוזן פון עולם אַרויסשלאָגן די אַמוזירונגס-ליוסט. מיר האָבן אַן אַמט דורכצופירן, הערץ! קיינע רעדעס! כ'וועל ווייזן דעם עולם ציפערן, טרוקענע, קאַלטע ציפערן. כ'האָב אַ גרויזאַמע סטאַטיסטיק פון דער ייד-אויסראַטונג... לאַמיר אָנ-הויבן דעם מיטינג.

דער פרעזידענט, מיט אַ פייערלעכער מינע, האָט אַ שאַקל געטאָן דעם קאַפּ — אַ צייכן פון איינשטימיקייט און זיך אויך אַרויפגערוקט אויפן בעלעמער לעבן ווינטערן. אין איין אויגנבליק האָט אויף זיין קאַפּ זיך באַוויזן אַ סאַמעטענע יאַרמעלקע, אַרומגעזוימט מיט נאַלדענע פעדים. דאָס האָט ער געטאָן צוליבן כבוד פון דער שול. ער האָט אויך אָנגעטאָן אַ פאַר דיקע, געשליפּענע בריַלן-גלעזער, אויפן ווונק צוגערופן דעם לאַנדס-מאַנשאַפּט-סקרעטאַר און אַריינגעשטעקט צוויי פינגער אינעם שפּאַלט פון יענעם גאַמבע:

— איר הערט מיכטער פאַקס, דאָ איז נישט קיין פאַרוויילונגס-אַרט. לאַזט די לאַנדסלייט וויסן, אַז ס'איז אַ מקום קודש. דער ארון קודש קוקט אויף אונדז... און דער היינטיקער מיטינג איז אַן אַנדערער סאַרט מיטינג. אַן עת צרה פאַר יידן. אַ חורבן פאַר קויאַוועק... קיין כיבודים טיילן. אַרעם, רייד. דאָ זיינען אַלע די זעלבע מוחסים — געשטראַפּטע, געשלאַגענע קויאַוועק... הייסט דעם עולם זיך ועצן!

— ווער וועט פירן דעם מיטינג? — האָט מיכטער פאַקס געפרעגט.

— איר וועט זיין טשערמאַן, איר'ט עפענען. דאָס איבעריקע לאַזט

צו ברודער ווינטער.

מיט צוויי אויפגעהויבענע הענט האָט דער סעקרעטאַר זיך גערוימט אַ וועג דורכן עולם. ער האָט געשפּאַלטן הייפלעך, פאַנאַנדערגעטיילט רעדן לעך, איבערגערויסן שמועסן און מיט אַ רהמנות-פנים זיך געבעטן:

— זעצט איר, לאנדסלייט. אביסל מער ערנסט. אביסל מער טרויער. ס'איז דא וואס צו הערן פון קוואוועק...
 דעם סעקרעטארס ווערטער האבן אוועקגעזעצט דעם עולם אויף די בענק. געהארטאמע, אָנגעשמרענגטע, אויף די פנימער פיערלעכע מיר נעם ווי פאר א פארשטעלונג, האָבן אלע געשיקט די בליקן צום בעלעמער.
 דער סעקרעטאר, דער שמאלער, שפיציקער מיסטער פאקס, האָט מיט השיבות זיך אַרײַנגעשטעלט צווישן דעם פּרעזידענט מיסטער הערץ און ווינטערן. און אַפּוואַרטנדיק אַ שפּאַרע וויילע, האָט ער, אַרומנעמענדיק דעם עולם מיט זיינע בליקן, געלאָזט פאַלן איבער דער שול אַ צעצויגן, אייניג טאַניק קול:

— מיסטער פּרעזידענט, מיסטער ערן-פּרעזידענט, ברידער און שוועסער טער פון קוואוועק — — —

ווינטער האָט נישט פאַרטראָגן דעם סעקרעטאַרס אויסגעצויגנעקייט, דעם לאַנגווייליקן, אויסגעדראַשענעם מיטינגטאָן, און ער האָט לייכט אַ צופּ געטאָן דעם פּרעזידענט. דער צופּ האָט פאַר דעם רויט-האַרדיקן מיסטער הערץ געהאַט אַ מיון און ער האָט אַ שטורקע געגעבן דעם שמאַלן, שפיציקן מיסטער פאקס, וואָס דאַרף זיך ערשט לערנען צו ווערן אַ קהל-מענטש. דער שמורכע איז באַגלייט געווען מיט אַ שעפטשענדיקן פאַר-וורף:

— כ'האַב איר געזאָגט, מיסטער פאקס, דאַס איז אַן אַנדערער סאַרט מיטינג... זייט מער דראַמאַטיש... איר קאַמעדיאַנטעוועט!

דער סעקרעטאַר האָט, אַ צעטומלטער, אַ קוק געטאָן אויף ווינטערן, ווי ער וואָלט געזוכט זיין באַשטעטיקונג אויף דעם פּרעזידענטס פאַר-וורף. ער האָט אַ בלאַסער און געקּרענקטער, ווי מען וואָלט איבערגעוואָלט אויף אים אַרויפגעלייגט דעם אַמט צו זיין אַ וויסטער בשורה-אַנזאַגער, זיך הויך צעשריען:

— ברידער און שוועסטער פון קוואוועק! אַ גרויסער חורבן איז געקומען אויף אונדזער הייב-שטאַט. דאַס אַרט, פון וואָנען מיר אלע שטאַמען, איז אויסגערויכערט געוואָרן, די איינוווינער — אומגעבראַכט. אָבער דאַס יידישע אומגליק איז אין לשערה... פון די פּופּצן טויזנט לעד-בעדיקע יידן דאַרט, זיינען געבליבן הונדערט און זיבן, און אַט דאַס איז בערגעבליבענע הייפל שרייט צו אונדז נאָך הילף, נאָך באַלדיקער הילף... דער פּרעזידענט האָט אָפּגעשטעלט מיסטער פאקסן, אַליין גענומען דאַס וואָרט און אָנגעהויבן אַרויסלייענען פון פאַפּיר:

— ברידער און שוועסטער! דאַס געשריי נאָך הילף מוז דעהערט ווערן! מיר האָבן די ליסטע מיט די נעמען פון די הונדערט און זיבן לעבן-געבליבענע. אלע איבעריקע יידן פון קוואוועק זיינען אומגעבראַכט געוואָרן דורך אַלערליי אויסטערלישע טויטן. זיי זיינען נישט אומגעקור-

מען איינציקווייז, נאָר אין מאַסן-ליקווידאציעס און אין ברודער־קברים. אַן אויסנאַם האָבן די דייטשן געמאַכט מיט אַ פּאָר געקליבענע שטאַט־טאַטעס. זיי זיינען געטויט געוואָרן ווי אויסדערווילטע יחידים, איינס ביי איינס...

דער פּרעזידענט האָט אָפּגעשטעלט אויף אַ וויילע דאָס לייענען, אויפגעכאַפט פון די פּאָדערשטע בענק אַ וויבערישן שלוכצן און ווייטער געלאָזט הערן:

— ווי נאָר דער דייטש האָט פּאַרנומען די שטאַט, האָט מען אַרויס־געפירט אויפן „גרינעס מאַרק“ די יידישע פּני, דריי אָנגעזעענע באַלע־באטימ: נפתלי געווירץ, דעם טריקאַטאַזש־סוחר און פּרעזעס פון דער זברה קדישא, האָבן זיי אויפגעהאַנגען... משה אהרן לובינסקי, דעם דאָזאַר פון דער נייער שול, האָט מען פּאַר די אויגן פון זיין משפּחה פּאַרברענט... חיים לייב באַנעצקי, דער דירעקטאר פון יידישן שפּיטאַל, איז באַגראָבן געוואָרן לעבעדיקערהייט...

דער פּרעזידענט האָט ווידעראַמאַל אויפגעהערט לייענען. זיינע אַרויסגעליענעטע ווערטער: אויפגעהאַנגען, פּאַרברענט, לעבעדיקערהייט באַ־גראָבן — האָבן מיט אַ וויסטן ווידערהילד זיך געטראָגן איבער דער שול. ער האָט מיט אַ שטילן זיפּן אַראָפּגענומען זיינע אויגן־גלעזער, גוט זיי איבערגעווישט, און שיקנדיק אַ פּאַר טרויעריקע בליקן צו ווינטערן, גע־לאָזט דעם עולם וויסן:

— אונדזער ברודער ברוד ווינטער וועט זאגן אַ פּאַר ווערטער. ווינטער האָט אַ קוק געטאן הינטערווילעכץ אויפן אַרון קודש און אומרויק אַרויפגעלייגט ביידע הענט אויפן בעלעמער. אויף אים זיינען געווען אָנגעשטעלט אָפּענע מיילער, שטאַרע אויגן, אָנגעשפיצטע אויערן. ער איז גרייט געווען אויסצולאָדענען פון זיך אַ מבול רייד, פלייצן מיט ווערטער־שטראַמען, אָבער אין זיין קול האָט זיך עפעס פּאַרהאַקט. די צונג האָט נישט געפּאַלנט, וואָס דער מוח האָט רעגיסטרירט. ער האָט אַ וויילע אָפּגעוואַרט און שטיל אָנגעהויבן:

— מיר ווערן פּאַרטרונקען פון ווערטער. ביי די קרבנות האָבן די רוצחים דערשטיקט די ווערטער, דערשטיקט זייערע הימל־געשרייען, וואָס זאָבן זיך געריסן צו אונדז. און מיר דאַרפן נישט פּאַרשוועכן זייער זייליק טויט־שווייגן מיט ווערטער. ווערטער זיינען פּילדערנדיקע קלאַנגען. ווערטער זיינען און אָפּנארעריי, אַ דעקטור פּאַר אונדזער פּאַסיוויטעט. לאַמיר פּאַרגעסן די ווערטער און אָנהויבן די טאַטן. אין דער מאַס ווי ע׳איז גרויס דאָס אומגליק, אין אַט דער מאַס דאַרף קומען די הילף. אויף יעדן איינעם פון אונדז ליגט אַ שווערער חוב. מיטן אָפּצאלן דעם חוב פירן מיר אויס נישט בלויז אַ משפּחה־פּליכט, נאָר אויך אַ נאַציאָנאַל געבאַט — — —

ווינטער האָט אַרויפגערוקט זיין הוט העכער איבערן שטערן, אַ מידער געווישט די אויפגעוויירענע טראָפּנס שווייס, און גערעדט:

— מיר האָבן סטאַטיסטיק פון דער פּאַרניכטונג פון קוואַוועק. דאָס זיינען קאַלטע ציפערן, גרויזאַמע ציפערן, וואָס דערציילן מער, ווי מחנות לעבעדיקע ערות. צו אונדז איז אָנגעקומען אַ בריוו פון די הונדערט און זיבן אַנטרונענע. דער בריוו איז בלוין אַ בלעטל אין דער מגילה פון יסר'ים. יעדער איינער פון אייד מוז אליין דורכלויענען דעם בריוו, דורכלויען נען און אויפציטערן ביו צום מאָרד. דאָס איז אַ שריפט פון גרויל און שוידער. כ'ווייל זיך אָבער אַפּשטעלן אויף איין שטעלע, וווּ בונעם וויינ־שעל, אַ אַנטרונענער פון די הונדערט און זיבן, כאַשרייבט דעם טויט־מאַרש פון די קוואַוועק יידן...

ווינטער האָט צעלייגט איבערן בעלעמער אַ שטויס פאַפּיר־בייגעלעך, איבערגעמישט זיי, אַרויסגעשלאָפּט איינס און עס צונעטראָגן נאַענט צו די אויגן:

— — — — נאַנץ פרי האָט מען די יידן — פרויען, קינדער, זקנים — געטריבן הינטער דער שטאַט, צו די אָפּענע פעלדער.

„געאַרעמטע זיינען נאַנצע משפּחות גענאַנגען זייער לעצטן וועג. ס'האַבן זיך געהערט יאושדיקע אויסרופן: יידן, לאָמיר גיין שטאַרבן... הינטער דער מחנה פון פרויען און קינדער, וואָס זיינען געטריבן געוואָרן פון באַוואָפּנטע שוין־שטאַפּל־רוצחים, איז אויך גענאַנגען מיין פרוי רחל מיט איר צוויי יאָרוק קינד לייבעלעך...”

„די מאַמע האָט נישט געוואָלט איר קינד צו דער עקידה פירן און געבליבן הינטערשטעליק. זי איז געפאַלן צו די פיס פון דעם ערשטן שוין־שטאַפּל־מאַן מיט אַ געבעט, ער זאָל זי אַרויסלאָזן פון דער ריי. זי האָט געיאַמערט, צונעזאָגט דעם רוצח גאַלד, צירונג. דער קאַלטער מערדער האָט נישט געלאָזט צו זיך רעדן. „לאָס! לאָס!“ — האָט ער געשריען, און אַ האַגל מיט קלעפּ איז געפאַלן איבערן קאַפּ פון דער קלאַגעדיקער מאַמע...”

„די מחנה יידן האָבן זיך דערנענטערט צו די פעלדער. די אָפּענע קברים האָבן געוואָרט אויף זיי. „לאָס! לאָס!“... מיט געוואָלד האָט מען אַראַפּגעריסן פון זיי די קליידער. די מאַשין־ביקסן האָבן געקנאַקט, גע־שאַסן אין די נאַקנס. איינער נאַכן אנדערן זיינען די קרבנות געפאַלן אין די קברים. עס איז אויך געפאַלן מיין פרוי רחל...”

„אָבער אויפן ראַנד פון מאַס־קבר איז געבליבן זיצן אונדזער אייניג זאַם קינד לייבעלעך. אַ תּמימותדיק קינד, אַ קינד — אַ מאַלאַד, אַ קינד מיט גרויסע אויפגעריסענע אויגן, וואָס מאַנט גאַרנישט ביי דער וועלט... דער דייטש, וואָס איז געווען איינגעטונקען אין דער מאַמעס בלוט, האָט נישט געוואָגט צו דערשיבן לייבעלעך...”

„עס איז פארביי אַ שעה, צוויי שעה, דריי שעה און דאָס קינד איז געזעסן ביים ראַנד פון מאַסן־קבר און געוואַרט, אַז די מאַמע זאָל צו אים אַרויסקומען פון צווישן די קנוילן מענטשלעכע לייבער. לייבעלע וואָלט אַזוי געזעסן און געוואַרט אַ טאַג מיט אַ נאַכט. אָבער דאָ איז אָנגעקומען אַן אַנדערער דייטש, אַ דרייטער, אַ געוואַנטער, אַ דייטש מיט דיסן ציפּלין — ביי אים האָט די האַנט נישט געציטערט. ער האָט אָנגעציילט זיין רעוואָלווער און געמאַכט אַ סוף צו לייבעלעס לעבן.
„מענטשן, פאַרנעסט אייער שמייכל אויף אייביק און פאַרנעסט אייער נאָמען מענטש, אויב מיטן נאָמען מענטש האָט זיך גערופן דער רוצח, וואָס האָט אויסגעשאַסן אונדזערע אומשולדיקע קינדער — — —“

V

ווינטער איז אַנטשוויגן געוואָרן. איבער דער שול האָבן זיך געטראָגן זיפּצן, ספּאַזמאַטישע שלוכצן, דערנאָך אַן אויסברוד פון געיאַמער. עס האָבן געווינט נישט בלויז פרויען, נאָר אויך מענער. דאָס געוויין איז געווען שטייל, איינגעהאַלטן, ווי דאָס קלאַנגן איבער קינות. ווינטער האָט חרטה געהאַט, צו וואָס ער האָט אַרויסגעלייענט אַ שטיק בריוו. ער האָט דאָך אַליין צוגעזאַגט אויסצומיידן ווערטער, און דער טרויעריקסטער בריוו איז אַ צונויפקלויב פון ווערטער, מרה־שהורה'דיקע ווערטער. אַזוינע ווערן טער קענען רירן שטיינער, ווייך מאַכן הערצער, אָבער זיי פירן צו דער־שלאַנגקייט, צו צעקראַכנקייט, ווען עס פאַדערט זיך שטייפקייט, האַסטיקע זאַנדלונג.

ווינטערס געדאַנקען האָבן געבלאַנקעט איבער דער שול, געצונדן די לופט מיט מאַנגעטישע פונקען, — קענטיק אָנגעשטעקט די מוחות סוף עולם, ווייל פון דער דריטער באַנק איז אַפיר אַ דיקלעכער לאַנדסמאַן, אַ געלאַסענער, אַ מיושב־דיקער. ער האָט אויפגעהויבן זיין ווייז־פינגער צום טשערמאַן:

— כ'ווייל מאַכן א „מאַשען“, כ'מיוו אַ פאַרשלאַג. לאַמיר גלייך צוטרעטן צו האַנדלונגען. לאַמיר זאַמלען צען טויזנט דאָלער פאַר די גויטבאַדרפטיקע!

— צען טויזנט? — האָט אַ צווייטער לאַנדסמאַן, אַן אויפגערעד־טער איבערגעשלאַנגן און זיך אַרויסגערוקט פון דער הינטערשטער באַנק — דאָס וועט זיין אַ בזיוו פאַר אונדזערע געפלאַנטע ברידער. מען מוז האָבן געלט, מיט וואָס די קרבנות צו העלפן. פינף און צוואַנציק טויזנט איז נישט צופיל פאַר דער קוואַוקער לאַנדסמאַנשאַפט!

— ווייניק! — האָט אַ שלוכצנדיקע פרוי מיטן אויסקוק פון אַ היי־

מישער צדקה-טוערן, וואס האט ערשט אויסגעווישט אירע טרערן, פרא- מעסטירט — איד הייס זאמלען דרייסיק טויזנט! מיט די ערשטע צען טויזנט קען מען שטיילן זייער הונגער, באזארגן זיי מיט א מלבוש. און דאס איבעריקע — אויף שיפס-קארטן. מער טאָר זיי נישט לאָזן דאָרט אויסגיין!

— איד וועל גיין נאָר ווייטער — האָט זיך געהערט אַ מונטער קול פון אַן עלטערן ייד מיט אַ צעקארבט, פאַרעקשנט פנים — זאָל זיין גאַנצע פּופציק טויזנט! דאָס בלוט פון אונדזערע געשטאַרבענע ברידער שרייט נאָך אויסלייזונג פון די לעבעדיקע ברידער. דאָס איז פּדיון שבויים. מיר אַלע האָבן מיטגעליענט דאָס שטיק בריוו פון די הונדערט און זיבן, געהערט דאָס געוויין פון די אומשולדיקע, אויסגעשאַסענע קינדער... לאָ- מיר ווייזן אונדזערע געפייניקטע ברידער, אַז עס קלאַפט אין אונדז אַ ירישער אָדער!

די אַנבאַטן, די פאַרשלאַגן האָבן אַנגעצונדן דעם עולם. די אַפּרופּן האָבן אויסגעלופטערט די מרה-שחורה, וואָס איז מיט אַ ווילע צוריק גע- האַנגען איבער דער שול. אויף די פאַרטערטע פּנימער זיינען אויפגע- גאַנגען שטרייפּן פּרייד, — פּרייד, וואָס אַ יידישע קישקע לאָזט זיך גאָר- נישט אַפּשאַצן, — וואָס די קויאָוקער זיינען אַזוי אַפּפּערוויליק, זיינען גרייט זיך צו טיילן מיטן לעצטן העמד.

דער פּרעזידענט האָט געלאָסן און מיט פאַרדאַכט געמאַסטן דעם הויכן גראַד באַגייסטערונג ביים עולם, ווי מען אַמעסט די וועטער-טעמ- פּעראַטור אין אַ הייס-געוואַרענעם ווינטער-טאַג. ער האָט אַ קלאַפּ געטאַן אין בעלעמער:

— קויאָוקער לאַנדסלייט! צופיל באַגייסטערונג הערשט דאָ. אַביסל ניכטערקייט וועט נישט שאָדן. פאַרשלאַגן האָבן מיר שוין צופיל... לאָ- מיר זען די רעזולטאַטן. כ'וועל איצט אויסרופן די נעמען פון די מיט- גלידער אין דער לאַנדסמאַנשאַפּט און זאָל יעדער איינער ביישטייערן צום רעטונגס-פּאַנד: כ'וועל רופן די נעמען לויטן אַלף-בית.

דער פּרעזידענט האָט ווידעראַמאַל אַנגעטאַן זיינע אויגן-גלעזער. זיין ברייטע, פולע פיגור פון היפּשן געוויכט האָט ער מיט השיבות אַרויס- גערוקט אין פּראַנט און גענומען הויך אויסרופן:

— יעקב דזשעק איינבינדער פון 285 קלינטאַן סטריט, מה יקר חסדו? וויפל באַשמיערט איר זיך?

דער אַרויסגערופענער, אַ מיטליאַריקער ייד, האָט אַ צעטומלטער זיך אויפגעשטעלט, ער האָט באַלד דערשפּירט דעם ברי פון אלעמענס בליקן, און צוריקצענדיק זיך, פלינג אַפּגעענטפּערט:

— הונדערט טאַלער!

— הונדערט טאלער! — האָט דעם פרעזידענטס ברייטע שמים איך
בערגעזחרט — יעקב דזשעק איינבינדער גיט הונדערט טאלער.
דער סעקרעטאר, וואָס איז אויך געווען טשערמאַן, האָט פארציכנט
די סומע אויף אַ בויגן פאפיר.
דער פרעזידענט, אַז אויפגעהייטערטער, האָט ווייטער אויסגערוּפֿן:
— נאָדל דזשערי ברענער פון 35 העסטער סטריט. וויפל?
— הונדערט און פינף און צוואנציק טאלער! — איז געקומען אַ
האַסטיקער ענטפער.

— הונדערט און פינף און צוואנציק! — האָט דאָס ווידערקול אַפֿ-
געהילכט און דער אַפהילד איז אַרויף אויפן פאפיר מיט אויסגעצירקלטע
ציפערן.

— ישראל איזי גארפינקעל?

— הונדערט און פופציק!

— אברהם אייבי דארז?

— הונדערט און פינף און זיבעציק!

די צאל נעמען איז געוואַקסן. די סומעס זיינען געשטיגן. דער פרעז-
ידענט, אויפגעהייטערט נאָד יעדער נייער באַשטייערונג, האָט זיך צע-
גארטלט און אויסגעשריען די סומע מיט אַזא ברעו, ווי עס טוט דער
אויסרופער אויף אַ ליציטאציע.

דער עולם האָט באַגלייט יעדן אַרויסגערוּפֿענעם מיט אַ פרידיקן
זיפן. דער שמאַלער, רירעוודיקער סעקרעטאר האָט גענוי געפירט די
בוכהאַלטעריע, און ווינטער, וואָס איז געשטאַנען אין מיטן בעלעמער, איז
מיטאַמאַל געוואָרן טרויעריק. ער האָט געהערט. ווי די ביישטייערונגען
טאַפלען זיך. אַ סומע לייגט זיך אויף אַ סומע. הונדערט טאלער, הונ-
דערט און פופציק, הונדערט פינף און זיבעציק. ס'האַלט שוין ביי דריי
טויזנט. ער וועט צולייגן זיינע פינף הונדערט. עס וועלן אויסוואַקסן זעקס
טויזנט, ס'וועט דערגרייכן ביז אכט טויזנט, — איז וואָס? בלויז איין
עמער וואַסער צו לעשן די שרפה אין קויאַוועק.

ווינטער האָט נישט באַשולדיקט די לאַנדסלייט אין קאַרגשאַפט. דער
עולם איז ברייטהאַרציק, גיט וויפל ער קען. עס איז די אַרעמקייט, צו
וועלכער מען האָט זיך דערשלאָגן נאָד אַזוי פיל יאָרן אינעם לאַנד פון
גאַלדענע געלעגנהייטן. ער האָט אַ זאָג געמאַן צו הערצן:
— שלעכט. קויאַוועק לאַנדסלייט זיינען קבצנים.

דער היפּשלעך-וואַגניקער מיסטער הערץ האָט אויפגעכאַפט דעם זאָג
און מיט מער היץ גענומען אויפּרופּן די נעמען, אויסשרייען די סומען,
ווי וועלנדיק דערמיט ווייזן ווינטער, אַז ער שאַצט אונטער די לאַנדסלייט.
ס'האַט לאַנג נישט געדויערט און די ליסטע מיט נעמען האָט זיך אויס-
געלאָזט. דער פרעזידענט האָט געוואָרפֿן אַ בליק אויפן בויגן פאפיר, וווּ

דער סעקרעטאר האט געהאט אונטערגעצויגן די טאָמאַלע סומע. אַ פאַר-
שעמטער האט ער אָנגעקוקט ווינטערן. זיין קוק האט געמיינט צו באַ-
שטעטיקן:

— גערעכט, ווינטער. די מנדבים זיינען קבצנים.

ער האט באַלד גענומען אַ שטייפן טאַן:

— ברידער און שוועסטער! די ליסטע איז אויסגעשעפט. אונדזער

רעטונגס-פּאַנד באַשטייט פון ניין טויזנט, אַכט הונדערט און פינף און
זעכציק דאַלער.

דער עולם האט זיך איבערגעקוקט און געשוויגן. אין דעם שווייגן
איז געווען בושה, שפּלֹת, כאַטש יעדער איינער איז געווען זיכער, אַז
ער האט געזעבן איבער די כוחות. פאַרשעמטע, וואָס זיי קענען נישט
האַלטן דעם צוואַנג, וואָס זיי זיינען אַזוי הינטערשטעליק, האָבן די לאַנדס-
לייט אָנגעהאַנגען זייערע פאַרלוירענע בליקן אויפן בעלעמער.

ווינטער האט אויפגעכאַפט די בליקן און נישט שלום געמאַכט מיט
דער אַרעמקייט. פּופציק טויזנט איז דער ציל און ביי צען טויזנט טאָר
מען נישט שטיין בלייבן. ער האט זיך דערמאַנט אַז דעם הלום. הונד-
דערט און זיבן זיינען געשטאַנען ביי זיין ווייכן געלעגער אין ניר-יאָרק,
ווי יעקב פאַר זיין שטיינער-געלעגער אין בית-אל... יעקב האט געבעטן
ברויט און אַ קלייד, און זיי פאַדערן מער, זיי פאַדערן צוריקצוקריגן דעם
אַטעם פון לעבן.

ווינטער האט געקוקט צום עולם. וווּ זיינען אַהינגעקומען די אייני-
וווינער, וואָס האָבן זיך באַזעצט אין דער שטאַט, וואָס איז די רייכסטע
צווישן די שטעט? איז דאָס די שטאַט פון טרייסט צי די שטאַט פון
צאַרן? דער נביא האט אָנגערופן די פאַראַרעמטע ירושלים: די שטאַט
פון טרייסט און די הונדערט און זיבן געפייניקטע יידן רופן דעם רייכן
כרד: די שטאַט פון צאַרן.

ווינטער האט זיך געגריזשעט, פון קרענקונג געביסן די ליפן און
געזען די אייגענע פאַרלוירנקייט. געקומען אהער איז ער מיט אַ האַסטיקן
באַשלוס נאָר האַנדלונגען, און איצט איז ער אין פאַרלעגנהייט. איז
עס זיין שולד, אַז דער עולם איז אַרעם? ער האט געקוקט אויף די באַרמ-
האַרציקע לאַנדסלייט, וואָס האָבן אָנגעפאַקט דאָס שולעכל. אַלע האָבן גע-
שוויגן. אויף זייערע פּנימער איז געלעגן אַ דערשלאַגנקייט. פון די אויגן
האט ארויסגעקוקט אַ פאַרלוירנקייט — די פאַרלוירנקייט פון אַ צעשראַ-
קענער עדה, וואָס ווייסט נישט קיין אויסוועג.

און אינמיטן דער צעשראַקנקייט און שטילשווייגן האט מיטאַמאַל
פון דער הינטערשטער באַנק, נאָענט צום אַרויסגאַנג, זיך געטראָגן אַ
שושקעריי, ווי מען וואַלט זיך דאַרט געאַמפּערט. סיי ווינטער, סיי הערץ
האָבן געשיקט זייערע בליקן צו דער טיר-באַנק און באַמערקט ווי צוויי

לאַנדסלייט שטרייטן. איינער אַ מאַגערער, מיט אַ רבניש בערדל, האָט געשטויסן זיין באַנק־שכּו, אַ מאַז מיט אַ מילכיקי, ווייבעריש פנים, גע־שלעפט אים ביים אַרבל און געליאַרעמט:

— אַרויסזאָגן זיך מעגט איר דאָר! מען וועט איך אויסהערן!

און אַז יענער האָט געשוויגן, האָט דער מאַגערער ייד זיך אויפ־געשטעלט און געמאַלדן:

— ברודער גבריאֵל הירש האָט עפעס צו זאָגן!

דער סעקרעטאַר האָט געכאַפט אַ פאַרכטיקן קוק הינטערוויילעכץ אויפן אַרונ־קורש, דערנאָך איינגעהאַלטן אַ קלאַפּ געטאַז מיט זיין הילצערן העמערל:

— ער וויל מאַכן אַ פאַרשלאַג — האָט דער ייד מיטן רבנישן בערדל גערעדט פאַר הירשן.

— אַז ברודער הירש וויל מאַכן אַ פאַרשלאַג, איז דער מיטינג זיך נער! — האָט דער טשערמאַן אָפּגעענטפערט — ברודער גבריאֵל הירש, די לאַנדסלייט ווילן איך הערן!

דער ייד מיטן רבנישן בערדל האָט זיין באַנק־שכּו ווייטער געשטור־קעט און אויפגעמונטערט:

— רעדט זיך אַרויס, הירש! ס'קוקט גאַרנישט אויס אזוי משוגע, ווי עס דאַכט זיך אייד...

הירש האָט זיך שווער אויפגעהויבן, צוערשט געכאַפט אַ קוק אויף רעכטס, דערנאָך אויף לינקס, און מיט אַ פנים פול קווינקלעניש אָנגעהויבן:

— ברידער און שוועסטער! ס'וועט קלינגען אויסטערליש. אָבער עס איז אַז איינפאַל. כ'זע דאָר, אַז מען קוועלט זיך. ס'פעלט געלט, און די מצווה פון פּדיון־שבויים איז גרויס.. איז מיר געקומען אויפן געדאַנק, אַז די פליכט אויסצולייזן אונדזערע קויאַוקער פּליטים באַלאַנגט נישט בלויז צו יעדן ייד, נאָר אויך אַ גוי, אַ קויאַוקער מעג צולייגן אַ האַנט...

הירש האָט אָפּגעהוסט, נישט געלייגט קיין אַכט, וואָס דער עולם קוקט פאַרהירושט, און ווייטער גערעדט:

— אַ סך פון אונדז געדענקען דאָך וואַצעק זשעמיאַנסקין, דעם וועכטער פון פּשעפּיורקעס מילן. דאָס איז געווען דער גרעסטער שונא ישראֵל אין קויאַוועק. מען האָט אים גערופן „דיאַבעלסקי וואַצעק“, דער טייוולישער וואַצעק... האָט אַ ייד זיך אַרויסגערדייט פון גיין דינען פאַרן צאַר — זשעמיאַנסקי האָט אים געמסרט. האָט אַ יידישער שמוגלער פּרו־בירט אַריינמולכן איבער דאַנציק נאָך פּרייסן אביסל פּעל — זשעמיאַנסקי האָט עס אונטערגעטראָגן די רוסישע סטראַזשיקעס... ער האָט אפילו איינמאַל מיט נאָך עטלעכע כוליגאַנעס צוגעגרייט אַ בלומ־בלבל פונקט אויף ערב־פּסח... ער איז געווען נישט בלויז אַ רשע, אַ מסור, נאָר אויך אַ

גנב... ער האט אבער געהאט מזל. מען האט אים קיינמאל נישט געכאפט... יאָר־לאַנג האָט ער באַגנבעט דעם אייגענעם באלעכאָס, דעם מילנער, און דער פארדאָכט איז שטענדיק געפאלן אויף אנדערע, זייטיקע... האָרט פאַר דער ערשטער וועלט־מלחמה, האָט ער זיך פאַרמאַסן גרויס. ער האָט אַרויסגעפירט פון די מילן תבואות אויף צענדליקער טויזנטער רובל. דאָס מאָל איז ער געכאפט געוואָרן. דער באַגנבעטער מילנער האָט אים געשטעלט צום געריכט. אָבער איידער וואָס ווען — זשעמיאנסקי האָט אָפּגעצויגן און אנטלאָפן נאָר אַמעריקע... דאָ, אין אמעריקע, האָט דאָס טריפּהנע מזל אים ווייטער געדינט. ער איז גלייך אַוועק אין דער וועסט, מיט דעם אָנגעגנבעטן געלט געקויפט לאַנד און איז געוואָרן אַ „קעמל־רעדנדרזשער“, גענומען האַרדעווען בהמות... מיטאַמאַל האָט מען אנטדעקט אויף זיין ערד אויף. פעטן, טריפּנדיקן אויף. און זשעמיאנסקי איז איר בערנאַכט געוואָרן רייך, שטייזרייך... רייך ווי רייך, אָבער דער גוי איז אונדז אַ בעל חוב. ער איז דער שטאַט קויאַוועק אַ בעל חוב... ער איז גע־קומען נאָר אַמעריקע מיט דריי און דרייסיק יאָר צוריק. איצט, מיט דריי און דרייסיק יאָר שפעטער, איז ער עלטער, סטאַטעטשנער, מעסיקער און אפשר אויך אַ בעל תשובה.. דער פשוטער שכל לערנט, אַז אויב מיט דריי און דרייסיק יאָר צוריק האָט ער געפייניקט יידן, דאַרף ער איצט, נאָכן אומגליק, וואָס איז געקומען אויף זיין שטאַט, אויף זיין קויאַוועק — העלפן די קרבנות... לאַמיר שיקן צו אים אַ דעלעגאַציע... ער קען נוט מאַכן דעם באלאַנס, וואָס פעלט צום רעטונגס־פּאַנד... לאַמיר אויפמאַך נען דעם חוב, אויפמאַנען זיין חלק פאַר די לעבן־געבליבענע פון קויאַוועק... אַן הירש האָט זיך צוריק אַוועקגעזעצט, איז דער עולם געבליבן פאַר־גאַפט און געהויבן מיט די פלייצעס. דאָס שווייגן האָט לאַנג נישט גע־דויערט. דער ערשטער איז אויפגעשפרונגען אַ צעקאַכטער לאַנדסמאַן, אַ כעסן און אויסגעשטרעקט זיין ווייז־פינגער צום בעלעמער:

— ס'איז שגעון! אַ ריינער שגעון!

— נישט בלויז אַ שגעון, נאָר ס'איז אַ חילול־השם צו בעטן הילף ביי אַ שונא ישראל! — האָט אַ צווייטער לאַנדסמאַן, אָנגעכמורעט, באַ־ליידיקט פונעם פאַרשלאַן, אונטערגעהאַלטן.

אַ ברייטער מאַן מיט אַ גרויסן קאַפּ, אָנגעבלאַזן ווי אַ וואַסער־אַר־בון, האָט אויפן קול זיך צעלאַכט מיט זיינע רייטע, אָנגעפאַמפעטע ליפּן: — הירש תם! אין קויאַוועק איז ער געווען אַ מלמד און אין אַמע־ריקע איז ער געבליבן אַ מלמד!

דער עולם האָט איצט הויד זיך איבערגערעדט, געשפּאַסט, און נישט באַנומען ווי־נאָר אַ מענטש קען אינפאַלן אַזאַ אויסטערלישער פּלאַן. קיינער איז נישט גרייט געווען גוטצהויסן דעם פאַרשלאַן. אַלע האָבן איינגעשטימט, אַז דער איינפאַל איז אומזין, הוילער אומזין.

אינעם געפילדער האבן זיך געהערט אויסרופן:
 — זאל נאך א דעלעגאציע וואגן צוצוקומען צו זיינע גיטער!
 — אז ער האט אין קוואוועק געקענט אַנרײַצן הינט אויף יידישע
 קינדער, וועט ער דאָ אויף אונדז אַנרײַצן וועלף.
 — נישטאָ קיין וועלף אין טעקסאָס!
 — וועט ער אַניאָגן זיינע ווילדע אַקסן!
 — דער רשע וועט קיינעם נישט אַריבערלאָזן אויף זיין שוועל!
 — קוואוועק איז פאַר אים אַ מיאוסע פאַרגאַנגענהייט!
 — דער שונא־ישׂראל שעמט זיך מיט זיין פאַרגאַנגענהייט!
 דער ברייטער מאַן מיט דעם גרויסן אַנגעבלאַזענעם קאַפּ ווי אַ וואַ-
 סעראַרבו, האָט גענומען דעם עולם אויף זיכער און טרױמפּירנדיק הױך
 געפּסקנט:
 — דורכגעפאַלן! מען קען אַז אַפּשטימונג זאַגן, אַז דער פאַרשלאַג
 איז דורכגעפאַלן!
 אינעם טומל, אינעם רויש פון די פילדערנדיקע קולות, איז ווינטער
 געבליבן שטײן אַ קאַלטער און אַ נײַכטערער. ער איז נישט מיטגעריסן
 געוואָרן פון די געשרײַען, וואָס האָבן פאַרוואַרפן הירש'ס פאַרשלאַג. צו-
 ערשט האָט ער זיך געקווענקלט, דערנאָך איז די קווענקלעניש אַריבער
 געגאַנגען אין אַ קעגנערשאַפט. ווער זאָגט, אַז דער פאַרשלאַג איז דורכ-
 געפאַלן? הירש מען טאַקע אויסקוקן ווי אַ תּם, אָבער זיין מיינונג איז
 אַן אַרויספאַדערונג. ער האָט בלוין נישט דערזאָגט. זיין טענה איז נישט
 אויסגעשעפּט. נישט נאָר דער גוי זשעמיאַנסקי איז אַ בעל-חוב, נאָר די
 גאַנצע גויאישע וועלט איז אונדז שולדיק אַ חוב. שולדיק פאַר דער גלייכ-
 גילטיקייט, ווען די קאַלד-אוייוונס אין פּוילן האָבן געברענגט; שולדיק פאַר
 דעם שטילשווייגן, ווען מיליאָנען יידן זיינען געפירט געוואָרן צו אויסראַד-
 טונג. און אויב די גאַנצע וועלט איז געווען גלייכגילטיק און מיטשול-
 דיק, דאַרף קומען דער מאַנער, דער יידישער מאַנער און זיך שטעלן ווי
 אַן אַנקלאַנער.
 ווינטער האָט געקוקט אויף די פאַרפּולטע בענק. אין דער געדיכטער
 ניש האָט ער צוריק געפונען זיין ווייב, זיין זון. זיי זיינען, פונקט ווי דער
 עולם אַרום, געווען פול מיט קווענקלעניש, גענאפט, געוואַרט אויף זיין
 באַשלוס. וואָס האָט ער היינט דעם זון געזאָגט? דער טעוּטאַן איז אַ פאַר-
 וואַנדלונג פונעם באַרבאַר, דער באַרבאַר איז אַן אַפּשטאַם פון קינען.
 מיליאָנען קינס פאַרפלייצן די ערד און טראָגן אין זיך כוחות פון צע-
 שטערונג. און מיר יידן זיינען דער הכל צווישן די קינס.
 ווינטער האָט ווידעראמאַל אַ קוק געטאן אויפן עולם. ער האָט אַפּ-
 געמאַסטן מיט זיין בליק רעכטס — דעם רויט-האַרדיקן, היפּש-וואַגניקן פרע-
 זירענט, לינקס — דעם רירעוודיקן, מאַנערן סעקיעטאַר. ביידע זיינען גע-

שטאנען געשפאנטע, אין פארלעגנהייט געווארט, ער זאל איבערזיסן דאס שווייגן.

די שטילקייט ארום האט געברייט. ווינטער האט געשפירט הינטער זיך א וואנט מיט א פייערדיקן שוית, איבער דער וואנט — דאס פרוכת, הינטער דעם פרוכת — דאס ארון קודש, הינטער די טירלעך פון ארון קודש — די לוחות. א פארכטיקייט האט אים ארומגענומען. ער האט זיך צעשאקלט, ווי ער וואלט געהאלטן ביים זאגן א ימים נוראים דיקע תפילה. און מיט א ציטערנדיקן קול אָנגעהויבן:

— הירש, ברודער הירש איז גערעכט! זיין פארשלאג איז אָנגענומען. מיר וועלן שיקן א דעלעגאציע צום רייכן זשעמיאנסקי און אויפמאָנען זיין ביישטייערונג און זשעמיאנסקי וועט צאלן זיין חוב, ווי ער וואלט באדארפט צאלן פאר זיינע באַגאַנגענע פארברעכנס. די ערד איז פאַר-פלייצט מיט מיליאָנען קינס, וואָס טראָגן אין זיך כוחות פון צעשטערונג. מיר יידן זיינען דער הבל צווישן די קינס... פון דאַנען, פון דער קליי-נער שול גייט הבל ארויס מאָנען זיין חוב ביי קינען... זשעמיאנסקי דער מסור, דער גנב, דער שונא־ישראל איז א קליינער בעל חוב, אָבער זיין חוב איז א בלוטיקער... זיין שטאַט קויאַוועק איז פאַרוויסט, זיינע יידן זיינען פאַרטייליקט. זאל אַט דער קליינער קין אָנהויבן אַפּצאלן זיין חלק. זאל ער אויסקויפן זיך, ריינוואַשן זיך, באַשטעטיקן, אַז ס'וועט נישט פאַרגעבן ווערן און ס'וועט נישט פאַרגעסן ווערן די רציחה, וואָס איז באַגאַנגען געוואָרן קעגן אַן אַלט, געפייניקט פאַלק.

דער עולם איז שול האָט אויפגעציטערט. די פריערדיקע געפאלנקייט, וואָס מען קען נישט גענוג העלפן די פליטים, איז איצט איבערגעגאַנגען אין א פאַרביטערטקייט, אין א געוואָלד־געשריי, וואָס האָט זיך געריסן פון אלעמענס העלדזער. מיט אויפגעהויבענע הענט האָט דער עולם איינ־געשטימט, אַז מען דאַרף אויפמאַנען דעם חוב ביי יעדן קין — באַשטע־טיקן, אַז ס'איז דא אַן אַנקלאָגער קעגן דער רציחה, וואָס איז באַגאַנגען געוואָרן קעגן דעם געפייניקטן פאַלק.

דער דאקטאר פון וויליאמסבורג

דורך פינה און דרייסיק יאָר האָבן די בלינדע און די טויבע און די געליימטע פון וויליאמסבורג געקראָגן היילונג ביי דאָקטאר וויליאם פֿינעטאָ.

דעם דאָקטאָרס קאַבינעט איז געווען אַן אָפּגעשונדן הויז אויף מעיפֿל סטריט. די טרעפּן הילצערנע, דורכגעפּוילטע — האָבן, דרויענדיק זיך ווי כּפּיראַלן, אַרויפּגעפּירט אויפּן פיפטען שטאָק. דאָס אַלטמאַדישע פּאַרזימער האָט געשמעקט מיט ליזאַל און בוידעס־ריחות. און יעדן טאָג פון יאָר האָבן די קראַנקע געקלעמערט איבער די געדרייטע טרעפּ, ווי עס קלעמערן שלאַקריריקע צום באַרג־שפיץ פון אַ הייליקן נזיר.

פינעטאָ איז נישט געווען קיין בעל־מופת. ער האָט אָבער געהאַט דעם בייזן כּוח פון אַ כּישור־מאַכער. זיינע פינגער זיינען געווען רירעוור־דיק, ווי ביי אַ האַקוס־פּאַקוסניק. זיינע נאַזלעכער — שנאַפענדיקע ווי ביי אַ שוואַרצקינצלער. הויך און קנאַכיק מיט אויסגעשטרעקטע, שטייפּע פּיס, איז ער געגאַנגען ווי אויף שטאַלצן. אין זיינע טונקלע אויגן, אונטער דעם ברייטן מרה־שחורה־דיקן שטערן האָבן געברענגט פּיערלעך פון אַ היפּנאָטיקער. פון זיינע אַנגעלאַפּענע ליפּן זיינען געפּאַלן טיילמאַל טרייסט־ווערטער ווי ביי אַן אַפּשפּרעכער און טיילמאַל פּלוד־רייד ווי ביי אַ מכשף.

דאָקטאר פינעטאָס קאַבינעט איז געווען דאָס הויז פון גערעכטי־קייט, אַ שטוב, וווּ מען טיילט אויס דעם גערעכטן זיין שכר און דעם רשע — זיין שטראַף. ער האָט זיינע פּאַציענטן איינגעשטעלט אין קאַמענאַ־ריעס. פון די אַרעמע, דערשלאַגענע און דורכגעפּאַלענע האָט ער נישט גענומען באַצאַלט. אָבער פון די שיכורים און פּערד־שפּילער האָט ער געשונדן די הויט. קיין איינזען איז ביי אים נישט געווען פּאַר פּוילענ־צער און קיין וואַך אויער פּאַר אַרומשלעפּער.

די איינוווינער פון וויליאמסבורג האבן געווסט צו דערציילן, אז דאקטאר פינעטא האט א קנופ מיט געלט, אז ער איז קורהרירד. שכנים פון די ארומיקע גאסן האבן זיך געשושקעט, אז דער דאקטאר איז א לויזער כאראקטער — ער זופט וויסקי און שפילט פאקער אין די הינד-טער-שטובן פון די סאלונען. זיינע אנהענגער האבן פארענטפערט זיין צייט-פארטרייב אין די שענקען מיט דעם וואס ער איז פריילידיק. און פינעטא איז געווען אזוי פארנומען מיט זיינע פאציענטן, אז ער האט נישט קיין צייט געהאט זיך צו לאזן אמוזירן פון פרויען.

אז ער איז אלט געווארן פערציק יאר, האט אין אים זיך פארליבט עוועלין, א רייכע פאציענטקע, די טאכטער פון א באנקיר. זי האט געד ליטן פון האלוצינאציעס און געזען חלומות אויף דער וואג. דאקטאר פינעטא האט זי געהאלטן פאר א פסיכאפאט. אבער גלייך נאך דער פארליבעניש איז זי אויסקורירט געווארן פון אירע ווילדע זעאונגען. די קראנקהייט איז ווי מיט א צויבער-האנט אפגעווישט געווארן. עוועלין האט זיך אונטערגעגעבן דעם דאקטארס פארפירערישע אויגן און געווארנט דעם פאטער, אז זי וועט זיך נעמען דאס לעבן, אויב פינעטא וועט מיט איר נישט חתונה האבן. דער דאקטאר האט זיך פארשטאפט די אויערן און דער באנקיר האט צוגעזאגט אויסצובויען פאר אים א סאנאטאריום, ווו ער וועט קענען אויפנעמען פאציענטן פון אלע אכט און פערציק שטאמן.

פינעטא האט זיך געלאזט איבעריידן, אבער אין יענעם טאג, ווען די חופה-שטאנגען האבן אויף אים געווארט, האט מען אים ארויסגערופן אזש קיין ווירדזשיניע צו א שלאף נעגער-קינד. דער דאקטאר איז אפגע-פארן א מהלך פון קנאפע דריי הונדערט מייל. די פארשעמטע כלה האט אויגנבליקלעך צרויקגעקראגן אירע האלוצינאציעס. דער פאטער האט צעטריבן די חתונה-געסט און די פארבעטענע משפחה געלאזט וויסן, אז א חתן, ביי וועמען א שלאף נעגער-קינד איז בילכער ווי זיין אייגענע חתונה, וועט אומגליקלעך מאכן זיין טאכטער. דאקטאר פינעטא איז ווידער געבליבן פריילידיק. אין זיין פרייער צייט האט ער געזופט וויסקי און געשפילט פאקער אין די הינטער-שטובן פון די סאלונען.

פון יארן-לאנג טראכטן אין טערמינען פון אנאטאמיע, האט דאס טאר פינעטא זעלטן זיך דערמאנט, אז ער איז געבוירן געווארן א ייד. כאטש די קווארטאלן פון וויליאמסבורג זיינען געווען פיל מיט שולן און ישיבות, האט ער קיינמאל, אפילו אויס נייגעריקייט, נישט אריינגעשטעלט א פוס אין גאטס הויז. פון זיין פאטער, א סאלאניקער אימיר-גראנט, וואס האט געלאנדעט אין וויליאמסבורג מיט זעכציק יאר צוריק, האט ער זיך דערווסט נאך קליינערהייט, אז יידן זיינען א געיאגט פאלק, אז פונקט ווי די ערשטע פיאנערן, די פורטאנער, וואס האבן איינגע-

וואנדערט אין דער נייער וועלט צוליב רעליגיעזע רדיפות, אזוי שיפלען זיך אויך יידן אויף אלע זיבן ימ'ען צוליב פארפאלגונגען.

ווען פינעטאָ איז עלטער געוואָרן, האָט ער אויסגעפונען, אז די פאר-פאלגונגען האָלטן אָן זינט פעלקער האָבן זיך אָנגעהויבן צו גרופירן. און דאָס האָט אים געשטויסן נאָכצוקוקן דעם רעקארד פון זיין שטאָם, ווי עס קומט נאָך אַ דאָקטאר דעם רעקארד פון זיין כראָנישן פּאַציענט. און ווען דער רעקארד — פון דעם ביבלישן עמלק ביז די צארן אין רוסי-לאַנד — האָט געוויזן הריגות, בלוט-בלבולים און אינקוויזיציעס, האָט דאָקטאר פינעטאָ באַרעכטיקט זיין פּאַטערס אַנטלויפן פון סאַלאַניקי, זיין ווילן צו ראַטעווען די אייגענע פעל.

אויס איינזעעניש צו זיין געפייניקטן שטאָם האָט פינעטאָ מיט יאָרן שפּעטער גענומען אַריינקוקן אין די וויליאַמסבורגער שולן צוויי מאל אַ יאָר: יום כּפור צו כל נדרי און שמחת תורה צו הקפות.

די פּאַציענטן פון וויליאַמסבורג האָבן געזען ווי זייער דאָקטאר על-טערט זיך. זיינע שוואַרצע פּאַסמען האָר ווערן געפּלעקט מיט גרויע בינט-לעד. די היפּנאָטישע פּיערלעד אין די אויגן פּלעמלען נישט מער. אָבער מיט יעדן יאָר וואָס ער איז עלטער געוואָרן, איז זיין רירעוודיקייט פון אים נישט אָפּגעטראָטן. צוזאַמען מיט דער רירעוודיקייט זיינען געבליבן די פליכטן. די פּאַציענטן האָבן אים געבענטשט פאַר זיין איינזעעניש צום מין מענטש.

שלאַקסירענגס און שטורעס-ווינטן האָבן אים נישט צוריקגעהאַלטן פון ווייטע רייזעס. שנייען און זאווערוכעס האָבן נישט פאַרשטעלט דעם וועג. ער האָט געקענט אויפשטיין אין מיטן פון אַ פּראָסטיקער נאַכט און נע-מען טרייבן זיין אויטאָמאָביל אַכציק מייל ווייט, כדי צו באַרואיקן אַ היסטערישע פּרוי, כדי צוריקצוברענגען צום לעבן אַ דערשטיקט קינד, אדער צו וואַשן די ווונדן פון אַ צעשלאָגענעם האַבאָ-יונג.

פינעטאָ איז נישט געווען קיין טרוקענער מעדיקער. פאַר אים זיי-נען נישט גענוג געווען די קאַלטע מעדיצינישע פּאַרמולעס. דער פּאַציענט איז מער ווי אַן אַנאַטאָמיש וועזן. ער איז אַ פּסיכישער אינדיווידום, וואָס גיט זיך אונטער אלע אַנאַליטישע קאַלקולאַציעס.

אויב פאַר אַרעמע און קראַנקע האָט פינעטאָ געהאַט בלוזן אייני-זעעניש, האָט ער פאַר פאַרמעגלעכע חולאים אַרויסגעוויזן ווידערווילן. שפּעטער איז דער ווידערווילן איבערגעגאַנגען אין אַ פּיינטשאַפט. דאָס האָט אָבער נישט אָפּגעהאַלטן די שווערע חולאים צווישן די אַרויפגעאַר-בעטע גבירים ווייטער אָפּצושלאַגן זיין טיר. פאַרשלעפּטע קרענקס, וואָס האָבן אַ לעבן לאַנג זיך אומגעטראָגן מיט זייערע מיחושים און שוין אויפגעגעבן די האַפּענונג זיך אויסצוקורירן — דוקא זיי האָבן רעקאָד מענדירט פּאַציענטן צו דעם וויליאַמסבורגער ביזן דאָקטאר. עס האָט זיי

אימפאנירט פינעטאס שטייפע האלטונג, זיין שטרענגקייט, זיין יאדען דעם פאציענט און פינעטא האט זיך אפגערעכנט מיט די רייכע באזוכער. אויב ער האט פון א קראנקן גביר בלויז געשפעט און אויסגערעדט, אז ער איז א פאראזיט, א באציל, האט ער מיט א נגיד, א יורד זיך אפגע-השבונט ווי ער וואלט דערלעבט א פערזענלעכע נקמה.

אין ניינצן ניין און צוואנציק, נאכן קראך אויף וואל סטריט, האבן רואנירטע מאגנאטן געקראגן הארץ-פעלערס און שטייפע אדערן. טייל האבן זיך געווארפן פון די וואלקנקראצערס, די דורכגעפאלענע זעלבסט-מערדער זיינען געקומען אין פינעטא'ס קאבינעט אויף היפנאטישע אב-סערוואציעס. דער דאקטאר האט זיי אויפגענומען איינעם ביי איינעם מיט טייוולישן געלעכטער. אין זיינע אויגן האבן זיך געטובלט שדימלעך. ער האט מיט יעדן קרבן זיך גערייצט:

— א נישט געלונגענע ריזע אין הימל אריין, וואס? אז איינגעשרומט פענער מאגנאט, וואס קען נישט אריבערטראגן דאס קייקלען זיך פון באג-קנאטן-ראלן? א מענטש קען אויסהאלטן די יסורים פון א קאנסער, די אגא-ניע פון א געהירן-אנטצינדונג, אבער ער קען נישט אריבערטראגן, ווען א מיליאן נעמט איינשרומפן אויף צוויי מאל הונדערט טויזנט... פאר מיר און פאר יעדן צווייטן אין גאס, ווייסט איר וואס עס מיינט צוויי מאל הונדערט טויזנט? עס מיינט דאס צוגעזאגטע לאנד מיט רוישנדיקע ארקעסטערס אויף יעדן גאס-ווינקל... ס'מיינט טאנצנדיקע ווייבער אין די הארעמס... ס'מיינט א מלאכי-יאריד אויף דער ערד... און פאר אייד? וואס מיינען צוויי מאל הונדערט טויזנט? דאס אראפזינקען צום שטאנד פון א קלאון, וואס ציט זיין הוט צון די מייז אין צירק...

צו זעכציק יאר האט דאקטאר פינעטא גענומען לידן אויף די נירן. ער איז געווארן א הויז-ויצער, מער נישט געטרונקען אין די הינטער-שטובן פון די סאלונען און זעלטענער געפארן צו פאציענטן אויסער ניו-יארק. די ווינטער-אוונטן האט ער פארבראכט אין זיין ביבליאטעק צו-מער. ער האט געווארעמט די פיס ביים קאמין, מאסאזשירט זיינע געלעג-קען און געלייענט דעמעקטיוו-געשיכטעס.

איין יאר איז פאריבער, א צווייט יאר, א דריטס. דער באגער נאך רו, וואס קומט אויף דער עלטער, האט זיך צעלייגט איבער אלע זיינע ביינער. דער דאקטאר איז ווייטער געזעסן ביים קאמין, האט מיט ער-פורכט געקוקט אויף לינקאלנס פארטרעט איבער דעם ביכער-ווארשטע, און געקומען צום אויספיר, אז דער זעכצנטער פערזענדט פון די פא-רייניקטע שטאטן האט נישט בלויז באפרייט די נעגערס, נאר אויך אפ-געווישט די בושה פון דעם ווייסן מענטש.

II

דער פריילינג האט אריינגעפראלט אין דעם דאקטארס קאבינעט מיט זשמעניעם ליכט. די ענגע קווארטאלן פון וויליאמסבורג האבן אויסגעזען ווי צעפנטע פעסטונגען. דער רוישיקער גאסן-פארקער האט אויסגעשפילט ריטמישע מעלאדיעס. פארבייגייער האבן זיך געווינט ווי אין א טאנץ. די לופט איז פול געווען מיט בלויער הימל-פרייד.

פינעטא האט צווישן די אויפנעם-שעה'ן גענאשט שטיקער זון. ער האט געווארעמט זיינע פלייצעס אויף די פארק-בענק. ווען ער איז צוריקגעקור מען פון א טעגלעכן זון-שפאציר, האט ער געטראפן אין זיין קאבינעט ווארטן א האלבעלניגשטן נעגער. צוויי יונגען האבן אים געברענגט פון א שענק הינטער דער בריק. ער איז זיך באגאנגען פרעד מיט א וויי-סער גאסן-פרוי. די שטראף וואס די ווייסע שיכורים האבן אים צוגע-טיילט איז געווען — שווערע לינטש-ווינדן.

דער נעגער איז געווען אזוי צעממית'ט, אז דער דאקטאר האט אים צוריק געוועקט צום לעבן דורך אריינפאמפען קינסטלעכע לופט און געבן איינשפריצונגען. זיין קאפ איז געווען באדעקט מיט בילן, גרויס ווי פויסטן. די ריפן — אונטערגעהאקט און פון די גראבע מויל-ווינקלען זיינען גערונען בלוט-שנירלעך. ביים לייגן די באנדאזשן האט דאקטאר פינעטא געביטן זיין מיינונג. לינקאלן האט נישט אפגעווישט די בושע, די חרפה לעבט אין יעדן ווייסן. זי לעסטערט דאס באשעפעניש, וואס הייסט מענטש.

איין עוולח האט געבראכט אויפן זכרון אז אנדערע עוולח. איין אומר-רעכט האט ארויסגערופן א צווייטע און דאקטאר פינעטא האט מיטאמאל זיך ארומגעזען, אז די מענטשלעכע בארכארייען טראגן זיך ווי א בראנד-פיער איבער דער וועלט.

א האלבע שעה שפעטער האט אין דאקטארס טיר געקלונגען אז עלטערער פאציענט. דאקטאר פינעטא, וואס האט יארן-לאנג געוואשן די ווינדן אויף שווארצער הויט, אויף ווייסער הויט, האט איצט אויפגע-נומען דעם ווייסן פאציענט מיט דעם פארדרום, ווי מען נעמט אויף א ברודער, מיט וועמען מען שעמט זיך אין דער משפחה.

דער פאציענט איז געווען אז אויסגעצערט מענטשל מיט א קערפער, וואס האלט אין איין איינלוופן. זיין וואקסן פנים איז געווען פול מיט גערונצעלטע טארבעלעך. ער האט זיך באקלאנט אויף דער לעבער, אויף דער גאל, אויף שלאפלעאזיקייט. ער איז געווען פול מיט יחוששים. זיין געזונט איז געווען צעלעכערט ווי א זיפ.

דאקטאר פינעטא האט אים באטראכט ווי א גולן באטראכט זיין קרבן. נאכן צולייגן די הארץ-מרייבלעך, נאכן מעסטן דעם בלוט-דרוק,

האט ער דעם איינגעשרומפענעם פאציענט ארויפגעשטעלט אויף דער וואג. דער פארלוסט פון געוויכט איז געווען פערציק פונט. דער דאקטאר איז נישט געווען איבעראשט. ער איז געקומען צום אויספיר, אז עס איז נישט קיין פיזישער פארלוסט, דאס איז א פארלוסט פון לעבנס-דווילן, דער פאציענט איז א פסיכאפאט.

ער האט אים אריינגעזעצט אין ראד-שטול, האסטויק אנגעשטעלט זיין בליץ-לעמפל אויף די געבלעכע ווייסל-אויגן און געפרעגט:

- וואס איז אייער באשעפטיקונג?
- כ'האב זיך צוריקגעצויגן פון באשעפטיקונג.
- א ליידיק-גייער? שלעכט! אקטיוויטעט וואלט אייך צוריקגעשטעלט אויף די פיס.

— כ'בין געווען אקטיוו דריי און דרייסיק יאר — האט דער פאציענט זיך פארענטפערט.

- ווי אלט זייט איר?
- צוויי און זעכציק.
- איר ליידט פון וואניטאס וואניטאס! — האט דער דאקטאר ארויסגעזאגט די ווערטער שטרענג, ווי אז אורטייל.

- איז דאס ערנסט?
- ס'איז געפערלעך.
- אז אפעראציע? מען וועט דארפן שניידן?
- צום באדויערן, כירורגיע איז אומבאהאלפן קעגן דער אנשיקעניש

— האט דער דאקטאר פינעטא זיך פארקרימט — ס'איז א גייסטיקע קראנקהייט, א קראנקהייט וואס קומט פון צופיל ווילטאגן. אפאטיע און ווילטאגן זיינען די ווארצלען. מען רופט זי די שלמה המלך-קראנקהייט. דער הבל הבלים-קאמפלעקס.

דער פאציענט האט געקוקט אויפן דאקטאר. איז זיינע שטרענגע אויגן האבן זיך געטובלט שדימלעך. ביים רעדן האבן די ברייטע אנט-שלאסענע ליפן זיך געבלעזלט, די שלייפן האבן געצוקט און דאס פנים פון א היילער, וואס האט געזאלט אניאגן טרייסט, האט אנגעווארפן מורא.

— און שלמה המלך איז געשטארבן פון דער קראנקהייט? — איז דער פאציענט געווארן נייגעריק.

— אפשר, די פארצייטיקע מעדיקער האבן נישט געפירט קיין רע-קארד פון זייערע פאציענטן.

דער פאציענט האט א בליק געטאן אויפן דאקטאר מיט ביטול. ארום זיינע ליפן-ווינקלען האט זיך געשנירלט א לוסטיקער גרימאס. איז יענער רגע האבן דעם דאקטארס קענטענישן נישט געהאט קיין האפט. זיין געניטשאפט ביים שטעלן די דיאגנאזע איז געווען אויסגערונען. ער האט נישט געקוקט אויף פינעטאגן, ווי עס קוקט א פאציענט אויף א דאקטאר,

נאר ווי א דורכגעטריבענער דעכאטאנט, וואס גייט באזיגן זיין אפאנענט.
ער האט זיך צעלאכט:

— איד קען יא דעם רעקארד פון שלמה המלך. כ'ווייס נישט צי
דער קלוגער מאנארך האט אויף דער עלטער פארלוירן וואג, נישט גע-
שלאפן קיין נעכט אדער געטריבן געווארן צו משוגעת. כ'ווייס אבער, אז
ער איז געשטארבן צו פיר און ניינציק יאר.

— די ביכל האט דאס נישט רעגיסטרירט — האט פינעטא זיך א
בייזער געמאן.

— יאזעפוס פלאוויוס איז געווען א גוטער בוכהאלטער. אין זיינע
ביכער איז אלץ פארצייכנט — האט דער פאציענט א געשטארקטער, ווי
ער וואלט אנגעשעפט גבורה, זיך אויפגעשטעלט, בעת די געלבליכע אויגן
האבן קרענקלעך געשפאסט — איד האב נאך לאנג צו שפאנען, דאס-
טאר, א גאנג פון דרייסיק יאר...

די מעדיצין קען דאס נישט גאראנטירן — האט פינעטא אז אג-
געדראלטער גענומען שפרייזן איבערן קאבינעט — יינגערע פון אייך
זיינען פון וואניטאס וואניטאס אומגעקומען. זיי זיינען נישט געשטארבן
נאטירלעך, זיי האבן זיך גענומען דאס לעבן. ס'איז קיין אונטערשיד
נישט! די פארצווייפונג טוט אזא טויט געבוירן. אז א מענטש ווערט
אן דעם השק צו לעבן, פארלירט דער גאנצער באשאף ארום אים יעדע
ווערט. די וועלט איז פול מיט פסיכאפאטן, געפערלעכע פסיכאפאטן... ווען
איר זאלט האבן א געשוויר אין אינגעווייד, וואלט איד אייך נישט אפע-
רירט, כ'וואלט זיך נישט צוגעדירט צו די כירורגישע אינסטרומענטן. און
ווייסט איר פארוואס? ווייל עס פעלט אייך וויטאליטעם. ס'פעלט אייך
לעבנס-ווילן ביזצוקומען אן אפעראציע. אפילו בלוט-טראנספוזיעס קע-
נען נישט ראטעווען אזעלכע קראנקע. זיי כאפן זיך מער נישט אויף
פון דער אנאסטעזיע.

— איר רעדט פון מענטשן מיט שוואכע הערצער, דאקטאר — האט
דער פאציענט אים איבערגעשלאגן.

— און ווי לאנג קען אייער הארץ שלעפן דעם גוף? דאס נישט
שלאפן, דאס פארלירן וואג שטעלט אפ דעם הארץ-מאטאר, פונקט ווי
אן אויסגעליידיקטע גאזאלין-באנקע פארהאלט דעם לויפנדיקן אויטאמא-
ביל. שלאף-פילן וועלן אייך דערהרגענען. כ'גיב נישט קיין מעדיצינען. פאר
צווייפלער און אפאטיקער זיינען רעצעפטן קיין הילף נישט. א מענטש
איז אייערע יארן דארף זיין אנגעלאדן מיט באגערן. וואס טוט איר אויפ-
צוהאלטן אייערע מינימאלסטע אמביציעס? אפילו א ליידיק-נייער האט זיך
נע פארלאנגען. שפילט איר אין קארטן? יאגט איר זיך נאך פרויען?
שטעלט איר איין אויף א פערד-געלויה?

בעת דער דאקטאר האט געשפרייזט איבערן קאבינעט, האט ביים

פאציענט די אָנגעשעפטע גבורה זיך אָפּגעטאָן. אויף זיין שטערן האָבן אַרויסגעשלאָגן אָנגסטן. די שפּאַסיקע ספּאַזמען אין די אויגן זיינען גע-
ווען פאַרווישט. דער לוסטיקער גרימאַס אַרום די ליפּן-ווינקלען אין איינ-
געלאָפּן. זיינע אויערן האָבן ווי שוואַמען איינגעזאָפּט דעם דאַקטאָרס
אַנקלאָגעס. ער האָט זיך געקרעקט מיט ווערטער.

— אמביציעס און באַגערן האָב איר געהאַט אין די דרייסיקער, דאַק-
טאָר, געהאַט זיי צופיל. כ'האָב געהאַט גענוג באַגערן פאַר צוויי לעבנס.
איצט בין איר אַ צוריקגעצויגענער ביזנעסמאַן.

— אַ צוריקגעצויגענער ביזנעסמאַן איז פּאַסיוו ווי אַ פאַראַזיט. ער
האַלט אין איין באַרג, אָבער ער באַשטייערט זיך נישט. און די נאַטור
האַט אייזערנע געוועזן. יעדעס באַשעפעניש דאַרף אַריינטראַגן אַ חלק
אין דעם נאַטור-קעניגרייך. ווען איר זאָלט דאַרפן האַרעווען אויף ברויט,
ראַנגלען זיך, דערשלאָגן זיך צו אַ שטאַנד, וואָלט איר געגעסן ווי אַן
אַקס און געשלאָפּן ווי אַ בער. איר זייט הינטערשטעליק מיט פּערציק
פונט. אַזאָ וואַג-פאַרלוסט מאַכט חרוב דעם קערפּער. לידי-גייערס ווי
איר דערמאַנען אַן חיה'לעד, וואָס וואַקסן אויף אַ ווילדן פאַרם. דאַרט
כאַווען זיי זיך אויף אַ שטיינערנעם באַדן. זיי פירן מלחמות מיט אינזעקטן,
מיט ווערים. שלאָגן זיך פאַר שפייז. נעמט מען די פאַרהאַרעוועטע חיה'לעד
און מען באַזעצט זיי אין אַ גאַרטן, אויף פעטער ערד, ווייסט איר וואָס
עס פּאַסירט מיט זיי? זיי הויבן אַן קרענקען, ווערן שווינדזיכטיק, אַ מנפּה
באַפּאַלט זיי און זיי שטאַרבן אויס.

דער פּאַציענט האָט לאַנגזאַם זיך אַרויסגעהויבן פון זיין שטול. זיין
אויסגעצערטער קערפּער האָט זיך גענומען שטרעקן, ציען ווי ער וואָלט
צוגעקראַגן וואַג. דאָס איינגעפאַלענע פנים האָט אָנגעטאָן אַ גרימאַצאָרן,
ער האָט צונויפגעבילט די פּויסטן און זיך דערנענטערט צו פינעטאַל'
מיט אַ מינע, ווי ער וואָלט געגרייט זיך צו פאַרטידיקן.

— דאַקטאָר, דאָס איז אַן אורטייל! וואָס קען איר טאָן אויסצומיידן

אַזאָ שווינדזיכטיקן טויט?

— איר זייט פאַרהייראַט?

— כ'בין אַן אלמ.

— קינדער?

— איין טאַכטער.

— האָט חתונה!

— איר זייט ווילגאַר, דאַקטאָר.

— אַ דאַקטאָר איז קיינמאַל נישט ווילגאַר מיט זיין פּאַציענט. זיין

עצה איז אַ געבאַט, וואָס מען מוז אויספאַלגן. און אויב איר קענט אַליון
זיך נישט באַזאָרגן אַ פרוי, זאָל אייער טאַכטער דאָס פאַר איר געפינען.

— מיין טאַכטער קען פאַר מיר קויפן העמדער, פּאַדזשאַמעס, זי

קען פירן א קיד, אבער קען נישט קויפן א ווייב, איבעריקנס, זי אליין וויל אויך נישט חתונה האבן.

— זי וויל נישט?

— זי איז גערעכט! — האָט דער פאציענט א געשריי געמאָן — צו וואָס חתונה האָבן און געבוירן קינדער? פאַר מלחמות? געבוירן פלי-ער צו וואַרפן באַמבעס? מאַטראַזן צו זינקען שיפן? טאַנק־טרייבער חרוב צו מאַכן שטעט?

דאָקטאר פינעטאָ האָט גענומען לויפן איבערן קאַבינעט ווי איבער א שטייג:

— איר זעט? אפילו אייער קינד האָט איר אָנגעשטעקט מיט וואַנר־טאַטס. איר זיינט א געפערלעכער מיקראָבן־טרענער. איר טראַגט אין זיך גיפטיקע באַצילן. איר פאַרסט דעם באַשאַף אַרום... א געשטראַפּטער אַראַגאַנט זייט איר, א דעפיטיסט. און דעפיטיסטן האָבן פיינט דאָס מענטשלעכע מין, פאַרגעסט אייער קורצן אַטעם, פאַרגעסט אייערע נירן, אייערע גאַל־שטיינער. ס'איז דאָ איין מיטל ווי אייך צו היילן..

— וואָס?

— ווישט אפ די בושע פונם ווייסן מענטשן.

דער פאציענט האָט גענאפט אויפן דאָקטאר, וואָס איז געלאָפן אַ צערודערטער איבערן קאַבינעט און אַרויסגעלאָזט ברומענישן, ווי ער וואַלט געפירט א שטרייט מיט זיך אליין. אין זיינע אויגן האָבן געפלעמלט היפּנאָטישע פייערלעך. דער ברייטער שטערן איז געווען פאַרוואַלקנט ווי ביי א מעלאַנכאָליקער. די נאָזלעכער האָבן געשיפעט. איבערן שאַרבן האָט אַ שיטערער קנויל האָר זיך צעבארשט ווי די פעל פון אַ יאָזש. פּיר נעטאָ איז שטיין געבליבן ביים פּאַציענט און גערעדט:

— איר זייט אַ צוריקגעצויגענער געשעפטסמאַן, אַ מידער בעל־חאָוה, אַן אויסגעשעפּטער יענער נאָך באַזיץ. אַלע ווייסן, אַז מידע צוריקגעצוי-גענע געשעפטסלייט זיינן אָנגעשטאַפּט מיט געלט. ס'אָן אומגליק! מיט כבוד זייט איר זאָט, מיט אייגנטום גאַלאַדנט. דער וווּילשטאַנד איז פאַר אייך אַ לאַסט. די שפע דריקט — טאָ ווערט אַ פּילאַנטראָפּ! וואַרפט נישט קיין געלט פאַר טעמפלען אָדער פאַר קירכן, שענקט גאַרנישט די הימל־פאַרטרעטער. דאָ, אויף דער ערד, דרייען זיך אַרום מענטשן מיט פאַר־ביקע הויטן, ווי קאַלירטע פּויגל. זיי שניידן די גאַרגלען איינער ביים אַנדערן... דער ווייסער רודפ'ט דעם שוואַרצן, ר'לינישט אים, ר'קען אים נישט שענקען זיין טונקעלע הויט. די קנעכט פון כנען זיינען געווען פרינצן אין פאַרגלייך מיט די קאַלירטע ברידער אין דער סאַוט... לינקאַלן האָט באַפּרייט די שקלאָפּן — ער האָט אַבער נישט אָפּגעראַמט די שקלאָפּן־טרייבער. אין יעדן ווייסן עושר לעבט אַ שקלאָפּן־יעגער. וואָס דאַרפט איר שטאַרבן רייד? באַשטייערט אייער געלט אויף צו פאַרטרייבן די

שקלאפן-יעגערס. אייער לעבנס-שפאן איז קורץ, קויפט אויס דאס אומזי-
ניקע רעשטל יארן דורך פילאנטראפיע. ווישט אפ די בושע פונעם ווייסן
מענטשן.

דעם דאקטארס געשרייען האבן דעם איינגעשרומפענעם פאציענט
געטריבן צום ארויסגאנג. ער האט אין צעטומלעניש און אין איילעניש
פאריכט אויף זיך די צעקנעפלמע קליידער, פלינק ארויסגעלאפן און געלאזט
הינטער דער פארהאקטער טיר דעם הויכן, קנאכיקן דאקטאר.
פינעטא האט א צערודערטער געשמעלט איבערן קאבינעט לאנגע,
שטיפע שפרייזן. פון זיינע ליפן זיינען נישט געפאלן קיין טרייסטווער-
טער פון א היילער, נאר פלודרייד פון א כישוף-מאכער.

III

דאקטאר פינעטא איז געווארן איבערקלייבעריש. ער האט געזיפט זיי-
נע פאציענטן דורך די פינגער. האט א קראנקער געוועקט זיין סימפאטיע,
האט ער נישט בלויז פאר אים געשריבן רעצעפטן, נאר אויך געעפנט פאר
אים די טיר פון זיין וועלט, דערציילט וועגן די לעצטע לאבאראטאריע-
וונדער, וועגן הייל-עקספערימענטן. פינעטא האט אראפגענומען די שלע-
סער פון זיינע מעדיצינישע אנטיקווארן. ער האט ליב געהאט פאציענטן,
שווייגערס. די טומלערס האט ער נישט געקאנט פארטראגן. באריידעוור-
דיקע חולאים, וואס האבן געהאט פולע מיילער רייד וועגן זייערע מיחושים,
האט ער ארויסגעווארפן פון קאבינעט.

פינעטא האט זעלטן אריינגעקוקט אין מעדיצינישע הילף-ביכער און
אפט געמישט אין געשיכטע בלעטער. זיינע אפגעקליבענע קאפיטלעך זיי-
נען געווען וועגן דעם קאמף ארום די ראסן-דיסקרימינאציעס אין די דרום-
שטאטן פארן בירגער-רייג. ער האט באדויערט, וואס לינקאלן האט נישט
פארענדיקט זיין מיסיע און איז אריין אין דער געשיכטע ווי אן אראפגע-
שאסענער אדלער, ווען איז דער אמתן האט ער זיך באוויזן ווי א נייער
לוחות-טרעגער.

פינעטא האט נישט געהאלטן פאר איבערטריבן, וואס נאך דער נע-
נער עמאנציפאציע האט דאס „קאלירטע פאלק“ געקוקט אויף לינקאלן'ען
ווי אויף משה'ן. משה האט אראפגעבראכט די געבאטן פון די וואלקנס
און לינקאלן האט זיי פאנאנדערגעטראגן איבער דער ערד.

איז יעדן מענטש לעבט א באשיידענער מלאך. ער ווערט אבער פאר-
שמעלט פונם גלוסטיקן רשע. דער ווייסער מענטש דארף אין זיך דער-
שטיקן דעם רשע וואס וויל באהערשן, ר'דארף דערשטיקן דעם מאכט-
יעגער וואס וויל געוועלטיקן. אויב ברידערלעכקייט איז פאר מיליאנען

אינגארראנטן א נאקעטע טעאריע, וועט ער, פינעטא, די טעאריע פאר-
וואנדלען אין א טעגלעכער טואונג.
פינעטא'ס באשלוס האט געבוירן טאטן. דאס ערשטע, וואס ער האט
געטאן — ער האט ארויסגעהאנגען איבערן פראנט-אריינאנג א נייע שילד
מיט פעטער רויער שריפט. די שילד האט זיך געלייענט:

דר' וויליאם פינעטא

א פריינט צו די פריינטלאזע — א היילער צו די אומהיילכארע
גענער-פאציענטן — געוונטשן

אינעווייניק, אין טרעפן-הויז אויף דעם שטיינערנעם דיל אין געווען
אינגעפאסט אין א ראם א צווייט שילד מיט אן אויסגעמאלטער פייל,
וואס האט ווי א ווייזער געטיילט ארויף:

דר' וויליאם פינעטא

זיין קאבינעט — אויבן!

דאקטאר פינעטא'ס טירן האבן נישט גערוט. פארגעסענע בלינדע
און טויבע, פארשטויסענע לאמע און קרעציקע, פארנאכלעסיקטע לעבער-
קראנקע און פארלאזטע קאנסער-פאציענטן — אלע האבן געשטראמט
צום רחמנות-דאקטאר אויף מעיפל-סטריט.

די קריפאלס האבן זיך געצויגן איבער פינעטא'ס טרעפן ווי א קאוואל-
קאדע, דער דאקטאר איז געווען מיד און אויסגעשעפט. ער האט אנגע-
שטעלט צוויי שווארץ-הויטיקע קראנקן-שוועסטער. פינעטא'ס נאמען האט
מען געמראגן אויף די ליפן נישט בלויז צווישן די נעגערס אין וויליאמס-
בורג, נישט בלויז אין די שכנות'דיקע קווארטאלן, נאר ווייט אריבער יע-
נער זייט בריק. דאס קאלירטע פאלק האט געקוקט אויף אים ווי אויף א
געטלעכן מאן און דער מידער דאקטאר האט אפגעצאלט פאר זייער צו-
טרוי מיט גרויסמוט.

IV

בעת פינעטא איז געווען פארנומען מיט טראגן היילונג צו זיינע
אויסדערוויילטע פאציענטן, האט איין טאג אין זיין קאבינעט זיך באוויזן
א געבויענע זקנה. זי האט זיך באקלאגט אויף הויכן בלוט-דרוק.
פינעטא האט געקענט די אלטימשקע. ס'איז געווען די לידי פאטרי-
שא. פון די פלוידערזעק אין וויליאמסבורג האט ער געווסט, אז זי איז
אן אלמנה מיט א גרויסער ירושה. אין פארלויר פון יארן האט די זקנה
געזערט. די ירושה האט געשימלט. און מענטשן נישט-פארגינערס האבן

זי גערופן „די קארגע ליידי פאטרישא“. די זקנה האט געשפעט פון די בייזע צינגער. זי האט נישט גערעדט מיט קיין מענטשן. זי האט זיך אויס-געטענהט מיט איר גרויסן הונט. אויף איר צעקנייטשמן קערפער האט זי געטראגן אפגענוצטע קליידער און זיך געשפיזט מיט אלטע בייגל און זויער-מילך.

פינעטא האט באמערקט, אז די זקנה איז פעט געווארן און געטראכט, אז דער גוטער מלאך, וואס זיצט אין יעדן ווייסן מענטש נעבן דעם גלוסטיקן רשע, איז אויסגערונען. דער קורצער עקזאמען האט באשטעטיקט דעם הויכן בלוט-דרוק און געוויזן, אז זי לייגט פון ארטעריא סקלערא-זיס. און דאָ זיינען אירע הענט, אירע היפטן אָנגעגאסן ווי ביי אַ שמאַלץ גאַנזן.

פון וואס איז ליידי פאטרישא פעט געווארן? פון קייען טרוקענע בייגל? אנטהאלטן נישט קיין קאלעסטאָרעל ווי פעט פלייש. אירע באַשעדיקטע בלוט-רעדן ווערן שטייפער. זיי נעמען אַרײַן דאָס האַרץ ווי אין צוואַנגען. זיי קענען אַפּשטעלן דעם אַטעם. פאַר איר קען בלוזן זײַן אײַן הײלונג — זי זאָל קריגן שמיץ און אַפּצערן. אפּשר וועט דער טײוול פון איר אַרויס.

איז זיין באַגער צו באַשטראַפן די ווייסע פרוי, וואָס האָט אויפגע-געסן אין זיך דעם דעם גוטן מלאך, איז פינעטא גרייט געווען זי צו סטראשען, אַז דאָס אָפּגעשוואַכטע האַרץ איז אײַנגעקלעמט צווישן די קראַנקע בלוט-רעדן. עס קען אַ ליאדע טאַג פּלאַצן. זײַן מרה שחורה'דיקער שטערן האָט זיך געוואַלקנט. די היפּנאָטישע פּײַערלעך איז זײַנע אויגן האָבן זיך אָנגעצונדן. די בײזע לײַפּן האָבן געטריבן די זקנה צו דער טיר.

— איר זייט ווי אַ באַמבע אָײַפן וואַסער, לײדי פאטרישא. היינט קענט איר זיך לייגן שלאָפן און צומאַרגנס מער נישט אויפשטיין...

די געבויגענע זקנה האָט אויסגעגלייכט אירע אַקסלען. פון שנאה איז איר געקארבט פנים אויפגעלאָפן. די ברייטע הויט-פאלדן זיינען אייני געשרומפן. אין די גרינע אויגן האָבן אויפגעפלאַמט שרפות, וואָס האָבן פאַרברענט די היפּנאָטישע פּײַערלעך אין פינעטא'ס בליקן. זי האָט אַ פּראַל אויף געגעבן די טיר צום אַרויסלויפן און זיך צעשריגן:

— אַזוי רעדט דער מלאך המות, נישט קיין דאָקטאר. כ'וועל דיך איבערלעבן, פאַרשאַלטענער פינעטא!

דער מידער דאָקטאָר האָט געלאַכט פון דער זקנה'ס קללה. צוויי שעה שפעטער האָט ער אַרויסבאַגלייט דעם לעצטן פּאַציענט און פאַרשאַלט אַ דעם קאַבינעט.

דעם זעלבן אָונט האָבן ווייטע פרעמדע טענער, ווי דינע האַרפּן קלאַנגען, געוויספערט אין פינעטא'ס אויערן. ער איז אַרײַנגעגאַנגען אין ביבליאָטעק-צימער זיך אַפרוען. די ביכער אויף די פּאַליצעס האָבן גע-

מורמלט. פון די געליישטע רוקנס האָבן אַראָפּגערעדט מאַגישע שפּרוכּן. אין די טונקעלע ווינקלען האָבן זיך געדראַפּעט וויגנדיקע שאַטנּס.

פּלוצים האָט פינעטאָ דערשפּירט ווי א שניידנדיקער וויטאַק שטעכט זיינע קרויזשעס, דערנאָך דעם גאַנצן חוט השדרה. די אַטאַקע האָט אים אַרײַנגעטריבן אין יסורים. דער דאַקטאָר האָט געליטן קראַמפּן. דער פּאַר-דאַכט, אַז די וויסקי, וואָס ער האָט יאָרן-לאַנג געזופּט אין די הינטער-שטובּן פּון די סאַלונען, נעמט אַן אים נקמה — דער פּאַרדאַכט האָט אים געצווונגען איצט צו טראַכטן וועגן זיין אייגענעם קערפּער אין אַנאַ-טאַמישע טערמינען. פּאַרן שלאָפּן גיין האָט פינעטאָ זיך אויסגעטאַן אדם נאַקעט און גענומען אינווענטאַר פּונם אייגענעם גוף.

ביז פּופּציק יאַר האָט ער געמראַגן דעם קערפּער ווי מען טראַגט אַ העמדל, אַנגעטאַן און פּאַרגעסן. ביי זעכציק האָט ער אָנגעהויבן צו קריגן צוויי יערלעכע פּאַרקילונגען, אַרום נײַיאָר און אין וואַשינגטאָן-טאַג. און יעדן קוואַרטאַל — הינעראויגן אויף די פּיס.

פינעטאָ האָט זיך אַרומגעזען, אַז די אַנטראָפּאָלאָגן זיינען אומגע-רעכט ווען זיי האַלטן, אַז דער מענטש אין די פּערפּעקציע, ר'איו דער לעצטער שטיין אויף דער פּיראַמידע. הינער ווערן געבוירן לייכטער. טשע-רעפּאַכעס לעבן לענגער. און אויב עס איז ריכטיק דאַס נאַטור-געזעץ, אַז פּונם ערשטן טאַג, ווען דער מענטש הויבט אַן וואַקסן אין דער מוטער-טראַכט ביז צום ראַנד פּון זיין קבר — גייט אַז אין זיין קערפּער אַ פּראָ-צעס פּון בוואונג און אַ פּראָצעס פּון צעשטערונג, איז אויך ריכטיק דער קאַלטער שטיינערנער געזעץ, אַז זיין אַלטער אָפּגעשוואַכטער גוף ווערט חרובּ.

פינעטאָ האָט נישט געוואַלט נאַכגעבן, אַז ער איז אויסגעשפּילט — אַ זיבעציק יאַריקער זקן. אום זיך צו באַרואיקן האָט ער גענומען אַ הייסע וואַנע, געגעבן זיך אַן איינשפּריצונג און אַ מידער זיך אַרײַנגע-לייגט אין בעט.

די נאַכט, אָנגעלאָרן מיט חלומות, איז געהאַנגען איבער וויליאַמס-בורג. אין דרויסן האָבן אומרויאיקע ווינטלעך געגלעט די פּאַסאַדן פּון געביידעס און געוויגט די בוימער אויף די סקווערן. דאַס קאַלטע לבנה-ליכט האָט געוואַשן די אויסגעלאַשענע פענצטער פּון די הייזער. די טונ-קעלע אָפּגעשונדענע מויערן זיינען געשטאַנען ווי איינגעפּרויירענע פּאַלאַצן.

די ווייכע טויקילקייט, וואָס פּראַלט אַרויס פּונעם באַגינען האָט גע-נומען דורכזיפּן די ערשטע זון-שטרייפּן און געצונדן דעם אויפגייענדיקן טאַג. די זון-שטרייפּן האָבן אַרײַנגעדּרונגען דורך אַלע פענסטער פּון דאַק-טאַר פינעטאָ'ס קאַבינעט און אָנגעטראַגן זיילן ליכט איבער דער סטעליע, איבער די ווענט, איבער זיין בעט. אָבער דאַס ליכט האָט נישט געקענט

אויפועקן דעם מידן דאקטאר פון זיין טיפן שלאף. ער איז אויסגעגאנגען אין דער נאכט, וואס איז געווען אַנגעלאדן מיט חלומות.

דורך פינף און דרייסיק יאר האָבן די בלינדע און די טויבע און די געליימטע פון וויליאמסבורג געהאַט אַן אַפּענע טיר צו פינעטאָ'ס קאַבי-נעט. אויפן זעקס און דרייסיקסטן יאָר איז די טיר געווען פאַרשפּאַרט. די צוויי שוואַרצע קראַנקן-שוועסטער זיינען געשטאַנען ביים פאַרשלאָסענעם אַרײַנגאַנג און געטריבן די טרויעריקע פּאַציענטן צום קאַפּעל, פון וואָנען מען האָט געזאָלט באַגלייטן זייער דאָקטאר צו זיין הימל-רו. אַזאַ לוייה האָט וויליאמסבורג קיינמאַל פּריער נישט געהאַט געזען. איבער דעם וועג צום יידישן בית-עולם האָט זיך געצויגן אַן אויסטערלישע קאוואַל-קאַדע — לאַמע, טויבע, בלינדע, קרעציקע און געליימטע אויף וועגעלעך.

פּאַציענטן האָבן אויסגעפונען, אַז פינעטאָ'ס עשירות איז געווען אַן אויסגעטראַכטע. ביזע צינגער האָבן דעם ליגן באַשאַפן. דעם נומן דאָקטאר האָט מען באַגראַבן אין אַ זייטיקן קבר, וואָס אַ פאַר וויליאמסבורג גער פּילאַנטראָפּן האָבן אין איילעניש געקויפט.

אַ חודש נאָך דער לוייה האָבן פרומע געגערס זיך אַרומגעזען, אַז מען דאַרף אויף פינעטאָ'ס קבר שטעלן אַ מצבה, אַ הייליקן שטיין, וואָס זאָל אַנזאַגן, אַז דער היילער פון די אַרעמע און דערשלאָגענע האָט זיין רוח אַרט אין הימל. עס איז אַנגעגאַנגען אַ שטרייט וועגן דעם עפיטאַף אויפן שטיין, פיינשמעקער האָבן געוואָלט לאַזן אויסקריצן אַ פאַר שורות פּאַעזיע. מען האָט אָבער געדענקט, אַז פינעטאָ האָט ביים לעבן פיינט געהאַט פּאַעזיע. אַ מאַראַל-זוכער האָט אַנגעבאַטן עזאָפּ'ס אַ פּאַבעל און אַ גאַטס-פּאַרכטיקער פּאַציענט איז באַשטאַנען אויף אַ פּסוק פון תהילים.

אַלע פּלענער זיינען געווען צו שפּעט. דער נעגער, וואָס איז מיט יאָרן צוריק שיער נישט געלינטשט געוואָרן און זיינע ווונדן זיינען גע-וואָשן געוואָרן דורך פינעטאָ'ס הענט, האָט זיך דערמאַנט אַן זיין דאָקטאר מיט היפשע טעג פּריער. ער איז געווען אַרעם. קיין געלט אויף אַ מצבה האָט ער נישט געהאַט — האָט ער אַרויסגעריסן דאָס שילדל פון דעם שטיינערנעם דיל אין טרעפּן-הויז. ביינאַכט האָט ער זיך אַרײַנגעגנבעט אויפן בית-עולם און עס אַרײַנגעשטעקט אינם בערגלדיקן קבר.

דאָס שילדל מיט אַן אויסגעמאַלענער פּייל ווי אַ וויזער צום הימל, האָט אַנגעזאַגט:

דר' וויליאם פינעטאָ

זיין קאַבינעט — אויבן...

די פיר און צוואנציק שעה פון
אוינוסטיינער

I

דער קליינער טומלריקער סאלון „היידלבערג“ אין יארקוויל אין צדום פיר פארטאג שוין געווען ליידיק. די צוויי טונקעלע אלטמאדישע לאמטערנעס איבער דעם פראנט־אריינגאנג, ווי איבער א דארפישן קירד־טויער, זיינען געווען פארלאשן. איינער נאכן אנדערן האבן זיך ארויס־גערוקט די לעצטע נאכט־געסט. דער סאלון־אייגנטימער, א ברייטבייניג־קער מיט א מיד, פלעגמאטיש פנים האט אראפגערוימט די לערע קופלעס און מיט דער היימישקייט, וואס מען טראגט צו אן אלטן שטאם־נאסט, האט ער אונטערגעיאגט דעם איינציקן געבליבענעם ביר־טרינקער:
— נו הער גייגער, צייט צו שליסן.

אויגנסט גייגער האט אויסגעזופט זיין ביר ביז צום דנא. עס איז געווען דער ניינטער קופעל. ער האט א טשמאקע געטאן מיט די ברייטע, פליישיקע ליפן און פויל זיך אראפגעלאזט פונעם קיילעכדיקן דריי־זיין:
— נוט, הער שטירמויער.

ער איז איצט געשטאנען א קורצער און געזעצטער. זיין אונטערשמער האלבער קערפער איז פארלוירן געווארן הינטער דעם מאסיוון באר־טיש. אבער דער אויבערשמער טייל, די פולע, אויסגעשטויסענע פלייצעס און די קאנטיקע ארעמס האבן אויסגעזען ווי ער וואלט נישט געווען א זאטער זקן, וואס האט אריינגעשפאנט אינעם אכטן צענדליק יאר, נאר א מאנסביל איז זיין מיטליאריקער רייפקייט. זיין אויסגעקאמטענע געשמאלט איז געווען נישט ווי פון בלוט און פלייש, נאר א סטאטוע געגאסן פון בראנדז. דער ברייטער אויסגעגאלטער קיילער־קאפ האט גערוט אויף דעם קורצן, אנגעלאפענעם האלדז. די ברויגע, גלאנציקע הויט ווי א שטיי־פער פארמעט, האט איבערגעצויגן דעם נאקעטן קאפ און דעם שטערן־בייז, די קירבאקסן און אפילו די ברייטע נאָזלעכער. קיין שפראַץ פון א האר האט זיך נישט אנגעזען אויף דעם ליידיקן, פעטן פנים, וואס האט געשיינט ווי א פרוכטלאז נאקעט שטיק פערל. א וויילע איז גייגער גע־

שטאנען אומבאוועגלעך, שטאר און קאלט, אבער ווען די גרויע אויגן האבן זיך צעווארעמט, ווען די דינע אדערלעך אין האלדז האבן אָנגע- הויבן ריטמיש צו צוקן און די שטארקע אַנטוויקלטע ברוסטן האבן פלינג- קער געאַטעמט — דעמאָלט האָט עס געשלאָגן פון אים מיט דער גבוי- רה פון אַ הערקולעס. ער האָט זיך אָנגערופֿן:

— גוט הער שטירמיער, אבער איידער כ'גוי, מוז איד איבערדער- ציילן אַ ווייץ, וואָס כ'האָב היינט אויפגעכאַפט. זייער שאַרפֿזיניק... זייער הומאַרפֿל...

דער דריי און זיבעציק יאָריקער אויגוסט גייער האָט פֿאַרדעכטיק זיך אַרומגעקוקט איבערן סאַלון, ווי ער וואָלט נישט געטרויט די טוני- קעלע ווענט מיט די שפיגלען. דאָס אויסדאַכטעניש האָט איצט געוונקען פֿון יעדן ווינקל טישל. פֿון קווענקלעניש האָט דאָס פֿאַרמעט-פֿנים זיך פֿאַר- קרימט. ער האָט געשעפטשעט מער צו זיך, ווי צום סאַלון-אייגנטימער.

— אַ שיינע דעמאָקראַטיע! איידער דו עפֿנסט די ליפֿן, מוסטו זיך באַוואַרענען. ווי לאַנג קום איד שוין אַרײַן צו איד, הער שטירמיער? פינף און צוואַנציק יאָר? דרייסיק יאָר? מען קען שוין ציילן מיינע אויס- געטרונקענע קופֿלעס ביר נישט מיט גאַלאַנען, נאָר מיט גאַזאַלין-טאַנ- קעס... ניריאַרק האָט זיך געביטן... אַמאָל האָב איד געווסט אין יאָרש ווייל ווער איז ווער? כ'האָב דאָ געקענט יעדן שטאַם-נאַסט. היינט, נישט צו געטרויען אַ פֿרעמד פֿנים.. ווי דו גיסט זיך אַ דריי שטייט אַ היטער פֿון דעמאָקראַטיע, אַ באַשיצער פֿון ענגלאַנד. און זיי שנאַפֿן ווי די יע- גער-הינט... גרייט צו הערן דעם ווייץ, הער שטירמיער?

— דערציילט, הער גייער.

— מיט פופציק יאָר שפעטער זיינען רוזוועלט און טשורטשיל מער נישט צווישן די לעבעדיקע... זיי גייען מיטן וועג פון אַלע פֿאַרגענגלעכע. נאָר דעם ווי דער גרעבער טוט מיט זיי זייער רעכט, גייען זיי אַרויף אין הימל און שטעלן זיך פֿאַרן טויער פֿון גזע-דן. טשורטשיל מיט דער טיפֿישער ענגלישער חוצפּה און זעלבסטמאַכט שטופֿט זיך פֿאַרויס צום אַרײַנגאַנג. רוזוועלט בלייבט הינטער אים. עס קומט אַרויס דער היי- ליקער פעטער:

— וואָס ווילסטו?

— כ'וויל אַרײַן אין גזע-דן — פֿאַדערט טשורטשיל.

— נישט דו, מענטש-דיקער. צופיל שלעכטס האַסטו געטאָן אויף דער ערד — זאָגט דער הייליקער פעטער.

— איד בין ווינסטאָן טשורטשיל! — גיט זיך דער ענגלישער מאכט- האַבער צו דערקענען — דער באַהערשער פֿון אַלע ימען, דער וואַרט-זאָ- גער איבער קאָנטינענטן.

— כ'ווייס — ענטפערט קאלט דער הייליקער פעטער — מיר האבן דיין רעקארד. דו באלאנסט נישט אהער.

— איד האב געראטעוועט אייראפע פון אונטערגאנג — פראטעסט טירט משוירטשיל — כ'האב אויסגעלייזט די וועלט פון דער גרעסטער קאמאסטראפע. כ'האב זיך געראנגלט מיט דעם מוראדיקסטן מענטשן-פיינט...

— כ'ווייס. דו געהערסט צום לאגער פון די אומגערעכטע. רוזוועלט, וואס שטייט הינטער משוירטשילין אן אויפגעקאכטער, האלט מער נישט אויס וואס מע פארשעמט זיין פריינט און ער צע-שרייט זיך:

— צעברעך דאס פארדאמטע טויער, וויני, איד וועל פאר דעם שאדן באצאלן...

דער סאלון-אייגנטימער האט זיך קיילעכדיק צעלאכט. אויגוסט גייר גער האט מיטגעלאכט. זיין געלעכטער איז געווען א פארשטיקטס, אן איינגעהאלטנס, ווי די איינגעהאלטנקייט, וואס מען ווייזט ארויס ביים געניסן א פארבאטענעם פארגעניגן. ער האט שארף זיך איינגעקוקט אין דעם סאלון-אייגנטימערס פנים, ווי וועלנדיק ארויסקריגן א באשטעטיקונג, אן יענער קען פארדייען הומאר. „אזוי און אזוי הער שטירמייער, דאס איז די איינטיילונג. ענגלאנד וועט שעדיקן, ענגלאנד וועט פארניכטן און אנקעל סעם וועט פאר אלץ באצאלן..." גיינער האט איבערגעלאזט אויפן בארטיש טרינגעלעט, דריי אפגעפוצמע ניקלס און איז ארויס פונעם סאלון.

אויף דער גאס איז דער טעם פונעם ווייץ נאך געלעגן אויף זיין נומען. דער שארפזין האט אים געהאלטן אין א מונטערן צושטאנד. ער איז געגאנגען אין דער ריכטונג פון דער צווייטער עוועניו. ס'איז געווען קיל. פייכטע ווינטלעך, ווי דער אַנזאג אויף א רעגן, האבן זיך געטראגן אין דער לופט, כאַטש דער הימל איז געווען ריי, אויסגעקלאפט מיט שטערן. די אַרומיקע געשעפטן פון קליידער, שיכווארג, דאמען-טאשן און ביכער-קראמען זיינען געווען פארהעמערט. בלויז דא און דארט זיינען די שוויפענצטער פון א פאטאגראפישער סטודיא צי די נעאז-שילד פון א ביליארד-פלאץ, געווען באלויכטן.

דער נאכט-שפאציר האט אויף גיינערן געוויקט צום גומן. עס איז געווען אן אטעם-פויזע צווישן זיפן דאס ביר און זויגן די לופט.

די פיר און צוואנציק שעה אין מעת לעת זיינען ביי גיינערן גע-ווען איינגעשטעלט לויט אן אויסטערלישער פראגראם. ער איז אין קעגנ-זאץ צו די אנדערע מיטווינער פון זיין קרייז אין יארשוויל, געשלאפן בייטאג און געווען וואך ביינאכט. און כאַטש זיין לעכנס פירונג האט געהאט א פארקערטן סיסטעם, האט דא סאָכער נישט אַפּגעשוואַכט זיך

נע לעבעדיקע רעזערוואַר-כוחות, מיט וועלכע ער האָט דורכגעפירט זיין נע טעגלעכע, רוטינע פונקציעס.

קיין גרויסע אויפגאָבן האָט גייגער דורכן מעת לעת נישט געדארפט דורכפירן. זינט ער האָט זיך צוריקגעצויגן פון זיין יאָרן-לאַנגער שלאָסער-אַרבעט, האָט ער אָנגעהויבן צו קוקן אויף דער וועלט מיט קילער לעבנס-דערפארונג. די טעג האָבן זיך איצט געצויגן עגאלע, איינער ענלעך אויפן צווייטן. זיינע לויפנדיקע באַשעפטיקונגען אָן פלאַן, אָן אינהאַלט זיינען געווען מער צוליב אַ באַוועגלעכקייט איידער צוליב צוועקמעסיקייט. און גייגער האָט זיך צוריקגעצויגן פון זיין אַרבעט ערשט אין די שפעטע זעכציקער. ביז דעמאָלט איז ער געווען אַ פלייסיקער מיינסטער-שלאָסער. זיין ווערקשטעל האָט געהאַט אַ נאַמען אין יאָרקוויל, אַרום די אכצין-קער גאַסן. יעדע רעפאראציע, יעדע באַשטעלונג האָט געהאַט דעם זייכן פון אַ געניטן פרייסישן מיינסטער. דאָס האָט אים געהאַלטן שטענדיק פאַרוואַרפן מיט אַרבעט. דערצו האָט זיין פעדאַנטישקייט און אויך דאָס וואָס ער איז געבליבן אַן אַלטער בחור, אים געהאַלטן לייגן אַ סך אַכט אויף זיינע אָפּשפּאַרונגען. צו זעכציק יאָר האָט גייגער געהאַט אָנגעזאמלט אַזויפיל געלט, אַז ער איז אומשטאַנד געווען צו קויפן צוויי פאַרמס מיט-אַמאָל אין פענסילוואַניע און ווערן דאָרט, פונקט ווי זיין ברודער, אַן ערד-באַזיצער. ער האָט אָבער אָפּגעשטויסן דעם איינפאַל. ער האָט נישט געוואָלט פאַרלאָזן ניו-יאָרק. ער האָט ליב געהאַט דעם דייטשן יאָרק-וויל. די זעלבע שטאָט, וואָס האָט אים געהאַלטן איינגעשפּאַנט פערציק יאָר ביים ווערקשטעל, האָט ער געוואָלט אויסנוצן פאַר פאַרגעניגן און אינהאַלטס פולן צייט פאַרטרייבן. זיינע אויפגעראַיעטע בענקשאַפטן נאָך פרייסן האָבן אין אים אויפגעוועקט אויף דער עלטער אַ הימאַט-פאַ-טריאַטום. און ווען די צווייטע וועלט-מלחמה האָט אין ניינצן ניין און דרייסיק אויסגעבראַכן, האָט גייגער געקויפט אַ פינף-שטאַק הויז אויף ריווערסייד-דרייוו — אַ פאַרזאָרגונג און דערנערונגס-קוואַל פאַר די רעשט יאָרן. פאַרוואָלטן דאָס הויז האָט ער איבערגעגעבן אַ מיכטיקן אַדוואָ-קאַט. אַליין האָט ער זיך איינגעקוואַרטירט אַז אַ מעבלירט צימער, וווּ די הויזווירטין, וועלנדיק מונטער מאַכן זיינע איינזאַמע שעהן, האָט פאַר אים צוגעשטעלט אַ הוימלעכן קאַנאַריק און צוויי גוט-דערצויגענע הינט.

און גייגערס פריערדיקע, פאַרלאַפענע יאָרן, וווּ יעדער טאַג איז גע-ווען אָנגעלאָדן מיט אַרבעט, יעדע שעה — פול מיט טוונג — זיינען איצט פאַרנומען געוואָרן ביי אים דורך צייטן ניכטערע, אָפּגעקילטע, וווּ אין די לויפנדיקע טאַגגעשעענישן האָט ער געזוכט פאַרוויילנדיקע אויפ-רעגונג און צעשמטרייאונג.

גייגער איז שטיין געבליבן פאַר אַ ראַגנאַס, וווּ ס'איז געפאַלן דער

שיין פון א הויכער סלופ-לאַמפּ. אַרויסנעמענדיק פון זיין פּולאָווער-טאַש די ביינערנע פּייקע, וואָס האָט אים שוין געדינט פּערציק יאָר, האָט ער זי גוט אויסגעלאָפּט אינעם לאַמפּן-סלופּ, דערנאָך אָנגעשטאַפּט דעם קווי-מען מיט פּרינץ-אַלבערטי-טאַבאַק און פּאַרויכערט.

ער האָט איצט געוואַלט אויסמירן דעם גריז-אילומינירטן האַמעל „רהיינלאַנד“ אין עק בלאַק, וואָס ער מוז פּאַרביגיין יעדעס מאל אויף זיין נאַכט-שפּאַציר. אין דער צעפּלינגלעך דרייטיר פונעם האַמעל שטייט פּאַרשטעקט מאַרגאַרעט, דאָס טומלדיקע יאַרקווילער גאַס-מיידל. זי וואַרט אויף יעדן שכוּרען פּאַרביגייער, צו מאַכן אים איר לעצטן נאַכט-אַנבאַט. ווי נישט דערפּאָלגרייך מוז מאַרגאַרעט זיין, אויב זי מוז אַנקומען צו פּאַרקויפּן ליבע-ישעהן צו אימפּאַטענטע זיבעציק-יעריקע!

זיבעציק-יעריקע? — איז גייגערן דורכגעלאָפּן אַ געדאַנק — פון ווען אָן זיינען זיבן צענדליק יאָר אַ לאַסט פאַרן קערפּער? פון ווען אָן איז אַ רייפּע פּרוכט אַ פּאַרשעמונג פאַרן בוים? ער, גייגער אַליין, איז אַן אַפּענע פּאַרליקענונג פון אַזאַ פּאַרדאַכט. ער איז אַ קעגנזאַץ צו אימ-פּאַטענץ. זיין גוט-אויסגעלאָפּטער קערפּער איז אַ רעזערוואַר פון קוועלג-דיקע זאַפּטן. אַ נעץ לעבנס-שטראַמען. סטאַבילע, אומאויסשעפּלעכע קרעפטן ריזלען זיך ווי בלוט-ריטשקעלעך דורך זיינע ביינער, ווייל ער האָט געוויסט ווי צו לעבן, ווי צו פיטערן זיין רוקנביין, וואָס איז באַ-דעקט מיט פּלייש און בלוט פון אַ געזונטער, לעבנס-שטאַרקער ראַסע.

אויגוסט גייגער האָט זיך איבערגענומען מיט זיין רייפּער עלטער, ווי מיט אַ גוט אויסגעשטאַנענער, פּאַרמאַכטער נוס. ער איז ריין, אָן דעפּעקטן. די נאַטור-ענטוואַסן פּרידיקן אַ צוריקער צו ערד, צו לאַנד-לעבן און ער, גייגער, לעבט זיינע לעצטע פּופּציק יאָר אין דער שטאַלע-נער ניר-יאָרק, צווישן בעטאַן-מויערן, גראַניט-ווענט און אַספּאַלט-ברוקן. אַזוי טראַכטנדיק איז ער געגנוויליק צוגעקומען צום גריז-אילומי-נירטן האַמעל „רהיינלאַנד“. אין דער פּאַרגלאַזטער דרייטיר, איז מאַר-גאַרעט נישט געווען. דער האַטעל-פּאַרטער, אַ בלאַנדער, גוט-אויסגעקאַ-טענער מאַן, האָט, שפּריצנדיק פון אַ גומענער קישקע שטראַמען וואַסער, געוואַשן דאָס שטיק טראַטואַר פאַרן אַרײַנגאַנג. ער האָט באַגריסט דעם פּאַרביגייער:

— גוט מאַרגן, הער גייגער.

— העלאָו האַנס! — האָט גייגער אַ צופּרידענער זיך אָפּגעשטעלט

און אַרויסגענומען די פּייקע פון מויל, גרייט צו פּאַרפירן אַ שמועס.

— איר אילט זיך אַהיים, הער גייגער? — האָט דער פּאַרטער דער

ערשטער אָנגעהויבן.

— כ'איל זיך נישט, האַנס. כ'איל זיך גאַרנישט. און צו וואָס זיך

אילן? דאָס הויזרויב וועט מיר נישט אַנטקעגנגיין מיט אַ בעזעס.

— נאך אלץ צופרידן מיט אייער ווייבלאז לעבן? — האט דער האטעל-פארטער געשמייכלט — צופרידן וואס איר זייט פריי? דאס מיינט אבער נישט, אז איר דארפט נעכטיקן אויף די יארקוויילער גאסן. אין אייער עלטער, הער גייגער, איז רוב אין די נאכט-שטונדן וויכטיק...

— דומהייט! און אומזין! — האט גייגער א מאך געמאן מיט דער האנט און האסטיק גענומען זויגן די פייקע — כ'גלייב נישט אין די פארשריפטן, וואס מע האט צוגעגרייט פאר דעם מענטשלעכן קערפער. דאס וויכטיקסטע, אז די קאנסטיטוציע איז שטארק... דאס סיסטעם ארבעט אראנאזירט... און וויסטו אין וואס מין טעגלעכע דיעטע פאר די לעצטע פופציק יאר באשטייט? שוויין, קאלבסבראטן און ביר. פופצן גלעזער ביר אין פיר און צוואנציק שעה. נארנישט מער, ווי ביר! יא, און ליידיק זיין האט איר עפעס צו מאן מיט מין געזונטער קאנסטיטוציע, נישט באלעסטיקט זיין פון א ווייב... כ'האב דאס צו פארדאנקען מין ווייבלאזיקייט, מין גרויזאמער ווייבלאזיקייט... כע-כע-כע-כע...

— האט איר טאקע נארנישט פארלוירן אן א הויד-ווייב? — פארלוירן? געשווינט האב איר זיך, האנט, געשווינט זיך גאנצע דריי און זיבעציק יאר. אז ס'איז דא א ווייב, קומען קינדער. און וואס וואלט היינט פון זיי געווען? שוואכזיניקע דעמאקראטן, וואס וואלטן געדינט אין אנקל סעמס ארמיי, וואלטן געגאנגען קעמפן פאר ענגלאנד... יא, געלענעהייטלעך — האט גייגער זיך צוגערוקט נענטער צום האטעל-פארטער, גרייט עפעס צו פארטרויען — כ'וועל דיר דערציילן דעם לעצטן טון וויי וועגן ענגלאנד. כ'האב היינט עם אויפגעכאפט אין סאלון... זייער הומארוף, זייער שארפזיניק... גרייט צו הערן, האנט?

א הויכער פאליסמאן אין זיין שווערן בלויען ראק, מיט זיין רעכטע האנט פארלייגט איבערן קלאב, איז מיט זאכטע, געמאסטענע טריט פאר-ביגעגאנגען פארן האטעל. גייגער, וואס האט שוין געהאט געעפנט דאס מויל, האט אין פארלעגנהייט פאוקלאפט זיינע יאסלעס, אראפגעשלונגען די סלינע און זיך דערווייטערט.

אפציענדיק פון דעם האטעל „רהיינלאנד“, האט גייגער געשפרייזט אין דער ריכטונג צוויי טייד. דער גאנג נאכט איין, נאכט אויס פארביי די זעלבע גרויע בלאקס האט געפירט צו דער דריטער עוועניו, ווו איז די זימן געסלעך זינען אויסגעשטעלט טונקל-באלויכטענע „סידער-שטובן“.

אוינוסט גייגער טוט אויסמידן די „סידער-שטובן“. דער סידער, וואס מען פארקויפט דארט, איז א פליסיקייט געצויגן פון עפל-זאפטן. און אזא טרונק-שטוב איז נישט קיין צוציונגס-ארט פאר מענער מיט ניי-גונגען צו ביר און ניקאטין. און גייגערן דאכט זיך, אז גראד פון די אומשולדיקע טרונק-שטובן יאגט א פארדאכט. הינטער די זיסע האניק און מעד-פליסיקייטן באהאלט מען פארבאטענע זאכן. ערשט ארום פאר-

טאג ווערט דאָרט טומלדיק. ער שיטן זיך אַרײַן רױקאַנטז, אײַנשטע-
לערס, פּיפּיקע באַנדיטן און געריבענע נאַרקאָטיק-הענדלער — דאָס אַפּ-
פּאַל פּון יאַרקוויל. אַנשטאַט סקאַמיש דערלאַנגט מען מעד, אַנשטאַט
דזשין שלאַנגט מען פּאַר עפּל-זאַפּט. און אַלע באַרבאַדינערױנס זײַנען מײַד-
לעך. מײַדלעך רױטהױטיקע, מײַדלעך בלאַנדע, מײַדלעך שױאַרץ-צעפּיקע,
מײַדלעך ווי געפּעלשטע קינסטלעכע בלומען. זײַערע אױגן זײַנען פּאַר-
פּירערשע, זײַערע שױכלען פּאַרדעכטיקע. יעדעס געטראַנק ווערט באַ-
גלײַט מיט אַ פּײַערדיקן בליק — אַ צוואַנג אױף פּאַרבאַטענע פּאַרגעניגנס.

גײַער באַשולדיקט נישט די מײַדלעך, די אַרױסגעשטױסענע פּאַר
באַהאַלטן זײַער פּראַפעסיע הײַנטער דער פּאַרהאַנג פּון די סײַדער-שטובן.
דער מעיאַר פּון נױיאָרק איז שולדיק. קײן אַרדענונג און דער רױקער
שמעל-זאַפּט-שטאַט. די סיסטעם דאָ שטינקט! נױיאָרק, די שטאַט פּון
מיליאַנען, וואָס איז פול מיט רעקעמירס, געמבלערס, מיט פּאַרברעכן און
זינד ווערט פּרום, ווען עס קומט צו רעגולירן דאָס פּראַבלעם פּון די אַרױס-
געשטױסענע מײַדלעך. אין דײַטשלאַנד איז די פּראַגע געלייזט. די באַר-
דעלן זײַנען דאָרט אַ סאַציאַלע נױטווענדיקייט, פּונקט ווי די שטאַט-בעדער.
נױיאָרק האָט נישט קײן רױטע ליכט-קוואַרטאַלן. און די הײַפּאַקרי-
טישע שטאַט-מאַטעס מיט זײַערע געזעצן און באַוואַרענישן קעגן אױס-
געלאַנסקייט, טרײַבן די פּרײַלעכע מײַדלעך צו עפענען אַזעלכע זינד-
קע נעסטן.

אַפּגעמאַכט זײַן מײַנונג וועגן די נױיאָרקער שטאַט-טאַטעס, האָט
גײַער געוואַרפן אַיצט אַ בליק אױף דער ערשטער סײַדער-שטוב, וואָס
ער איז פּאַרבייגעגאַנגען. אין שױפּענצטער זײַנען אױף אַ שטור געהאַנג-
נען קאַלירטע באַלאַנען. אױף דער גרינער שױבן-טיר איז געווען אױסגע-
מאַלן אַ פעטער ביר-זױפּער מיט אַפּאַר בלאַנדע וואַנצעס, אין אַ פּאַר
שטײַערמאַרק-הױזן און אױפן קאַפּ אַ טיראַלער היטל מיט אַ גרינע פּע-
דער. די טיר איז געווען האַלב-אַפּן. אַ קאַפּ האָט אַרױסגעשטעקט פּון
אײַנעווייניק. דאָס איז געווען ערײַך שפּאַלאַנאַל, דער אײַגנטימער פּונעם
שכּנתדיקן שײַנהײַט-סאַלאַן. ער האָט דערזען גײַערן און אײַם געצױגן
פּאַר אַן אַרעם:

— ביטע הער גײַער, טרעט אריבער. צוזאַמען וועלן מיר האָבן מער

שפּאַס.

— ווער זוכט שפּאַס? — האָט גײַער זיך נישט געלאָזט אַרײַן-
שלעפּן אין דער סײַדער-שטוב — גענוג הײַנט זיך אַנגעשפּאַסט. אײַבער-
דיקנס, מײַד לאַקט נישט דער ווייבערישער געטראַנק. אײַך באַלאַנג נישט
צו אײַער באַנדע און כּ׳האַב אױך נישט צו טאָן מיט די נאַכט-פּײַגל.

— הער נאָר, ווער עס רעדט! דער עלטסטער נאַכט-וואַנדלער פּון
יאַרקוויל! — האָט ערײַך שפּאַלאַנאַל זיך צעלאַכט — אײַר הער גײַער,

מיט אייער ווירדע, מיט אייער אַנזען קענט זיין דער נאַבעלער וואַכמיס-
 מער איבער אלע נעסטן פון די נאַכט־פייגל. טרעט אריבער אַנקעל גייגער,
 טרעט אריבער, מיר וועלן פיערן מיצים געבורטסטאָג.

— ווילקאַמען! ווילקאַמען! — האָט פון אינעווייניק זיך געהערט
 אַ מיידעליש ליארעמדיק קולעכל. באַלד האָט אין טיר זיך באַוויזן מיצי
 אין אַ רויט־סאַמעט קלייד מיט אויסגעשניטענע אַקסלען. איר קרענקלעך,
 ווייס פנים איז געווען איינגעראַמט מיט קענדזשערס אש — בלאַנדע האָר.
 און די אַנגעשאַרפטע ברעמען זיינען געווען שפיציק און קראַען־שוואַרץ.
 זי האָט איינלאַדנדיק צוגעוואַרפן גייגערן אַ פאַרשייטן בליק. אַבער אַנ-
 שטאַט דער בליק זאָל אים אַריינרופן, האָט עס אים צוריקגעהאַלטן.

— ווילסט מיר אַפּזאָגן, אַנקעלכען? — האָט מיצי אים גענומען אונ-
 טערן אַרעם און אַ גלעט געגעבן מיט צוויי פינגער זיין האַרטע גאַמבע
 — ביסט מיין גאַסט. און אַ געהויבענער גאַסט, אַנקעלכען! ווי די אייגנ-
 טימעריג, לאָד איר דיך איין צו טרינקען כאַטש איין גלאַז צו מיין גע-
 בורטסטאָג.

— רוף מיר נישט אַנקעלכען — האָ טגיגער זיך געווערט —
 כ'האַב פיינט דיין סיידער־שטוב! כ'פאַרטראַג נישט דיין עפּל־זאַפט און
 כ'ליב אויך נישט די זיסע קוואַטשנעמען... האָסט עפעס מער צוציענדיקס?
 מיצי האָט אים איינגערוימט אויפן אויער.

— מען וועט זינגען רהיין־לידער, אַנקעלכען... מען וועט שפּילן די
 „לאַרעליי“...

גייגער, וואָס האָט אַ מינוט צוריק דורכויס באַשטאַנען צו בלייבן אין
 דרויסן, האָט איצט נישט געקענט זיך קעגנשטעלן דער צודרינגלעכקייט,
 און אַ קווענקלדיקער זיך געלאָזט אַריינפירן. וואָס דער ווייבערישער
 וואַפן האָט נישט געקענט באַווייזן, האָט אויסגעפירט דער צוואַג, אַז מען
 וועט שפּילן די „לאַרעליי“. די רהיין־לידער, ווי די רהיין־לידער, אַבער
 פאַר דער „לאַרעליי“ ווערט גייגער וואַנזיניק... די מעלאָדיע פירט אים
 צוריק צום אומפאַרגעסלעכן הימאַט־טייד. עס עפנט ביי אים אַלע קוואַלן
 פון הייסער בענקעניש און דערמאַנונג. דאַס איז אויך אַן אַפּרו נאָך די
 טומלדיקע, ליארעמדיקע טראַמפּייטער־אַרקעסטערס, וואָס גרילצן אַרויס
 פון די ניו־יאָרקער שפּיל־הייזער און שענקען. און וואָס פאַר אַ פאַרגלייך
 קען שוין זיין צווישן דער זיסער פרייסישער מוזיק און דעם קוויטשיקן
 דזשאַז, וואָס באַגלייט די קאַפּ־שווינדלענדיקע דזשיטערבאַג־טענץ?

אינעווייניק האָבן גייגערן אַרומגערינגלט אַ האַלב טויז מיידלעך,
 וואָס האָבן געטראָגן אויף די קעפּ פאַפּירענע, קאַלירטע מיצן, ווי זיי
 וואַלטן געפיערט ניי־יאָר. צוויי האָבן פיבערדיק גערויכערט און אין דער-
 זעלבער צייט געזויגן פון שטרויען, אַריינגעשמעקטע אין פלעשלעך. די אי-

בעדיקע האָבן קוויטשענדיק אָנגעקלאַפט גלעזלעך וויסקי. זיי האָבן אַראָפּ-
געצויגן דעם טרונק מיט איין שלונג און זיך געוונטשן.
— וואָהל!

— אונדזער אַנקל גייגער!

מיצי האָט געהאַלטן וואָרט. צוליב גייגערן האָט זי באַשטעלט ביים
פידל־שפילער, ער זאל אויסשפילן די „לאָרעליי“. דער פידלער מיט אַ
פאַר אויפגעראַלטע וואַנצעס ווי ביי אַן אלטמאָדישן איטאַליענישן פּריוו-
רער איז צוגעגאַנגען צום ווינקל, וווּ עס איז געשטאַנען אַ פּוסי-האַרמאָניע,
אַריינפאַסנדיק אַן עק פון דער פידל הינטער דער גאַמבע, האָט ער גרימפּ-
לענדיק אָנגעצויגן די סטרונעס. עריק שפּאַלנאַגל, דער איינטימער פּונעם
שכּנותדיקן שיינדייט־סאַלאָן האָט פלינק פאַרנומען זיין אָרט ביי דער
פּוסי-האַרמאָניע און באַלד האָבן די טענער פון דער „לאָרעליי“ אָנגעפּולט
די סייער־שטוב מיט אַ זיסן, פאַרבענקטן אומעט.

אונטער די קלאַנגען פון דער „לאָרעליי“ האָט גייגער געלאָזט מיט זיך
אַלץ טאַן. די מוזיק האָט, ווי באַלזאַם, איצט געקילט דאָס אָנגעברייטע
לייב. ער האָט פאַלגנדיק אָנגענומען יעדן אָנבאַט. ער האָט געהאַרכזאַם
אַריינגעצויגן איין וויסקי נאַכן צווייטן, כאַטש אויס פּרינציפּ האָט ער
נישט גענוצט דעם ברענענדיקן געטראַנק. די ריטמישע נאַגנדיקע טענער
האַבן אים צעוואַרעמט און נישט געמאַכט אים באַמערקן, ווי אַ פאַר דיר
נע ווייסע הענט מיט רויטע, מאַניקירטע נעגל טוען געהוימנישפּול מיטן
פאַר אים ביר מיט שער־ברענדי, מיט סקאַטש. דער באַרט־טענדער —
אַ דיק, פליישיק מיידל מיט אנדולירטע רויטע האָר איז שאַרפע בויגן-
ברעמען, — האָט ווילעריש זיך אַרויפגעזעצט אויפן ראַנד פון באַר-
טיש. זי האָט אויפגעהויבן איר קליידל איבער דער קני און זיך פאַר-
נומען מיט דער נישט־דיסקרעטער באַשעפּטיקונג — אויפשליפּן איר
זאַקן־בענדל. דערנאָך האָט זי אַרויסגעצויגן פּונעם פּולן, צעעפּנטן ביר
זים אַ קליין מאַט אלומיניום־פּלעשל ווי אַ פאַרט־סיגאַר, אויפגעפּראָפּט
דאָס פּלאַטשיקע העלדול און ווי אַ טייערן, קאַסטבאַרן געקטאַר געגאַסן
עראָפּנווייז דעם דזשין גלייך אויף גייגערס ליפּן.

די מיידלעך אין די קאַלירטע פּאַפּירענע מיצן, האָבן אונטערשפּרייט
גענדיק, געקייכט פון געלעכטער.

אויגוסט גייגער האָט נישט פּראָטעסטירט. צי פון פּוילקייט, צי פון
אַנמעכטיקייט זיך קעגנצושטעלן, אָבער זיינע אויגן האָבן זיך גענומען
קלעפּן פאַר דער צייט, אַ מידקייט, וואָס מאַכט שווער דעם קערפּער, האָט
אים געצויגן זיך צו זעצן. ער האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף אַן אויסגעבעט
בענקל, וואָס מיצי האָט אים אונטערגעטראָגן. פון וואַנען נעמט זיך די
מידקייט? פון צופיל טרינקען? פון אַ באַגער נאָך שלאָף? ער האָט דאָך
ערשט אָנגעהויבן צו זופּן! און די פליסיקייט איז זים ווי לייכטע קינד־

דער-מעדיצין. אויך די שלעפעריקייט איז נישט אין צייט. זיינע שלאף-
 שעהן הויבן זיך אן ארום האלבו טאג. „הויב זיך אויף, גיינער! וואקל
 זיך נישט, גוטבאזיצער פון יארקוויל! — האט ער אריינגעצויגט אין זיך
 איין פארווורף נאכן צווייטן, און זיך אָנגעשטרענגט צו שמעלן אויף די
 פיס — ווייז זיי, די פלאטער-מידלעך, אז דו ביסט שטאַנדהאַפטיק... מור
 זיך און דושיין האבן קיין ווירקונג נישט... קענסט זיך האַלטן אויף די
 אייגענע פיס, גיינער, דאַרפסט נישט קיין אונטערשטופערס...”
 די פוס-האַרמאַניע, באַגלייט פון די פידל-טענער, האָט אומעטיק גע-
 נאָגט מיט דעם איינטאָניקן ריטם, פונקט ווי די טראַפּנס דזשין, וואָס
 זיינען איינצלווייז געפאַלן אויף זיינע ליפּן.
 ...וואָס זאַל דען דאָס באַדייטן,
 אז איר אַזוי טרויעריק ביזן? —

איין מערכען פון אוראַלטע צייטן — — —

גיינער האָט נישט באַוויזן אויסצוציען די קניען, ווי אַ שאַרפּער
 שניידניקער אַקאַרד, פונקט ווי דער פייפּנדיקער שמיץ פון אַ בייטש, האָט
 אָפּגעשטעלט דאָס שפּילן די לאַרעליי. לעבן גיינערן איז איצט געשטאַנען
 דער פידל-שפּילער מיט די אויפּגערעדלעטע וואַנצעס און זיך פאַרנויגט ווי
 אַן אַקטיאָר. באַטויבט ווי ער איז געווען, האָט גיינער גוט געווסט, וואָס
 דאָס מיינט. ער דערקענט די פייגל לויט זייערע פּעדערן. דער שפּאַס
 ווערט איצט ווערטפּול. מען האָט אים אַריינגעקריגן. די לייכטזיניקייט
 איז קאַסטבאַר. איצט וועט זיך אין אים ראַנגלען די לוסט נאָך פאַר-
 שווענדערישקייט און דער ווילן צו צווימען זיין ברייטע האַנט. אָבער
 זיין גרויסמוטיקייט, די פרייסישע גרויסמוטיקייט וועט זיגן...

גיינער האָט אַרויסגענומען דעם פאַרטפּעל. עס האָט אים נישט גע-
 אַרט, וואָס דאָס רעדל ארום אים האָט זיך פאַרדאַפּלט. מיט צוויי פינגער
 האָט ער געצויגן איינצלענע גרינע דאַלאַר-באַנקנאָטן, איינס נאָכן אַנדערן
 און זיי געטיילט צו די אויסגעשטרעקטע הענט.

— דאָס איז פאַרן דזשין, און דאָס איז פאַרן סקאַטש. און דאָס איז
 פאַר דער לאַרעליי — — —

פאַר זיין ברייטהאַרציקייט האָט ער איצט פאַרלאָנגט באַקוועמלעכ-
 קייט. ער האָט נאָכגעגעבן די מידקייט און איז שוין האַלב געלעגן אינעם
 אויסגעבעטן שטול. די פאַרלאָשענע פייקע אויף דער קני. זיינע אויגן
 דעקלעך האָבן זיך מער נישט געוויגט ארויף און אראָפּ. זיי זיינען גע-
 ווען געשלאָסן. אין די אויערן האָבן נאָך געליאַרעמט די אויסגייענדיקע
 נאָכטענער.

...וואָס זאַל דען דאָס באַדייטן,

אז איר אַזוי טרויעריק ביזן?

איין מערכען פון אוראַלטע צייטן — — —

מיצי, וואס איז געווען פארשוונדן ביים שפילן די „לארעליי“, האט זיך איצט באוויזן, פירנדיק א מאגערן מאן, וואס האט אויסגעזען ווי אן אקראבאט. דער מאן האט געהאט א שווארץ-געקרייזלטן קאפ, א פאך פלינקע, לויפנדיקע אויגן און א מעכטיקע נאז, וואס קען שנאפן אויף מיילן — ווו ס'ליגט גליק און ווו געפאר. ער האט זיך איינגעקוקט אין דעם אויסגעשעפטן, שלאפנדיקן גייגער.

— ווער איז דער זויפער?

— דאס איז אונדזער גוטבאזיצער פון יארקוויל — האט מיצי גע-
שמיכלט — איר האט זיך נאך נישט באגעגנט? אַנקל גייגער! — האט
זי געוועקט דעם גוטבאזיצער — באקענט מיין פריינט, רודאלף שולטע.
א נאסט איז יארקוויל.

גייגער האט נישט געעפנט די אויגן. זיין גארגל האט געכראפעט ווי
א שניידנדיקע זעג.

רודאלף שולטע האט פלינק באטראכט גייגערן און באשטעטיקט:
— כ'זע שוין, ער איז פול מיט סקאטש. ער האט געוויס דורכגע-
מאכט א געוועט מיט אייד זויפערס, ווער עס וועט מער קענען אריינגיסן.
דאס געוועט האט ער טאקע געוונען, אבער די שפראך האט ער פאר-
לירן...

עריק שפאלנאגל, דער אייגנטימער פון דעם שיניהייטס-סאלאן האט
זיך ארומגעכאפט מיט דעם אריינגעקומענעם.

— העלאָ אַלרטימער! אַלמער צויבערמאן! וועמען זע איר דאָ? רר-
דאָלף שולטע מיט די ביינער! ווו האסטו זיך ארומגעשלעפט דעם גאנצן
זומער? און וואס איז דיין באשעפטיקונג איצט? דו ווייזט ווידער מאַ-
גישע קונצן? אַ קארטן-וואַפער? צי אַ ווייבער-יעגער?

— כ'גנבע פרעמדע געוויסנס...

— דער זעלבער אַלמער שפאַס-טרייבער! — האט עריק אַ גליקלע-
כער אים געקלאַפט איבער די פלייצעס. ער האט זיך צעלאַכט, צופרידן
געווען וואס אַלע לאַכן מיט און זיך אַנגערופן:

— דאס איז נישט גנבה, רודאלף. דאס זיינען ספארט-אווואנטורעס.
סעאנסן פון א האקוס-פאקוסניק. עס איז א טייל פון דיין פראגראם צו
דעמאנסטרירן מאגישע שטיק. און דו גנבעסט פרעמדע געוויסנס,
רייסטו אויס שטיקער נשמהס... וועסטו אויך קענען אמוזירן אונדז דא,
איז יארקוויל. און שוין איצט. אכטונג! — האט עריק אַ פאַטש געמאַן
די הענט, און זיך געווענדעט צום רעדל — רודאלף שולטע וועט פאר
אונדז דורכפירן אַ סעאַנס פון היפּנאַז. ווער וויל זיין דער מעדיום? ווער
גייט פּריוויליג?

— מיד וועט ער נישט קריגן! מיד נישט! — האבן די מידלעך גע-

שריען.

— אויך נישט מיד! — האָט מיצי זיך אָפגעטרייסלט — פאַר אַלץ קען מען מיד קריגן, נאָר נישט פאַר אַ מעדיום. כ'האַב פיינט צו ווערן איינגעשלעפערט. דער לעטארגישער שלאָף, איז פונקט ווי דער טויט. שולמע, צופרידן וואָס ער איז געוואָרן דער צענטער פון אויפמערק-זאמקייט, האָט איצט אויסשפירעריש זיך אַרומגעקוקט. ער האָט געשיקט זיינע פלינקע לויפנדיקע אויגן איבער אַלע ווינקלען פון דער טרונק-שטוב. ער האָט אַ צי געטאָן זיין מעכטיקע נאָז פאַרויס, שנאפנדיק רעכטס און לינקס און געזאָגט:

— איד האָב אַ מעדיום.

די אויפגעלייגטע געסט האָבן זיך צוזאַמענגערוקט נענטער. אין זייער נייגעריקייט צו דערגיין ווער דער מעדיום איז, האָבן זיי נאָכגעפאָלגט יעדן קער זיינעם, ווי מען פאָלגט נאָר די באַוועגונגען פון אַ שוואַרץ-קינצלער. מיצי איז זיכער געווען אז שולמע וועט ציען פון זיין בוזים אַרויס טויבן, פיגל, וועוויאַרקעס... ער וועט איינשלינגען אַ שווערד, אַ ברענענדיקן פאַקל... ער וועט פאַרויכערן ציגאַרן דורך די אויערן, שלעפן גאָלד-שטיקער פון די נאָזלעכער...

דערווייל איז שולמע, מיטן פנים פון אַ תם, זאכט און פאַרויכטיק, צוגעגאַנגען צום שלאָפנדיקן נייגער. ער האָט איבער זיין קאַפ אַ פיר גע-טאָן מיט דער רעכטער האַנט, אַ קנאַק געגעבן מיט צוויי פינגער און געזאָגט.

— איד קען נוצן אַ מעדיום אין אַלע פאַזן. מען מוז נישט דווקא איינשלעפערן אַ וואַכעדיקן, כרי אים אַריינצופירן אין דער צויבער-וועלט. מען קען אויך אויפועקן אַ שלאָפנדיקן. נייגער, אַנגעבלאַזן, אויפגעקאַכט וואָס מען האָט אים אויפגעוועקט, האָט אַ קלאַפ געטאָן מיט זיינע שווערע ליפן.

— פּרעכהייט!

— געוואַנטקייט! — האָט שולמע פאַריכט און אין איין אויגנבליק אַפגעריסן אַ קנאַפ פון גייגערס ראַק און עס אַ שלידער געטאָן צו דער ערד. אידער דער באַליידיקטער נייגער האָט באַוויזן צו פראַטעסטירן, אויסצולאָדענען זיין כעס איבער דעם שפאַט, וואָס מען טרייבט מיט אים, איז דער קנאַפ שוין געווען צוריק אין דעם שוואַרצקינצלערס האַנט, פון זיין האַנט איז דער קנאַפ געפלוין צו דער סטעליע, דערנאָך צוריק געפאַלן אויף גייגערס ראַק און מיט איין קלאַפ פון שולמעס דלאַניע געווען צוגענייט אויפן זעלבן אַרט, ווי פריער.

כיי נייגערן האָבן די אויגן זיך אַנגעגאַסן אויף רויט. די אַדער-ד-שנירלעך אַרום די ווייכלען האָבן זיך אַנגעצויגן ביז צום פלאַצן. די ברייטע נאָזלעכער האָבן געשיפעט. ער האָט זיך געקלאַפט אין האַרצן אַרײַן.

כ'ועט זיך, אז דו ביסט אז אנגעלאפענער אין יארקוויל. א פליכט-לינג האסט יידישע הוצפה!

— געטראפן! — האט דער שווארץ-קינדלער באשטעטיקט.

— איצט, אז דו ביסט אזא ווונדער-וווינער — וויל איד זען דינע צויבער-שטיק. געשטעלט שוין אינגאנצן א וואכער — וויל איד זען דינע צויבער-שטיק. רייסן קנעפ קאן יעדער ציגיינער. דאנערוועטער! דו איבערציג מיט דיין צויבער-קראפט. כ'ועל זיך לאזן קאסטן. כ'שטעל איין גאנצע פינג דאלאר. סאקראמענטא! כ'ועל הייסן ברענגען צוויי פלייש-מאָלצייטן. פאר מיר א געבאקענע הון און פאר דיר — א הייסן שוויין-קאפ. דו עסט דאך כשר, וואָס? איז אויב דו ווילסט עס נישט פארזוכן, פארטראַנסט נישט דעם גערוד פון שוויין — וויין דיין מאַגישע קראַפט און פארוואַנדל דאָס אין אַן אַנדערע געשמאַקע שפייז, וואָס דו האַסט ליב... איינפאַר-שטאַנען?

— כ'נעם אַן דעם אַנבאַט.

ווען דער פידל-שפילער איז אַרויסגעלאָפן אין דעם נאַענטסטן רעס-טאָראַן אויסצופירן די באַשטעלונג, איז דער שוואַרצקינדלער אים נאָכ-געגאַנגען ביז צו דער טיר. פון דרויסן האַט זיך פאַרבייגעטראָגן דאָס הייזערדיקע קול פון אַ פרוכטן-הענדלער. אַ פאַרשפעטיקטער איטאַליענער האַט געשטופט זיין האַנט-רווענעלע, אַנגעלאָדן מיט בריוו-הויטקע וויי-טער-עפל. שולטע האַט צוגערופן דעם איטאַליענער און געפרעגט וויפל עס קאָסט אַן עפל.

— צען סענט — האַט דער פרוכטן-הענדלער צוליב דער שפעטער נאַכט-שעה געפאַדערט אַן אויפגעשרויפטן פרייז.

שולטע האַט באַצאָלט דאָס געבאָטענע, גענומען אַן עפל, דערנאָך געבאָרגט ביים הענדלער זיין צעבויגן מעסערל און אויפגעשניטן די פרוכט. און ווונדער! — פון צווישן די שוואַרצע קערעלעך האַט ער אַרויסגע-שלעפט אַ צוואַמענגעקנוילטן פאַפירענעם דאלאר. דער איטאַליענער האַט געשטוינט, פאַרדעכטיק אַנגעקוקט סיי דעם קויפער, סיי דאָס פאַרוויי-דערטע הימל אַרום און פון איבעראַשונג געמיינט, אַז ער ווערט צע-זעצט.

שולטע האַט רואיק אים אַריינגעשטעקט נאָך אַ צען סענט שטיק, גענומען אַ צווייטן עפל, אַנגעהויבן אויפשניידן און ווידער אַרויסגעצויגן אַ פאַפירענעם דאלאר.

ביים פרוכטן-הענדלער האָבן די ברעמען זיך אויפגעשטעלט ווי הער-נער. די גרויסע פאַרגאַטע אויגן האָבן זיך געריסן פון די לעכער. שולטע האַט געוואָלט קויפן אַ דריטן עפל, אָבער דער איטאַליענער האַט אים געפאַטשט איבער די הענט. ער האַט אַ כאַפּ געגעבן זיין שטופ-ווענעלע און גענומען אַנטלויפן מיט אימפעט. ער איז געלאָפן מיט זיינע פאַר-

כישופטע עפל, זוכנדיק א באהעלטעניש, ווו קיין אויג וועט אים נישט קענען דערטאפן, ווו ער וועט קענען אליין, אומגעשמערט אויפשניידן די אומשעצבארע צויבער-פרוכטן און ארויסשלעפן פון זייערע אינגעוויידן, איינס נאך איינס, גיינע פאפירענע דאלארן...

גיינער, וואס האט אויך זיך געדריקט אין הייפל ארום דעם שווארצ-קינצלער, האט קאלט באטראכט דאס פארבלענדעניש. ער האט נישט בא-נומען פארוואס מען אפלאדירט אים און נישט פארגינען וואס ער רייסט אן מיט זיינע בייזע ווונדער.

פונעם נאענטסטן נאכטערעסטאראן האט א פעטער קוכער אריינגע-בראכט צוויי טעלערס. אויף איינעם איז געלעגן א פעטע, צוגעברוינטע הון. אויפן צווייטן — א חזיר-קעפל, מיט צוויי ארויסשטארצנדיקע אוי-ערלעד און א גלאנציקן שנוק. דער אויסוואל איז פון פריער געווען בא-שטימט. גיינער וועט נעמען די הון, און שולטע — דאס שוויין-קעפל. די מיידלעד וואס האבן איצט זיך געשטופט פון אלע זייטן, זיינען זיכער געווען, אן דאסמאל האט דער גוטבאזיצער פון יארקוויל געשטעלט דעם שווארצקינצלער אין א פארלעגנהייט. שולטע איז טאקע געשטאנען א פארשעמטער פון דער אומגערעכטער איינטיילונג. ער האט געהאט אויף זיך גייגערס שטרענגן בליק. דער אלטער גוטבאזיצער איז געשטאנען אי-בער אים ווי א בארמלאזער נקמה-נעמער. דאס קאנטיקע פנים פול מיט טרוימה. זיינע קאלטע, גרויע אויגן האבן פריער געלאכט. דער ברייטער אויסגעגאלטער קיילער-קאפ האט גערוט אויף דעם פולן אנגעגאסענעם קארק און זיינע הארטע, פליישיקע ליפן האבן געטשמאקעט, ווי ער וואלט שוין געהאט איינגעמאנט זיין פארציע שאדן-פרייד.

מיטאמאל האט דער שווארצקינצלער צוגעטראגן ביידע טעלערס צו א טישל מיט צוויי שטולן. פאר זיך האט ער אוועקגעשטעלט דאס חזיר-קעפל, און פאר גייגערן — די הון. ער האט געלאכן אנגעליינט צוויי סערוועטקעס, גאפל-מעסער, א מעסטל זאלי, אלץ צוגעגרייט צום איי-בייסן. די פארלעגנהייט האט זיך פון אים אפגעטאן. די גרימאסן פון זארג — אפגעווישט. די לוסטיקייט, וואס האט ארויסגעשפריצט פון די פליני-קע לויפנדיקע אויגן, האט זיך צעשפרייט איבער זיין מעכטיקער נאז, איבער זיין שטערן-ביין און מאגערע באקן. ער האט אנגעקוקט מיצין, וואס האט אים נאכגעפאלגט מיט שרעק און באדויערונג. ער האט בא-טראכט די איבעריקע מיידלעד אין דער סיידער-שטוב, וואס האבן גע-נאפט מיט נייגעריקייט. דער אלטער גייגער, ווי א וואכזאמער שפירהונט האט געשנאפט ביי יעדן קער זיינעם, ווי ער וואלט זיך באוואונט אן קיין פארבלענדעניש וועט דא נישט גילטן, קיין שווארצקינצלעריי וועט דא נישט פארפירן...

שולטע האט מיט דער פויסט א קלאפ געטאן אין טיש. און די ווייסע

סערוועטקעס, ווי פארהאנגען האָבן זיך אַראָפּגעלאָזט איבער ביידע טע-
לערס. ער האָט פאַרזיכטיק פאַרקנייטשט די סערוועטקע-עקן איבער זיין
טעלער אַזוי, אַז די אויערלעד און דער שנוק פונעם חזיר-קעפל האָבן זיך
אַרויסגעזען. דערנאָך האָט ער פאַשטעלט זיינע אויגן מיט ביידע הענט.
ווי עס טוען ייִדישע ווייבער ביים ליכט-בענטשו, און געמורמלט אַ גע-
בעט: „גאָט פון אברהם, פון יצחק און פון יעקב! דו ווייסט דאָ אַז איר,
אַ ייד, טאָר נישט עסן קיין חזיר. און איר בין שטאַרק הונגעריק, גאָט.
טאָ כאַווייז אַ ווונדער, אַלמעכטיקער, און פאַרוואַנדל דעם חזיר אין אַ
הוי“

אַפּגעזאָגט דאָס געבעט, האָט דער שוואַרצקינצלער דריי מאָל גע-
פירט זיין האַנט איבער ביידע טעלער און אַ פליסטער געטאָן דאָ רעכטס,
דאָ לינקס, און געהויסן גייגערן אַראָפּנעמען די סערוועטקעס. גייגער האָט
אַפּגעדעקט די טעלערס און פון איבעראַשונג זיך גערוקט אויף צוריק. אויף
זיין טעלער איז געלעגן דאָס חזיר-קעפל מיטן שנוק און אויף שולטערס טע-
לער — די צוגעברוינטע הון.

אַלע אין דער סיידער-שטוב האָבן אַפּלאַדירט.

פונעם געליטענעם דורכפאל האָט גייגער זיך געלאָזט צום אַרויס-
גאַנג. מיצי האָט אַ לאַכעדיקע אים פאַרהאַלטן ביי דער טיר. גייגער האָט
זי באַטראַכט מיט צאַרן. זיינע לופטיקע נאַזלעכער האָבן זיך צעשפּרייט.
דער האַלז איז אַנגעלאָפּן ווי אַ בלויע מילץ. פון די נאַסע ליפּן האָט זיך
געגאַסן, ווי אַ פלוך, די סלינע און ער האָט ווילד באַטראַכט שולטען, וואָס
האָט פאַר זיין געלט געריסן שטיקער פון דער צוגעברוינטער הון, דאָ
אַ פליגל, דאָרט אַ פאַלקע. דערצו האָט דער שאַרלאַטאַן יעדעס שטיק
באַשמירט מיט מושטאַרדע, באַשאַטן מיט פעפּער און געשמאַק געריבן
אויף ביידע באַקן.

II

שאַרפע ווינטלעד, וואָס האָבן געבלאָזן פונעם איסט-דיווער האָבן
אַרומגעכאַפט אויגוסט גייגערן. די ווינטלעד האָבן אַנגענעם געקילט זיין
קערפּער, ווי זיי וואַלטן אַראָפּגעשאַקלט פון אים דעם נאָרטיעם, וואָס איז
אויף אים געבליבן נאָך דעם באַזוך אין דער סיידער-שטוב. עס האָט שוין
געטאַגט. די ערשטע ליכט-פאַסן האָבן געגרויט איבערן הימל, האָבן גע-
פליקט די לויזע דורכגעאַקערטע וואַלקנס און גענומען שלעפּן פון דער
באַהעלטעניש אַרויס קילע בינטלעד זון.

ס'האָט זיך געקליבן אַ לויטערער האַרבסט-טאָג, איינער פון די ניר-
יאַרקער קופּער-גאַלדענע טעג, וואָס באַווייזן זיך אַקטאַבער-צייט. אוי-

גוסט גייגער, האט דעם אינדיאנער זומער ליב. די שווערע, פייכטע היצן, די פלייצנדיקע רעגנס זיינען שוין אריבער, און צו די אַנקומענדיקע שנייען איז נאָד ווייט. דאָס לויטערע ריחותפולע וועטער אין די איבער-נאנגס-הדשים איז אויסגעזייכנט — דאָס איינציקע, וואָס אימפּאָנירט אים אין אַט דער בעטאַנענער און שטאַלענער שטאַט. די פּלאַנצן און געוויקסן זיינען קאַלירפּול. יעדער טאַג — ווי ריינער אויסגעפּוצטער מעש. עס דערמאַנט אים די אַלטע הימאַט-לאַנדשאַפט. די ניו-יאָרקער סקווערן פירן אים צוריק צו די רוזשיקע פּלעצער און שיידוועגן אין די פּרויסישע גרויס-שטעט. דער טיימס-סקווער ווי דער אַלעקסאַנדער-פּלאַץ אין בערלין. דער קאַלומבוס-צירק ווי דער בראַנדענבורגער טויער. דער אונטערשייד איז בלוין, וואָס דאַרט, אין דער הימאַט ליגט איבער דעם גערויש אַן איינגעהאַלטענע, ריטמישע געמיטלעכקייט, ווען דאָ ליארעמט דער גע-פילדער, ווי אַ גרילצנדיקער, פּויקענדיקער דזשאַז-באַנד.

גייגער האָט אַ וויילע זיך אָפּגעשטעלט, ווי ער וואַלט וועלן נאָכאַ-מאַל איבערוועגן זיין אָפּשאַצונג וועגן ניו-יאָרקס רוזשיקע גאַסן. דער בלויווער איינפאַל האָט אַרויסגערופּן אַ שפּאַט-שמיכל. וואָס פאַר אַ מעסטן און וועגן! די גאַסן אין די הימאַט-שטעט האָבן אַזוינע פּאַרצונגן, אַז פּאַרגלייכן זיינען אומדערלאַזבאַר. נישט בלוין די סקווערן און קרייך וועגן אין די גרויסע שטעט, נאָר אפילו יעדער אַרײַנפאַר אין פּרויסן, יע-דע פּאַרשטאַט, וואָס טונקט זיך אין פּרעכטיקע פּאַרקן און בלומען-סע-דער, אַרומגערינגלט מיט פּאַנטאַנען און פּלאַנצן-מאַזאַאיק — איז איינ-ציקאַרטיק! און דעם שטאַלצן, איינגעבילדעטן גייגער איז אויפן זינען געקומען וואַנזע, די זומער שטאַט הינטער בערלין, וווּ סע וווינען די דייטשישע מאַגנאַטן, אינדוסטריאַליסטן — דאָס זעמל-מעל פּון פּרויסן-טום. די גאַסן מיט ווילעס און פּאַלאַצן, זיינען אַ פּראָדוקט פּון דער ראַ-פּינירטסטער קונסט-בוי. פּאַרשיידענע סטילן און ארכיטעקטורן. געביידעס אונטערגעלענט פּון גריכישע קאַלאַנעס, שלעסער באַצירט מיט גאַטישער אַרנאַמענטיק און האַלענדישע ווילעס, אויסגעשניצט ווי פּאַנטאַסטישע טויבן-שלאַקן און וואַסער-מילן. און ווען גייגער דערמאַנט זיך אין וואַנז-זע, טראַכט ער וועגן דעם מינכענער בוכבינדער ריכאַרד שניצלער, וואָס האַלט זיין בוכבינדעריי דאָ אין ניו-יאָרק אויף דער דריטער עוועניו. אַ פּינשעמקער דער שניצלער און אַן אַרבעטזאַמער מענטש, אַ פּלייסיקער. ער שלאַפּט פיר שעה און אַרבעט גאַנצע צוואַנציק. זיין געשעפט עגנט ער שטענדיק ביים ערשטן מאַרגן-ליכט. פּון באַשעפּטיקונג אַ בוכבינדער, אָבער ער איז אויך אַ געדולדיקער קאַלעקציאָנער פּון אַנטיקן, אַ זאַמלער פּון אַלטע ווערטפולע שריפט-בוינגס. זיין פלינקער מאַרד איז אַ לעבעדי-קע ענציקלאָפּעדיע. און עס איז אַ געווינהייט ביי אַינגוסט גייגערן איינ-מאַל אַ חודש, נאָר אַן איבערגעלעבטער יערגערניש, אַרײַנצופאַלן צו אים

און זאלבענאנד דורכלופטערן בענקשאפטן און טרוימען. גייגער האָט גי-
כער געשטעלט די טרויט און ווי לויט אָן איינגעשטעלטן טאָגפלאַן האָט
ער זיך געלאָזט אין דער ריכטונג פון דער פיר און אכציקסטער גאַס,
ווי אין ראָג אין געווען ברייט צעלייגט די בוכבינדעריי פון ריכארד
שניצלער.

צוויי דארע סקעלעטן־הענט פון דעם קראָם־אייגנטימער האָבן זיך
אַ הויב געגעבן מיט אַ באַגריסונג־צייכן, ווען אין דער טיר האָט זיך באַ-
זיין אויגוסט גייגער. אַ לאַנגער און אויסגעצערטער, מיט אַ שפיציקן
האַפּ, האָט דער בוכבינדער זיך אויפגעשטעלט פון איבער אַ קאַנטאַר-
טיש, ווי עס האָט טונקל געברענט אַ קליין עלעקטריש לעמפל ווי אַ קנויט-
ליכט פאַר אַן אַלמאַר. הינטער דעם קאַנטאַר־טיש האָט זיך געפונען
דאָס קליינע ווערקשטעל, דאָס געצויג אין באַשטאַנען פון אַ פאַר אַלמ-
מאָדישע שנייד־מעסערס, שערן, טעפּ מיט קלייסטער און אַ הילצערנע
האַנט־מאַשין צו פּרעסן די געבונדענע ביכער. דער קראָם־אייגנטימער
האַט געמאַכט נאָך איין שריט פאַרויס. זיין הויכער מאַגערער האַלז, ווי
דער גאַרגל ביי אַן אַפגעצופטן עוף האָט זיך אַרויסגערוקט פונעם ווייסן,
שטייפן קאַלנער, כדי בעכער אַנצוקוקן דעם גאַסט. און דאָס וואַקסענע
פנים האָט זיך צעשמייכלט מיט קנויטשן.

— האַבע די ערע, הער גייגער, האַבע די ערע!

— גוט מאַרגן, הער שניצלער, ווי גייט עס דעם בוכבינדער פון

יאַרקוויל?

— פיל אַרבעט גייגער, פּורכטבאַר פיל אַרבעט! — האָט שניצלער

זיך געקלאָגט — די באַשטעלונגען זיינען גרעסער, ווי מען קען זיי אַנעמען.

— כּוֹזע, אייער קאַלעקציע פון אַנטיק־ביכער וואַקסט! — האָט גי-
גער זיך אַרומגעקוקט איבער די פאַרגלאָזטע טישן און שוויב־שענק וואָס

זיינען געווען פול מיט שווערע געליישטע ביכער, פאַרמעט־בונינגס, אַלמע
ספּרימלעך און דיפּלאַמען.

— דאָס זיינען פאַרפאַלענע שאַצבאַרע ליפּערונגען, וואָס קונדן פאַר-

געסן אַפּצונעמען — האָט דער אויסגעצערטער בוכבינדער פאַרטרויט זיין
גאַסט.

— נאַכלעסיקייט — האָט גייגער אומצופרידן אַ ברום געמאַן —

די מענטשן האָבן קיין זין נישט אויפצוהאַלטן זייער ווערטפול אייגנ-
טום. אין דער הימאַט ווערט מען אַנדערש דערציִיגן. דאָרט ווייסט מען
צו פּרעזערווירן קאַסטבאַרע קעגנשטאַנדן.

— אַ ריזיקע שטאַט, ניו־יאַרק, אַ מעכטיקע טומלדיקע שטאַט, אַ

פאַרשווענדערישע שטאַט! און ווי אַ פאַרשווענדעריין קען זי זיך דאָס אויך
פאַרגינען... — האָט דער בוכבינדער פאַרענטפּערט ניו־יאַרקס נאַכלע-

סיקע קונדן — און ווי גייט עס אייך, גוטבאַזיער פון יאַרקוויל?

— יארקוויל ביים זיד! — האט גייגער געקערעכצט — זי ביים זיד מיט יעדן טאג. דער דייטשישער קווארטאל פארלירט זיין כאראקטער. מען לויפט דא אהער פון אלע עקן וועלט. אפילו די נאכט-סאלונען זיינען נישט דיזעלבע... צופיל פליכטלינגען!

— פליכטלינגען? — האט ריכארד שניצלער געלאסן איבערגעפרעגט — דאס איז, נישט קיין אויסזעצונג. אונדזערע אורעלטערן האט מען אויך גערופן פליכטלינגען — איז ער איבערגעגאנגען אין א טאג פון א פרע-דיקער — די אויסוואנדערער פון דער הימאט זיינען, אנטלויפנדיק, ווער פון פאליטישע, ווער פון רעליגיעזע פארפאלגונגען, אויך געווארן פליכטלינגען. די ערשטע דייטשישע פיאנערן האבן געפליכטעט!

איגוסט גייגער, אנטוישט פון דער אנטווערעניש, האט באטראכט דיבארד שניצלערן מיט דער מינע פון איינעם, וואס לייגט גרויסע דער-וואנדלונגען אויף זיין פריינט און ווערט צום סוף אפגענארט. געקומען איז ער אהער דורכלופטערן הימאט-בענקשאפט, און אנגעטראפן האט ער א שטרענגן פרעדיקער. פון ערגערניש האט די ברוינע גלאנציקע הויט איבער זיין שטערנבוין זיד גענומען רינצלען. די אויגן-ווייסלען זיינען ווידערצאמאל אנגעלאפן מיט דינע בלוט-אדערלעך און ער האט א קנאק געטאן מיט די פליישיקע ליפן, רעזיגנירנדיק:

— אויך איר, שניצלער האט זיד געביטן...

דער אויסגעצערטער בוכבינדער האט ווידערצאמאל אויסגעשטרעקט זיינע צוויי דארע סקעלעט-הענט און אנגענומען גייגערן פאר אן ארעם. דאס האט ער אים צוגעפירט צו זיין קליינעם קאנטאר-טישל מיט אזא געהיימנישפולע מינע, ווי א גרויסע ענדערונג וואלט נאר וואס אויף דער וועלט פארגעקומען. ער האט אים דערלאנגט א מארגן-צייטונג מיט א פעטן שרייענדיקן קאפ און צוגעגעבן:

— די לעצטע נאכריכטן.

דערנאך האט ער גייגערן אנגעוויזן א שטול און אנדערע צענדלין זיד אליון קעגנאיבער זיין גאסט, האט ער פארטרוילעך אנגעהויבן ריידן מיט אימפעט:

— איר זעט דען נישט גייגער, אז מיר פארלירן? דייטשלאנד פאר-לירט! שוין באלד א יארהונדערט ווי מיר האלטן אין איין פארלירן. אלע מלחמות אונדזערע זיינען דורכגעפאלן. אלע פארמעסטונגען — פאר-שפילט. אונדזער לעבנס-באנעם איז באנקראט. מיר דייטשן לידן פון גרויסקייט-מאניע. מיר טוען איבערטרייבן אונדזערע לעבנס-פונקציעס. מיר ריידן איין דער וועלט, אז דער הימל אליין האט אונדז באשאנקען מיט א הערשאפט-מיסיע. אבער א לעבעדיק פאלק האט נישט קיין אנדערע מיסיע, ווי צו געבוירן דורות און פארזעצן זיין עקזיסטענץ... בלויז פאר צייטיקע, קריגערישע פעלקער-גרופעס, וואס האבן געהאלטן אין פארגיין.

כדי צו מאַכן פּלאַץ פאַר אַנדערע, אויפֿקומענדיקע קריגער־גרופּעס, האָבן גענומען אויף זיך אזאָ מיסיע. די מיסיע פֿון בלוט־בעדער און אויס־שלאַכטונגען...

דער בוכבינדער האָט אַ וויילע אָפּגעשמעלט דעם שטראָם רייך, ווי ער וואָלט דערמיט וועלן געבן זיין גאָסט אַ געלעגנהייט צו פּאַרדייען די אַנקלאַגעס אויף די דייטשישע מאַכט האַבער. ער האָט געדולדיק נאָכער פּאַלגט יעדע גרימאָסע אויף זיין צוהערערס שטייפֿן, מיט פּאַרמעט איר בערגעצויגענעם פנים, גענוג צייט זיך אָפּגערוט, כדי צו קענען אָנזאַמלען פּרישע באַשולדיגונגען קעגן די געזעץ־געבער פֿון „דריטן רייך“, און ווייטער גערעדט:

— דאָס צייט זיך נאָך פֿון יענער צייט, ווען דייטשלאַנד איז נאָך נישט געווען קיין זעלבסטשטענדיקע מאַנאַרכיע, נאָך אַ צעריסענע, צע־טוילטע טעריטאָריע מיט אַ נישט־פּאַררייניקט פּאַלק. די הערצאָגן און קור־פירשטן, איז זייער געיענ נאָך מאַכט, האָבן אויפֿגעהאַלטן דייטשלאַנדס צעפּוילטקייט אויף אַ לאַנגע צייט. אויך אונדזער דייטשיק־עריקער בירגער־קריג צוליב דעם, צי דייטשלאַנד זאָל זיין קאָמוניליש אָדער פּראַטעס־טאַנטיש, האָט אונדז נישט פּאַרשאַפט קיין ערע... מיר האָבן זיך נישט וואָס איבערצונעמען מיט אירע פירער. טיילי, אונדזער פּאַרטיידיקער איז געווען אַ ווילדער, בלוטדורשטיקער הענקער. וואַלענשטיין, אויף דער זייט פֿון די האַבסבורגער, איז געווען אַ גרויסער רויבער־הויפטמאַן... און שפּעטער די קייסאַרים, וואָס האָבן געטריבן דאָס פּאַלק צו אַנגריי און פּאַרכאַפּונג, זיינען אַליין נישט געבליבן קיין דייטשן. עס האָט זיי גע־טריבן צו דער פּרעמד. דאָס איז געווען אַ גרויסע נאַציאָנאַלע קאָטאַס־טראַפּע... זעט, גייגער — האָט דער אויסגעצערטער בוכבינדער גענומען ציילן אויף די פינגער — פּרידריך דער צווייטער, דער לעצטער האַהענ־שטאַמפּען, איז געווען אַ האַלב־אַריענטאַלער, אַ סיציליאַנער. די האַכס־בורגער זיינען געוואָרן, דורך שידוכים און דורך דעם דראַנג נאָך פּאַר־כאַפּונג, בורגונדער און שפּאַניער... פּערדינאַנד, דער ברודער פֿון קאַרל דעם פינפטן, האָט געכאַפט עסטרייך. זיין זון פּיליפּ האָט פּאַרנומען שפּאַן־ניע, נידערלאַנד, דרום איטאַליע...

אויגוסט גייגער האָט נישט געווארט ביז דער בוכבינדער וועט אויס־שעפּן אַלע אַנקלאַגעס. ער האָט זיך אויפֿגעשמעלט, ווי אַן אָפּגעביסענער. דאָס איז געווען צופּיל. דאָס צעמל באַגאַנגענע אַנגריפֿן און פּאַרברעכנס, וואָס דיכאַרד שניצלער האָט, ווי אַ פּראַקוראַר, אַנגעהאַנגען אויף דער דייטשישער אור־מאַנאַרכיע, איז געווען צו גרויס, ער זאָל עס קענען אויפֿנעמען אַז פּראַטעסט. דער שטאַנדאַפּטיקער, אויסגעהאַלטענער, פּרינ־ציפּיעלער גייגער האָט געקענט אַראַפּשלינגען פּערזענלעכע אַטאַקעס. אָבער באַליידיקן די ערשטע הערשאַפֿט־סיסטעמען פּונעם פּאַטערלאַנד, — דאָס

האָט אין אים געוועקט פאַרדרום און ווידערווילן. צאָרן און פאַרביטער־
 רונג. וואָס די אַמאָליקע מאַכטהאַבער האָבן אַלץ נישט געטאָן, האָבן זיי
 געמיינט די גלאַריע פון דער דייטשישער ראַסע. און ריכאַרד שניצלער,
 אַ דייטש פון בלוט און פלייש, אַ געבירטיקער אין מינכען, אַן איינוווי-
 נער פון יאָרקוויל, דאַרף די אויפטוען אָפּשאַצן און די פעלערן פאַר-
 געבן. גייגער האָט איצט באַשטעטיקט דעם פאַרדאַכט, אַז ריכאַרד שניצ-
 לער האָט זיך אויך געבויט. הייסט עס, אַז דער פאַרורטייל איז געווען
 ריכטיק. אויב אזוי — דאַרף ער, גייגער פאַרשווינדן פון דאַנען און אויס-
 מיידן דעם געפערלעכן ביכער־וואַרעם, וואָס איז פון אַן אויבנאָופיקן
 פריינט פלוצים פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ פאַרשטעקטן שונא. אזוינע
 העיר־רייך שעדיקן. אין דייטשלאַנד האָט מען אַ נאָמען דערפאַר: גרויל־
 פראַפּאַגאַנדע. און אויך אַ שטראַף — דער פּיער־עסקאַדראַן.

ער איז האַסטיק אַרויס פון דער בוכבינדעריי. אויף דער גאַס איז
 שוין געווען גרויסער טאַג, די אַנגעצונדענע בינטלעך זון האָבן אויפגע-
 לויזט די צעפליקטע גרויע וואַלקנס, וואָס האָבן זיך געשאַרט איבערן הימל.
 די דריטע עוועניו האָט זיך געוועקט. דער האַסטיקער פרימאַרגן־פאַר-
 קער האָט זיך אַנגעהויבן. פאַרמאַכטע טראַקס מיט פראַוויאַנט האָבן זיך
 געשטעלט פאַר די געעפנטע גראַסערי־געוועלכער. גרויע, געפאַקטע מיסטר־
 וועגענער האָבן זיך געאַנגט מיט אַ געפילדער. פאַר אַן עלעווייטאַר־סטאַ-
 ציע האָבן מענטשן געאיילט טרעפ אַרום צו כאַפן אַן עקספּרעס־צוג. פון
 אַ זייטן גאַס איז אַרויסגעפאַרן אַ ווייסער שמאַלער מילד־וואַגן, איינגע-
 שפּאַנט אין איין פערד און, אויפן אלטמאָדישן שטייגער, — געסקריפּעט
 מיט די רעדער.

גייגער האָט ניכער געשטעלט די טריט. אין זיין קאַפּ האָבן זיך גע-
 צונדן איינפאַלן ווי אזוי צו באַשטראַפן אַזאַ היימישן פאַרעטער ווי ריר-
 כאַרד שניצלער. דורך דעם ענגן פילטער פון זיין מוח איז דורכגעגאַנגען
 איין באַרמלאַזער פלאַז נאָכן צווייטן. וואָס מער שטראַף־עקזעקוציעס עס
 זיינען אים אויפן זינען געקומען, אַלץ גרעסער איז געוואָרן זיין שאַדן-
 פרייד, זיין הנאה פון קענען נקמה נעמען אַז שניצלערן, בלוזי פאַר וועלן
 אין געדאַנק פאַרשווערן קעגן דער העכסטער אינסטאַנץ פון רייד! דער
 האַרטער שטערנביין האָט ביי אים זיך גערינגעלט. זיינע קאַלטע שטאַלע-
 נע אויגן האָבן זיך צעוואַרעמט און געזוכט אַ ווענטקע פאַר שניצלערן.
 דער רויש פון אַן אַנלויפנדיקער באַן איבער דער עלעווייטאַר־בריק האָט
 גייגערן צוריקגעבראַכט צו ניכטערקייט. ער האָט זיך אַרומגעזען, אַז ער
 שפּרייזט אויף אַ נוי־יאַרקער גאַס און דאַס באַווסטזיין, אַז ער איז אזוי
 פיל און אזוי פיל מייל ווייט פון דייטשלאַנד, האָט אים געמאַכט אַנמעכטיק.
 אַנטוואַפנט פון דער עקזעקוציע־מאַכט, וואָס ער איז גרייט געווען
 אַנצווענדן קעגן זיין לאַנדסמאַן, איז גייגער אַ רעזיגנירטער איצט געגאַנ-
 גע.

גען פארביי די שווערע אייזן-סקלאדן און מעבלגעשעפטן, וואס זיינען געווען אויסגעשטעלט איבער דער דריטער עוועניו. דער פרימארגן-גער-פילדער פון די טונקעלע, אויפגעוואכטע גאסן ארום האט נאך מער גע-רייצט זיין גרימצארן. דאס הוושעריי פון די לויפנדיקע עלעוויטאר-בא-גען איבער זיין קאפ און פון די טראקס און טראמוויען אונטער דעם עלע-וויטאר-בריק, האבן אים געטריבן צו די זייטיקע גאסן. אייזערנע רעלסן פון אונטן און א נעץ פון שטאלענע שינעס אויבן, און איבער די שינעס — שווערע, הילצערנע בעלקעס, דורכגעפרעסן פון זשאווער און אלט-קייט. אט דער אַנבליק האָט געשווערט אויף זיין געמיט. און אזוי טראכטנ-דיק לויט זיין גערעכטיקייט-קאדעקס — וועגן די, וואס דרייען זיך ארויס פון שטראַף, און וועגן יענע, וואס קומען אָפּ פאַר יעדער מינדערוויכטי-קער זינד, האָט גייער דורכגעשניטן איין בלאַק און אַ צווייטן, ביז ער איז צוגעקומען צו אַן אַפענעם סקווער.

פון דער רעכטער זייט סקווער האָט זיך געצויגן אַ שמאַלער וועג מיט ליידיקע, אַרומגעצוימטע פלעצער. צווישן די פלעצער, באַדעקטע מיט הויפּנס ברוינע סקאַלעס, האָט זיך אַרויסגעהויבן ווי אַ מעכטיקער טויבן-שלאַק, אַ צווייטשטאַק הילצערן הויז, איינגעטונקען אין אַ געדיכטן בלוז-מענגאַרטן. אַהין האָט איצט גייער געווענדעט זיינע אויגן. דאָס איז גע-ווען דאָס אייגנטום פון זיין פלימעניק סילוועסטער, אַ זון פון זיין יונגערן ברודער, וואָס לעבט ווי אַ פאַרמער אין פענסילוואַניע.

כאַטש גייער האָט געוואַלט אויסמידן דאָס גאַרטן-הויז צוליב די נאַכאַנאַנדיקע ערגערנישן, וואָס ער האָט אין דעם שלימען פרימאָרגן, האָט אָבער אַן אומדערקלערבאַרע פליכט אים געשיקט צום טויערל. דער געלער קאַנאַריק אין זיין צימער איז קראַנק געוואָרן. אויסער דעם האָט די פריש-קייט פון די אַרומגעשוירענע בייטן גראַז און די ריחות פון די פאַרביקע פלאַנצן אים אויך געצויגן אַהין. די לאַנדשאַפּט האָט געגלעט זיינע אויגן און אַפּגעווישט דעם זשאַווער און די טונקלקייט, וואָס זיינע בליקן האָבן איינגעזאַפּט, גייענדיק איבער דער דריטער עוועניו.

שוין שטייענדיק פאַר דעם גאַרטן טויערל, האָט גייער אַפּגעמאַכט ביי זיך נישט צו ריידן מיט זיין פלימעניק פון קיין זייטיקע זאַכן, אויב-מידן דיפּהוטן. ער וועט זיין מיט אים פאַרמעל, קאַלט, ווי אַ ווייטער קרוב. ער וועט אים בלוין פרעגן אַז עצה וועגן זיין קראַנקן קאַנאַריק. סילוועסטער, וואָס האָט אַליין פייגל און שטוב-חיות און האָט אַמאַל שטור-דירט אויף וועטערנאַר, קען אים העלפן אין זיין פאַרלעגנהייט. דער קאַ-נאַריק זיצט שוין דעם צווייטן טאַג אין שטייג ווי אַ געליימטער. די פעדערן — צעבלאַזן. ער פאַרזוכט נישט קיין שפייז, קיין וואַסער און דאָס גע-זאַנג זיינס שלאַנט אָפּ מיט קלאַנג פון אַ געשפאַלטענער גראַמאַפּאָן-פלייטע. מיט דער צערמלעכקייט פון אַן איינזאַמען, אַלטן בחר, וואָס איז

פריי פון ווייב, פון קינדער, וואָס פאַרמאָגט נישט קיין גליד אין זיין משפּחה, איז גייגער איצט גרייט געווען אויסצולאָדענען זיין ביסל אויס-געווארעמטע ליבשאַפט און רחמנות צום שלאַף-געווארענעם פּויגל. ער האָט אפילו געליטן פון אַ פאַרווירר ווי אזוי ער האָט געקענט דאָס פאַרגעסן אַ גאַנצע נאַכט. און כדי צו קאָמפּענסירן זיין נאַכלעסיקייט האָט ער אַראָפּ-געשאַקלט פון זיך דאָס קוויינקלעניש און איז אַריין אין גאַרטן.

ער האָט געטראָפּן זיין פלימעניק אַרומגיין אין די פאַדזשאַמעס מיט אַ גרויסע צוואַנג-שער און אויספליקן די קראַפּיווע צווישן די פלאַנצן. עס האָט גענומען עטלעכע שפּאַרע מינוטן, ביז דער גערטנער, אַ פּולער, מיטליאַריקער מאַן מיט אַטלעטישע אַקסלען, האָט דערשפּירט הינטער זיך אַ פּאַר בליקן. ער האָט זיך אויסגעדרייט און אַ פאַרווונדערטער אויסגע-רופּן:

— אום הימלס ווילן, אַנקל אויגוסט!

— אן איבעראַשונג? — האָט גייגער געשמייכלט.

— און נאָך וואָס פּאַר אַן איבעראַשונג! דעם סאַנטאָ קלאַוז אין אַ באַד-קאַסטיום וואָלט איד גיכער דערוואַרט זען, איידער דיד, אַנקל. עפעס האָט געמוזט פּאַסירן אַז דו האָסט פאַרלאָזט די מויערן פון יאַרקוויל... אויפריכטיק, אַנקל אויגוסט! וואָס האָט דיד געבראַכט אַהער?

— מיין קאַנאַריק.

אויפּגעהערט זינגען? — האָט דער גערטנער געלאַכט.

— ערגער — האָט גייגער געקרעכצט — דער פּויגל זיצט אַ געליימ-

טער. פּאַסט. דאָס קעפל צווישן די פליגלען און די פּעדערן אויפּגעבלאַזן. כ'האַב מורא, ער איז קאַפּוט.

— ווי לאַנג האַלסטו דעם זינגפּויגל?

— זיבן יאָר.

— אַ טיפע עלטער פאַר אַ קאַנאַריק. קיין היילונג, אַנגל. ביסט גע-

רעכט — ער איז קאַפּוט. אָבער נישטאָ וואָס צו באַדויערן. יעדע פּויגל-קראַם אין ניו-יאָרק וועט דיר צושטעלן אַ נייעם זינגער.

— דאָס אומגליק איז, אַז מען קריגט היינט נישט קיין ריכטיקן קאַ-נאַריק — האָט גייגער זיך געקלאַגט — פאַרן קריג איז יעדע וואָך אַנגער-קומען פון דייטשלאַנד אַ שיף מיט צוואַנציק טויזנט פּויגל... פאַבלהאַפטע פּויגל... די ריכטיקע זינגערס פון האַרצבערג... היינט אימפּאַרטירט מען נישט קיין פּרישע, און די אַלטע זינגען נישט. זיי קראַקען ווי די ראַבן...

דער גערטנער האָט אויסגעגלייכט זיינע איינגעבויגענע אַקסלען. דער-נאָך איבערגעלאָזט די צוואַנג-שער אויפן גראַז און צוגעפירט גייגערן צו אַ באַנק, וואָס איז געווען איינגעגראַבן אין דער זאַמדיסטע-זשעקע. דאָ האָט ער זיך צוגעזעצט גאַנעט צום אַנקל און אים באַטראַכט פאַרשנדיק און הינטערליסטיק, ווי ער וואָלט פאַרדעכטיקט דעם צוועק פון זיין וויר-

זיט. דעם אַנקלס וויזט איז געקומען אין דער ריכטיקער צייט. ס'איז אַ פאַסיקע געלעגנהייט אים אויסצורידן זיין ענאָאָיזם, זיין באַרמלאָזי-קייט, זיין אַפגעפּרעמדקייט פון אייגענע. ס'איז אַ געלעגנהייט אים אַריינ-צוזאָגן פאַר די אַפגעטוענע עולה'ס, נאַכלעסיקע האַנדלונגען און באַגאַנ-גענע אומרעכטן אין פאַרלויה פון די לעצטע דריי פּערטל יאָר.

סילוועסטער האָט אַלץ שווייגנדיק און דורכדרינגלעך געקוקט אויף נייגערס שטאַרקן הערקולעס-קאַפּ, אויף זיינע האַרטע גרויזאמע פנים-שטריכן און אויף זיינע ברייטע קאַנטיק-געהאַקטע אַקסלען, ווי אַט די גאַנצע מאַסיווע געשטאַלט פון זיין אַנקל וואָלט געווען אין ווידערשפרוד-צו דער אינערלעכער פּילבאַרקייט, וואָס ראַיעט אין אים און וועקט זיין מיטגעפיל און איבערגעגעבנקייט צו צאַרטע שטוב-פייגל.

ער האָט זיך אָנגערופן:

— אַנקל, דו ביזט זייער עמפּינדלעך צו שוואַכע הויז-פייגל.

— שטימט — האָט נייגער באשטעטיקט דעם קאַמפּלימענט.

— און ווי כ'ווייס, האַדעוועסט דו אויך ביי זיך אין הויז הינט.

און דאָס מיינט, אַז דו פאַרמאַגסט מיטגעפיל און איינזען אויך צו שטאַר-קערע שטוב-חיות.

— אַז צווייפל, — האָט נייגער איינגעשטימט.

סילוועסטער האָט איצט שאַרפּער געקוקט אין נייגערס אויגן אַריין.

— און פאַרוואָס פּעלט דיר אַזאַ מיטגעפיל צו מענטשן, אַנקל, צו

אייגענע פאַמיליע-מענטשן?

— איז דאָס אַ פאַרווורף, סילוועסטער?

— יאָ אַנקל. מײן פאַטער איז קראַנק, זייער קראַנק... אַ פאַראַלזי

איבערו האַלבן קערפּער. און קראַנקע מענטשן זוכן מיטגעפיל, זוכן סימ-פּאַטיע. זיי בענקען נאָר רחמנות און ליבע, נישט ווייניקער ווי שטוב-חיות... ווייט ווי דו, אַ לייבלעכער ברודער זיינער, ביסט שטענדיק פון אים געווען, וואָלט ער מיט דאַנקבאַרקייט אויפגענומען דיין וויזט אויף זיין פאַרם.

— עמיל איז קראַנק? — האָט נייגער באדויערנדיק איבערגעפּרעגט

און ס'איז נישט קענטיק געווען צי זיין באדויערונג קומט אויס אַ פליכט-געפיל צי אויס געריטקייט — אַרעמער ברודער מיינער! ערלעך און אַפּ-געהיטן ווי ער וויל זיין, אַזאַ דומקאַפּ בלייבט ער! דאַנערועטער! פּרום — און אַ דורכפאַל! גאַטפאַרכטיק — און קיין איין אונטערנעמונג אין לעבן איז אים נישט געלונגען! אַפּגעקליבן זיך אַ שווער פאַרמער-לעבן! כ'וועל אים פאַרן זען. אַבער הערסט, סילוועסטער, מיט דער גאַנצער אויפריכטיקייט, זאָג איד דיר. כ'האַב צום ווינציקסטן זיך געריכט, אַז עמיל, אַ פרומער קריסט, וואָס ליענט יעדן טאַג די ביבל און האַרכט די זונ-

טיקדרשות פון די גייסטלעכע, זאל געשטרעפט ווערן מיט אזא קראנק הייט.

— צו וואס דאס טרייבן שפאס, אַנקל? צו וואָס די לעסטערונג? ער וואלט געבליבן א שטרענגער רעליגיעזער מענטש, ווען ער ווערט נישט קיין פארמער. און עס איז בעסער די גלויביקע, איידער די צווייפלער. וואס איז דיין גלויבן, אַנקל?

— דאָס פאַטערלאַנד — האָט גיינער זיַלבענווייַן אויסגעצויגן דאָס וואָרט — ווייסטו סילוועסטער, אַז אונדזער פאַטערלאַנד, פּונוואָנען אידן קום און פּונוואָנען דיין פאַטער קומט, ליגט אויף אַ קאַנטינענט, וואָס איז אַן אייביקער קאַכעדיקער ווּוּלְקאַז? קליינע פיינטלעכע פעלקער רינגל לען ארום דייטשלאַנד און פאַרטראָגן נישט איר אויסשפּרייטונג, איר דראַנג נאָך לעבנס־רוים. און נישט בלויז פאַרטראָגן זי נישט דייטשלאַנדס וואַקסן דיקע מאַכט, נאָר צווישן זיי אַליין גייט אַן אַ שטענדיקער געדאַנגל. פיינט־שאַפט און צוזאַמענשטויסן צווישן די דאַרטיקע לענדער איז אַן אומפאַר־מייַדלעכע דערשיינונג —

— עס איז אומפאַרמייַדלעך, ווייל די דאַרטיקע לענדער זיינען נישט געאייניקט, אַנקל — האָט סילוועסטער איבערגעשלאָגן גיינערן — איין פאַלק ביים צווייטן וויל אַפּבייסן אַ שטיק ערד. עס גייט אַן אַ משונגענער דראַנג נאָך ערד־באַזיין, אָדער ווי דו אַנקל רופסט דאָס: דראַנג נאָך לעבנס־רוים... און צו וואָס אַזוי פיל באַזונדערע לענדער און לענדלעך אויף אַזאַ ענגן קאַנטינענט? קענען דען יענע לענדער נישט וווינען אונטער איין פאַז, פונקט ווי זיי וווינען אונטער איין הימל? מיר יענקים ווייסן נישט פון אזא אומגליק. די אַמעריקאַנער אור־טאַטעס האָבן, מיט זייער איינשטעל אַז רעכט איז מאַכט, אויסגעמיטן היסטאָרישע קאַטאַסטראַפּעס... עס קומט קיינעם נישט אויפן זינען, אַז דאָס פאַלק פון ווירדזשיניאַ זאָל פירן קריג קעגן דעם פאַלק פון נעבראַסקאַ. די שטערן און די שטרייפן שיען אונדז ווי אַ פאַנצער...

— דו וועסט דאָס נישט פאַרשטיין, סילוועסטער — האָט גיינער זיך נענטער צוגערוקט — ביסט אַ געבוירענער דא, אַ יענקי, אַן וואָרצלען, אַן טראַדיציע. פאַרקאָכט איז די געווינהייטן און פירונגען פון דעם לאַנד... אָבער ליידער, אויך פיל פון דער עלטערער גענעראַציע דייטשן פאַר־שטייען דאָס נישט. אויך זיי זיינען פיל מיט אַבערגלויבנס וועגן דעם יונגן לאַנד. צופיל דאַנקבאַרקייט פאַר דער פרעמד און צו ווייניק אַפּשאַצונג פאַר דער היימאַט. און אידן האָבן געמיינט, אַז פענסילוואַניע איז אַ שטאַט פון דייטשישע איבערווילדער. דייטשישע קאַלאָניסטן אַריבערגעפלאַנצט אויפן אַמעריקאַנער באַדן. באַנעמסט מיר, סילוועסטער? — האָט גייר גער נידעריקער און מיט מער פאַרטרוינג גענומען ריידן — מיר דייטשן זיינען אַנדערש איז דער פרעמד... ווי איינוואַנדערער האָבן מיר אַ מיסיע,

א שיקזאלהאפטקע אויפנאבע. מיר זיינען אויגנטלעך אריינדריינגער. ווו עס שטייט א דייטשישע פוס — דארט איז דייטשישער באָדן. דאָס איז די עלעמענטארע לערע, וואָס יעדער דייטש, אויסער דער היימאָט, דארף וויסן. הערסט סילוועסטער? — האָט גייגער מיט מער היץ, מיט מער ברען גענומען אַריינקעלן אין זיין פלימעניק — מיר דייטשן זיינען אַ העכערע לעבנס־שטאַרקע ראַסע. די ענגלענדער און די אַמעריקאנער, די שוואַכזיניקע דעמאָקראַטן, האָבן דאָס וואָרט „העכערע ראַסע“ נישט לויב. זיי דערמאָנען דאָס מיט שפּאַט און ווידערווילן. זיי פאַרטראַגן נישט קיין אויסדערוויילטקייט ביי אַ פרעמד, גרויס פּאַלק. אָבער אויסדערוויילטקייט איז אַ געשאַנק פון הימל. די נאַטור אַליון האָט אַרויפגעצווונגען אַזאַ גורל אויפן דייטשישן פּאַלק. און אַ נאַטור־גורל איז אַ געזעץ, אַ לעבנס־מיסיע, וואָס דאַרף דורכגעפירט ווערן מיט שטאַלץ און זעלבסטאַנערקענונג.

גייגער האָט אַפּגעכאַפט דעם אַטעם. די אייגענע רייד, ווי אַ באַנייט־טערטע פרעדיקט, זיינען אים געפעלן. זיין פולער האַלדז האָט זיך אָנגע־בלאָזן ווי אַ פענכער. ער האָט געקוקט אַן אַנטוישטער אויף זיין פלימע־ניק, ווי אויף איינעם פון דעם יונגן דייטשישן דור, וואָס איז איבערגע־פלאַנצט אויפן אַמעריקאנער באָדן. פאַרשטייט ער אים? באַנעמט ער זיין מייז? און אַ נאָגנדיקער פאַרדאַכט, אַז סילוועסטער טראַכט וועגן אים, גייגער, ווי וועגן איינעם, וואָס איז אַרויסגעפאלן פון אַט דער זאַטער, באַקוועמער וועלט — האָט אים שטאַרק געערגערט.

פונדעסטוועגן איז ער צופרידן געווען אַריינצוריידן מיט אימפעט אין זיין פלימעניק, וואָס האָט אויפגענומען זיינע רייד שווייגענדיק און פאַר־גאַפט. אַט דער צוהערער איז נישט אַזוי ווי ריכאַרד שניצלער. פאַר יע־נעם בוכבינדער האָט ער, גייגער אַליון געמוזט אַנטלויפן. יענער האָט געטרעטן אַלץ, וואָס איז טויער. זיין צונג האָט געשמין דייטשישע מאַכט־האַבער, האָט דערנידערקוט דייטשישע גלאַריע. אָבער דאָ, אין זיין פלי־מעניקס גאַרט־הויף, איז ער דער אָנגריפער, דער אויפקלערער, וואָס טייטשט אויס פאַר דעם לייכטזיניקן, פלעגמאַטישן אַמעריקאנער דעם זיין פון דייטשישער פולמאַכט צו הערשן איבער פעלקער.

גייגער האָט געדולדיק אויסגעקלאַפט זיין פאַרלאַשענע פייקע, אָנגע־שטאַפט זי מיט פרישן טאַבאַק און פאַרויכערט. פלוצים האָט ער זיך אויפ־געשטעלט און זיך אויסגעדרייט צו זיין צוהערער.

— כ'ווייס, האָסט מיר ווייניק פאַרשטאַנען. אָבער ווי אַ גאַסט בעט איד דיר, פרוביר נישט אויס העפליכקייט מיר אַריינצורופן אויף פרישטיק. איד פאַרציכט דערויף. הערסט, סילוועסטער? כ'פאַרציכט! אַ פאַלקס־גע־נאַסע, וואָס ווייסט אַזוי ווייניק פון זיין דייטשן אָפּשטאַם, פאַרדינט נישט, מען זאָל צו אים גיין טרינקען קאַפּע... צו דיין קראַנקן פאַטער וועל איד

יא צופארן. אין וועגן דעם קאנאריק — האסטו מיר סיי ווי נישט גע-
האלפן. גוטן טאג!

III

פיר בלאַס ווייטער איז אויגוסט גייגער געשטאנען פאר זיין שטוב.
א שמאל רויט-ציגלדיק הויז מיט מעבלירטע צימערן. אין פראנט האט זיך
געריסן א הויכער, דארער קאשטאן-כוים און פון ביידע זייטן — פאר-
צווייגטע קושאקעס, באדעקט מיט די הארבסטיקע רויטלעך-גאלדיקע
בלעמער. דער הימל איז געווען טיף-בלאָ און דאָס קילע זון-ליכט האט
מיט דורכגעזיפטער לויטערקייט צוגעדעקט דעכער, מויערן און טראַטואַרן.
גייגער האט זיך געלאָזט איבער די פראַנט-טרעפּלעך. די הויזווירטין,
א פעטע, אַן אויסגעשטאָפטע, אירע העלע האָר פאַרלייגט אין צוויי גע-
פלאַכטענע קאַקסן — איז אים אַנטקעגנגעקומען מיט צוויי דייטשישע
צייטונגען אין האַנט.

— די מאַרגן-פרעסע, הער גייגער, און כ'האַב גאַרנישט געהערט
היינט פון אייער צימער דאָס זינגען פונעם קאַנאַריק. אויב כ'זאַל זיין
איבערגלויבעריש, הער גייגער, איז דאָס אַ צייכן פון טרויער... די קאַפּע
איז אויפן טיש, הער גייגער, און די הינט וואַרטן אויף זייער כאַד.
אינעם צימער האַט גייגער מער ווי איין זוף קאַפּע נישט געטאַן.
ער איז איילענדיק צוגעגאַנגען צום הענגשטייג. דער קאַנאַריק איז געווען
אָוועקגעפאַלן. שטייף און פאַרקילט. דאָס שנעבעלע אַרויף. אפילו די געל-
געפּלעקטע פעדערן זיינען געווען אויפגעברעשטלט, ווי זיי וואַלטן געוואָרן
געקעמט מיט אַ דראַטענעם קאַם. דער טויט פונעם זינגער-פויגל האַט
אויף אַ שפּאַרע וויילע אַנגעיאַגט אויף גייגערן אַ נאַגערדיקן אומעט, ווי
דער ערשטער אומעט, וואָס עס דערשפּירט אַ מענטש אויפן פאַרלוסט פון
אַ שטוביקן. אָבער די קאַנסעקווענטקייט גייגערס, זיין שטילע צושטימונג
צו די קאַלטע געזעצן פון לעבן האַבן אים געלאָזט אין ניכטערער גלייכ-
געוויכט. אַן צו זאָגן אַ וואַרט דער הויזווירטין, האַט ער צערטלעך אַרייני-
געלייגט דעם טויטן פויגל אין זיינע ברייטע דלאַניעס און איז אַרויס
דערמיט אין הויף.

פאַרן ברעטער-פאַרקאָן, הינטער אַ שיטערן צווייגן-קנופּ האַט ער
מיט די הויילע פינגער אויסגעגראָבן אַ לאַד. ער האַט געמאַכט דעם אויס-
הויף אַזוי טיף און ברייט, עס זאַל זיין גענוג פּלאַץ פאַרן קאַנאַריק. דער-
נאָך האַט ער זאָרגעוודיק און זאַכט אַריינגעלייגט דעם פויגל אין דער וואַ-
רעמער, ווייכער ערד, ווי אַן אויסבעטעכץ, און מיט ערפורכט פאַרשאַטן
דעם קליינעם קבר.

אָפּגעטאָן דאָס רעכט צום טויטן פּויגל, עס זאָל נישט ווערן קיין שפּייז פאַר קעץ אָדער קראָען, איז גייגער איצט גרייט געווען צו טאָן זיין פּליכט צו די לעבעדיקע, געטרייע הויז-חיות. ביידע הינט האָבן געווארט אויף זייער וועכנטלעכער באַד.

גייגער איז אַריין אין באַד-צימער. די בלעכערנע וואַנע אויף אַ דריי-פּוס, די זיף, די שוואַם, די רייב-באַרשט — אַלץ איז שוין געווען אָנגע-גרייט. דאָס ערשטע האָט ער אַראָפּגעוואָרפּן דאָס רעקל און פאַרקאַשערט די אַרבל ביז איבער די עלנבויגנס. ער איז געווען פּול מיט באַשעפּטיקונג. ער האָט געעפּנט די קראַן פּון הייס וואַסער, דערנאָך פּון קאַלט וואַסער, אונטערגעשטעלט איין קרוג, אַ צווייטע און ווען די וואַנע איז איבער דער העלפט געווען אָנגעפּולט מיט לעבלעך וואַסער, האָט ער געעפּנט די טיר און אַ רוף געטאָן צו דער קיך:

— פּרוי מאַטילדע, ביטע, פירן זי אַריין דעם ערשטן יונגע!

די הויזווירטין האָט באַזאָכט, אויף אַ רימען אַריינגעבראַכט דעם ערשטן הונט. דאָס איז געווען אַ נידעריקער, שווער-לייביקער בולדאָג מיט אַ געלבע פעל, געפּלעקט אויף שוואַרץ. גייגער, וויסנדיק, אַז זיינע ביידע הינט זיינען זיך בלוט-שונאים, זיי קריכן זיך אין די גאַרגלען ביי יעדער באַגעגעניש, האָט ער זיי ליבער געבאַדן איינציקווייז. דער בולדאָג האָט געקוקט אַרויף צו זיין באַלעבאַס מיט אונטערמעניקער ליבשאַפט און זיי נאָר ער האָט זיך דערשפּירט פּריי פּונעם רימען, איז ער מיט איין צו אַריינגעשפּרונגען אין וואַסער, מעשה-ספּאַרט זיך אונטערגעמונקען און פּון גרויס פאַרגעניגן אַרויסגעבלעקעצט די צונג און פאַרזשמורעט זיינע גרויע, טעמפע אויגן.

גייגער האָט געצוואָגן און געריניקט דעם הונט, ווי מען צוואַגט אַן אייגן קינד. די פעל איז געווען צעבערשטלט. יעדעס בינטל צעדריוולט, האָט ער מיט דעם שוואַם איינגעזויפט דעם רוקן, דעם בויך און די ריפּן-בייגער. דערנאָך איז ער פּונקט אַזוי פּלייסיק איבערגעגאַנגען איבער דעם הונטס לייב מיט דער האַרטער באַרשט. ער האָט נישט פאַרפעלט אַריינ-צוקוקן אין די אויגן-ווייסלען, אויסצובלאָזן די אויערן, די נאַזלעכער. אַרי-בער אַ פּערטל שעה האָט געדויערט דאָס פעדאַנטישע צוואַגן און קעמען. זייענדיק איבערצייגט, אַז דער גאַנצער שמוץ איז אַרויס פּון הינטער דער געטרייער שטוב-חיה'ס פעל, האָט ער דעם אויסגעבאַדענעם בולדאָג גע-לאָזט איצט זיצן אומבאוועגלעך אין דעם זיית-וואַסער — אַז אַפּרו פּון וואַס דער הונט האָט געשעפט גרויס פאַרגעניגן.

און בשעת דער איינגעוויקטער הונט האָט געדעכעט און געשיפעט פּון ווילטאַג, וואַרטנדיק, דער באַלעבאַס זאָל אים צו יעדע רגע אַרויס-טרייבן פּון באַד, האָט גייגער דערווייל צעעפּנט די דייטשישע צייטונג און אויפּגעקראַם איבערגעלייענט די קעפּ וועגן די מלחמה-נייעס. אַלע

קריגס-באריכטן האבן אנגעזאגט דייטשישן צוריקטריט אויף די פראנטן. די נייעס האט גייגערן נישט געשמעקט. ער האט זיך געטרייסט, אז דאס איז פראפאגאנדע און נישט באנומען ווי נאך א דייטשישע צייטונג אין אמעריקע, געדרוקט אין דייטשישער, גאטישער שריפט און באשטימט פאר דייטשישע ליינער, זאל העלפן פארשפרייטן דעם כלכול, אז די דייטשישע ארמיי איז מער נישט שלאגדפעאיק און האלט זיך אויף דער דע-פענסיווע. אזוי, איבערקומענדיק די ערשטע לייכטע ערגערניש, האט ער איינגעוויקלט דעם בולדאג אין א ברייטן האנטוד און אים געלאזט ליגן אפצוטריקענען אויפן קליינעם האריקס דיוואז. ער האט ווידערמאל געעפנט די טיר און געלאזט וויסן דער הויזווירטין אין קיך:

— פרוי מאטילדע, ביטע, פירן זי אריין דעם צווייטן יונגע! פֿינקטלעך, ווי די הויזווירטין האט אריינגעבראכט דעם ערשטן הונט, אזוי האט זי אים אויך ארויסגעפירט. ביים באדן דעם צווייטן הונט, א שווארץ-גלאנציקן האריקס פודעל, האט גייגער אזוי פיל מי און אר-בעט נישט אריינגעלייגט. כאטש דער פודעל איז געווען באדעקט איבערן גאנצן רוק, איבער די פיס, קאפ און אפילו איבער די אויערן און אויגן מיט געדיכטע קלעמבעס האר, וואס זאפן לייכט איין שטויב און איינ-זעקטן, איז ער אבער געווען ריינער ווי דער בולדאג. די שווערע פעל — ווי א פוטער געפוצט און פילטרירט. א מוסטערהאפט באשעפעניש! — האט גייגער אין געדאנק גערימט דעם פודעל. אויס ליבשאפט האט ער אים א נאמען געגעבן „שוואבע“, בעת דעם ערשטן הונט האט ער גערופן איינפאר: בולדאג.

פארטיק געווארן מיט דעם אנגעזיפטן און אויסגעצוואגענעם „שווא-בע“ און וויסנדיק, אז דאס איז זיין לעצטע טואונג פארן גיין שלאפן, האט גייגער געעפנט דאס קליינע מעדיציזן-שענקל אין באד צימער. ער האט דערטאפט צווישן די מעדיקאמענטן א ברייט-האלזיק פלעשל וויסקי, א גוטן זופ געטאן און ארויפגערוקט דאס שמאלע פענצטער, אז די ווארעמע באד-פארע זאל ארויס.

פון א שכנותדיק פענסטער האט זיך געטראגן די היליכיקע שטים פון ראדיא. ס'איז געווען צען אזייגער. דער נייעס-אגאנסטער האט גע-לאזט וויסן איבערן גאנצן העמיספער די לעצטע קריגס-באריכטן. דער צוריקטריט פון דער דייטשישער ארמיי אין איטאליע איז אין פולן שוונג. דער פינט לויפט אויך אין פאניק איבערן גאנצן ריך טישן פראנט. די רויטע ארמיי טרייבט די דייטשן פון איר טעריטאריע, באפרייט הונדערטער באוויינטע ערטער, שמעט, דערפער. אבער יעדע צוריקגענומענע שטאט איז טויט, חרוב און לידיק פון די איינוווינער — עס איז פעסטגעשטעלט געווארן, אז די דייטשן, איידער זיי עוואד קואירן א שטאט, מארדן זיי אויס די ציווילע באפעלקערונג, צווינגען

זייערע קרבנות צו גראבן אייגענע קברים, טויטן זיי מיט מאשין געווער, דערשטיקן זיי אין גאדקאמערן — די הייליקע שטים פונעם ראדיא־קאמענטאטאר אין זיך פארגאנגען העכער, דראענדיקער, האָט געקלינגען ווי אַן אַנקלאַגע, ווי אַ פראַקוראַרס רופֿ:

...די פאַרײניקטע פעלקער וואָרענען די ברוטאַלע פאַרבֿרעכער, אַז קיינער פון די שולדיקע וועט זיך נישט אויסדרײען פון דער פאַרדינטער שטראַף... ווען דער טאָג פון משפט וועט קומען, וועלן זיי דאַרפן אָפּגעבן רעכענונג פאַר די טייכן פאַרגאַסן בלוט... עס וועלן געשטעלט ווערן פאַר דעם וועלט־טריבונאַל די גאַטלאַזע קאַניבאַלן, וואָס זיינען באַגאַנגען איר בער דער אומשולדיקער באַפעלקערונג אַזעלכע גרויזאַמע רציחות און באַרמלאַזע מערדערייען.

גיינער האָט זיך אַ קרום געטאַן. איבער זיין האַרטן, שטייפן פנים האָט זיך פאַרצויגן אַ ביטערע גרימאַסע. טיף אין זיך האָט ער אָפּגעשטויסן די אומהיימלעכע נייעס, וואָס האָט זיך דורכגעריסן דורך די היימעלעך פון זיין געהער. ער האָט געוואָלט דערשטיקן דאָס קול פונעם קריגס־קאַ־מענטאַטאר, וואָס האָט אַזוי ברוטאַל געוואָרנט. ער האָט געוואָלט פאַר־שטאַפן דעם קוואַל פון וואַנען אַזאַ אַגיטאַציע רייסט זיך צו די אויערן פון דער וועלט. דאָס איז פראַפּאָגאַנדע. אומפאַרשעמטע פראַפּאָגאַנדע צוגע־ווירצט מיט גרויף און העצע — צו שעדיקן דייטשלאַנדס נאַמען. וואָס ריידן זיי וועגן אַ טאָג פון רעכענונג? און פאַר וועמען גרייטן זיי אַ וועלט־טריבונאַל? פאַר די דייטשישע אַרמײען? קריג איז קריג! און ווער וואָרנט דאָס דייטשלאַנד? די פלעגמאַטישע אַמעריקאַנער! די פאַרשטייער פון אַ גענעראַציע, וואָס איז געבוירן און אויפגעהאַדעוועט אין זיכער־קייט און רייכקייט. אַ גענעראַציע, וואָס איז ווייט פון די טראַגישע גע־שעענישן, וואָס לוייערן אייביק אין אייראָפּע. פאַרשטייער פון אַזאַ פאַ־סיווער גענעראַציע טאַרן נישט זיין קיין ריכטער. זיי זיינען אויבנאָויפֿיק און לייכטיזניק. פּאָליטישע געשיכטע איז פאַר זיי אַ פאַרזיגלט בוך, און וואָס שויד אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפּליקטן — זיינען זיי אומוויסנדיק!

מיט אַזאַ אַרטייל אויף די פלעגמאַטישע אַמעריקאַנער האָט אוי־גוסט גייגער איבערגעגעבן דעם צווייטן אויסגעבאָדענעם הונט דער הויז־ווירטין און איז אריין צו זיך אין צימער. דאָ איז אַלץ געווען ציכטיק צוגערױמט. די טונקלע ראַלעט איבערן פענצטער אַראָפּגעלאָזט. דאָס רייניע, געקראַכמאַלעטע האַנטער אויף דער שפּיגל־קאַמאַדע. דער שלאַף־ראַק און די שטעק־שיד פאַרן בעט. אין קעגנזאַץ צו דער געלאַסנקייט מיט וועלכער ער פלעגט טאַג אײן, טאַג אויס אַראָפּנעמען זיינע קליידער, האָט גייגער איצט אין געצײלמע סעקונדן געהאַט אויף זיין לייב די גרינע, לויזע פאַ־זשאַמעס. דאָס ווייסע בלענדענדיקע געלעגער און דער צײטיקער באַגער

נאך שלאף האט אריינגעטריבן גייגערן אין א גלייכנילטיקייט צו דער וואכזאמער וועלט ארום. אלע פארדרוסן זיינען אויסגערוניען. דער מוח איז געווארן הויף. אין דער טעמפער אויפלייזונג פון געדאנקען, האט ער אפילו זיך באפרייט פון דער ערגערניש אויף די פלעגמאטיקער און אינגא-ראנטו, וואס זיינען איצט קריגעריש, וואס ווערן אבער אין פרידנס-צייט קיינמאל נישט טיף גערירט אויף דער ליידנדיקער אייראפע. מיט זיינע קורצע הענט צוקאפנס, דער אלטער מידער קערפער איינגעכויגן ווי א רייף — אזוי האט גייגער אין א לייכטן אויסגייענדיקן רויש, וואס קומט ווי פון שווערע, פארטויבנדיקע גלעקער, זיך איבערגעגעבן דעם שלאף.

IV

ווען ער האט זיך אויפגעכאפט איז שוין געווען גוט פינצטער. דורך א שפאלט פון דער אראפגעלאזטער ראָלעט האט אריינגעקוקט א שטיק נאכטיק הימל. גייגער האט א דריק געטאן דאס קנעפל פונעם בעט-לעמפל. דער אלט-זייגער אויף דער קאמאדע האט געוויזן זיבן. גייגער האט זיך אליין געוונדערט איבער זיין שפעטן שלאף. ער האט זיך פויל גע-צויגן און ווי נאך ער האט ארויסגעלאזט דעם ערשטן ברייטן גענען, האבן פון יענער זייט וואנט זיך געהערט טריט. באלד דערנאך א קלאפן איבער דער טיר: — אריין!

אויף דער שוועל האט זיך באוויזן א גרויער מאן מיט א פאר שווערע הינדענבורג-וואנצעס, אנגעטאן אין א ביערישן קאסטיום: א פאר קורצע ברוינע הויזן, א שטייה, גרין העמד איבערגעלייגט איבער דער סאמעטנער וועסט, ווי ער וואלט זיך געקליבן אויף א מאסקו-באל. דאס איז געווען ערנסט קרופ, א שכן פונעם צווייטן הויז, א צוריקגעצויגענער געשעפטס-מאן. קרופ האט זיך באגריסט.

— א גוטן אויפשטיין, הער גייגער! כ'האב פאר אייד ניעס. די דייטש-אמעריקאנישע ליגע פאר מענטש-דעכט רופט היינט אין דעם שארלאטעני-בורג-זאל א גרויסן מיטינג וועגן די פרידנס-אויסזיכטן... כ'האב גע-קראגן א רעספעקטפולע איינלאדונג. אויך אייער הויזוירטין האט פאר אייד אפגענומען איינע. גייען מיר צוזאמען, הער גייגער?

גייגער האט זיך אויפגעזעצט, א נישט-אויסגעטשוכטער אנגעשטעלט ביידע אויערן, ווי ער וואלט גלייך נישט אויפגעכאפט דעם שכנס ניעס. כדי ארויסצונעמען גייגערן פון קווינקלענישן און צו זיין זיכער, אז ער וועט מיטינג, האט קרופ אנגעהויבן אגיתירן:

— עם באטייליקן זיך אויפן מיטינג פיל פראמינענטע לאזשעס...

דאס שמאנט פון ניר-ארק. פונעם אריסטאקראטישן „קלוב פון גענטע פרויען" ביו צו דער געזעלשאפט „פריינט פון גארטן חיות"... דאס פאך-טערלאנד איז נישט איינזאם, הער גייגער. אין אַמעריקע זיינען פאראן גענוג רעספעקטאבלע עלעמענטן, וואָס האָבן אַ פאַרשטענדעניש און סימ-פאַטיע פאַר דייטשלאַנד.

אוינוסט גייגער האָט אַנגעקוקט זיין שכן מיט אומצוטרוי:
— איר רעדט שוין וועגן סימפאטיע פאַר דייטשלאַנד? איר זע נישט קיין אורזאך צו זיין געפאַלן. די פּראָפּאָגאַנדע דאָ איז דעם לאַנד איז איר בערגערביכן. אַ צייטווייליקע נידערלאַגע אויפן שלאַכט-פעלד, הייסט נאָר נישט, אַז מיר פאַרלירן...

ערנסט קרופ, שטייף און אַנגעקראַכמאַלעט איז זיין געפרעסטן בייער-דישן קאַסטיום, איז מיט אַ לייכטן קאַפּנויג טיפּער אַרײַן אין צימער און צופּירדן געווען אויפצוקלערן זיין שכן:

— מיר ווייסן נישט וואָס דער אויסגאַנג וועט זיין, הער גייגער. אָבער מיר מוזן זיין גרייט צו באַגעגענען יעדע סיטואַציע. כ'האַב אַמאַל געלעזן, אַז אַ דייטשישער גענעראַל איז דינסט פון גראַף פּאַן מאַלטקע האָט גע-לאָזט הערן: „מיר דייטשן זיינען אומבאַזיגבאַר. אין קריג בויען מיר אלץ אויף אַ זיג. אָבער ווען אַ דורכפאַל זעט אויס צו זיין אומפאַרמיידלעך און מיר האַלטן ביים פאַרלירן — דעמאַלט הויבן מיר אָן וועקן ביי דער וועלט סימפאטיע..."

די ציטירטע זאַגונג, ווי אַ קאַנפּעסיע, ווי אַן אַפּנהאַרציקע רעזיגנאַ-ציע האָט גייגערן אַרויסגעשטויסן פון זיין גלייכגעוויכט. אַזאַ איינפאַל האָט נאָר געקענט קומען פון אַ גענעראַל איז דינסט פונעם פעלדמאַרשאַל פּאַן מאַלטקע! אָבער דער פרומער פעלדמאַרשאַל אַלײַן איז נישט אייני-גענאַנגען אויף קאַמפּראַמיסן. ער האָט געגלויבט אין דייטשישער אוי-בערמאַכט, אין איר באַרעכטיקונג צו באַהערשן די וועלט און טאַקע דורך קריג! עס געדענקט זיך זיין זאַג: „קריג איז אַן עלעמענט אין גאַטס שייך נער וועלט-אַרדענונג. אַן קריג וואַלט די וועלט פאַרוונקען געוואָרן אין מאַטעריאַליזם..."

גייגער איז אַראָפּ פונעם בעט. מיט איין האַנט-ווייז איבערן שטערן האָט ער אַפּגעמאַכט מיטצוגיין מיט קרופּן. געוויס, אַן אַפּהאַלט וועט ער מיטגיין! אין אַט דער גרויסער קאַסמאַפּאָליטישער שטאַט, וווּ עס פעלט האַרמאָניע, וווּ אלע טואַונגען זיינען ווידערשפּרוכן, וווּ אלע נאַציאָנאַלע גרופּעס זיינען פּיינטלעך צו דער קעמפּנדיקער דייטשלאַנד, וועט ער גיין אַנקוין יענע געקליבענע עלעמענטן, וואָס ווילן זיין גערעכט צום פּאָך-טערלאַנד... ער האָט שווייגענדיק באַטראַכט דעם וווימלינגענדיקן, פאַטריאָ-טישן שכן, וואָס שטייט אויסגעפּוצט אין זיין בייערישן קאַסטיום, ווי ער וואַלט זיך געגרייט צו אַ פּריילעכער פּאַלס-פּיערונג. קיין אויפּקלערונג איז

נישט געווען נויטיק. אויך ער, גייגער, דארף זיך פילן אין א געהויבענער הימאטשטימונג. אויפמונטערונג איז די טיר צו באגייסטערונג. און בלויז באגייסטערטע פאלקסגענאסן, ענטוואסטישע פרייסן דארפן באזוכן דעם מיטינג.

אן דורכצווארפן א ווארט מיט קרופן, איז ער אריין אין זיינע שמעק-שיר. יעדער שפאן איבערן צימער איז איצט געווען פול מיט צוועקמעסיקייט. ער איז צוגעגאנגען צו דער קאמאדע-שאפע און גענומען עפענען איין טירל נאכן צווייטן. אויפן דגא פון דער אונטערשטער שופ' לאך האט ער אויפגעזוכט די שפאץ-מיצע, אן אלט פריישיש היטל, ווי א קעפ. ער האט אויך געפונען א פאר אפגעמאסטענע שטייערמאדער-הויזן און אז ענגע לעדערנע יאקע — אן איבערבלייב פון א פארלעגענעם יונג קער-מונדיר. שטייענדיק פארן שפיגל האט ער זארגבעלטיק דאס אלץ זיך אָנגעטאן. ער האט זיך געהילט אין דער הלכשה מיט דעם ערפורכטגעפיל פון א פריסטער, וואס וויקלט זיך אין זיינע הייליקע קליידער.

די אנגעשטאפטע פייקע האט ער אריינגעשטעקט צווישן די ציין. זיין רעכטע האנט האט ער אריינגעפלאכטן אין דעם שכנס אָרעם. און מיט דער איבערצייגונג, אז דאס ווייטע הימאטס-לאַנד שטייט געפאנצערט, געשלאסן ווי א פארמאכטע פויסט — האט אויגוסט גייגער זיך געלאזט צום שאַרלאטענבורג-יאָל, צום מיטינג, ווו פראַמינענטע, ווייכהארציקע אַמעריקאנער גייען וועקן סימפאטיע פאר א דייטשלאַנד, וואס קען ווערן געשלאָגן און באַזיגט.

לינקאָרנ'ס ביינער

I

די איינגעשרומפענע לױס פינקערטאָן האָט שוין געהאַט אויסגעזופּט דאָס זיבעטע גלעזל סקאַטש, ווען זי האָט זיך אויפגעשטעלט פון שאַסעל־שטול און זיך צוגעזעצט צום פענסטער. דורך דער שויב האָט אַריינגע־פלאַסן דאָס ליכט פון אַ בלויען סעפטעמבער־פאַרנאַכט. די זקנה איז גע־ווען אנגעטאָן אין אַן אַלטמאָדיש אָפּגענוצט קלייד, באַשפּריצט פון שאַרפע קאַלירן, וואָס מען זעט ביי פּאַזאַנען. אין דער בייטש דיקע קרעלן איבער איר האַלז האָבן זיך געלאָשן די לעצטע זון־שטראַלן און אין איר קראַך־קאָדיל־בראַש אויפן האַרץ זיינען אויסגענאַנגען אַלע פאַרבן פון רעגנ־בויגן.

אַזוי איז זי געזעסן אומבאוועגלעך. אירע אויגן־דעקלעך האָבן זיך געקלעפּט — אַ מינוט צום אינדרימלען. די געלבע הויט איז געוואָרן שיטערער. די דריי ווורצלעך אויף דער רעכטער באַק זיינען איינגעלאָפּן אין די טיפע קאַרבן. די שלאַפע געדאַנקען האָבן זיך געלאָשן, ווי די לעצטע שטראַלן פון אַ צאַנקענדיק לעבן.

בלויז איין רגע איז איר מה געווען פאַרוונקען. באַלד האָבן דער זקנה'ס אויערן — וואַכע אויערן — אויפגעכאַפט די פרעכע רייד פון דעם פּאַפּוגאַי, וואָס האָט זיך געטראָגן ווי אַ וואַרענונג פון אַ ווינקל־שטייג.

— ווערסט אַלט, לױסי, ווערסט אַלט...

לױסי, וואָס איז נאָכן זיבעטן גלעזל סקאַטש עלטער געוואָרן אויף גאַנצע צוואַנציק יאָר, האָט ביי דעם פּאַפּוגאַי'ס וואַרענונג אַראָפּגעשאַקלט פון זיך די שלאַפּקייט. אירע אויגן האָבן זיך ברייט צעעפּנט. די נאָז־לעכער האָבן געשנאַפּט. די געהער־הייטעלעך, ווי האַטשעקס, זיינען גרייט געווען אויפצוכאַפּן די הייזעריקע קלאַנגען. ווער האָט אַריינגעלייגט די מיאוסע ווערטער אין דעם מויל פונעם קאַלירטן פּויגל? ווער האָט איינ־געזורט דעם ליגן? — האָט איין פּראַגע פאַרדעכטיקער פון דער צווייטער

זיך געקייקלט אין אירע געהירן — דאָס איז דאָך ריטאָ, די אייפערזיכטיקע שכנה, וואָס האָט לוס'ן איבערגעלעמערט מיט גאַנצע זיבן יאָר, אָבער איז געבליבן הינטערשטעליק אין לעכנס-חכמה, ווי אַ נישט-דערבאַקן קינד. אין איר פיבערדיקן מוח, וואָס האָט געאַרבעט פלינק ווי אַ ווינט-מיל, האָט לויט אַרױפגעלייגט אויף איין וואָג-שאַל אירע דריי און אַכציק יאָר און אויף דער צווייטער — ריטאָ'ס ניינציק יאָר. איר, לוס'ס וואָג-שאַל האָט אַריבערגעווייגן.. נישט אין יאָרן, נאָר אין די אַוואַנטורעס, אינ'ם האַסטיקן לעבן ליגט דאָס געוויכט. און לוס'ס יאָרן זיינען פול מיט אַוואַנטורעס, ווי די אזיערע אין דרויסן איז פול מיט פיש-לוסי האַט געהאַט שטורמישע יאָרן נישט בלויז אין ניו-יאָרק, נאָר אויך אין שיקאַגאָ, אין ספּרינגפילד. אירע ווילדע פירונגען האָבן געקראָגן אַ נאַמען איבער גאַנץ איילינאָי.

— דינע ווילדע פירונגען האָבן געהאַט אַ נאַמען איבער גאַנץ איי-לינאָי? — האָט אַ טענה, ווי אַ זלידנע פליג, געקלאַפט איבער אירע אויערן. — יא, מיינע פירונגען! — האָט די זקנה געוואַלט פאַרטרייבן פון איר געהער די זלידנע פליג.

— האַסט פאַרגעסן, לוס'י, אַז דו האַסט באַלאַנגט צו דער שיקאַגאָ גער אונטעררוועלט? ביזט געווען די געליבטע פון דעם געלט-פעלשער טער-רענס מוילען? — האָט די טענה ווייטער אַריינגעכעט אין אירע אויערן. — כ'בין געווען זיין ווייב! — האָט לוס'י פּראָטעסטירט, וועלנדיק אויפכאַפן פון וועלכן ווינקל דאָס קול קומט.

— מוילען האָט נישט געהאַט קיין געזעצלעד ווייב — האָט דאָס קול זיך גערייצט — ער איז געווען אַ פרויען-יעגער. וויפל חדשים אין יאָר, אַזוי פיל מעטרעסעס. דער יאָגד אויף פרויען איז ביי אים געווען פונקט, ווי דאָס פעלשן געלט. אַ ווילדע פרייד, אַ זינדיק פאַרגעניגן. און דו, לוס'י, ביסט בלויז זיינער אַ פאַנג.

דאָס קול איז אַנטשוויגן געוואָרן. די אַלטע לוס'י האָט זיך אויסגע-בייגן, בעסער זיך איינגעהאַרנט. דאָס רייצן זיך האָט וויי געטאָן. די באַר-ליידיקונג האָט געברייט. איז עס אמת, אַז גייסטער צעלייגן זיך ווי שפינד-וועבס אין די ווינקלען פון איר צימער?

פון דער סטעליע זיינען אַראָפּגעקראַכן שאַטנס און איינגעשלונגען די לעצטע ליכט-פלעקן, וואָס זיינען געהאַנגען אויף די פענצטער-ראַמען. פון די אויסגייענדיקע זון-שטרייפן איז קיין שפור נישט געבליבן. די פאַר צע-ווינטע בוימער אין דרויסן זיינען געשטאַנען אָן רויש. די פויגל-געסטן — אַן קלאַנג. איבער דער וואַסער-דעק פון דער פיש-אַזיערע, איז געלעגן אַ גלעזערע, גרינלעכע מאַטקייט.

לוסי האָט צוגעטראָגן דאָס סקאַטש-פלעשל צו די אויגן. ס'איז גע-ווען ליידיק. מיטאַמאַל האָט אַ פינגער-קלאַפּעריי איבער דער וואַנט זי

אויפגעוועקט פון דער לייכטער שכרות. זי האט זיך ארומגעקוקט. אין דער אפענער טיר האט מיט לייכטע טריט אריינגעשלייכט די באיארטע שכנה, ריטא.

— הלומ'סט, לויב?

— דאכט זיך, כ'רייד מיט די שאטנס...

— נישט קיין שאטנס, לויב, לעבעדיקע קולות ריידן צו דיר — האט ריטא'ס לאכעדיק מויל זיך אויסגעקרימט ווי א שנאבעל — דאס זיינען די קולות פון לעבן. די פארגאנגענהייט איז א פארשאלטענע פעסעס. זי פירט אינדרו ארויף אויף שמועסן.

— און דו, ריטא, אויך דו שמועסט מיט פרעמדע קולות? האט לויב געפרעגט.

— נישט אין דער פינסטער, לויב. כ'שמועס בלויז דעמאלט, ווען כ'ניב א געשמאקן זופ. כ'זע, דאס פלעשל איז ביי דיר לעצטנס אן אפטער גאסט — האט ריטא ריידנדיק זיך דערנענטערט צום טישל, ווו ס'איז געשטאנען דאס אויסגעליידיקטע פלעשל — געדענקסטו די צייט, ווען דאס געזעץ איז געווען קעגן אונדז? ווען מען האט פארווערט דאס ביסל הנאה פון דעם ביטערן טראפן? געדענקסטו יענע בוטלעגמעג פון גע'גנב'עטער משקה און גע'גנב'עטער לייבע?

— איז עס געווען א זינד? — האט לויב אין פארלענגענהייט געשמיכלט.

— קיין טאט אויף דער וועלט איז נישט קיין זינד, לויב, אויסער הרגענען און פעלשן געלט — האט ריטא טיוואליש געשמיכלט.

— און א געלט-פעלשער איז א פארברעכער?

— פונקט ווי א רויבער אדער מערדער.

— דו מיינסט, אז טערענס מיולען איז אויך געווען א פארברעכער?

— האט לויב ברייט צעעפנט אירע פארלאשענע אויגן.

אויף ריטא'ס צעקניטשטן פנים האט זיך געפעלדלט א קרומער שמייכל. זי האט קיינמאל דעם נאמען נישט געהערט. איר מויל, שפיציק ווי א שנאבעל, האט עפעס געשעפטשעט. זי האט איר שכנ'טע באדויערט און געטראכט, אז זי רעדט אויסן וועג. די עלטער איז נישט קיין ווייז, די עלטער איז פול מיט אגאניע. ביי איינעם ווערט דער שכל אפגעטעמפט, ביי אז אנדערן ארבעט דער מוח וואנזיניק: דער מעת לעת איז א לאנג' וויליקער ריטואל. די פרימארגנס רינען אויס אינעם ישל'אף און די נאכמיטיקס ציען זיך אן א סוף. בלויז דער ווייז-בעכער און די טראפנס סקאטש האלטן אויף דאס ביסל חיות.

ריטא איז זיכער געווען, אז לויב האט היינט צופיל געזופט. א געשמאקער שלאף וועט אויסוועפן דאס שכרות. און פונקט ווי זי איז לייכט אריינגעקומען, אזוי האט זי צוריק לייכט זיך ארויסגעשלייכט פון צימער. לויב איז צוריק געזעסן אין איר שאקל-שטול. זי האט פארמאכט

די אויגן. א זאווערוכע, ווי בערג מיט וואַלקנס, האָט זיך געהויבן פאַר די געשלאָסענע וויעס.

די זאווערוכע האָט אַראָפּגעבלאָזן דריי און פּופּציק יאָר פּון דער זקנה'ס עלטער. די זאווערוכע האָט איבערגעדוקט שטעט. אויפן אָרט פּון ניריאָרק איז געשטאַנען שיקאַגאַ. לוס, אין די צוואַנציקער, איז געווען אויף די ליפּן פּון אלע רכילות־טרייבער אין שטאַט. דער גאַט פּון שיינ־קייט אַליין האָט אָנגערירט מיט זיינע צויבער־פינגער איר יונגן קערפּער. דאָס לעבן איז געווען אַ שטענדיקער טאַנץ. יעדער ליבע־פּעריאָד — אַן אַוואַנטורע. דער מאָרגן האָט נישט אָנגעזאָגט קיין עלטער. דער מאָרגן איז געווען אַ לוסטיקע מעלאָדיע, אַ ווינטעלדיק בלעטל אינעם טאַגבוך פּון פּרייד. קיין נאַכלויפּער האָבן נישט געפּעלט. יעדער טעלעפּאָן־רוף איז פאַר איר געווען אַ רוישיקע מוזיק. יעדע באַגעגעניש — אַ געטראַנק וואָס פאַר'שכור'ט.

לוסי'ס טירן זיינען געוואָרן אָפּגעשלאָגן נישט בלויז פּון די שיקאַ־נער־לעבע־יונגען, רייכע פּרויען־יעגער, נאָר אויך פּון ניריאָרקער מאַטראָזן און ים־וועלף. פאַר די ים־וועלף האָט לוס זיך געשראַקן. זי האָט געוויסט, אַז זיי רויבן פּרויען פּונקט ווי אַמאַל די פּיראַטן האָבן גערויבט אוצרות און זי האָט אויסגעמיטן די ווייז־קעלערס וווּ די ים־רויבערס זיינען גע־קומען נאָך זייער פּאַנג. לוס האָט נישט געקענט ביישטיין דעם דורשט נאָר ליקער, נאָך סקאַטש. ליקער האָט געצונדן דאָס בלוט און סקאַטש האָט געטריבן די אַגאַניע פּון אַלט ווערו. און זי האָט געזופּט פּולע ווייז־בעכערס ביי די באַר־טישן. איינמאַל האָט דער באַר־אינגניטומער, טערענס מיוולען, אַ מאַנסביל מיט מוסקולן אין די הענט און מיט בילן אויפן פנים, זי ארויפגעזעצט אויף זיינע קני און געזאָגט:

— אַזאַ איינע ווי דו דאַרף איר האָבן אין מיין באַזיץ.

— צו וואָס? — האָט לוס זיך איבערגעשראַקענע אָנגעקוקט דעם שטאַרקן מאַנסביל.

— צו מאַכן אוצרות!

— וואָס פאַראַ אוצרות?

— כּיבין אַ געלט־פעלשער, לוס, און דו דאַרפסט עס וויסן. וואָלט איר געמענט, וואָלט איר דיין שיינעם קאַפּ, ווי אַ קרוין, אָפּגעדרוקט אויף די גרינע באַנקנאָטן. אַזוי אַבער וועט דיין קאַפּ היטן אונדזער באַנדע. דינע אויגן וועלן פאַרפירן אלע געהיים־אַגענטן, וואָס יאָגן זיך נאָך אונ־זערע שפּורן — — —

לוסי, וואָס האָט מוראַ געהאַט פאַר ים־וועלף, פאַר פּיראַטן, וועלכע רויבן פּרויען און אוצרות — האָט זיך נישט געשראַקן פאַר דעם געלט־פעלשער, וואָס באַרויבט די רעגירונג. זי האָט אים ליב געקראָגן. זיין פלינקע קאַנפּעסיע האָט פאַרטריבן איר ווידער־שטאַנד. זיין אויסטער־

לישע פירונג — הינטערן באר א ביר-צאפער, און הינטער דער וואנט א געלט-פעלשער — האט צוגעזאגט א רייד לעבן אן געפארן.

זיין מיאוס'קייט איז אויסגערונען אונטער דער שטייפער הויט פון זיין הארטן, בראנזענעם קערפער. פון די ביילן אויפן פנים זיינען געווארן חו-פינטעלעד. די מוסקולן איז די ארעמס זיינען פארוואנדלט געווארן אין ווילקאנען, וואס קענען צו יעדער רגע אויסברעכן און פארטיליקן אלע פאליסייט פון שיקאגא.

לוסי איז געבליבן צוגעבונדן צו מילענען ווי אן אונטערמעני-קער הונט.

די געהייס-אגענטן האבן געהאט געבראטענע צרות פון לוסיון. אין באר האט זי געארבעט ווי א קעלנעריין, אבער אויף אן אמת האט זי גע-פירט א דרייסטן שפיאנאזש. זי איז געווען א פאנצער פאר טערענס מיר-לענ'ס באנדע קעגן זייערע נאכיאגער. איר וויגענדיקע פיגור, ווי ביי א דראט-נייעריין, האט אראפגעפירט די אויספארשער פון די ריכטיקע שפורן און איר קליין זאפטיק ווייניש-מיויל האט פאררעדט די ציין פון יעדן דורכ-געטריבענעם געזעץ-הימער.

II

סוף מעריץ, ווען די ערד, אויסגעוואשן פון שניי און פון רעגן, האט זיך געוועקט מיט אויפגאנג-ריחות — האט אין לוסיון זיך געוועקט די פרייד פון פרילינג. זי האט געפייערט איר געבורטס-טאג. מילענעס באר איז פארוואנדלט געווארן אין א מאסקאר-אד-הויז. איינגעלאדן זיינען גע-ווען נישט בלויז די שמענדיקע געסט, די טרינקערס און די קיבעצערס, נאר אויך געקליבענע געזעץ-הימער. דאס האט לויט זיי פארבעטן צו ווייזן, אן מילענען היט זיך נישט, אן זיין שענק שטייט אפ, אן לוסיוס יום-טוב איז אלעמענס פרייד.

די מוזיקאנטן — א פידלער, א טרובאטש, א גיטארע-ציפער און א פייקלער — האבן אויסגעשפילט א רוישיקע סימפאניע. איידער די טרויעריקע טענער פון דער פידל האבן נאכגעלאזט, האבן אויפגעשאלט די פריילעכערע קולות פונעם טרובאטש. דערנאך האט געוויינט די גיטא-רע. דער פייקלער האט אויסגעקלאפט קלאנגען, ווי מלחמה-סיגנאלן. און אונטער די פיערדיקע מעלאדיעס האט לויט זיך ארויפגעכאפט אויפן בארטיש און גענומען אויסטאנצן דעם טאנץ פון דער יונגפרוין.

אין איין אויגנבלויק איז דער באר-טיש פארוואנדלט געווארן אין א בינע, פאר לוסיוס וויגענדיקע קניען זיינען געווען אויסגעשמעלט גא-לאנען מיט געטראנקען אנשטאט פוס-ליכט. איבער איר קאפ האבן זיך

געצונדן קאלירטע סופיט־לעמפלעד ווי פלאמענדיקע דימענטן אין א קרוין. לויט האט געטאנצט ווי א כהנת אין אן אינדישן טעמפל. איר די גער קערפער געוויקלט אין בלויע שליערן. הינטער די שליערן — א זיי דענער גארטל מיט נאכבאמבלענדיקע גאלדענע פראנזן. די פאנטאלאנען ביז אריבער די היפטן, זיינען געווען געשמריקט פון זילבערנע פעדים. די פלאכע סאנדאלן, אויסגעבעט מיט פאווע־פעדערן, וואס מיניען מיט אלע רעגנבוין־קאלירן.

לויט די אומעטיקע טענער פון דער פירל האט לויט געוויקלט אירע ארעמס, ווי שלאנגען. און לויט די האסטיקע קנאלן פון דעם פייקלער האט איר קערפער זיך געוואקלט אין קאנוולוסיעס. אירע דינע אקסלען האבן זיך געקארטשעט אין אנגסטן. די היפטן, דער בויד האבן זיך גע־טרייסלט. אויף די שפייז־פינגער האט זי איצט געשפאנט איבער דעם עק פונם באַרטיש, ווי איבערן ברעג פון אן אַפגרונט.

די סאפיר־אוידינגלעך האבן זיך געבאמבלט אין בלויע פיערן. דער שימערירנדיקער האַנט־בראַנסלעט האַט געפלאַמט מיט שרפות. אויב היפ־טן האבן ריטמיש זיך געוויגט און געצונדן אלע מאַנסבילשע אויגן. און לויט, לויכטער פון א שמעטערלינג, האט זיך געדרייט ווי א ווינט־מיל. זי איז געטראגן געווארן ווי א פלאַנץ אין שטורעם.

מיולען, באַזויפן ווי לויט, איז געווען פאַרכאַפט פון לויט'ס טאַנץ. ער האט זיך אַרומגעקוקט און געזען ווי זיין באַר איז פול מיט געהיים־אַגענטן. אַלע שליינגען מיט די אויגן לויט'ן. די שכרות האַט נישט אויס־געלאָשן זיין שנאה צו די פּאַליצי־לייט. ער האַט זיך אַ רים געטאַן פון זיין שטול, מיט אויפגעהויבענע הענט געוואַלט אַפּשטעלן דעם טאַנץ און זיך צעשריגן:

— טו דאָס נישט, לויט! אַ באַנדע שפּיר־הינט יאָגן אונדז אַרום. זיי פאַרדינען נישט אַזאַ פאַרשטעלונג.

לויט האַט טאַנצנדיק געוואַרפן אירע בליקן איבערן באַר. זי האַט פאַמעלעך זיך ווייטער גערוקט אויף די שפּיץ פינגער. איין צי — און זי איז געווען פאַרויס; איין שריט — און זי איז שיעור נישט אַראַפּגע־שפּרינגען פון באַר־טיש. אירע אויגן האַבן געזוכט מיולענס קאַפּ. אירע ליפּן האַבן קונציק דערלאַנגט זיינע אויערן און אַרײַנגעשעפּטשעט:

— רייד נישט וועגן דינע פיינט שלעכטס, מיולען. געדענק, דו האַסט דינע פיינט באַשאַפּן...

די ווערטער האַבן מיולענען אַפּגעמאַסטן ווי מיט אַ האַק. פּייערלעך פון פאַרדאַכט האַבן זיך געצונדן אין זיין לויזן מוּז. איז לויט מיט אים? אָדער שפּיאַנירט זי פאַר די שפּיר־הינט? זיינען דאָס סיגנאַלן צו די אַגענטן, וואָס לויערן ווי אַ טשאַטע יעגערס אויף ווינע מענטשן, כדי זיי אויסצופאַנגען איינעם נאָר איינעם?

דער פארדאכט איז איבערגעגאנגען אין אייפערזוכט. פלעמלעך פון שגעון האבן געברענגט אין זיין קאפ. די זיכערקייט אז די דעדעקטיוון האלטן אים אין א פאסטקע, האט אים גערופן צו אן אפענעם געפעכט. דאס שטיין פנים אל פנים מי טזיינע שונאים, וואס יאגן זיך נאך אים אזוי לאנג, האט אים באפרייט פון דער שרעק, פון דעם שטענדיקן שפיל אין באהעלטעניש. ער האט זיך גערוקט צו לוס'ן שווער, לעפיש ווי א גארילא און געשיפעט:

— האסט מיר אויסגעגעבן, לוס! דיין צונג איז געווארן לויז ווי מיין קראנקער צאן. און איר האב געמיינט אז דו שיצסט מיר, ווי א פאנצער. איצט קענסטו זיך בלויז אויסקויפן, לוס, ווען דו וועסט פאר די יאגהינט אראפזוארפן פון זיך דינע שלייערס.

די איבערגעשראקענע לוס האט נישט דערקענט מיולענס כריפענדיק קול. זי האט אויפגעהערט טאנצן. דער טרובאטש האט אפגעשטעלט דעם בלאזן. די פידל האט אויפגעהערט קרעכצן און מיולען, ווילך און צע-רייצט האט ווייטער געשיפעט.

— ווארף אראפ דינע שלייערן, לוס. דיין באס הייסט אזוי. טע-רענס מיולען הייסט! וועסט זיך שטעלן פאר די הינטישע זין נאקעט. ווי אז אפגעשיילטע באנאנע. וועסט זיי פארשפילן אזוי לאנג, ביז מינע מענטשן וועלן באווייזן איינער נאכן אנדערן צו אנטלויפן. ס'איז גענוג ביטער, אז דו האסט מיר, זייער קאפ אויסגעגעבן. און ס'איז א שאך לוס, וואס אין אירונגאי לינטשט מען נישט קיין פארטער.

מיולענס שיפענדיקע רייד זיינען געווען גענוג הויך, אז א דעדעק-טיוו קעגנאיבער דעם בארטיש זאל זיי אויפכאפן. קוקנדיק אויף זיין פאר-דעכטיקער מינע האט איינער צווישן די געלטפעלשער, א צערודערטער פארשוין זיך אויפגעהויבן פון פלאץ. אים האבן נאכגעטאן די איבעריקע פון דער באנדע. שטולן האבן זיך גענומען פונאנדעררוקן. זיבן צעטראגענע מענער האבן געזוכט די הינטער-טיר.

די פלינקע געהיים-אגענטן זיינען געווען אויף די פיס. זיי האבן פארשטעלט אלע זייטיקע ארויסגענג, פאררינגלט די פראגמטיר און ווי גע-נימע פישער געהאט א פולע נעץ מיט קארפן פון דער שיקאגער אונ-טערוועלט.

צומארגנס איז די שטאט-טורמע געשטורעמט געווארן פון אינעוויי-ניק דורך די ארעסטאנטן. זייער קאצינאמער איז געשטיגן ביז צום הימל. די פאליציי האט פלייסיק געזוכט שטארקע באווייזן. מען האט די גע-פאנגענע נישט געטארט האלטן פארשפארט אן אז אנקלאגע און מען האט מירא געהאט זיי ארויסצולאזן. לוס האט אראפגעווארפן פון זיך די שלייערן. זי האט אנגעטאן א קאלירט פאזאן-קלייד און לויט א גע-ריכט-קאדעקס, וואס פארווערט צו פארורטיילן מענטשן בלויז אויף א פאר-

דאכט, האט זי באפרייט דעם רייכז פאנג פון די יעגערס. געבליבן אין טורמע איז בלוז איינער. בעז באיד, דער עקספערט פון פאלשן געלט, איז וועמענס קעשענע מען האט געפונען די פלאטן צו דרוקן די דאלאר אסיגנאציעס.

טערענס מיולעז האט זיך אליין געשאלטן מיט ביטערע קללות, וואס ער איז געווען אזוי גענארט און פארדעכטיקט לוס'ס געטריישאפט. ער האט זי איצט געהאלטן נישט בלוז פאר א געליבטע, א פארוויילערין אין באר, נאר אויך פאר א ראטנעבערין. לוס'ס האט אים מוחל געווען זיין שלעכטע באהאנדלונג, און אים געטרייסט.

— איצט זע איר, אז דו ווערסט אלט, מוליעז. און איר וועל דיר מוזן צערטלען. עס איז אמת דער שפרוד, אז אין דער יוגנט דארף די פרוי זיין פארן מאן א געליבטע. איז די מיטעלע יארן — א הכר'טע און אויף דער עלטער — א קראנקן-שוועסטער, וואס צערטלט.

III

אונטער לוס'ס בליקן איז מיולעז געווארן געהארקזאמער, געצוימ'טער ווי א גוט טרענירטער לייב. אבער זיין הונגער נאך אוואנטורעס האט זיך נישט געשטילט. לוס'ס האט אים נישט געווארנט, אז זיינע פלע-נער וועלן אים פארשיטן. אירע שטרענגע אויגן וואס האבן געזאלט אים אפהאלטן פון פארברעכנס, האבן נאכגעגעבן, ווי מען גיט נאר א צע-לאזן קינד. איר צינגל וואס האט געזאלט אים שטראפן, האט אים איבער-געבעטן, ווי מען בעט איבער א באליידיקטן ברודער. מיולעז האט קיין איין טאג נישט פארגעסן אז די געהיימ-אגענטן. סוף זומער האט ער איינ-מאל, שטייענדיק הינטער זיין באר-טיש, זיך אנגערופן:

— מיינע מענטשן זיינען אז א שטאך ארבעט, לוס'ס, אונדזער עקס-פערט, דער פלאטור-מאכער איז פארשפארט און עס איז נישט די טבע פון שיקאגער ריזיקאנטן צו זיצן ליידיק, כ'האב א פלאן, לוס'ס, א פלאן ווי נקמה צו נעמען אז דער פאליציי.

— נקמה צו נעמען? — האט לוס'ס געפרעגט.

— זיי האבן דאס פארדינט, די יאג-הינטל! — האט מיולעז זיך גע-היצט — און די נקמה וועט זיין א צווייפאכיקע. כ'וועל זיי צווינגען צו באפרייען אונדזער עקספערט און מיר וועלן דערביי נאך מאכן א שווערע אפתיקא.

— ביזט א פאנטאזיאר! — האט לוס'ס געלאכט.

— כ'בין א ריזיקאנט, כ'שמעל איין מיין קאפ. אבער איר פארליד אים קיינמאל נישט. ווילסטו הערן? כ'גי אויספירן א רויב. כ'וועל צו-

גנבנען די ווערטפולסטע זאך וואס דאס לאַנד פאַרמאָגט, און כאַטש דער זאקדויב איז געוואלדיק קאָסטבאַר, וועט פון דער גנבה קיין מענטש אין אַלע אַכט און פּערציק שטאַטן נישט לייַדן. און אויסליידיגעלט וועל איר מאַכן אַ פאַרמעגן!

לויט, צוגעוויינט צו מילענעס קאַפּריזן, האָט איצט נישט באַנומען זיין איינפאַל, נישט פאַרשטאַנען זיין משוגענעם פּלאַן און ווידעראמאָל גע- זאָגט:

— ביזט אַ פאַנטאַזיאַר!

טערענעס מילען האָט נישט פאַרטראָגן לויט'ס גרינגשעצונג. זיין בראַגן זענער שטערן האָט זיך פאַרוואַלקנט. אין די אויגן האָבן זיך געצונדן בליצן. די בילן אויפן פנים זיינען אַנגעלאָפן ווי פענכערס, און די רייד זיינען געוואָרן היציקער:

— מען זאָגט, אַז פאַרברעכו האָט אַ סך אינסטרומענטן, אָבער דער ליגן איז דאָס פאַסיקסטע הענטל דערצו. כ'וועל זיך באַנוצן מיט אַ גרויסן ליגן. מייע מענטשן וועלן פאַרשפּרייטן אַ קלאַנג, אַז אין ספּרינגפילד האָט מען אַנטדעקט גאָלד. קיין גאָלד-זוכער וועלן נישט פעלן. גאַנץ ספּרינגפילד וועט זיך גראַבן אינעם בויד פון דער ערד. אָבער דאָס וועט זיין אַ פאַרפירעניש. זיי וועלן גראַבן אין דער ערד פון ספּרינגפילד גאָלד און מיר וועלן גראַבן אין טונעל פון אַקוואוד — אַז אוצר פון ביינער.

— וואָס רעדסטו מילען? וואָס פאַר אַז אוצר פון ביינער?

— אַז דו ביסט פאַראינטערעסירט איז גוט! — האָט מילען ריידיג-דיק זיך געפאַטשט אין זיינע שטאַרקע הענט — הער לויט, כ'טראָג זיך אַרום מיט אַ גרויסן פּלאַן. כ'וועל אַרויסגנבענען לינקאַל'ס קערפּער. — פון קבר?

— פון דעם מאַנומענט אין אַקוואוד.

— ס'איז אַ ווילדע פאַנטאַזיע!

— ס'איז מער ווי דאָס. ס'איז אַ משוגעת. אָבער אַז כ'וועל מייעס אויספירן, וועט די וועלט זיין געפּלעפט. דעמאָלט וועל איר קענען דיקטירן מייע באַדינגונגען דער רעגירונג אין וואשינגטאָן.

— דו וועסט דיקטירן באַדינגונגען אין וואשינגטאָן?

— איר. און די באַדינגונגען וועלן זיין שטרענגע. ערשטנס זאָל מען באַפרייען בען באַידי'ן, דעם עקספּערט וואָס האָט די פּלאַטן צו מאַכן פּאַלש געלט. צווייטנס, זאָל מען אונדז באַצאָלן פאַר דעם שאַדן דורך דער צייט וואָס ער איז פאַרשפּאַרט. דריטנס, ווילן מיר ווי אַנשטענדיקע גוטע פאַטריאַטן דאָס אויסליידיגעלט פאַר לינקאַל'ס קערפּער. און ווייסטו וויפל דאָס אויסליידיגעלט דאַרף באַטרעפן? פינף מיליאָן דאָלאַר!

ווען מילען האָט אויסגעציילט זיינע באַדינגונגען וואָס ער וועט דיק-טירן אין וואשינגטאָן, האָט די געפּלעפטע לויט גענלאָצט אויף אים. זיין

צערודערמטייט האָט זי געשראָקן... מיוֹלען פּאַנטאַזירט נישט, ער איז קראַנק. אַ זיכערע אַז ער רעדט פון היי, האָט זי פאַר אים צוגעגרייט קאַלטע קאַמפּרעסן. זי האָט געוואָלט אַריינניין אזוי צווייטן צימער און איבערבעטן זיין געלעגער. מיוֹלען האָט זי צוריקגעהאַלטן.

— כ'בין ניכטער לֹוסי, אָבער איד מוז ריידן. איד קען נישט בלייבן שטיל ווי אַ פּיש, ווען דער איינפאַל באַגייסטערט מיד. ווען איד זאָל בלויז קריגן איין פּאַסיקן מענטש ווי איד בין, דורכצופירן דעם פּלאַן, שפּאַז איד איין די באַנדע. צו די וואַנדערער, וואָס פּאַלן אַריין אין באַד האַב איד נישט קיין צוטרוי. אויף די אַרומשלעפּערס קען מען זיך נישט פאַר-לאָזן...

לֹוסי האָט גענאַפט צו דער טיר. אין אַריינגאַנג האָט זיך באַוויזן אַ שווערער, האַריקער יונג. ער איז געווען אַפּגעריסן און אַפּגעשליסן. די צע-שוּבערטע האָר — קוּיטיק. דאָס פנים — באַדעקט מיט שניטן. דערזעענ-דיק אים, האָט מיוֹלען אויפגעהערט ריידן. אויף זיין ווונק האָט זיך צוגע-שאַרט דער הויכער טאַם, מיוֹלענס אַ לייב-וועכטער, כדי אַרומצושנאַפן דעם פרעמדן.

טאַם האָט געשנאַפט און געוואַפט ווי אַ שפּיר-הונט.

— פון וועלכער נעסט קומט מען?

— נישט פון קיין טויבן-נעסט — האָט דער פרעמדער אַ בורטשיג געטאַן, באַשטעלט אַ טרונק און איינגעלאָדן טאַמ'ן — ווילסט מיט-טרינג קען?

— אַ דאַנק. מיר שיקאַגער נויטיקן זיך נישט אין קיין מעצענאַמן.

— דו בלאָזט זיך? גוט! אָבער אַביסל נייעס וועט דיר נישט שאַטן

צו הערן.

— ביסט אַ קוריער? אַ פּליענדיקער פּלוידערזאַק?

— כ'בין בלויז אַ דורכוואַנדערער. אָבער אַ פּריילעכע פּאַסירונג דער-

נייט שטענדיק צו מיינע אויערן.

— וואָס פאַר אַ פּאַסירונג?

— האַסט דאָך געהערט פון מאַרשאַל ביל היקאָק, דעם גאַרנל-שניי-

דער פון סאַוט דאַקאָטאַ? ער איז היינט דערשאַסן געוואָרן. און ווייסטו

ווער עס האָט אים אוועקגעלייגט? דזשיק מעקאַל. ער האָט נקמה גענומען

פאַר זיין ברודערס טויט.

דער הויכער טאַם האָט זיך צעלאַכט מיט אַ פּערדיש געלעכטער און

גערופן אַלע באַר-זיצערס:

— העי חברה, קומט אַלע אַהער! איר ווילט הערן אַ שיינע באַבע-

מעשה וואָס דער פּלוידערזאַק דערציילט? מאַרשאַל היקאָק איז היינט

דערשאַסן געוואָרן פון מעקאַל'ס ברודער.

בשעת דאָס גאַנצע הייפל מיט זויפּערס האָט שוין געהאַט אַרומגע-

רינגלט דאס טישל, האט מיולען זיך דורכגעשטופט א וועג צום פרעמדן און זיך געבייזערט.

— זאג וואַנדערער, לינגערס האָבן מיר איבערגענוג. זיי קענען איר בערנעבן פון אַ בער וואָס שווימט און אַן העלפאַנט וואָס פליט. אָבער מיר נויטיקן זיך נישט אין קיין אַנגעלאָפּענע רכילות־טרייבער וואָס דערציילן אַזעלכע נישט־געשטוינגענע מעשיות.

זיין בייזער בליק האָט דעם פרעמדן געטריבן פונעם זיך־אַרט. דער פרעמדער האָט געקוקט אויף דעם הייפל אַרום זיך. אין אַלעמענס בליקן האָט געברענט שנאה און פאַרדאַכט.

— איר גלויבט נישט? איז נישט! — האָט ער פלינק זיך אויפגע־הויבן און איז אַ שולדיקער אַרויסגעלאָפּן פון באַר.

דעם זעלבן אַוונט האָבן אַלע שיקאַגער צייטונגען צעפויקט מיט פּער־טע קעפּ די נייעס, אַז מאַרשאַל היקאָק איז דערשאַסן געוואָרן.

מיולען איז אַרומגעגאַנגען אַ צערודערטער, ווי ער וואַלט עפּעס אַנגעוויירן. ער האָט צוגערופּן לוס'ן.

— דער פרעמדער האָט געזאָגט אמת. ער האָט געבראַכט אַ גוטע בשורה. ער איז איצט אַזוי ווילקאַמען ווי סאַנטאַ קלאַוז אין קריסטמעס. איר וועל אים דאַרפן.

עס זיינען קוים פאַרביי פינף טעג און דער פרעמדער האָט זיך ווי־דער־אַמאַל באַוויזן אויף דער שוועל פון באַר. דער איבעראשטער מיולען איז אים אַקעגן־געגאַנגען מיט צוויי גלעזער עכטן סקאַטש און מיט דריי פאַלשע שמייכלען. ער האָט אים געוואַלט איבערבּעטן פאַר דער ערשטער בייזער אויפנאַמע.

— איר זע, מיר באַלאַנגען צו דער זעלבער קאַסטע גאַלד־זוכער — האָט ער געזאָגט — פון וואַנען קומט מען?

— פון דער ווייטער וועסט. מיין נאַמען איז קאַרסאָן.

— ווער דאַרף דיין נאַמען? דאָס איז נישט קיין פאַליציי דעקאַרד.

ביי מיר וועסטו הייסן: דער אומבאַקאַנטער. וואָס פאַרקויפּסטו?

— פיר פּיסיקע בהמות.

— און וואָס האָט דיר געבראַכט קיין שיקאַגאַ?

— געקומען אויף וואַקאַציע.

— אויסרוען, אָדער אויסבאַהאַלטן זיך?

— ווי דו ווילסט.

— געפּעלסט מיר פרעמדער — האָט מיולען געשמייכלט — דאַרפּסטו

טו אפּשר אַ פאַר דאַלאַר? קענסט עס ביי מיר קריגן אַן אַ משכּוּן.

— איר בין נישט געבראַכן.

— נוט, אומבאַקאַנטער. קום מיר זען אַ פאַר טעג שפּעטער. פאַראַן

אַ געשעפּט.

IV

אויפן זיבעטן טאג פארנאכט־צו האָט דער אומבאקאנטער זיך אריינגערוקט אין באַר. ער איז געווען פריש געגאָלט. זיין רויטער געקעסטלמער זשאקעט האָט אויף אים גוט געפאסט. אַרום דעם איבערגעלייגטן קאלנער איז געווען פארפלאכטן אַ ברייטער שניפס, ווי ביי אַן אַרטיסט. אויף די צעבויענע פיס האָט ער געטראָגן ריטער־שטיוול. ביים דערזען מוילענען האָבן זיינע ציין געלאַכט. דאָס לינקע אויג האָט פריילעך אַ ווינק געגעבן, ווי ביידע וואָלטן געהאט אַן אָפּגערעדטע באַגעגעניש.

טערענס מוילען האָט איבערגעלאָזט הינטער זיך לוס'ן און אַריינגעפירט זיין גאסט אין אַ הינטער־צימערל. נאָכו אויסליידיקן די ערשטע פאר גלעזלעך, האָט ער אַ דריק געטאָן אויף אַ האַנט־קנאָפּ און אַ געדרייט טירל. האָט זיך געעפנט. ער האָט פון אַ פאַרקראַטעוועט שענקל אַרויס־גענומען אַן איינגעוויקלטן גרינעם בויגן מיט געבראַכענע ליניעס און צירקלען ווי אַ מאַפע. ער האָט אויסגעשפּרייט דעם בויגן אויף דעם טיש. האָט אַריינגעשטאַכן אין די צירקלען צוויי פינגער, ווי פענדלעך און געזאַגט:

— דאָס איז דער פּלאַן. די אונטערנעמונג וועט אַריינברענגען מיר ליאַנען. איר שאַץ אָפּ גוטע אַרבעט. און אז עס קומט זיך צו פאַרטיילן מיט שותפים, בין איר ברייטהאַרציק.

— וואָס ווילסטו? — האָט קאַרסאָן געפרעגט.

— איר וויל אויסגראַבן לינקאַלנס ביינער.

קאַרסאָן האָט ראַפּטום זיך אויפגעשטעלט. ער האָט מיט פאַרדאַכט אַ בליק געטאָן אויף מוילענען און זיך געלאָזט צו דער טיר.

— איר וועל בעסער גיין. משוגעת איז איין זאך, מיט וועלכער כ'וויל

נישט האָבן צו טאָן...

— דו וועסט נישט גיין, אומבאקאנטער — האָט מוילען געזאָגט, פאַרשפּאַרנדיק דעם אַרויסגאַנג — אז דו וועסט מיך אויסהערן מיט קאָפּ, וועסטו דאָ בלייבן וואַרטן, בין איר וועל דיר אַריינפירן אין דעם אַקוואַד־מוזעאָם. נאָך אַ גלעזל, אומבאקאנטער?

ער האָט מיט כוח צוריק אוועקגעוועצט קאַרסאָנען און אַריינגעגאַסן אין זיין האַלז סקאַטש, ווי מען גיסט בוימל אויפן פייער. וואָס מער דער אומבאקאנטער האָט געטרונקען, אַלץ שטאַרקער האָט ער זיך געריסן פון מוילענעם הענט, פּראַטעסטירנדיק און געוואַלדעווענדיק, אז ער וועט מוילענען איינשפּאַרן אין אַ משוגעים־הויז. דעם פרעמדנס געוואַלדן האָבן מוילענען אימפּאַנירט. ער האָט פיינט געהאַט מענטשן, וואָס זיינען גרינג אויפן טראַט און פלינק אויף דער צונג. שטריימיקייט און קעגנער־שאַפט העלפן גרינטלעכער אויסלייגן פלענער, און דער אומבאקאנטער

וועט אויפגעבן זיין קעגנערשאפט. מען דארף אים בלויז געבן צו זיין. ביים אכטן גלעזל איז קארסאן געווען איינגעשטילט. זיין ווידער-שטאנד — געבראכן. ער האט בלויז שטיל געפרעגט.

— צו וואס דארפסטו לינקאלנס ביינער?

— איד וויל אזוי פיל אויסלייזגעלט, אומבאקאנטער — האט מיר לען באגייסטערט אויסגערופן — אז מיינע מענטשן זאלן קענען הערשן איבער גאנץ אייליאני.

— איד האב געהערט, אז דער אוקוואד-מאנומענט איז א פארהא-מערטע פעסטונג. ארום די ווענט דרייען זיך באוואפנטע וועכטער. אויף די טירן הענגען שלעסער.

— פאר טערענס מיולענען וועלן די וועכטער זיך אונטערגעבן און די שלעסער וועלן נאכלאזן.

— איד בין א מענטש פון טאטן, מיולען. דייע פלענער זיינען שוין.

אבער מען דארף האבן גבורים אזוינע פלענער דורכצופירן.

מיולען האט ארומגענומען קארסאנען, ווי א ברודער און איינגעבויגן זיין קאפ איבערן צעוויקלטן גרינעם פלאץ. זיינע פינגער, ווי שאד-פינגער, האבן מארשירט איבער דעם בויגן.

— עפן די אויגן, אומבאקאנטער. די ליניעס זיינען די וועגן און די צירקלען זיינען די סטאנציעס, וואס פירן ביז אוקוואד. עס איז אין גאנצן צוויי מייל פון ספרינגפילד. לינקאלנס קבר איז דער אוקוואד מאנומענט. דער קערפער איז געשיצט, ווי אז עניפטשישע מומיע אין אז ארון פון בליי. דער בלייענער ארון איז אריינגעלייגט אין א דעמבענעם קאסטן. דער דעמבענער קאסטן ליגט ווידער אין א טרונע פון מירמלשמייז. עפענען דעם ארון וועט מען נישט קענען מיט קיין צויבער-שפרוכן. עס וועלן נויטיק זיין אינסטרומענטן. אבער מיר וועלן אפשיילן דעם טויטן קערפער פון די הילצערנע, בלייענע און מירמלשמיינערנע הויטן, ווי מען שיילט אפ א ציבעלע...

— רייך ווייטער, מיולען — האט קארסאן זיך געבעטן.

— דער מאנומענט פון לינקאלן ווערט באוואכט פון א זקן, א וועטעראן פון בירגער קריג. זעקס פארנאכט נייט דער אלטער שלאפן. אין רענגס און אין שנייען איז דער וועכטער פארשטעקט אין א זייטיק צו מערל. דאס צימערל פירט דורך א טונעל צום ארון. מען וועט דעם אלטן אפילו נישט דארפן דערהרגנען. פארבינדן זיין מויל וועט זיין גענוג. אונטער די קלעפ פון מיינע בעסטע הענט וועלן ווענט פאלן. טירן וועלן זיך ברעכן; א וואגן וועט זיין אנגעגרייט אוועקצופירן דעם קערפער אין אזא ארט, וואס בלויז גאט און מיר וועלן וויסן. דער דערפאלג איז אונדזערער און אויב מיר וועלן אפילו דורכפאלן, בלייבן מיר מיט גאנצע ביינער,

ווייל ס'איז נישטאָ אין אילינאי אַ געזעץ קעגן גנבנען א טויטן קערפער.
וואָס זאָנסטו, אומבאַקאַנטער?

— עס קלינגט ווי אַ מעשה פון באַגדאַד...

— ס'וועט זיין די מעשה פון אַקוואוד! ס'וועט זיין די ווירקלעכקייט
פון 1876. ווילסט איינשטעלן?

קאַרסאָן האָט אזוי לאַנג זיך געקווענקלט, ביז אין זיינע אויגן האָבן
זיך געצונדן בלויע פּייערלעך. זיינע האַרטע ברעמען האָבן זיך געשטויפּט
ווי דראַטן. זיינע ציין האָבן געלאַכט און ער האָט אַרײַנגעפאַטשט מילעך-
גען אַ האַנט.

— איד בין מיט דיר. ווען שטעלן מיר זיך צו דער אַרבעט?

— דעם זיבעטן נאַוועמבער ביינאַכט.

— אין דער נאַכט פון די וואַלן?

— שטימט. ספּרינגפילד וועט זיין געפאַקט מיט רעדנערס. מיט מאַרק-
טומלערס. די איינוווינער וועלן אַנפילן די גאַסן ווי אין אַ קאַרנאַוואַל.
דער געפילדער וועט אזוי פאַרטויבן די הימלען, אַז קיינער וועט אונדז
נישט באַמערקן. ביזט אַנטשלאָסן?

— איד בין מיט דיר!

V

דעם זיבעטן נאַוועמבער ביינאַכט האָט ספּרינגפילד געלויכטן מיט
פּייערן פון דער ברענענדיקער רוים. טויזנטער ליכט האָבן געצונדן די
מויערן ווי אַפּגעריסענע ראַקעטן. די געלעכטערס האָבן זיך געקייקלט מיט
דער קנאַלעריי פון ביקסן-שרויט. איבער די גאַסן האָט זיך געטראָגן דער
גערויש ווי פון אַ מ'עקסיקאַנער יאָריד טאַג.

טערענס מילען, באַגלייט פון קאַרסאַנען האָט אין איילעניש דורכ-
געשפּאַנט די טומלדיקע גאַסן. אויפן שטילן וועג, וואָס פירט קיין אוק-
וואוד, האָבן איינציקווייז זיך אַנגעשלאָסן געקליבענע הענט פון דער באַנד
דע. ווען זיי האָבן דערנרייכט דאָס הינטערשטאַטישע וועלדל, האָבן זיי
שוין געציילט זיבן פאַרשוין. נאָך זיי, איינגעהילט אין שליערס, איז גע-
גאַנגען לוס, ווי אַ גוטער מלאַד.

אַרום דעם אַקוואוד-מאַנומענט איז געווען שטיל ווי אין אַ קברים-
הויף. דער וועכטער, אַנגעשטעקט מיט דער פּרייז פון דער שאַלנדיקער
ספּרינגפילד, איז געלעגן שיכור אויף דער שוועל פון זיין וואַך-שטיבל.
די באַנדע האָט אים געבונדן, אַרײַנגעגאַסן אין זיין האַלדז אַ גאַנצע
קוואַרט סקאַטש און אים פאַרשלאַפּט אין וועלדל. די שלעסער האָבן נאָכ-

געלאזט און איין קרעכץ. דער ערשטער איז אין וואד-שטיבל אריין טע-
רענס מיולען מיט א לאמטערנע אין האנט. ער האט באפוילן:

— צוויי וועלן בלייבן היטן דעם אריינגאנג, די איבעריקע גייען היי-
טער מיר. דער אומבאקאנטער איז מיין רעכטע האנט. זיינע באפעלן זיינען
געבאטן, און לויט וועט אונדז באוואכן ווי א גוט אויג...

דאס דורכגיין דעם שמאלן טונעל האט געדויערט סעקונדן. מיט
איינגעהאלטענע אטעמס זיינען זיי צוגעקומען צום ארט פון לינקאלנס
ארון. מיולען האט זיינע באפעלן איינגערוימט אין די אויערן פון דער
באנדע. די געשליפענע אינסטרומענטן האבן געארבעט ווי הלפים און דער
אויבערשטער בלייענער קאסטן איז אויפגעבראכן געווארן. קארסאן האט
שטראלנדיק אויסגערופן:

— נישט אנדערש, נאר מלאכים העלפן אונדז ארויס.

מיולען, צופרידן וואס אלץ גייט ווי געשמירט איז געווען באזארגט
אז די באנדע וועט אריינפאלן אי זעהפערות. ער האט געשעפטשעט צו
קארסאן:

— דיין פרייד איז פריציטיק, אומבאקאנטער. באהאלט די באגייס-
טערונג פאר דער טעהנקסיווינגסעודה. איצט טעמפא, ברידערלעך, מער
טעמפא!

לייכטע האמערס האבן געקלאפט, דינע צוואנגען האבן געביסן דאס
האלץ און זאזויאסעס האבן נאכגעלאזט. מיטאמאל האט פון א פינסטערן
ווינקל זיך פארטראגן א שטיל קלאפעריי, ווי עמיצער וואלט צעקנאקט
נים.

— איד הער א גערויש — האט איינער פון דער באנדע אוועקגע-
לייגט דעם האמער — מען איז אויף אונדזערע שפורן.

— אויסדאכטענישן! — האט מיולען זיך אנגערופן — דער אריינ-
גאנג איז באוואכט און די גייסטער זיינען זיך צעלאפן ביים שייך פון אונ-
דזער לאמטערנע.

אומרויאקע האבן די איבערפאלער זיך ארומגעקוקט און צעפירט זייע-
רע הענט, סיי מיולען, סיי קארסאן האבן איינגעהאלטן די אטעמס, דער
פארדאכט פאר מסירה און די שרעק פאר א פאסטקע האבן געלוייערט
איבער דער טונקעלער קבר-שטוב. מער ווי א רגע איז געווען שטיל. דער-
נאך איז פון יענער זייט וואנט געקומען א קראצעריי. דאס קראצעריי איז
איבערגעגאנגען אין א געפילדער, וואס איז געווארן שטארקער, האסט-
קער ווי מען וואלט צענומען טירן, ווי מען וואלט געבראכן מויערן. מיט
א מאך פון דער האנט האט מיולען אפגעשטעלט די ארבעט.
— איבערווארטן!

ווי נאר די באנדע האט אוועקגעלייגט די האמערס מיט די צוואנ-
גען האט אין דער לופט זיך דורכגעריסן א סוויסטש. א קנאל פון א רע-

וואלווער-שאס האט געטראפן אין דער לאמטערנע. דאס צעפיצלטע גלאז איז צעשאטן געווארן איבערן דעק פון ארון. ארום איז געווארן פינצטער, שטארק פינצטער ווי אין א הייל.

— לאמיר אנטלויפן איידער ס'איז צו שפעט! — האט קארסאן אלער-מירט — עמיץ האט אונדז פאראטן. לאמיר זיך ראטעווען!

אלע האבן זיך געלאזט לויפן צום ארויסגאנג. די טירן זיינען גע-ווען פארשפארט. מיטאמאל האט א הינטערשטע וואנט זיך אויפגעבראכן. אין דער עפענונג זיינען געשטאנען פאליסלייט מיט געלאדענע פיסטאלן. קארסאן האט פון שרעק אויסגעשאסן אין דער לופט און זיך דורכגעריסן. הינטער אים זיינען נאכגעלאפן מיולען און לוס. די איבעריקע פון דער באנד דע זיינען אריינגעפאלן אין די הענט פון די געזעצ-היטער, ווי פיש אין א נעץ.

לוסי מיט ביידע מענער האבן זיך דערשלעפט צום וועלדל. זי האט ארומגעוואשן זייערע צעקראצטע לייבער. זי האט אויסגעבעט פאר זיי א געלעגער פון אנגעבראכענע צווייגן. קארסאן האט געקאכט פון צארן. — דו האסט געהאט א פארעטער צווישן דינע מענטשן, מיולען. ווער איז ער?

מיולען האט פארלוירן דעם ענטפער. פונעם דורכפאל זיינען די בילן אויף זיין פנים אויפגעלאפן. דאס מויל איז שטום געווארן. דער בלוט-דרוק האט זיך געהויבן. ער האט זיך אוועקגעלייגט מיט הויכן פיבער. נאך די ערשטע ספאזמען פון אויפגענונג האט ער צוגערופן לוסין און פאר איר אויסגעפלאגט זיין נקמה.

— מיר מוזן דא בלייבן ביז די שפיר-הינט וועלן מיר ווערן אונדז צו זוכן. אז כ'וועל פאקן דעם פארעטער, וועל איד אים נישט דערשיסן. כ'וועל אים צווינגען אראפצושלינגען גיפט-פילן אום זיין קערפער זאל נישט באשעדיקט ווערן נאכן טויט. און נאך דריי חדשים וועט זיין סקע-לעט שטיין אין מיין טיר ווי א סטראשידלע פאר אלע שפיאנען אין אילי-נאי. אז זיין שארבן וועל איד שארפן מיין גאל-מעסער און מיט די האר-פון זיין קאפ וועל איד אפבארשטן די פלעשער אין מיין באר. וואס, כ'שוויץ לוסין? כ'ניי אויס נאך א טרונק...

מיולען האט שווער געקרעכט. לוסין האט געקלט זיין שטערן מיט אירע פינגער. זי האט געקוקט אין דער געדיכטער וואלד-פינצטערניש. איבער די ביימער-קעפ איז געהאנגען דער אפהילד פון דער שאלענדיקער שטאט ספרינגפילד. אירע אויערן האבן געקענט אויפכאפן די פריילעכע געלעכטערס, וואס האבן זיך געטראגן איבער די גאסן. מיט שעהן צוריק האט ספרינגפילד געלויבטן מיט די פייערן פון דער ברענענדיקער רוים. פלאמענדיקע ליכט, ווי אפגעריסענע ראקעטן האבן געצונדן די מויערן. ליסטיקע קולות האבן זיך געקיקלט מיט דער קנאלעריי פון ביקסן-שרויט.

איצט רינט אלץ אויס, ווי עס רינט אויס די נאכט. זי, לויט וואָס איבער רעם קראַנקן מיוֹלען. און ער? אַ חלום האָט אויסגעוועפט. נישטאָ ליני-קאַלנס ביינער! אויס מיט די צוגעזאַגטע אוצרות!

אַז מיוֹלען איז איינגעשלאָפן, האָט ער גענומען פעסט שנאַרן. דער אומבאַקאַנטער איז געווען וואָד. זיינע נאָזלעכער האָבן געשנאַפט. שאַרני-דיק זיך אויפן בויד, האָט ער זיך צוגערוקט צו לויס'ן און איר איינגערוימט. — מיוֹלען פּאַנטאַזירט. אויב ס'איז געווען צווישן אונדז אַ פאַרע-טער, זיינען מיר פאַרלוירן. ער וועט אונדז אומברענגען. נישט מיר — אים. דאָ צו בלייבן איז אַ געפאַר. לאָמיר זיך ציען טיפער אין וואָלד אַרײַן. — מיוֹלען פיבערט — האָט לויט גערעדט טרויעריק.

— כ'וועל אים טראָגן אויף די הענט — האָט קאַרסאָן געזאָגט און זיך אויפגעהויבן פון דעם צווייגן-געלעגער.

ערשט איצט האָט לויט אָפּגעמאַסטן זיין צעוואַקסנקייט. די אויסגע-זענטע געשטאַלט האָט איר אַרויסגערופן שרעק, איר צוגעזאַגט שוין. זיינע אויגן, אַנגעלאָרן מיט טונקעלע פייערלעך, האָבן געברײט. אויף זיינע דיר קע ליפן האָבן געבלעזלט זינלעכע אַפּעטיטן. ער איז באַשטאַנען צו העלפן מיוֹלענען.

אין קאַרסאָנען האָבן זיך געוועקט כוחות פון אַ לייב. ער האָט אַריבערגעוואָרפן דעם שלאָפנדיקן מיוֹלען איבער זיין לינקן אַקסל. מיט דער רעכטער האַנט האָט ער געצויגן נאָד זיך די דערשלאָגענע לויט, וואָס האָט זיך קוים געהאַלטן אויף די פיס. מיידע, דאַרשטיקע האָבן ביידע אַרי-קער אַ שעה געוואַנדערט איבער דער האַרטער נאָדל-ערד, ביז זיי זיינען אַרויסגעקומען אויף יענער זייט וואָלד.

מיט די צעביליטע הענט האָט קאַרסאָן געגראָבן אַן אויסהויל אין דער ערד. ער האָט אַרײַנגעשטעקט אַן אָפּגעבראַכענעם צווייג ווי אַ פּאַן און זיך דאַרט באַפעסטיקט ווי אין אַ שוין-גראָבן.

לויט האָט נישט געקענט איינשלאָפן ביז פאַרטאַגן. — ביים אויפגאַנג פון די ערשטע ליכט-שטרייפן האָט מיוֹלען זיך איר-בערגעוועקט מיט אַ מינע, ווי ער וואָלט בייגעקומען אַ קריזיס נאָד אַ שווע-רער קראַנקהייט. ער האָט זיך געצויגן, זיך געשטרעקט, אויסגעקנאַקט די ביינער ווי אַן אויסגערוטער בער. קאַרסאָן האָט מיט אים זיך צעקושט. און איידער די דערפרייטע לויט האָט זיך איבערגעבויגן צו צערטלען אים, האָבן פון צווישן די הינטערשטע בוימער זיך גענומען טראָגן פאַרשטיק-טע קולות. ליכט פון שיינ-וואַרפערס האָבן געצונדן די בלעטער-צווייגן, האָבן גענישטערט צווישן די שטאַמען און פאַרשלינגען די פאַסן פינסטער-ניש. ס'האָט געדויערט בלויז מינוטן און די שיינ-וואַרפערס האָבן דער-טאַפט דאָס באַהעלטעניש.

מיוֹלען האָט פּרוּבירט אויסשיסן אויף די אַנלויפנדיקע פּאַליסלייט

און פּעדעראַלע אַגענטן. קאַרסאַן און לוסִי האָבן געהויבן די הענט און זיך אונטערגעגעבן. באַלד האָבן אויף די געלענקען פון די דריי געפאַנגענע געהאַנגען קייטלעך.

מיוֹלען איז געשטאַנען ווי א באַזיגער לייב. ער האָט זיך מער נישט געווערט. מיט די אויגן האָט ער אַריבערגעדט צו לוסִי'ן און צו קאַרסאַנען:

— האָב איך געדאַרפט בייקומען דעם פיבער, איבערשלאָפן אַ קראַנק־הייט, נאָר כדי געפאַנגען צו ווערן פון די יאָג־הינט?... ער האָט זיך צעברומט.

— כ'וועל געבן טויזנט דאָלאַר אויף צדקה, אויב מען וועט מיר אַרויסגעבן דעם נאַמען פון דעם, וואָס האָט אונדו פאַראַטן.

— ס'איז אַן אַפּמאַד, מיוֹלען! — האָט איינער פון די אַגענטן זיך צעלאַכט — און מיר וועלן אים אַרויסגעבן!

טערענס מיוֹלען איז געווען אַ מענטש פון וואָרט. אפילו ביים טויער פון טורמע האָט ער נישט געבראַכן זיין צוואַג. דער פּעדעראַלער אַגענט האָט אויסגעשריבן אַ טשעק אויף טויזנט דאָלער און דערלאָנגט דעם אַרעסטאַנט אַ פען. און ווען מיוֹלען האָט מיט די קייטלעך אויף די הענט אַרויפגעלייגט זיין אונטערשריפט, איז אַרויסגעטראָטן קאַרסאַן, אויף זיינע לייפן האָט זיך געבלעזלט אַ שמייכל. ער האָט באַפרייט זיינע הענט פון די קייטלעך און זיך פאַרנויגט.

— איך בין לואיס ס. סוויגעל, אַן אַגענט פון דער פּעדעראַלער פּאַליציי. מיינ אַמט איז אויסצורויכערן די פאַרבּרעכער פון אילינאָי...

מיוֹלען האָט זיך אַ וואַקל געגעבן אויף הינטערוויללעכץ, ווי ער וואָלט געהאַלטן ביים פּאַלץ. פון איבעראַשונג האָט דאָס פנים גענומען צוקן מיט קאַנוולסיעס. די ביינן האָבן זיך אַנגעבלאַזן. אַרום די שלייפן איז אַנגעלאָפן אַ נעץ מיט אַדערלעך. ער האָט געעפנט דאָס מויל עפעס צו זאָגן. קאַרסאַנס צונג איז געווען פלינקער.

— קענסט גוט די געזעצן פון אילינאָי, מיוֹלען. כ'מוז צוגעבן. מען קען טאַקע נישט באַשטראָפן אַ מענטש פאַר וועלן גנבענען אַ טויטן קער פער. האָסט אבער פאַרנעסן, אַז מען מעג יא באַשטראָפן פאַר אַ פאַרשווער רונג צו גנבענען אַ טרונע. און איצט איז טורמע אַרײַן, טערענס מיוֹלען. האָסט פאַרדינט אַ וואַקאַציע!

מיוֹלען האָט זיך געלאָזט פירן פון די פּעדעראַלע אַגענטן. נישט קיין באַזיגער לייב איז געגאַנגען, נאָר אַ געבויגענער טיגער, אַ טיגער וואָס האָט נאָר נישט פאַרלוירן די ציין, וואָס קען נאָר טשאַטעווען, קען זיך נאָר וואַרפן אויף זיינע קרבנות און זיי אומברענגען.

זיינע בליקן, ווי פּיילן, האָבן געטראָפן די באַגלייטער. זיין צונג, איינגעטונקען אין פלוד, האָט גענומען שעלטן יענע, וואָס האָבן אים אַרומט

געדינגלט. ער האט געשאלטן קארסאנען, וואס האט אים פאראטן, גע-
שאלטן די פעדעראלע אגענטן, וואס האבן אים געפירט צו דער טורמע.
ער האט געשאלטן לוסין, וואס האט אים נישט אויפגעוועקט אין צייט,
נאר געלאזט זיך איבערריידן פון דעם שפיאן, ווי חוה פונעם שלאנג.

VI

מיווענס קללה האט נישט אומגעבראכט קארסאנען, נישט אומגעבראכט
די פעדעראלע אגענטן. די קללה איז אבער נאכגעגאנגען לוסין א נאנץ
לעבן און געטריבן זי צו מעלאנכאליע, צו גלעזלעך סקאטש און צום שאקל-
שטול.

דער שאקל-שטול שטייט שוין אריבער פערציק יאר קעגנאיבער דעם
פענסטער, וואס קוקט ארויס צו דער גרינלעך-מאטער אזיערע. און די
אזיערע איז פול מיט פיש, ווי לוסים לעבן מיט אוואנטורעס.
לוסי האט א געבויענע זיך צוריק אריינגעזעצט אינעם שאקל-שטול
און מיט שפרוכן געטריבן די גייסטער, וואס האבן זיך צעלייגט ווי שפיני-
וועבס אין די ווינקלען פון איר צימער. זי האט געווארנט דעם פאפונאי
אין דער סטעליע-שטייג. זי האט זיך געקריגט מיט די שאטנס אויף די ווענט.
דער בלויער סעפטעמבער-פארנאכט איז אויסגערוגען אין די קארבן
פון איר גערונצלט פנים. אין איר בייטש געלבע קרעלן האבן זיך געלאשן
די לעצטע זון-שטראלן און אינעם קראקאדיל-בראש אויפן הארץ זיינען
אויסגעגאנגען אלע קאלירן פון רעגנבוין.

א זונדערפאר

א זונדערפאר
א זונדערפאר

I

פון די זיבן טויזנט ווונדער-פאלן, וואס פאסירן יעדן טאג אין ניר-
יארק — די שטאט פון שמיין און הלום — ווערט דער גרעסטער טייל
פארנראכן הינטער די שווערע ווענט פון די הימל-קראצערס. גאר ווייניק
רינען אויס מיטן ליכט פון טאג. געציילטע צויבער-מעשיות ווערן אויס-
געשריען אויף די פילדערנדיקע ראדיא-כוואליעס. בלויז איין ווונדערפאל
פון גאנצע זיבן טויזנט האט דאס מזל איבערצולעבן דעם קורצן טאג-אמעס.
אזא ווונדער-פאל ווערט אויפגעכאפט פון דעם שטאט-כראניקער, וואס
זאמלט זיין כישוף-רעקארד ווי דער קאלעקציאנער זיינע אַנטיקן. דער כרא-
ניקער צעוויקלט דעם ווונדער-פאל, ווי א קאלירטן טעפיד פאר מיליאנען
מענטשן וואס זיינען, אין זייער יאגעניש נאר אויסטערלישקייטן, גרייט
צו פארבייטן פרייד-געשיכטעס אויף שוידער-מעשיות, געמיטלעכע פאסי-
רונגען אויף אומהיימלעכע אוואנטורעס.

און איינער אזא ווונדערפאל האט זיך אָנגעהויבן אין א פארנאכט
פון פופצנטן אפריל, אויפן רושיקן ווינקל, ווו עס קרייצן זיך די צוויי
און פערציקסטע גאס מיט דער פינפטער עוועניו.

פון דער טרעפ פאר דער גרויסער שטאט-ביבליאטעק איז אראפגע-
גאנגען מילטאן באטלער, א מאן אין די יארן, וואס מענטשן טראכטן, אז
זיי זיינען רייפע, אבער נישט אויסגעשעפטע. ער האט געשמעלט זאכטע
טריט מיט דער נישט-אַנטשלאסנקייט פון א מענטש, וואס דערנענטערט
זיך צו א שוידר-וועג. זיין פנים איז געווען פלענמאטיש, אבער אַז מעלאני-
כאליע. ער האט אויסגעזען זאט אין דערפארונגען און רייד אין אַנטויר-
שונגען, אבער נישט דערשלאָגן פון צופעליקע לעבנס-דורכפאלן. פארקערט,
א ליכטע ווילנס-קראפט האט געוועקט אין אים נייע לעבנס-כוחות און
דער געדאַנק, וואס איז דער פאטער פון יעדן טאט, האט אים איצט גע-
שטויסן צו א מעלעפאָן-בודקע, אים געשטויסן אויפצווכן איבער דער
דראט א מענטש, וואס וויל אים, באטלערן, פארלירן פון זיין געדעכעניש.
מילטאן באטלער האט זיך אַרומגעקוקט.

לינסק האָט זיך געשפּרײט דאָס ביבליאָמעק־פּאַרקל, אַרומגערינגלט מיט די גרינע קרוינען־בויםער. רעכטס — די געפּוצטע געשעפטן פּון דער פּינפטער עוועניו, איינצלנע טראַמוויען, ווי אָפּגעטשעפעטע באַד־וואַגאַנען האָבן געלאָסן זיך גענליטשט איבער דער צוויי און פּערציקסטער גאַס. און פּון די שיד־וועגן זיינען אָנגעלאָפּן הונדערטער אויטאָמאָבילן מיט דעם געפּלאַטער פּון שטורם־פּייגל.

דער פּאַרנאַכט אין ניו־יאָרק איז געהאַנגען צווישן גראַנט־בלוקייט און זשמעניעס זון־גאַלד. פּלאַמענדיקע שטראַלן האָבן אָפּגעגאַסן די קאַר־ניוז און טורעמלעך פּון די וואַלקס־קראַצערס. בינמלעך גליעדנדיק ליכט האָבן געהאַלטן אין איין צינדן די אומצאָליקע שייבלעך פּון די הונדערט־שטאַקיקע נעביידעס, ווי פּיער־לאַמטערנעס.

מילטאָן איז אַריבער אויף דער צווייטער זייט גאַס. ער איז אַריין אין אַ סיגאַר־סטאַר. די ערשטע אָפּענע טעלעפּאָן־בּודקע האָט ער פּאַרכאַפּט. דאָס דיקע טעלעפּאָן־בּוד, וואָס איז געלעגן צעעפּנט, האָט ער אפילו נישט איבערגעמישט. אַריינװאַרפּנדיק אַ ניקעל, האָט ער אַ דריי געטאַן אָן אַי־ניציאַל און גערופּן:

— העלאָו. אָפּערייטאַר! גיט מיר באַטלעך, אױרווינג באַטלעך. צי ס'איז באַטלעך פּון פּאַרק עוועניו? אודאי פּון פּאַרק עוועניו, פּון די מאַטאַר־פּאַבריקאַנטן. ס'װעט נישט זיין אומבאַשידן זיי צוצורעכענען צו די „פיר הונדערט“, צו די, וואָס האָבן שוין דערגרייכט אַלץ אין זייער לעבנס־שפּאַץ: רייכטום, ווױלטאַג און לאַנגווייליקייט... העללאָו, אָפּערייטאַר!

ער האָט אָפּגעהאַקט. כאַפּנדיק זיך, אָן דאָס אָפּערייטאַר־מױדל איז נישט אין דינסט אויסצוהערן זיין אויבערפּלעכלעכע לעבנס־פּילאָזאָפּיע, אָדער אָפּשאַצונג וועגן מענטשן. איר אַמט איז צו פּאַרבינדן איין שטיק מיט דער אנדערער, אָפּווישן דיסטאַנצן. און איצט דאַרף זי שמעלן אין קאַנטאַקט דעם דורכגעפּאַלענעם מילטאָן באַטלעך מיט דעם דערפּאַלגרייכן אױרווינג באַטלעך.

— העללאָו!

דער טעלעפּאָן האָט הייזערדיק זיך צעקלונגען. מילטאָן האָט נענטער צוגעשטעלט דאָס טרייבל צום אויער:

— העלאָו! אױרווינג באַטלעך אַליין? ווי גוט! דאָ רעדט מילטאָן, דיין ברודער־זון מילטאָן באַטלעך... יאָ, יאָ, דאָס רעדט דער דורכפּאַל צום דערפּאַלג. וואָס כ'האַב דערגרייכט אין די דריי יאָר זינט כ'האַלט אין אַנטלויפּן פּון פּרויען? פּולקומענע גלייבנליטיקייט. כ'שטיי איצט קעגנ־איבער דער גרויסער שטאַט־ביבליאָמעק. כ'הייט אָפּ מײנע טעלעכע לײענד־שעהן. די פּילאָזאָפּן מונטערן מיר נישט, אָבער זיי אַמוזירן... העללאָו, אױר־ױנג! צי מײן גײסטיקער באַגאַזש איז רױכער געװאָרן? נישט מיט קײן

געשעפטלעכער דורכגעטריבנקייט און נישט מיט קיין פרויען-פאנג. כ'פאר-שטוי דיין אנטוישונג, אורווינג, העלאָ! ווילסט מיר ווייטער נישט זען? זאגסט זיך אפ פון אזא פאמיליען-מיטגליד, וואס איז געבליבן א מיזעראבלער דורכפאל? האלט די דראט, אורווינג! נאך א ווילע. לאז אויסרעדן! דו ווילסט עפעס זאגן? גוט. איד הער.

מילטאן האט פעסט צוגעדריקט דאס טרייבל צום אויער. אלע זיינע הוישן זיינען געווען אנגעשפיצט:

— כ'הער! רעד ווייטער, אורווינג, רעד אן אויפהער! די עצה איז גרויסארטיק! דער צופאל איז דער פאטער פון יעדן דערפאלג? פיין! אויב צופאל קען ברענגען אן אנטשיידונג אין מיין אויסגעליידיקט לעבן, וועל איך זיך לאזן נאך צופאלן. דער אונט איז פול מיט דערווארטונגען, כ'גי שוין אנהויבן ס'געיען. העלאָ, אורווינג, העלאָ! העלאָ!...

עס האט זיך דעהערט א קליק. פון יענער זייט דראט האט מען אוועקגעלייגט דאס טרייבל. דער שמועס איז געווען אפגעהאקט. מילטאן האט אויפגעהאנגען זיין הארן און איז ארויס פון דער טעלעפאן-כודקע. איצט איז מילטאן געווען אנגעלאדן מיט באגערן איינצונעמען דעם באשאף. דער אויפגעוועקטער ווילן האט אים געטריבן צו פארוואנדלען זיינע באגערן אין טאטן. דער איבערייך איבערן טעלעפאן איז נישט געווען גלאט א צוואג צו אורווינג באטלערן. עס איז געווען א פארלאנג צו פארבייטן ווילן אויף טאטזאכן, וונטשן אויף האנדלונגען. און וואס גיך כער די האנדלונג — אלץ ווירקזאמער דער רעזולטאט.

אין אזא צושטאנד פון אויפמונטערונג איז מילטאן געגאנגען לענג-אויס מיט דער פינפטער עוועניו. די גאנצע דריי יאר, וואס ער האט זיך אפגעזונדערט פון דער רייכער משפחה, האבן איצט אויסגעזען ווי א שפיל, ווי א שפיצל פון א צעבאלעוועט יינגל. צו וואס האט ער זיך אפגעזאגט אלס שותף אין דער מאטאר-פאבריק, אויסגעמיטן אלע רייכע כלות, פאר-קויפט זיינע אקציעס, ווען דאס עשירות ארום האט געשווימט? אויב וויל-טאג איז דער קוואל פון לאנגווייליקייט, האט ער דאך געקענט גיין זוכן אויפהייטערונג אין טומלענדיקן צייט-פארטרייב, אין שטורמישע פארווי-לונגען. די האסטיקע אמזירונגען שרייען אראפ פון יעדן גאס-ווינקל אין ניו-יארק. א פראקטישערער פרויען-יעגער פון אים וואלט נישט אוועק-געווארפן אזא שפע. ער וואלט פרעזערווירט זיין פארמעגן, אויפגעהיטן זיין חלק, וואס די השגחה האט אים צוגעטיילט מיט אזא ברייטער האנט און, ווי א פארזיכטיקער קמצוץ, וואס שטעלט קיין זאך נישט אין קאך, וואלט ער זיך געלאזט זוכן זין און תכלית ארום.

מילטאן האט דאס נישט געטאן. ווי א נזיר וואס איז פארשווענדע-ריש מיט זיין ארעמקייט, האט ער זיין אייגנטום אויפגעלייזט. אויסער דעם איז ער געווען אנגעשטעקט מיט א מאניע זיך צו יאגן נאך פרויען. ער

האָט געוויקט, אז דאָס פרויען־געיעג איז אַ משוגענער פארגעניגן. אין דעם נאָכלויפן דעם שיינעם מין שטעקט וואַנזין. ניריאַרק איז אַ ווילדערניש, אַ ריזיקער חיות־דזשאַנגל און אירע פרויען זיינען אַ רייכער קאַליר־פֿר לער פאַנג. די פרייד פון טשאַטעווען אויף אַ פרוי איז פונקט ווי די פרייד פון אַ יענער ביים אַפּוואַרטן זיין פאַנג.

מילטאָן האָט געהאַט זיין סטראַטעגיע. אויף יעדער פרוי דאַרף מען אַנדערש אַנשטעלן דאָס וואָפּן. אַ געשיקטער יענער ווייסט זיינע פונקט־ציעס. ער ווייסט ווען צו פאַרגלייכן די פרוי צו אַ פויגל און ווען צו אַ האַז. ער כאַפט זיך, ווען צו דערשיסן דעם פויגל און ווען בלויז צו פאַרווונדן אַ פליגל אָדער אַ פיסל. מילטאָן, אַ דורכגעטריבענער, האָט נאָכגעשפּירט זיין יעדן פאַנג, גוט געוויסט וואָס פאַר אַ סאַרט געווער מען דאַרף אָנג ווערן אויף יעדן קרבן. שיסן אדער דורכשטעכן? באַזיגן די פרוי מיט איין שווער־פאַר, אדער זי באַהאַנגלען מיט זאַלפּן, זי זאָל נישט קענען אַנטרינגען פון דער אַטאַקע?

מילטאָן'ס קרובים האָבן אים נישט באַטראַכט ווי משוגע, בלויז הושד געווען, אז דער אַכט און דרייסיק יאָריקער יונגערמאַן אַנטלויפט פון ווילטאַג, ווייל ער האָט שטענדיק אַן אַפענע טיר אויף צוריק. אַזאַ אָפּי זאָגן זיך פון ווילטאַג קען נישט טרעפן ביי מענטשן, וואָס ווילן זיך אַרויפאַרבעטן. דאָס קען בלויז פאַסירן אין אַ הויז, וווּ דערפאַלג איז אַ טעגלעכער מוז און אין דעם הויז פון די באַטלערס איז דער דערפאַלג איינגעפונדעוועט שוין דעם דריטן דור. מילטאָן איז אויפן קאַפּ נישט געדירט. ער וועט נישט אויסכייטן זיין טייל עולם הזה אויף לעבנס־עקס־פערימענטן, וואָס פאַסן פאַר רעוואָלוציאַנערן און אַרעמע פרעדיקער. דער עלטסטער אַנקעל אוירווינג באַטלער האָט זיך נישט גענומען צום האַרצן פון דער פאַסירונג. מילטאָנס אַנטלויפן איז פאַר אים נישט געווען קיין איבעראַשונג. צווישן די טויזנטער אויסטערלישע „קרענקס“ וואָס באַווייזן זיך יעדעס יאָר אין ניריאַרק איז צוגעקומען נאָך איינער.

מילטאָנען האָט נישט געאַרט זיין אַנקעלס גרינגשעצונג. ער האָט אינגאַרירט זיין אַנשטעל, זיין תקיפות. דריי יאָר האָט ער זיך געדרייט ציבער די ניריאַרקער גאַסן און סקווערן. ער האָט געזופּט וויסקי אין ורעמע סאַלונען און גענעכטיקט אין ביליקע האַטעלן. ער האָט באַזוכט די שטילע מוזעומס און געווען אַן עדות פון יעדער טומלדיקער גאַס־סצענע. לאַנגע נאָכמיטיקס האָט ער פאַרכראַכט אין די אַפּגעלעגענע ביבליאָ־טעקן און געהאַט אַ וואָך אויער צו די שטאַטישע אַלאַרם־פאַרפאַלן. ער האָט געליענט די רעדעס פון די פאַרצייטיקע גריכישע אַראַטאַרן און זיך צוגעהערט צו יעדן גאַס־אַגיטאַטאַר, וואָס האָט אַראַפּגעשריגן פון אַ זייה־קעסטל.

דאָס אַליץ האָט מילטאָן געטאַן, נאָר צו געפינען דאָס אויסטערלישע,

וואָס ער האָט נישט געקאָנט באַגעגענען אין זיין טעגלעכן איינשטעל, צווישן די ווענט פון זיין באַקוועמען אַפּים, פון זיין פּאַבריק. דאָס אַלץ האָט ער געטאָן, זיך אַרויסצורייסן פון זיין ענג וועלט, וואָס איז געשטאַנען אויף פּרינציפּ, אויף רעגולאַציעס, אויפן קאַלענדאַר און וווּ ער איז געווען גע-פּאַנגען ווי אין אַ כּישוף־ראַד.

נאָך דריי יאָר אַרומוואַנדערן איבער ניו־יאָרק, האָט מילטאָן אַנִי געזאַמלט אזוי פיל דערפּאַרונגען אַז ער האָט דערפילט אין זיך גענוג הוצפּה זיך אַ רייזן צו טאָן מיט זיין אַנקעל אַוירווּינג באַטלער און אים לערנען לעבנס־חכמה, אים געבן אַנווייזונגען. אַוירווּינג איז געווען דער שאַרפּער מוה צווישן די באַטלערס, ער האָט געבליצט מיט איינפאַלן און מיט געשעפּטלעכע אונטערנעמונגען.

און ווען מילטאָן האָט אים איצט אַנגעקלונגען און אויסגעפונען, אַז דער אַנקעל איז וויליק צו געבן עצות, נישט צו נעמען, האָט דאָס ביי אים נישט אַפּגענומען הענט און פּיס. דער אַנקעל איז טאַקע געבליבן דער תקיף, אַבער מילטאָן איז נישט געבליבן נאַכגעביק. די אַנטדעקונג, אַז דער צופאַל איז דער פּאַטער פון יעדן דערפּאַלן איז אַלט ווי די וועלט. שוין אַדמ'ען האָט דער צופאַל אונטערגעטראָגן אַלע געווינסן: דאָס ווייב חוה, דעם עפּלבוים.

און איצט, אין דעם גראַנאַט־בלויען פּאַרנאַכט, וואָס האָט געגאַסן מיט זשמעניעס גאַלד אויף די טורעמס און דעכער פון די הונדערט־שטאַ-קיע הימל־קראַצערס, וואָס זיינען געווען אויסגעשטעלט ווי געקעסטלטע פּיראַמידעס — האָט מילטאָן אַן אויפּגעהייטערטער זיך געלאָזט אין גע-יעג נאָך אַ צופאַל.

II

דער צופאַל איז געקומען מיט דער האַסטיקייט פון אַ טויבן־געפּלאַ-טער, וואָס דערטראַגט זיך אין די זוניקע פּרימאַרגנס איבער די סקווערן פון ניו־יאָרק. מילטאָן איז אַרין אין אַ צען־סענט־סטאַר אויף דער צוויי און פּערציקסטער גאַס. ער האָט זיך געדרייט צווישן די שטויסן דאַמען־זאַקן, קאַסמעטיק־זאַכן און שרייב־געצייג מיטן מיין גלאַס זיך אַרומצו-קוקן. באַלד האָט ער זיך פּאַרהאַלטן פאַר דער אַפּטיילונג פון מענער־בי-זשומעריע.

די פּאַרקויפּערין, אַ בלאַנדע, אין אַן אַפּגעמאַסטענעם „דירענדל“, וואָס האָט געבלענדעט מיט אַלע דעגנבוין־פּאַרבן, האָט זיך פּאַרבייגע-טראָגן ווי אַ פּאַזאַן. זי האָט אַנגעשטעלט אויף אים אַ פּאַר לאַכעדיקע אויגן.

— קען איד אייד העלפן?

— כ'ווד א שפילקע, א שיינע קראוואט-שפילקע — האָט מילטאָן מונטער געקוט אויף דעם מיידל, ווי א יעגער אויף זיין פאנג.
— פון בראַנז, צי אַן אַפגעגילדעטע? מיר האָבן אַ גרויסן אויסוואַל פון זילבער-בראַמירטע קנעפּ, שפילקעס, קראוואטן-האַלטערס — האָט די בלאַנדע פאַרקויפערין צעפירט אירע מאַניקירטע הענט איבער איר ביי זשוטעריע-אַפטיילונג.

מילטאָן האָט געשמייכלט אין פאַרלענגנהייט און נישט געווסט וואָס פאַר אַ וואפן ער זאָל באַנוצן. שיסן אָדער בלוין פאַרווונדן אַ פליגל?
— גיט מיר אַ שפילקע, וואָס זאָל פאַסן צו יעדן קראוואט. אַ מע-טאַל וואָס מיניעט, איר האָב אַ געשמאַק פאַר קאַלירן. בונטקייט איז מיין שוואַכקייט. כ'פאַרמאָג אַ גאַנצע קאַלעקציע פון פאַרביקע קראוואטן, הונד דערטער שרייענדיקע קראוואטן: ברוינע, רויטע, בלויע, פיאַלעטענע...
די פאַרקויפערין האָט אַפגעמאַסטן מילטאָנען מיט אירע פריילעכע בלויע אויגן און אויסגעשאַסן אין אַ גלעקעלדיקן געלעכטער:
— מיסטער, איר האָט פאַרגעסן היינט אַנצוטאָן איינעם פון אייערע קראוואטן!

דאָס גלעקעלדיקע געלעכטער איז געווען אַ סיגנאַל. ס'האַט אַרויסגע-רופן אין אים דעם יעגער. ער האָט אַבער אַ פיר געטאָן מיט דער האַנט איבערן קראג, ווו עס האָט געפעלט דער שניפּס און מיט אַ שטאַמל האָט ער זיך פאַרענטפערט:

— גאַבלעסיקייט, מיידל, פון צופיל זוכן און שנאַפן קומט אַזאַ אומ-פאַרגעבלעכע נאַכלעסיקייט. אַנטשולדיקט. אַלס קאוואַליר בין איר דוקא שטענדיק קאַרעקט.

ער האָט באַטראַכט דעם לאַכעדיקן קאַפּ פון דער בלאַנדער פאַרקוי-פערין, איר אַריינזאָג אין אים געפעלן געוואָרן. איר געלעכטער, אַ פרע-כער, אַ געשמאַקער, האָט אים אויפגעהייטערט. דער אַריינזאָג צוליבן קראַ-וואט איז נישט געווען גלאַט אַ פאַרווורף. ס'איז געווען אויפמערקזאַמקייט פון איר זייט. דאָס האָט אים געשטויסן אַפצוצאַלן מיט אויפמערקזאַמ-קייט. דער פלאַז איז געווען פאַרטיק. זיין צונג האָט אויסגעפאַלגט דעם איינפאַל:

— וואָס טוט איר היינטיקן אָונט?

— אַ געוואַנטע פראַגע, מיסטער. און איר קען אייד ווינציק.

— וואָס איז דער פרייז פון געווינען אייער צוטרוי?

— העפליכקייט, קאַרעקטע האַלטונג און אַ פאַר שעה אַמוזירונג אין קאַסטבאַרע פלעצער.

— אין אַ בראַדווייער נאַכט-קלוב?

— עס מוז זיין אויף דער צוויי און פופציקסטער גאַס.

— כ'נעם און.

די פארקויפערין האט א טרויסל געטאן מיט א בלאנדן לאך האר, ווי זי וואלט חרטה געהאט אויף איר אנבאט.

— איר זייט צו ארעם.

— האסט געצייילט מינע באנקנאטן? — איז מילטאן געווארן צו-

געלאזענער.

— איר קוקט נישט אויס ווי קיין מיליאנער. מען דערקענט גלייך, אז גראבן אויף איז נישט אייער באשעפטיקונג. און ארעמע פילאנטראפן דארפן נישט מיין באקאנטשאפט.

— האסט ארויסגעגעבן א שנעלן ארטויל.

דאס גלעקליקע געלעכטער ביי דער פארקויפערין איז פארשוונדן, זי האט זיך אריבערגעבוין איבער דעם אנגעפראפטן טיש. איר וויקל-דיקער קערפער האט זיך א צי געגעבן אונטער דעם אפגעמאסטענעם „הירנדל“ מיט אזא געשיקטקייט, אז מילטאן האט געזען אין איר פיגור בלויז גלידערגעטרויסל, בלויז רייך. זי האט גערעדט ערנסט:

— קוקט, מיסטער, איר ארבעט שווער. ניין שעה א טאג פאר א קליינעם לויז. קיין נאכלויפער פאלן מיר נישט. קאמפלימענטן מאכן מיר מיד. כ'בין שייך. כ'ווייס מיין ווערט און אויב פארברענגען מיט א פרעמדן, פלעגמאטישן מאן, וויל איר מיין קאמפּענסאציע.

— כ'קוק דען אויס פלעגמאטיש? — האט מילטאן זיך א טאפ גע-

געבן איבערן פנים.

— נישט בלויז פלעגמאטיש, נאר אויך אויסגעשעפט און מעלאנ-

כאליש.

— האסט א פאלשן איינדרוק, מיידל.

— א ריכטיקן.

— דאס מאכט נישט, אז כ'זאל בייטן מיין באשלוס.

— מיד ארויסצונעמען?

— יא.

— איר ווארן אייד, מיסטער, איר בין א פארשווענדערין, אז אויס ברענגערין. עס וועט קאסטן זייער פיל... א פאר שעה אמוזירן וועט אייד פארשאמן. און שפעטער? דער שאמפאניער וועט אויסקילן. דער טשאד וועט אויסוועפן. צומארגנס וועט איר אויפשטין מיט א קאצניאמער. דער אלארם-זיינער וועט טרייבן צו דער ארבעט, איר וועט שעלטן דעם נעכטן, דאס פארלוירענע געלט. איר וועל אייד האבן פארגעסן און איר וועט אפילו נישט געדענקען, אז מיין נאמען איז געווען סווי...

— ביזט גרויסארטיק, סווי!

מילטאן האט אנגעקוואלן. די פלינקייט, מיט וועלכער ער האט איר בערגערעדט דאס איינגעשפארטע מיידל, האט דערהויבן זיין יעגערקונסט.

ער האט זי באווארפן מיט ברענענדיקע בליקן ווי מיט הייסן שרויט. אירע אויגן, אירע האר, אירע ליפן — פון אליץ האט געפלייצט מיט שטראל-מען ליכט. דאס אפגעמאסטענע קליידל האט געשלאגן מיט אלע רעגנבוין-קאלירן.

ער האט איילענדיק א קוק געטאן אויף זיין געלענק-זייגער און גע-זאגט:

— אין צוויי שעה ארום שליסט מען די סטאך, סוזי.

— איר וועט ווארטן אויף מיר אין שפיידאוויטאמאט קעגנאיבער. איר וועל קומען אן איבערגעטוענע. און איר פארגעסט היינט, אז איר זיט א באשיידענער אינשורענס-מאן, אדער אן ארימער אפיס-אנגעשטעל-טער. שמייכלען דארפט איר אפטער און א ווייסער קראגזשניפס וועט זיך פאסן צו אייער קאמפלעקציע... איר וויל איר זען אין פולער אונט-קליידונג, פארשטאנען?

III

אין דעם שפיידאוויטאמאט איז מילטאן געזעסן ווי אויף ברענענדיקע קוילן. די צייט פון טרעפונג איז שוין געווען אפגעלאפן. זיין פולע אונט-קליידונג איז אויף אים געווען א לאסט. דער מאן ווערט איינגעפרעסט אין א שטייפן פראק, אין א געקראכמאלעט העמד, נאר כרי אפצונארן א פרעמד אויג, צו וועקן די אפטישע אילוזיע, צו פארשפילן זיך און יענעם מיט קאלירטע סטענגעס. דאס אליץ וואלט פאר מילטאנען געווען דערטרעג-לעד, ווען סווי באווייזט זיך בלויז אין איר צייט. דער אומגעדולד האט גע-טריבן צום אויספיר, אז אין סוז'ס פארוואמונג שטעקט אינטרויגע, אין איר פארשפעטיקונג — געשפאנטקייט, אייגנשאפטן פון וועלכע מילטאן איז פאר די לעצטע דריי יאר געווען פריי. הייסט עס, דער יעגער לוייערט נישט אויף זיין פאנג. דער קרבן רייצט זיך מיט דעם יעגער.. און די געשפאנטקייט ציט די בייער, מאכט פיבערן. איז דאס א צופאל? א דיא-באלישער איינפאל פון סוז'ן אים אנצוציען, לאזן זיצן א שטייפן, אויס-געקראכמאלעטן קאוואליר, ווי א פארשעמטן, דורכגעאלענעם קאזאנאווא?

ער האט א קוק געטאן אויף זיין געלענק-זייגער. ס'איז געווען עלף. ער האט זיך אויפגעשטעלט און אריבערגעקוקט איבער די שיטער-באזעצמע טישלעך. זיין אונט-קליידונג האט שיערלעך ארויסגעשיינט צווישן די וואכערדיק-אנגעטוענע געסט. ער האט זיך געוואלט א לאז טאן צום ארויסגאנג. אבער אין דער דרייטיר האט זיך פלוצים באוויזן א די-קער נעגער-יינגל מיט א ווייסן קאנווערט אין האנט. דער נעגער האט,

גייענדיק צווישן די טישלעך, געפאכעט מיט דעם קאנווערט אין דער לופט
און גערופן אויף א קול:

— א מעסעדזש פאר דעם מאן אין פולער אונט קלידונג!

מילטאן א זיכערער, אז ער איז דער איינציקער מאן אין א פראק
אינעם שפייז-אויטאמאט, האט אויסגעשטרעקט א האנט און גערופן:
— איד!

— פון דוין מיידל, מיסטער! — האט דאס נעגעריונגל דערלאנגט
דעם קאנווערט.

— כ'ווייס.

— האסט זי ערשט היינט באגעגנט? — האט דאס נעגערל, א נייד
געריקער ארויסגערופט דעם אויבערשטן קאסטן ווייסע ציין.

— יא!

— און זי האט נישט געהאט גענוג צייט צו נעמען דוין נאמען?

— פרעגסט צופיל — האט מילטאן געשמייכלט.

— דזשי! דאס איז געווען נאך פלינקער, ווי ליבע אויפן ערשטן
בליק! — האט דער נעגער פון התפעלות אויפגעפראלט זיינע פולע ווייסל-
אויגן, א כאפ געטאן פון מילטאנען א מטבע און איז ארויסגעלאפן.

מילטאן האט אויפגערופן דעם קאנווערט און האסטיק דורכגעלייענט
ס'בריוול, ווי א טעלעגראפישע שריפט:

„א צופאל האט מיר פארהאלטן אין הויז. כ'באדויער מיין
פארשפעטיקונג. קום אריבער אין הויז וועסט 258, זיבן און דריי
סיקסטע נאם, אפארטאמענט 9. די אומשטענדן וועלן פארענטפערן
מיין האנדלונג.“

סווי“.

דער וועג צו דער זיבן און דרייסיקסטער נאם איז געווען א קורצער
שפאן. פינף בלאק. א גאנג אויף צען מינוט. מילטאן איז נישט געגאנג
געז. די ערשטע פארבייליגונדיקע טאקסי האט אים איינגעשלונגען, אוועק
געיאגט מיט אימפעט און אים ארויסגעשטעלט אויף דער אנגעוויזענער
אדרעס.

מילטאן איז פלינק אריין אין טרעפן-הויז. ביים ליכט האט ער געפיר
געז דעם פרעסיקאפ נומער 9. ער האט א דריק געטאן, פונעם אויבערשטן
שטאק האט זיך געעפנט א טיר מיט א גרילן.

אויף די הילצערנע טרעפ האט זיך באוויזן סווי, ווי א פייערדיקע
סאלאמעא. זי איז געווען אנגעטאן אין א רויט אונטער-קלייד, לאנג ביז
איבער די פיס-פינגער. דאס רויטע זייד, וואס איז דין איינגעלאפן איז דער

טאָליע, איז לויזער געפאלן איבער די היפטן, אַרויסברענגענדיק יעדן בויג, יעדן קארטש פון דעם גוט געפאַרעמטן קערפער. אויף אירע פיס האבן געבלישטשעט געזילבערטע טאַני־לעטשלעך. איר צירונג איז באַ שטאַנען פון אַ מעקסיקאַנער בראַסלעט, אַ פאַר שווערע ציגיינער־אוינגען, און אויף דריי פינגער פון איר רעכטער האַנט — רינגען מיט קאַלירטע שטיינער. די פאַליעס קאַרן־בלאַנדע האַר יאָ צעקעמט, נישט צעקעמט — זיינען געפאַלן איבערן נאַקן מיט אַ ווילדער שיינקייט. בלוז אַ דיקע בלויע טאַשמע האַט אַרומגענומען דעם שייטל פון די אויערן ביז איבערן שטערן און זיך צונויפגעגאַסן מיטן קאַליר פון די פולע אויגן, וואָס האבן געברענט מיט שאַרפע פלעמלעך.

— פערמעקט! — איז מילטאָן אַן אַנטציקטער אַרויפגעלאָפן די טרעפּ. בלוז אויסערלעך! — האַט סוזי שטייל געלאַכט — עס איז די פערפעקציע פון אַ קאַבאַרעט־פאַרוויילערין. פון אויבן שטייפיקייט, אַנגע־צוינגיקייט, וואָס שיצט זיך הינטער רוזש און קאַסמעטיק און אינעווייניק אַ שווער האַרץ, אַ נשמה פול ריסן און אַ געפיל פון מינדער־ווערטיקייט, וואָס מענטשן האָבן ליב אַזוי חנעוודיק אַנצורופן „אינפעריאַריטי קאַמ־פלעקס“. קום אַרײַן. און ווילסטו זיך נאָך אַליץ נישט פאַרשטעלן?

— מילטאָן באַטלער — האַט ער פראַנטיש זיך פאַרנויגט — רוף מיר מילטאָן.

— וואַרט, מילטאָן — האַט זי מיט די רויט־מאַניקירטע פינגער אַנד גענומען זיין האַנט — איד קום שוין אַראָפּ!

— עס ווערט שפעט, סוזי. און איד האָב דיין צושטימונג מיר זאָלן זיך יאָגן נאָך אַביסל פאַרוויילונג.

— דאַס געיעג נאָך פאַרוויילונג הויבט זיך אַן שפעטער, מילטאָן — האַט סוזי געוויספערט — וואָס פינסטערער דער הימל, אַליץ שטאַרקער פינקלען די שטערן, און וואָס טיפער אין דער נאַכט, אַליץ איבעראַשנדי־קער אין בראַדוויי.

מילטאָן האַט זיך געוונדערט וואָס די אויבערפלעכלעכע סוזי, וואָס האַט געקענט לייכט פלאַפלען אינעם צען־סענט־סטאַר, האַט איצט אינעם האַלב־באַלוויכטענעם טרעפּן הויז פאַרלוירן איר איינפאַכע שפראַך. זי רעדט שווער, מיט סימבאָלן. צוזאַמען מיט די פייערלעכע קליידער האַט זי אויך אַנגעטאן אויף זיך אַ פייערלעכע מאַסקע. אַרום די לאַכנדי־קע מויל־ווינקלען הענגט אַ שטומער פאַרדאַכט, וואָס מאַנט עפעס, וואָס קלאַנגט אָן, וואָס זוכט אַ שולדיקן. און כאַטש אין די מיניענדיקע, בלויע אויגן האַט אויפגעלוויכטן אַ פריילעכער ספּאַזם, אַ שפּיל, איז עס געווען דער שפּיל וואָס פאַרדעקט דעם מענטשלעכן טרויער, ווען ער קומט אומ־געריכט.

סוזי איז אַ פלאַטערנדיקע אַראָפּ די טרעפּ. זי האַט אַ שלעפּ געטאָן

מילטאָנען פאַר אַ האַנט און ביידע זיינען מיט אַ שוויס אַרויסגעלאָפּן פונעם האַלץ-באַלויכטענעם טרעפּן-הויז.

IV

די אָפּגעשטעלטע טאַקסי אויף דער גאַס איז געווען אַ זיכערע נעסט פאַר ביידע. מילטאָן האָט זיך געזעצט לעבן סווי'ן מיט דער אָנגענומענער חוצפה פון אַ מאַן, וואָס טוט זיך צושפּאַרן צו זיין געליבטער. ער האָט געהויסן דעם טרייבער יאָגן צו דער צוויי און פּופּציקסטער גאַס, צו דער גאַס וווּ עס פילדערט מיט פרייד און פאַרווילונג. סווי איז געווען אומ-רואיק. זי איז נישט געזעסן מיט דער שטילער שפּאַנונג פון אַ הויליאַנסער-זוכערין, וואָס פאַרט אין אַ נאַכט-קלוב זוכן צעשטריינג. אַ געלאַנגוויי-ליקטע האָט זי באַטראַכט איר פייערדיק סאַלאַמעאַ-קלייד און זיך באַקלאַנגט. — מיין קליידונג וועט נישט זיין פּערפעקט, אויב איד וועל נישט אַנטאָן אויף מיין פינגער אַ רינג מיט אַ שמאַראַגדן-שטיין.

— נאָר אַ רינג? — האָט מילטאָן פאַרווונדערט אַ פּייה געטאָן און געקוקט אויף אירע דריי רינגעלעך מיט קאַלירטע שטיינער. — דו ביסט באַ-דעקט מיט צירונג, ווי אַ שוויפענסטער אין אַ יווועליר-געשעפט.

איז איר ענטפער איז געווען אַ לייכטער פאַרווורף:

— איד אַרבעט מיט מיין קאַסמעטיק ווי אַ מאַלער מיט זיין פאַליר-טרע. יעדער עפעקט, יעדער שטריך דאַרף זיין אויפן ריכטיקן פונקט. און אַ רינג אויפן מיטל-פינגער איז פונקט ווי דער לעצטער פענדזל-באַריד פון דעם קינסטלער אויפן לייונט.

— טרעפלעך! — האָט מילטאָן אַנטציקט צוגעשטימט און אַ רוף גע-טאָן — טרייבער, בלייב שטיין ביים ערשטן צירונג-סטאַר.

מילטאָן האָט פראַנטיש אַרויסגעפירט סווי'ן פון דער טאַקסי און אַרויפגעלייגט אויף אירע אַקסלען דעם ברוינעם פוטער-זשאַקעט. אַ ברייט געפּוצט שוויפענסטער פון אַ יווועליר-געשעפט האָט אַנטקעגן גע-לויכטן. דאָס צירונג געשליפן און פאַלירט, האָט געברענגט מיט טויזנטער פייער-טראַפּנס.

אריבערגייענדיק מיט סווי'ן די שוועל איז מילטאָן געוואָרן אויפגע-הייטערט. די אייגענע לאַגע האָט אים אַמוזירט. ער האָט זיך געפילט ווי אַ חתּוּב-חור, וואָס גייט באַזאָרגן זיין מיידל מיט אַ פאַרלאַבונגס-דינג. דער צופאַל, וואָס דאַרף זיין דער פאַטער פון יעדן דערפאַלג, האָט ווייטער געשפונען דעם שפּיגל. האָט פאַר אים אויסגעשניטן ספּיראַלן, געשטויסן אים אויף געדרייטע סמעזשקעס און ער, פאַרכאַפט פון דער אינטריגע, האָט נישט געשטעלט קיין ווידערשטאַנד. דער צופאַל — געהאַרזאָם צו

זיין ווונטש — האָט אים געשלעפט פון איין אוואַנטורע צו דער צווייטער. און סוזי אַליין? צוערשט אַ קליינע, העפליכע פאַרקויפערין, דער- נאָך אַ דורכגעטריבענע שטיפערקע, וואָס זוכט פאַרעקשנט אַ באַגלייטער צו פאַרוויילונג און איצט אַ רייפֿע, צויבערליכע פרוי, אַ פייערדיקע סאַל-אַ- מעאַ. זי באַפעלט און ער, אַ קאַקיי פירט אַויס געהאַרכזאַם אירע באַ- פעלן.

אינעווייניק, אין יוועליר געשעפט האָבן אַלע פאַרגלאַזטע שענקלעך פאַר סוזי'ן זיד געעפנט. קרישטאַלענע שטענדערס באַליינט מיט בראַסלעטן און רינגען, האָבן גערופן און געווונקען מיט פייערדיקע טראַפּנס. סוזי האָט געוואַרפֿן שמיכלען צו מילטאַנען, צום העפליכן פאַרקוי- פער און זיד געערגערט וואָס דער פרויס הענט זיינען צו קליין אַרויפצו- נעמען אויף זיד אַזוי פיל צירונג. ביי אַ גלעזערנעם ראַד, ווי אַ גלאַבוס, באַשמעקט מיט קאַסטבאַרע רינגען, האָט זי זיד פאַרהאַלטן. די איינגע- פאַסטע קאַלירטע שטיינער האָבן געשאַסן מיט פאַספאַר און געפלייצט מיט רעגנבויגן-ליכט. סוזי'ן האָט געצויגן צו די בריליאַנטענע פלעמלעך, ווי עס ציט אַ שמעטערלינג צום פייער. דער פאַרקויפער האָט געדרייט דאָס גלעזערנע ראַד ווי אַ פאַקוסניק. ער האָט אַרויסגעשלעפט איין שאַכטל מעדאַליאַנען נאָך דער צווייטער, געזוכט צוצוטראַגן סוזי'ן וואָס מער אויסוואַל, און ווען ער האָט זיד אַ בויג געגעבן אַז אַ זייט צו דער- לאַנגען נאָך אַ פרוישן שטענדער מיט דיאַמענטענע רינגלעך, האָט סוזי פלינק פאַרלוירן צווישן אירע צוויי פינגער אַ שמאַראַגדע-דינג און פונקט אַזוי פלינק עס אַריינגעלאַזט אין בוזים.

מילטאַן אַ דערשטוינטער האָט איר אַ שטויס געטאָן.

— סוזי!

— שווייג!

— איד קען זיד פאַרגינען צו באַצאַלן — האָט ער געוויספערט.
— זיי נישט קיין באַרימער! — האָט זי ביטול'דיק אים אַנגעקוקט, און זי האָט מיט אַ שמיכל זיד געווענדעט צום פאַרקויפער — אַ דאַנק פאַרן ווייזן. ליידער, נישט מיינ געשמאַק. אפשר אַז אַנדערש מאַל!
אויף דער גאַס איז סוזי צוריק אַריינגעשפּרונגען אין דער טאַקסי, מילטאַן — נאָך איר. און ווען דער טרייבער איז אַפגעפאַרן אַ גאַנצן בלאַק האָט זי געשטופט מילטאַנען אין פנים אַריין דעם צוגעגנבעטן רינג, וואָס האָט געבלענדעט מיט קאַלירטע שרפּות.

— דאָס איז אַ שמאַראַגד! דריי חדשים פון דיין געהאַלט וואַלט נישט גענוג געווען דאָס צו באַצאַלן.

— האַסט עס געמאַכט געשיקט — האָט מילטאַן אומרואַיק גע- שמיכלט.

— אַ געניטע פאַרקויפערין דאַרף זיין געשיקט — האָט זי קאַקעטיש

אנגעשטעלט אירע אויגן אויף אים — דערפארונג האב איך געקראגן אויף מיין שמעלע אין דעם צען סענט־סטאר. איבעריקנס, די פינגער־מאנעווערעס האב איך געלערנט פון מייע קונדן, די אויכגעצוואנגענע דאמען, וואס קומען ארויס גלייך פון די שיינהייט־סאלאנגען פאר איינקויף און טוען די פינגער־ארבעט אזוי פערפעקט, אז עס וואלט געווען אז אונטערשער צונג פון זייער אנשטענדיקייט צו פארפאלגן זיי מיט פארדאכט...

מילטאן האט שארף אנגעקוקט סוזן. אין אירע ווערטער אין געווען עפעס מער ווי שטיפערישקייט, מער ווי פארביטערטער שפאס. עס איז געווען א ווילן צו פארגלעטן א גנבה, א וונטש צו פארוואנדלען א קליי־נעם פארברעכן אין א קונץ־שטיק. ער האט א לאנגע ווילע נישט אראפ־גענומען פון איר זיינע בליקן. אין אירע בלויע אויגן האט איצט נישט געמיניעט קיין ליכט. עס האבן זיך געצונדן פארדארבענע פלעמלעד. עס האבן געברענט פייערלעך פון שלעכטס.

די טאקסי איז געלאפן לענגאויס די זיבעטע עוועניו. דורך די שייב־לעך האבן אריינגעלויכטן די ליכט־רערן פון די פארבישווימענדיקע געאז־שילדן און געפלעקט סוזן'ס פנים אויף פייערדיק רויט, ווארענענדיק אים אז דא זיצט א קליינע מכשפה, וואס וועבט ארום אים זיידענע נעצן פון שפינוועבס.

מילטאן איז געווען קאלט צו דער ווארענונג. ער האט נישט געוואלט אויסטאן זיך פון דער שטיפערישקייט. שפאס איז געווען גוט צום גע־מיט. סיי ווי האט ער די נאכט באשטימט אויף אויסטערלישקייטן. און דאס נארן איינער דעם צווייטן איז קעגנזייטיק. אויב סוזן וויל שפילן די הוליאקע, דאס נאכט־פייעלע, מסר'ט ער דאך אויך נישט זיין שטאנד. ער לייקט נישט אפ איר איינעדעניש, אז ער איז א נעבעכדיקער אינ־שורענס אנענט. זאל דאס שפיל אָנגיין! דערצו איז דאך דער מילד־וועג פון בראדוויי פול מיט צוואנג. סוזן זוכט פארוויילונג — און ער אוואנטורעס. די טאקסי האט אריינגעדרייט אין דער צוויי און פופציקסטער גאס און געבליבן שטיין פאר דעם נאכט־קלוב „ארקאדיא“. דער טרייבער האט צוגענומען א פינה דאלער באנקנאט, אויף מילטאנס ווונק פארשטאנען אז ער דארף נישט געבן קיין רעשט און די טאקסי איז פארלוירן געגאנגען אין גאס־געדערענג.

דאס אריינגיין אין נאכט־קלוב איז געווען לויט דער רוטין. דער טיר־מאז אין רוטן אונטפארם מיט די עפאלעטן, האט זיך פארנוינט. דאס גארדעראב־מידל האט העפלעך צוגענומען דעם מאנטל און הוט. די ווינג־דיקע מוזיק און דאס געדעמפטע ליכט האט אריינגערופן דאס פארל. אינעווייניק זיינען די לעמפלעך איבער די געדיכט באזעצטע טישלעך געווען פארלאשן. א בלויער ליכט־פראזשעקטאר האט געפלעקט דעם דיל און זיך געיאנט מיט אז אפגעדעקטער טענצערוי, וואס האט וואנדערנ־

דיק צווישן די געסט, אויסגעזונגען א בראזיליאנער שלאגער-ליד, ליכט-טע דושאז-אקארדן האבן שטיל אויסגעקלאפט די באגלייטונג-טענער און אנגעהאלטן דעם ריטם.

ביים טישל האט מילטאן באשמעלט סקאטש, סוזי איז באשטאנען אויף פראנצויזישן שאמפאניער. נאך דעם ערשטן בעכער האבן אירע באקן זיך צעפלאמט. זי האט נישט-פארגינעריש באטראכט די טענצערין, וואס שווימט אונטער די בלויע פראזשעקטאר-שטראלן. איר ציעניש מיט די גלידער, איר היפטן-געטרייסקל און יעדער קניען-ווארף האט אנגעשמעקט סוזין מיט דער גלוסטונג פון סאלאמעא. מילטאן האט זיך אנגעשמויסן אויף איר וונטש און אז עס איז געווארן ליכטיק, האט ער פראנטיש אריינגעפירט זיין דאמע אינעם גערענג פון די טאנצנדיקע פארלעד.

סוזי האט געטאנצט שטייף און קאלט, אז דער בארוישטקייט פון מיידלעד וואס ווערן אונטערטעניק אונטער די טענער פון דזשאז. דער בעכער שאמפאניער האט אויפגעברייט דאס בלוט, אבער בלויז פאר איר גענעם קוראזש. זי האט נישט אנגעשפארט איר באק און זייער, נישט געווינט זיך אין דער פאזע פון א פארליבט מיידל, וואס שמעלט און פאר-הלשמע ליפן און ווארט מען זאל אויפוועקן אין איר אונטערדרוקטע ווונד-טשונגען און חלומות.

מילטאן האט זיך געווינט פלינקער, ריטמישער. איין האנט ארום איר טאליע. די צווייטע — פארפלאנטערט אין אירע פינגער, באשמעקטע מיט בלישמענדיקע רינגען. זיינע שלייפן האבן האסטיקער גענומען קלאפן. אונטער דעם געפלאמטער פונעם רויטן זייד, האט ער אנגעוויירן זיין שטאנדר-האפטיקייט.

אלץ אין אים האט זיך געצויגן פעסטער צוצודריקן דעם יונגן קער-פער, וואס האט איצט אין טאנץ זיך געוויקלט ווי א שלאנג, געדרייט זיך אין בויגנס, אויסגעפארעמט ליניעס און פארט געבליבן הענגען פאר אים ווי אן אנגעצויגענע ספרוזשינע. און כאטש זיינע אויגן האבן געפיבערט, געפרעגט: ווי מאכט מען סוזין אונטערטעניק? איז זיין הייסער אטעם, וואס האט געזוכט סוזים ברענדיקע ליפן, געבליבן הענגען איבער אירע פארליענדיקע האר, וואס האבן געבלאזן מיטן ריח פון שכורע קאנוואליעס.

ער האט א פליסטער געמאן:

— וואס באגערסטו, סוזי?

— איר וואלט וועלן זיין די פרוי פון א באנקיר — האבן אין סוף

זי'ס אויגן פייערלעך געטאנצט.

— זייער א גרויער וונטש, סוזי — האט מילטאן טאנצנדיק איר

איינגערוימט — א באנקיר איז אן אראגאנט, א טרוקענער מענטש, אן סענטימענטן.

— איר ווייס, ארעמע מענטשן האבן נישט קיין לויב-ווערטער פאר

דער פראפעסיע — האט סווי לאכנדיק פאראדירט מיט א בייטשל פערל-
ציון — וואס איז דען א באנקיר? א מענטש וואס טוט אויס ביי יענעם
דאס העמד און טוט אן — ווי א פארניטיקונג — אויף זיין פרוי די פעל
פון א טיגער!

מילטאן האט געשארט מיט די פיס און געוויספערט:

— קענסט דעם בארימטן זאגן, סווי? „א באנקיר איז א מענטש, וואס
בארגט דיר א שירעם ווען די זון שיינט און פאדערט עס צוריק ווען עס
גיסט א רעגן“.

— דאס האט געזאגט מארק טוועין. און ער איז געווען א הומאריסט.
איד האב אן אנקעל. ער איז רייך און קארג. ער רעדט אויך מיט הומאר
אבער דאס איז א נאל-שפראך. ער בארגט נישט קיין נעלט אויף פראצענט,
אבער ער איז גרויזאמער פון א באנקיר.

— פון אים, הייסט עס, האסטו געלערנט עגאזיזם און אייגנליכע?

— יא, אבער איז דער צייט ווען זיין רייכטום איז פאר אים א לאסט,
וואלט דאס פאר מיר געווען א קוואל פון פארשווענדונג. ווילסט זיך צו-
זעצן?

ביים טישל האט דער קעלנער אן אויסגעצויגענער, א דראטענער,
אויפגעקארקעוועט א פריש געקילטע פלאש שאמפאניער. דער שוימיקער
טרונק האט אפגעפרישט די גומענס און לוסטיקער געמאכט די געמיטער.
ביי סוויז איז דאס צינגל באוועגלעכער געווארן, אירע אויגן, פול מיט
טיוואלימלעד, האבן אריינגעלאכט מילטאנען אין פנים אריין.

— דו נעמסט אלץ צו ערנסט.

— איד?

— יא. איד האב דיר געהייסן זיין פארשווענדעריש, וויסנדיק אז
דו ביסט ארעם. און דו, נאאיווער, האסט געפאלגט. ווילסט מיר זאגן, אז
דו קענסט זיך דאס אלץ פארניגען? צו וואס דער שפיל? אזא פלאץ איז
צו קאסטבאר. כאטש דו באמיסט זיך צו זיין עלעגאנט, שטויסטו זיך
אודאי אן, אז אונדזער באגעגעניש איז בלויז א פארגענגלעכער עפיר-
זאך. א הייראט צווישן אונדז איז אן איינרעדעניש. מיין ווונטש, אז דער
רייכער אנקעל זאל מיר אפשרייבן א צענטל פון זיין פארמעגן איז א
ווילדער חלום. דו וועסט נישט נעמען אן ארעם מיידל, ווען עלטערע,
הונגעריקע דאמען אין פארק עוועניו לאזן זיך אויף יאגד, נאך יונגע,
געוויקסיקע מענער. און איד? — האט זי ריידנדיק געלאזט שפילן די
טיוואלימלעד אין אירע אויגן — איד וועל ווארטן אויף ווייטערדיקע
צוזאמענטרעפן. יעדער צופאל טראגט אין זיך טויזנט מעגלעכקייטן.

דער ווינגדיקער דזשאז האט אויפגעהערט קלאפן און שטיין גע-
מאכט די טאנצנדיקע פארלעד. מילטאן האט אויפגעכאפט סוז'ס לעצטע
ווערטער, א נישט זיכערער צי ער האט עפעס נישט פארהערט. אויך זי

רעדט פון צופאלן! דער זאג „יעדער צופאל טראגט אין זיך טויזנט מעגלעכקייטן“ האט אים צוריקגעברענגט צום צען־ענט־סטאָר, ווו ער האט סוויזן דאָס ערשטע מאל געטראָפן. פון צוויי פארשיידענע ריכטונגען זיי נען זיי אָסענגעגאנגען דעם צוזאַמענטרעף. דער צוזאַמענטרעף האָט גע־קראָגן אַ נאַמען: צופאַל. און צופאַל איז נישט גלאַט אַ פאַרוואַנדלונג פון אַ וואָרט. צופאַל איז אַ באַהעלטעניש, אַ באַקוועם קעמערל, ווו עס ליגן פאַרבאָרגן אַלע ווונטשן זיך צו יאָגן נאָר אַוואַנטורעס.

פונדעסטוועגן איז מילטאָנען נישט היימלעך געווען פון סוויס זאָגן. ער האָט זיך געערגערט פון איר אַנצוהערעניש, אַז זי וועט זוכן נייע צור־צוזאַמענטרעפן. די לייכטע מורא אַז סווי וועט זיך באַלד אַפּטראָגן, האָט אין אים אַרויסגערופן אַ בענקעניש נאָר אַ זאָר. וואָס מען האַלט ביים פאַרלירן. הייסט עס, אַז פון דעם פּלירט איז געוואָרן אַ פאַרבליענדעניש. פון דעם יאָנד — אַז אמתער פּאַנג. ער האָט געוואַלט דערשטיקן דעם גע־דאַנק וואָס האָט איינגערעדט, אַז סווי ווערט אַוויס שפּיל. דאָס פייער פון אירע אויגן צינדט זיינע שלייפן, דער ברי פון אירע ליפן צעוואַרעמט זיינע אַדערן און ער, אומבאַהאַלפן, אַז ווידערשטאַנד ווערט אַריינגעוויקלט אין אירע זיידענע נעצן.

צום טישל האָט זיך צוגערוקט אומגעבעטענערעהייט אַ קורץ־געוויסטיקע. דאַמע, וואָס האָט געהאט דעם אויסקוק סיי פון אַ פאַרוויילערין, סיי פון אַ נודניצע. איר בלוין, לאַנג אַוונט־קלייד ביז צו די קנעכלעך איז געווען פאַרזייעט מיט גאַלדענע שטערנדלעך, וואָס האָבן זיך געצונדן ווי גליי־פלינגעלעך. איר קאַפּ — אַ טורעם מיט רויטע האָר, איז פאַרריסן געזעסן אויף אַ פעטן נאַקסן. איבער בידע שלייפן זיינען געפאלן זאַרגפּעלטיק־פּרי־זירטע פּאַפּילאָטקעס. דער קורצער, דיקעכער האַלדז איז געווען אַרומ־געוויקלט מיט אַ שווערע בייטש קאַלירטע קרעלן. נאָר די באַקן אַנגעפּור־דערט מיט אַ רוזש, זיינען געווען איינגעפּאַלן ווי ביי אַ לונגען־קראַנקע. פון אירע מאַטע, גרינלעכע אויגן האָט אַרויסגעשיינט אי מעלאַנכאָליע, אי פּריד.

די דאַמע האָט, באַלד ביים צוקומען, זיך צערעדט:

— באַקוועם? ס'וואַלט געווען אַז אומרעכט נישט צו זיין אַפּנהאַר־ציק. כ'מוז אַליין צוגעבן, דער דזשאַז דאָ איז צו ליארעמדיק. עס הערט זיך צופיל וואַל־רייטם. עס פעלט די מעלאַדישקייט פון דעם נוי־אַרקער „ווייסן וועג“. וואָס פאַראַ ווידערשפּרוד! מענטשן לאַנגווייליקן זיך אַפּט אין דעם הויז פון פאַרוויילונג. מיין אַמט איז צו אונטערהאַלטן די, וואָס פאַרלירן די פּרייד צווישן די ווענט פון זאַרגלאַזיקייט. מען רופט מיר: די פּאַמפּאָדור פון דער צוויי און פּופּציקסטער גאַס. דאָס פאַרגעפּיל האָט מיר נישט גענאַרט. אייערע געמיטער זיינען ווייט פון צו זיין אַמוזירט. איז עס אומעט? אַ שטרייט? קעגנזייטיקע בענקשאַפּט? אייפּערזוכט?

פאמפאדור איז א ווילע אנטשוויגן געווארן און באנעצט אירע פע-
טע ליפן. באלד האט זי ווייטער גערעדט.

— אייער האלטונג פאראט אייד. איר זייט נישט פארהיראט? מען
זעט עס פון דעם יונגמאנס פאזיציע. ער עסט נישט די טענצערין מיט
זיינע בליקן, נאר קוקט זיין מיידל טיף אין די אויגן אריין. וואס, איר זופט
שאמפאניער? אן אפגעלעכטער טרונק! עס איז פונקט ווי א דראג. עס
סטימולירט דעם ערשטן מאמענט, דערנאך וועפט עס אויס, ווי רייד. איר
ווייס פון הייסערע געטראנקען. כ'קען ליזן שטרייטיקייטן. כ'קען אויס-
גלייכן דעליקאטע קאנפליקטן. כ'ווייס דעם באשייד פון חלומות און ווייני-
טשונגען...

— איר זייט א קארטרווארפערין? — האט סוזי איבערגעריסן איר
שטראם רייד.

— דאס איז א בארוף פון אלטן פאסאן. היינט קומט מען אן צו
נייע מיטלען צו דערגיין יענעם הארץ-קלעמעניש. דער היינטיקער מענטש,
האט א נאמען פאר דעם: סונעסטיע, נשמדגריבלעניש. אויב די נשמה
איז א לאבירינט, איז דאס פנים — די שויבן-טיר פון דעם לאבירינט.
אין קוק דורך אט דער שויבן-טיר, פירט ארויף אויף אלע פארדרייטע
וועגעלעך און שטענעלעך פונעם לאבירינט... לאמיר צוערשט אבסערווירן
דיין פנים, דו קליינע, געפייניקטע נשמה! — האט פאמפאדור נענטער
זיך גענומען איינקוקן אין סוזין — א פאך לוסטיקע אויגן, הייסע נאז
פלינגל, דורשטיקע ליפן און דאך איז אלץ פארשטעלט מיט געמאכטער
גלייכגילטיקייט. דו בענקסט, געפייניקטע נשמה! אבער ווען דער אויס-
געבענקטער וועט קומען, וועסטו אים וועלן זען זיך דרייען אין א וויקל-
ראד. דו גלוסט נאך פרייד, אבער ווען די פרייד וועט דיר אקעגנניין, וועסט
טו זיין צו נאכלעסיק אויסצושטרעקן די הענט. דו ליבסט, אבער אן דער
געליבטער וועט זיך באווייזן, וועסטו ווערן פארביסן און נישט וועלן אייני-
זען, אן דאס שוואכע געשלעכט מוז זיך אונטערגעבן. דאס איז איינפאכע
זעלבסט-פייניקונג. אזוי שטראפן זיך אליין פרויען צוליב בארימערין, צו-
ליב אַנשטעל. דאס פארגע ביסל פרייד פון לעבן, וואס איז באשערט פאר
יעדער פרוי, ווערט פארצערט אינעם פייער פון אירע צירגרויסע אפע-
טיטן... מיינע אנדייטונגען מיינען נישט וויי צו טאן. דאס זיינען הייל-
ווערטער. נישט אלץ קען געזאגט ווערן אין דער קעגנווארט פון א באגליי-
טער. ווילסט א פאך אנווייזונגען? ווילסט ארונטערגיין מיט מיר הינטער
א פארהאנג?

דער פאמפאדורס האסטיקע ווערטער, וואס האבן פון אנהויב סוזין
אמוזירט, האבן איצט אין איר געוועקט וואכזאמקייט. אירע זאגערייען
און שפרוכן האבן אינטריגירט. ווער איז זי, די פרוי וואס ווארט ארויס
אירע שפרוכן מיט א פויג, מיט א קלאנג, ווי געשליפענע דיאמענטלעך?

א כשוף-מאכערין? א וואַרזאָגעריין? א היילערין פון געפיניקטע נשמות? מיט דער גאַנצער נייגעריקייט, וואָס די אור-מאַמע הוה האָט איבערגע-געבן אירע שטערבלעכע טעכטער, האָט סוזי זיך אויפגעהויבן פון איר אָרט און איז נאָכגעגאַנגען דער פּאַמפּאַדור.

דער דזשאז האָט מיט אַן אויפקאַל ווידער גערופן די געסט צום טאַנץ. די פּאַמפּאַדור איז געגאַנגען פאַרבוי דעם אַרקעסטער, איז גאַנג זיך פאַרנוינט אויף רעכטס און אויף לינקס, ווי א פרימאָדאַנע. אין אַ ווינקל פון זאַל איז זי אַרויף אויף דריי טרעפּ. סוזי, א פּלאַטערנדיקע — נאָך איר. זי האָט געעפנט אַ געהיים טירל. פון אינעווייניק האָבן אַרויסגע-שלאָגן שאַרפע פערפוס-גערוכן, ווי פון אַ טענצערינס גאַרדעראַבי-צימער. זי האָט סוזי'ן לייכט אַריינגעשטופט, דערנאָך ליכטיק געמאַכט און פאַר גאַנדערגערוקט אַ בלויען, סאַמעטענעם פאַרהאַנג. דאָס צימערל איז גע-ווען פול מיט שפּיגלען.

די פּאַמפּאַדור האָט זי צוגעפירט צו אַ טישל, וווּ ס'איז געשטאַנען אַ קרישטאַל-באַל. זי האָט אַריינגעקוקט אין דעם באַל טיף, ווי איז אַ פאַרכישפּטן טייד און דערנאָך זיך אַנגערופן:
— דאָס איז ער, דיין באַגלייטער. ס'איז דער, וועמען דו זוכסט. לאָז אים נישט אַפּ.

— כ'האַב אים ערשט היינט באַגעגנט — האָט סוזי גלייכגילטיק געזאָגט — און דאָס צופעליק...

— דער צופאַל איז דער בעסטער אונטערפירער. ער קען צונויפשלעפּן טרויער און פרייד. אַ לויב און אַ חתונה.

— ער איז אַרעם — האָט סוזי גערעדט דאָס איריקע — און איר זוך פאַרשווענדערשיקייט.

— ער נאַרט דיך מיט זיין אַרעמקייט. דאָס איז זיין מעסט-שטיין. ער שטעלט דיך פאַר אַ פייער-פּראַבע. און דו, פאַרלוירענע, קענסט דאָס נישט אויסהאַלטן.

— איז ער נישט אַרעם? — האָט סוזי ווייטער געעפנט די אויגן.
די פּאַמפּאַדור האָט ווייטער געקוקט אינעם קרישטאַל-באַל און גע-רעדט:

— ער קען זיין רייכער, ווי דו מיינסט. ער קען אויך טרוימפירן פלינג קער ווי דו וועסט זיך כאַפּן, אַז דו ביסט דער פאַרלירער. זיין ראַפינירט-קייט פירט אים צו דערפאַלג. ער איז אַ קאַלמער וואַלף, שלוי און מעגל-לעד-שמאַרק. דיין פאַרשטעלונגס-קראַפט מוז זיין זייער באַגרענעצט, אויב דו האַסט פאַרפעלט צו זען זיין דורכגעטריבענעם שפּיל. אַן אַרעמער דורכ-פאַל וועט נישט מאַכן זיין ערשטע באַגעגעניש אין אַ קאַסטבאַרו נאַכט-קלוב. איז סאַלזן קומט עס אויס ביליקער און עס איז נישט אויסגעשטעלט צו טרערן און סקאַנדאַלן.

— ער שפילט! — איז סוזי אויך אונטערגעשפרונגען.
 — ער שפילט. דו שפילסט און דיין גרויסע געלענהייט גייט פארלוירן.
 — וואס דארף איד טאן? — איז סוזי געשטאנען אומבאהאלפן
 פאר דער פאמפאדור, ווי עס שטייט א מינדערעיריקע שילערין פאר איר
 לערערין.

די פאמפאדור האט אין גאנצן זיך איבערגעבויגן איבערן קריש-
 טאל-באל. איר הויך, קלינגענדיק קול איז איבערגעגאנגען אין א שטיל,
 הייס שעפטשען. זי האט געוויספערט אומהוימלעך ווי א מכשפה:

— ס'ערשטע זאל דאס ווייבלעכע אין דיר זיך וועקן מיט דער
 גאנצער רייפיקייט. ברענג פון זיך ארויס וואס מער לוסט, וואס מער כישוף!
 באנוץ זיך מיט דעם אומגעוויינלעכן געבענטשטן וואפן, וואס די נאטור
 גיט אריין אין באזיץ פון יעדער שיינער פרוי. באפריי זיך פון הינטער-
 ליסטיקייט און פארדאכטן. דאס פארטרייבט אפילו דעם ענטוויאסטישן
 ליבהאבער. יעדע פרוי קען אנטדעקן אין זיך אן אפשיין פון קלאפאטרא.
 דער קילסטער מאן קען פארצערט ווערן אין די פלאמען פון ליבע, אויב
 זי ווערט פאר אים דערלאנגט מיט געפייניקטן פארנעניגן. אונטערשאץ
 נישט דיין ווערט! צו דעראבערן א מאן מוז די פרוי נאך אלץ גיין אין
 געפעכט. שלאג אים מיט דעם בלישטש פון דייע אויגן, רוף אים מיט
 דעם ברי פון דייע ליפן. אז דו וועסט אים האבן אין דייע הענט,
 וועסטו אויך האבן דעם כוח פון א סאלאמעא צו פאדערן זיין קאפ. טו
 אזוי, אום דו זאלסט אין פופציק יאָר ארום נישט דארפן ליידן פון פאָר-
 וורפו, אז ביזט יונגעהייט געווען א שקלאף פון חלומות און אויף דער
 עלטער פייניקסטו זיך מיט חרטה און באדייערונג — — —

סוזי האט די לעצטע ווערטער מער נישט געהערט. זי איז פלינק אוועק
 פון הינטערן פארהאנג, האסטיק אויפגעפראלט די טיר און זיך געלאזט
 לויפן צו מילטאנען מיט דעם גאנצן וואפן, וואס זי האט אנטדעקט אין
 איר באזיץ. זי וועט אים דעריאגן. מיטן בלישטש פון אירע אויגן, מיט
 די בריענדיקע ליפן, מיט די גליענדיקע ארעמס וועט זי אים געווינען. זי
 אונטערשאצט מער נישט איר ווערט. אויב ס'איז ריכטיק, אז די פרוי
 פארמאגט אומגעוויינלעכן וואפן, וועט זי אן מילטאנען נקמה נעמען מיט
 דעם וואפן, זיך אפרעכענען פאר זיין שפילעריי, ווען ווארהאפטטיקייט איז
 געווען נויטיק.

דער קורצער וועג איז פול געווען מיט יאגעניש. און ווען זי איז
 אן אמעם צוריקגעקומען צום טישל, איז מילטאן דאָרט נישט געווען. אן
 אנטווישטע איז זי א וויילע געבליבן שטיין אומבאוועגלעך. אירע אויגן
 האבן געבלאנדזשעט איבער די געדיכט-באזעצטע טישלעך, פון וואנען עס
 האט זיך געטראגן א פריילעכער געליארם. דער ארקעסטער האט געקלאפט
 מיט א קנאלעריי — פארטויבנדיק סוזיס אלע טראכטונגען.

דער קעלנער א שטייפער, ווי ער וואלט געווען געצויגן פון דראט, איז אונטערגעקומען און זיך פארנוינט:

— דער טשעק איז באצאלט, מעם... אויך ס'טרינקע-געלט פאר דער פאמפאדור האָט ער איבערגעלאזט... כ'באדויער, מעם...

סווי האט אַ קוק געגעבן אויפן קעלנער. אין איר צערודערטקייט האט זי באשלאסן, אז מילטאז האט די ווארזאגערין פון פריער געקענט, אז ער איז דא א שטאם-גאסט. אלץ איז דא בלויז אנשטעל. מילטאז האט זיך דערשראקן די פאמפאדור זאל אים נישט אויסגעבן און דערפאר נישט געשטרעט אז זי, סווי זאל גיין הינטערן פארהאנג. און ווען זי איז גע- גאנגען, איז ער אנטלאפן ווי א טרום, אנטלאפן זי זאל אים פארלירן אין דעם ליארעמדיקן ניריאַרקער שטראם. אבער סווי פארלירט נישט קיין קאסטבארע זאך. מילטאז איז איר פאנג. און דער פארלוסט וואלט געווען צו טייער. איר פריערדיקע גלייכנילטיקייט צו דעם מאז, וואס האט אזוי ראפינירט מיט איר געשפילט, איז איצט איבערגעגאנגען אין שפא- נונג. זיין שפיל איז פאר איר א געפעכט, א געראנגל פאר באזיז. און, אויב זיך צו פארלאזן אויף דעם קרישטאל-באל, אז יעדע פרוי פאר- מאגט דעם אפשיין פון קלעאפאטרא, די מאכט פון סאלאמעא — וועט זי די מאכט אויסנוצן, און נאך ווי אויסנוצן!

דער קעלנער האט, דרייענדיק זיך, געקוקט אויף דער צערודערטער סווי. דא האט ער גלייכנערקוט דאס טישל, דא האט ער איבערגעשטעלט א שטול און דערנאך אונטערטעניק געלאזט פאלן:

— אנטלויפנדיקע מענער ווערן אפט דעריאגט ביים ארויסגאנג, אין גארדעראַב-צימער... מען דארף אבער זיין גענוג פלינק.

V

דעם קעלנערס זאג האט סווי אונטערגעטריבן. מיט איין שוויס אין זי געווען ביים גארדעראַב-צימער. ביי דער טיר איז געווען ענג. א וואנט פון אויסדעקאלטירטע פעטע דאמען, וואס האבן געהאלטן אין אריינקומען, האט פארנומען דעם גאנצן אריינגאנג, א שווערער, מאסיווער מאז, ווי א געזימס, האט פארשטעלט דעם וועג צו דער גארדעראַב-מידל. סווי האט, באלאנסירנדיק, גערוימט פאר זיך א וועג. דאס געיעג איז אנגעגאנגן גען מיט די אויגן. ארויסקריגנדיק איר פוטער-זשאקעט, האט זי נאך א ווילע געווארפן בליקן אין אלע זייטן און איז האכטיק ארויס אויף דער גאס.

זי האט געזען ווי א מאז איז אריינגעשפרונגען אין א טאקסי. די מאשין האט גענומען אפציען. דאס פלינקע פארהאקן דאס טירל. די גיכ- קייט, מיט וועלכער דער טרייבער האט געיאגט די מאשין האבן סווי'ן

פארזיכערט, אז דער אנטלויפער איז מילטאז, א צווייטע טאקסי איז אונטערנעקומען. דער טרייבער האט ארויסגעשטעקט דעם קאפ:

— נאכפארן?

— אפילו בין עק וועלט!

די טאקסי האט אריינגעכאפט סוז'ן ווי אין א שטייג. די רעדער האבן זיך נישט געקאלערט איבערן אספאלט, נאר געפלויגן. און כאטש דער טרייבער האט פארענדיקט ארויסגעיאגט ס'חיות פון דער מאשין, נישט אפשטעלנדיק זיך פאר די רויטע ליכט-סיגנאלן, האט דאס נישט געהאלפן. די ערשטע טאקסי איז געווען פלינקער. סוז'ן האט זיך געטרויסלט אויף איר געזעס, געוויגט זיך ווי אויף א הויך און אריינגעשריגן אינעם טרייבער:

— פלינקער! האסטיקער! איין פעסטער שטויס אין רוקן פון דער מאשין און דו וועסט אויסברעכן די הינטערשטע וואנט. כ'וועל באצאלן פארן שאדן.

דער טרייבער האט ארויפגעלייגט ביידע הענט אויפן רעדל און אויסגעדרייט דעם קאפ.

— אויב וועסט באצאלן פארן שאדן, מעם, בין איר אפילו גרייט א שטויס צו טאן אין פראנט, צעהאקט דעם מאטאר און דו וועסט האבן דעם פאנגען...

דאס געיעג איז געווארן אימפעטדיקער. דער טרייבער האט פארקערט רעוועט אויף א זייט, וועלנדיק פארלויפן דעם וועג. די ערשטע מאשין האט קונציק אויסגעמיטן די געפאר פארהאלטן צו ווערן און אריינגעקרייצט אין א זייטיקער גאס.

סוז'ן האט זיך געטראגן איבער דער פיפטער עוועניו. די טראטוארן זיינען געווען אפגערוימט. די געשעפטן פארהעמערט. עס זיינען פארבייגעשווומען בליציקע נעאן-שילדן. עס האבן זיך גערוקט די גאס-לאמפן און די קאלירטע ליכט-סיגנאלן אין די ראגעס. ביידע מאשינען האבן זיך געיאגט ווי אין א וועט-געלויף, אריבערגעקרייצט דעם מעריסאן סקווער, פארבייגעלאפן דעם יוניאן סקווער. מיטאמאל איז די ערשטע מאשין מיט א סקריפ געבליבן שטיין פאר א שמאל געשעפט מיט א באלויכטן שויר פענצטער. די ברויטע שויב איז געווען פארקלעפט מיט קאלירטע וואנט-טאפעטן. פון אינעווייניק האט זיך געטראגן א געזאנג.

סוז'ן האט געזען ווי דער פאסאזשיר איז ארויסגעשפרונגען פון דער מאשין, געהויסן דעם טרייבער אפציען און אליין האט ער ארויפגעפראלט די שויב-טיר און איז אריינגעלאפן. זי האט נאכאמאל באשטעטיקט דעם פארדאכט, אז דער אנטלויפער איז מילטאז און אין פארלעגנהייט א פרעג געטאזן:

— האסט אים געזען אריינלויפן?

— ריכטיק! — האָט דער טרייבער אַ זאָג געטאָן.
 — וואָרט דאָ צו! — האָט סױ באַפוילן — אינעווייניק וועט ער
 נישט אַנטרינען.
 זי איז אַרויסגעשפרונגען, וועלנדיק אַ שטויס טאָן די אַרײַנגאַנגטיג
 ווי אַן אַלטער נעגער אין אַ לױזן זױ-אַנצוג מיט אַ ברייטן שראַם אויף זײַן
 אויבערשטער, גראַבער ליפּ איז אַרויסגעקומען און זיך געבייזערט.
 — דאָ איז אַ געבעט-הויז, שוועסטער, נישט קײן לױף-פּלאַץ, וווּ
 איינער יאָגט דעם אַנדערן.
 — פּונױאָנען ווייסטו, אַז כ׳יאָג זיך נאָך עמיצן? — האָט סױ געגעבן
 אַ ספּאַזמאטישן בליק.
 — כ׳האַב אויגן — האָט דער נעגער געבליצט מיט זײַנע ווייסלעך
 — הויז דעם, דיין זוכן וועט דיר אין ערגעץ נישט פירן. אין טויער פון
 דער קירך ווערט אָפּגעשטעלט יעדעס געיעג. אפילו אַ פּאַרברעכער גע-
 פינט אַנטרינג אין גאַט׳ס הויז.
 דער נעגער האָט זיך אַ קלאַפּ געטאָן איבער די ליפּן, ווי ער וואַלט
 זיך פּאַרערט און אַ זױערער גרימאַס האָט צעקרימט דעם שראַם איבער
 זײַן אויבערשטער גראַבער ליפּ.
 סױז׳ס אויגן האָבן געלאַכט. זי האָט פלינק אַרײַנגעשטעקט דעם
 נעגער אין האַנט אַרײַן אַ צעקנייטשטן פּאַפירענעם דאַלער און אַ שטופּ
 געטאָן די טיר פאַרויס.
 דער נעגער האָט פאַרהאַקט די אויגן, נישט וועלנדיק זען אַ געיעג
 אין גאַטס הויז און גערעדט האַלב צו זיך, האַלב צום טרייבער:
 — אַ קאַמיש פאַרל. זײ שרעקן זיך נישט צו לעסטערן גאַט׳ס הויז
 און האָבן מורא איינס פאַר ס׳אַנדערע. און ווי ברייטהאַרציק! דער אַנט-
 לויפער האָט מיר געגעבן דריי דאַלער כ׳זאַל האַלטן די אויגן אָפּן און
 די נאַכלױפערין גיט מיר איין דאַלער, כ׳זאַל האַלטן ס׳מויל פאַרמאַכט...
 אינעווייניק איז סױ פאַרטויבט געוואָרן פון דעם טומעלדיקן גע-
 זאַנג. אַ צױוי צענדליק עלטערע נעגערס מיט זײערע באַלייבטע ווייבער
 זײנען געזעסן אויף בענק, געפאַשט זיך אין די הענט אריין און זיך
 פאַרנאַנגען אין אויסטערלישע געבעט-מעלאָדיעס. די באַגייסטערטע תּפּיר
 לַהֲזָאָגערס האָבן געשאַקלט מיט די אַקסלען, פאַרוואָרפן די קעפּ, וועלנדיק
 איבערגעוואַלדעווען איינער דעם אַנדערן. דער געליאַרעם האָט געלעכערט
 די ווענט און דערמאַנט דעם קוויטש פון וואַלד-מענטשן, ווען זיי טאַנצן
 אַרום אַ פּלאַקערדיקן פּיער.
 אין פּראַנט האָט אַ פעסטער, אויסגעשטויסענער נעגער, פאַרכאַפט
 פון פּרייד, געזעצט מיט די אָפּצאַסן און געקנאַקט מיט די פינגער, אַז
 דער דיל האָט זיך געבראַכן. קעגנאיבער אים האָט אַ באַרוישטע ווייב גע-
 קלאַפט מיט אַ גלעקלדיקער טאַץ אין אירע הענט. זי האָט פּילדערנדיק

זיך געוויגט אין א טאני. און יעדער קארטש, יעדער טרייסל מיט אירע אקסלען האט גיכער דערמאנט א לוסטיק שפילווייב וואס פירט דורך א בינעטאני, איידער א בעטערין אין קירד וועלכע זינגט צו א גאט, וואס דארף אראפברענגען דעם הימל אויף דער ערד.

סווי, קאלט צום געפילדער, נישט מיטגערין פונעם עקסטאז ארום, האט געווארפן אירע בליקן אין די רייען פון די געבעט-זאגערס. באַלד האט זי באַמערקט צווישן די אויפגעהויבענע הענט א פאַר אַרבל מיט שטייפע מאַנקעטן. זי האט זיך דערנענטערט, אָבער די הענט האָבן זיך אַראָפּגעלאָזט. די אַרבל זיינען נישט געוואָרן און דאָס גאַנצע וועזן, וואָס איז געווען פאַרשטעלט צווישן אַקסלען און קעפּ איז אויסגערוגען. אַ צערודערטע האָט סווי געשיקט אירע בליקן צו דער זייטיקער טיר, אויס- געדרייט דעם קאָפּ צום פּראַנט-אַריינגאַנג און איינזענדיק אַז קיינער איז פאַר דער רגע נישט אַרויס און נישט אַרײַן, האָט זי זיך געלאָזט צו דער טיר.

אין דרויסן האָט אַ נידעריקער נעגער מיט אַ שפיצקן, מוסקולירטן קאָפּ סווי אַ שלעפּ געטאָן פאַר אַ שפיץ פון איר פוטער-זשאַקעט און זיך צעלאַכט אויף אַלע זיינע זעקס און דרייסיק ציין:

— אַנטלאָפּן דער וואָלף נאָכן זאָט ווערן? נישט דאָ, שוועסטער, איז דער פּלאַץ אים צו זוכן. איר אַליין, אַז כ'בין נאָך דער חתונה פאַר- פאַלן געוואָרן אויף גאַנצע טעג, האָט מיינע מיד שטענדיק דערשנאַפּט איז די סאַלונען אַרום דער מאַנהעטן בריק. יעס מעם! אַז מען ווערט זאָט פון ווייב, ווערט מען דורשטיק נאָכן ביטערן גלעזל. קלוגע ווייבער זוכן נישט די מענער. די וועלך קומען אַליין צוריק. יעס מעם! אַ מאַן באַר האַנדלט זיין ווייב ווי אַ פירל. ער האַלט זי אויף לינקס, אָבער ער שפּילט מיט איר אויף רעכטס...

דאָס פּויל-צייניקע געלעכטער פונעם נעגער האָט פּרעד געגרילצט אין סוויס אויערן. זי האָט פאַרהאַקט הינטער זיך די פּראַנט-טיר און זיך אַנגעשטויסן אויפן טאַקסי-טרייבער, וואָס איז איילענדיק אַקעגן געקור מען, עפעס געהאַט צו זאָגן. אָבער סווי האָט אויסגעכאַפּט:

— ער איז אַנטרינען!

— כ'ווייס. דורך אַ הינטער-טיר.

— מיט דערזעלבער טאַקסי?

— יא. נאָכפאַרן?

דער ענטפער איז געווען איבעריק. סווי האָט אַריינגעשטופּט דעם טרייבער צום טרייב-ראַד און אַליין זיך געזעצט לעבן אים. זי האָט גע- שלונגען מיט די אויגן גאַסן, פאַרקו, גאַנצע שטרעקעס. דאָס יאַגעניש איז איצט אַנגענאַנגען אין דער פאַרקערטער ריכטונג, שטאַט-אַרויף. די טאַקסיס האָבן זיך שיעור נישט אַנגעטרעטן אויף די הינטער-אויגן, שוין

פארבייגעפלווגן די פענסילווייניא־סטאנציע, פארביי דעם טיימס־סקווער. דער וויסער מילך־וועג איז איינגערומפן. בראדוויי, באַשפּריצט מיט ליכט, האָט זיך געקארטשעט און אַט דרייען זיך שוין די מאַשינען און קרייזן אַרום קאַלאַמבוס־צירקל.

אַ גרויסער לאַסט־אויטאָמאָביל איז דורכגעפאָרן פאַר סוז'ס אויגן ווי אַ שוואַרצע קאַז. דער טראַק, שווער, הויך ווי אַ הימל־קראַצער — האָט זיך געשטעלט צווישן ביידע טאַקסיס, אַ לאַנגע וויילע פאַרהאַלטן די נאַכפאַרערס און די ערשטע מאַשין האָט מיט אימפעט זיך אָפּגעטראָגן. סוזי האָט קאַנוולסיוו זיך געוויגט אויף איר זיך־אַרט. די פּאַרליר־דענע דיסטאַנץ האָט נישט אָפּגעשוואַכט איר אַנטשלאַסנקייט. איר אויג, ווי אַן אָפּטיש גלאַז, האָט אַריינגעכאַפט די קאַנטורן פון דער ערשטער מאַשין, וואָס האָט זיך געטראָגן איבער יעדן דורכפאַר, איבער יעדן אויס־בויג, ביז זי האָט, ווי אַ דערשעפטע חיה, זיך אָפּגעשטעלט פאַר אַן אָפּע־נעם העל־באַלויכטענעם שפּיל־הויז.

סוז'ס אויגן און דעם טרייבערס הענט אויפן ראָד האָבן נישט אויפגעגעבן דאָס געיעג. מיט איין געשיקטן דריי האָט דער טרייבער אויסגעמיטן אַ קליין פאַרקל, האָט אַרומגעשניטן דעם אויסגעטריקטן פאַנטאַז, פאַרלאָפּן אַ קרייץ־וועג און געבליבן שטיין האַרט הינטער דער ערשטער, אָפּגעשטעלטער מאַשין.

VI

ביידע טאַקסי־טרייבערס האָבן זיך באַגעגנט און זיך צעלאַכט. סוזי האָט זיך אַריינגעטראָגן אין שפּיל־הויז, ווי אויף גליטשערס. הילכיקע הויך־שפרעכערס האָבן פּילדערנדיק אַריינגערופן די פאַרבייגייערס. אין אַריינגאַנג איז אין אַ בודקע געזעסן אַ וואַקסענע קאַרטז־ליינעריי, גרייט פאַר צען סענט און פאַר אַ דריק איבערן מאַשין־קנאַפּ, צו זאַגן נביאות. מענער אָן רעקלער, מיט אַרויפגעשארצטע אַרבל, האָבן געבוכטשעט אין אויסגעשטאַפטע זעקלער, וואָס האָבן זיך געבאַמבלט אויף שטרויך און ווי אמתע באַקסערס אויספרובירט זייערע מוסקולן.

הינטער אַ בלויען שפיגל־ליכט האָט אַ יונג געוואָרפן מטבעות אין שטייענדיקע בילדער־אויטאָמאָטן, דערנאָך האָט ער צוגעשטעלט זיינע אויגן צו צוויי גלעזער, גרויס ווי שפּאַקטיוון, און דרייענדיק מיט אַן אייר־זערנעם הענטל געזען קאַלירפּולע קינעמאַטאָגראַף־סצענעס: „אַ טאַנץ אין האַרעם“, „אַ נאַכט אין ווענעציע“.

סוזי האָט זיך געדרייט צווישן די שפּיל־קאַסטנס, וווּ דאָס יונגוואַרג איז געווען פאַרכאַפט ביים שליידערן קאַלירטע פּילקעס און זי איז צוגע־

קומען צו די ווענט, באמאלן מיט ספיראלן. דאָרט האָבן מענער, אין יאָרן פֿון פֿאַרמעסט, מיט ביקסן זיך געלערנט שיסן אין ציל. הינטערוויילעכץ, פֿאַרבייניגענדיק איינעם נאָכן אנדערן, האָט סווי באַטראַכט די שיסערס. אַ מעסטאָפּ דעם קאַרק, אַ פיר דעם בליק איבערן געשטעל און זי אין ווייטער גענאַנגען. מיטאַמאַל האָט זי אַרויפגעלייגט אירע צוויי הענט אויף די אַקסלען פֿון אַ נישטגעשיקטן שיסער, וואָס האָט פֿאַרפעלט צו טרעפֿן אין ציל. זי האָט געהאַלטן איר קרבן ווי אַ יעגער זיין פֿאַנג און אויס־ גערופן:

— ווי אומבאהאלפֿן!

— סווי! — האָט מילטאָן זיך אויסגעדרייט מיט געמאַכטער איר

בעראַשונג.

— שפּילסט ווי אַן אַקטיאָר, אָבער שיסן שיסטו ווי אַן אַרעמער אַמאָ־

טאָר.

— דו מיינסט מיינע איבונגען מיט דער ביקס? אַ צופֿאַל!

— און אונדזער צוזאַמענטרעף? — האָט סווי טרוימפּירנדיק גע־

שרפּהעט מיט די אויגן.

— אויך אַ צופֿאַל.

— דער צופֿאַל טראַגט אין זיך טויזנט מעגלעכקייטן — האָט סווי

געלאַכט.

— דער צופֿאַל אין אַ פֿאַרבייליגטער עפּיזאָד סווי, אַ פֿאַרגענג־

לעכע פֿאַסירונג, כאַטש מענטשן רעדן זיך איין, אַז דער צופֿאַל אין דער

פֿאַטער פֿון יעדן דערפֿאַלג.

— דערפֿאַלג אין דאָס ריכטיקע וואָרט! אָנהויב אָונט האָט דער

צופֿאַל מיר געבראַכט איין דורכפֿאַל נאָכן צווייטן — האָט סווי גענומען

אויסרעכענען אויף אירע פֿאַלירטע פינגער — אונדזער באַקאַנטשאַפֿט

אין דער צען־סענט־סטאָר, דאָס שאַמפֿאַניער אין נאַכט קלוב, דאָס שווינדל־

דיקע געיעג איבער ניר־יאָרק.

— און די פֿאַמפֿאַדור?

— יא, די פֿאַמפֿאַדור האָט באַשטעטיקט אַז דאָס איינרעדעניש

גילט. דער צופֿאַל אין טאַקע דער פֿאַטער פֿון דערפֿאַלג. כ'האַב געמוזט

האַבן אַ פֿראַפעטישע איינבילדונג ווען כ'האַב היינט אין דער פֿרי זיך

איינגערעדט, אַז דער ערשטער מאַן וואָס וועט מיר אַנבאַטן פֿאַרוויילונג,

אין דער אויסדערוויילטער. ביזט געקומען און כ'האַב נישט געגלויבט.

האַסט געשפּילט און כ'בין געווען גענאַרט... און מאַרגן וועלן מיר זיך

שוין מוזן איילן.

— זיך איילן? נאָך וואָס?

מילטאָן האָט זיך געריבן דעם שטערן. ער האָט אָנגענומען סוויז פאַר אַ האַנט און מיט איר געמאַכט עטלעכע שפּרייזן.

— הייראַט איז אַ קאַנסערוואַטיווע אינסטיטוציע, סוויז. עס צוימט די שטערבלעכע, ס'דערשטיקט די אַפעטיטן נאָך אומבאַגרענעצטן לוסט. ווי די פּאַמפּאָדור האָט געזאַגט: עס לעשט דאָס קאַרגע ביסל פּרייד וואָס איז באַשערט דעם מאַן און פּרוי אויפן קורצן לעבנס־שפּאַן... און דער רעזולטאַט פון הייראַט־פּאַלן, ווייסטו דאָך, זיינען גט'ן... — גט'ן פּאַסירן נישט אָן קאַנפּליקטן — האָט סווי ריידנדיק קוים געעפנט דאָס קאַרשן־מויל.

— כאַפּסט וואָס איר מיינ, סוויז. קומסט אַליין מיט אַנדייטונגען. הייסט עס, ביזט אייגנשטימיק אָן שטרייטיקייטן נאָך דער הייראַט זיינען אומפּאַרמיידלעך. דאָס לעבן פון די פּריילידיקע איז נישט בלויז קריי געריש, נאָך אויך צו לאַנג. ווי אומפּאַרגלייכלעך מאַנאַטאַן איז דער לעבנס־שפּאַן פון די שטערבלעכע, וואָס היטן אַפּ זיטן, פּירונגען. אויב אַ מענטש האָט ס'מול נישט אַוועקצוגיין פאַר דער צייט פון דער וועלט צוליב קראַנט קהייטן, אָדער הונגער — דערנייט ער ביז זיבעציק. אַבער די זיבן צענדליק יאָר ווערן צערונען מיטן זויגן און אַנטוויינען, מיטן אונטערטוואַקסן... דערנאָך קומט די ליבע, די פאַרלאַבונג, די התונה, דער געבורטסטאַג, דער קבר... אַ פאַרבלאָזע לעבנס־פּראָצעסיע. אַבער דער פּריילידיקער לעבט לאַנג. יעדער ראַמאַן איז אַן אויפטרייסלונג. יעדע אַוואַנטורע — אַ פאַרוויילונג. וויפּל באַגעגענישן — אַזויפּיל אַנטדעקונגען, און נאָך יעדער אַנטדעקונג קומט אַ סקאַנדאַל, אַ פאַרפּירעניש, אַ צופאַל, וואָס טראַגט אין זיך טויזנט אַנזאַגן. אין יעדן פּריילידיקן מאַן הערשט די לוסט צו ווערן אַ פּרויען־יעגער. דער שפּאַס פון אינטריגירן יענעם פּרוי פאַר־שאַפט מער פאַרוויילונג, ווי דער שטענדיקער פאַרדאַכט אויפן אייגענעם ווייב.

— און דער פאַראַט? — האָט סווי אים איבערגעשלאָגן — פאַר־

שאַפט דאָס אויך פאַרוויילונג?

— דער פאַראַט, ווי יעדע פאַרבאַטענע פּרוכט, ווערט אַ טונגה, אַ ציל וואָס לאַקט. דער ער־און־זי־פּלאַנטער ווערט אַמוזאַנט און פאַרביק. וואָס אַפּטער מ'וואַרפט אין יענעם הויז פּיער־שרויטן, אַלץ ווילדער די שרפּה. און איצט וויפּל איבעריקע יאָרן לעבט דער פּריילידיקער ביים איבערשפּילן נאַכאַמאַל די העלדישע ראַלן, ביים אויספעכטן ווידעראַמאַל די יוגנט־שלאַכטן אינעם פּילדערנדיקן, רושיקן ספּעקטאַקל וואָס הייסט: אומפּאַרהייראַט לעבן?

סוזיס שיינע אויגן זיינען פּלוצים געוואָרן אַנגעלאָרן מיט פּיער־שרויטלעך. אירע ליפּן, צוויי רויטע שלייפעלעך, האָבן זיך פאַרקרימט. מילטאַנס ווערטער, וואָס האָבן געדאַרפט אַמוזירן, האָבן אַנגעטראַגן טרוי־

ער די פאמפאדור אין געוועזן גערעכט. ער איז א קאלטער וואלף. ער שפילט. ער פארמאגט שלויקייט. זיינע רייד זיינען קאלירטע פיערבנדלעך, וואס דארפן פארבלענדן. און צו דעראבערן א מאן, זאגט די פאמפאדור, מוז מען גייט אין געפעכט. אויב אזוי, וועט זי אויך באנוצן איר וואפן, זי ווייסט איר ווערט. אין איר, ווי אין יעדער שיינער פרוי, לעבט דער אפשין פון קלאפאטרא. עס ברענט דאס פייער פון סאלאמעא. זי דארף בלויז ארויסרופן אין זיד די לוסט, אנטשעלן אויף אים ס'פייער פון די אויגן, לאקן אים מיט אירע גליענדיקע ארעמס און דאס איבערוקע וועלן שוין טאן אירע ברענדיקע ליפן. זי האט פריילעך א זאג געטאן:

— הורא פאר דעם פריילידיקן לעבן!

— אויסגעצייכנט! — האט מילטאן געלאכט — באנעמסט עס. איצט וועלן מיר זיד צעשיידן. דער צופאל, וואס ברענגט מיט זיד טויזנט מעג לעכטייט, טויזנט אוןטורעס האט אונדז צונויפגעפירט. די אוןאנטר רעס האבן אונדז ביידע פארוויילט ביז צו דער רגע ווען מיר דארפן זיד פונאגדערגיין. ביזט א בראווע פרוי, סוזי!

— בראווקייט באשטייט אין ווידערשטאנד, נישט אין נאכגעבונג. און אויך וועל זיד קעגנשטעלן.

— ווילסט נישט פארנעם די היינטיקע געשעעניש, סוזי? ביים שאמפאניער האסטו דאס אליין אנגערופן א פארענגלעכער עפיזאד, און אויב ס'איז געווען אין דער אוןאנטורע שיינקייט, איז עס געווען די שיינ קייט וואס טראגט פארבלענדעניש.

און סוזי אויגן, האבן ווידער זיד צעשפילט טיוואלימלעך. די טיי וואלימלעך, וואס האבן פריער ווי מיט צוואנגען אים געשלעפט צו דער אוןאנטורע, האבן איצט נישט געוויזן קיין אויסוועג. אלע עפענונגען — פארשפארט. אלע טירלעך — פארוועכט מיט זיידענע נעצן, ווי מיט שפיגל וועבס. זי האט גערעדט:

— זאנסט ליגן, מילטאן. דו פארשפילסט זיד אליין. ווי נאר כ'האב אויסגעפונען אז דו ביסט פארשטעלט, איז דאס שפיל אויסגערוינען און ס'איז געקומען דער ערנסט, די נויטווענדיקייט, וואס האט מיר געטריבן נאך דיר מיט אזא שווינדלענדיקן געיעג איבער דעם בינאכטיקן ניו-יאדק... און דו אליין קענסט אויך נישט ברעכן דיין צוזאג.

— וואס פאר א צוזאג?

— מיר צו נעמען פאר א ווייב.

מילטאן האט טיפער זיד איינגעקוקט אין סוזי געפלעגט פנימל. די טיוואלימלעך, וואס האבן געשפילט אין אירע אויגן, זיינען איצט געווען פארשווונדן. די פייערלעך האבן זיד געלאשן אין א פארטרערט קייט, וואס האט געוועקט רחמנות. ווי לאנג קוקט ער אויף דעם פנימל? אין אירע אויגן ברענען נישט מער קיין פייערלעך פון שלעכטס. אין זי

וויינט א געבעט. די אויגן מאַנען ביי אים אויפזיכט. זיי רופן אים צו פליכט, נישט צו ברעכן דעם צוזאג, ווי זיי וואַלטן געמענה'ט: יאָרן האָב איר געוואַרעמט אין זיך אַ חלום, אַז ווען ס'וועט זיך באַווייזן דער ערשטער צופעליקער מאַן מיט אַ ברייטער האַנט, וועל איר געניסן פון זיין פאַרשווענדערשיקייט. איצט ווילסטו מיין חלום צעשמערן?

מילטאָן האָט מיט זיינע פינגער געפירט איבער סוזים וויעס. ער האָט געשלאָסן אירע אויגן, מורא געהאַט זיי זאָלן אים נישט אונטער-טעניק מאַכן און געפרעגט:

— און אז כ'וועל אויפגעבן מיינע בחור'שע פרייהייט, מיינע פריוויר-לעניעס, וואָס וועל איר דען קריגן אין אויסטויש?

סוזי האָט קיין רגע נישט געוואָרט מיט אַן ענטפער. פאַסיקלעך פרייד, ווי די ערשטע שטראַלן פון זון-אויפגאַנג, האָבן אויפגעלויכטן:

— מיין רייפיקייט. מיין מזל און מיינע ליפן — — —

מילטאָנס אויגן האָבן זיך איינגעגעסן אין סוזים. די לייכטע שרעק אָנהויב-אָוונט, אז זי וועט אויסרינען ווי אַ חלום, האָט ווידער אין אים זיך געוועקט. וואָסערע פליכט? וואָסערע פאַרבלענדעניש? אין זיין האַלז שטייט אַ קנויל מיט באַגערן. און צופאַל איז מער נישט קיין פאַרוואַנד-לונג פון אַ וואָרט. צופאַל איז אַ באַהעלטעניש, אַ באַקוועם קעמערל, ווו עס האָבן זיך אויסגעכאַוועט סוזים אַלע ווונטשן.

ביי אים אין מוח האָט אַ קלאַפ געטאָן דער פאַרלאַנג אַנצוקלינגען אין טעלעפאָן, אַריינצושרייען אין זיין אַנקלס אויערן, אַז דער צופאַל אין דער פאַטער פון יעדן דערפאַלג. דער צופאַל האָט באַשטעטיקט, אַז די פילאַזאָפן מונטערן נישט, נאָר אַמוזירן. געגאַנגען איז ער, מילטאָן, אויף יאַנד, אָבער געוואָרן איז ער דער פאַנג. זיין שטאַנד האַפטיקייט, זיין מענ-לעכע שלויקייט, זיין וועלפישקייט — אַלץ האָט צוזאַמענגעבראַכן אויפן אַנבליק פון אַ פייערדיקער סאַלאַמעאַ.

מילטאָן האָט אַרומגענומען סוזין און זי צוגעפירט הינטער אַ בלויען ליכט-רעדער, וואָס האָט געפלעמלט צווישן צוויי שפיל-קאַסטנס. אַרום האָבן קאַלירטע פילקעס זיך געקאַלערט. דאָס קנאַלעריי פון אַמאַ-טאָר-ביקסן האָט פאַרטויבט דאָס געהער.

זיינע פינגער האָט ער אַריינגעפלאַכטן אין אירע קאַרן-בלאַנדע האַר, וואָס האָבן ווילד זיך געפאַליעט איבער די באַקן. עס האָט אים גערופן דאָס פייער פון אירע אויגן, דאָס פייער פון אירע אַרעמס. ליפן האָבן זיך איינגעפרעסט אין ליפן. און סוזי — אַ פאַרוואַנדלונג פון קלעאַפאַטראַ, פון סאַלאַמעאַ — האָט אים פאַרצערט אין אירע פלאַמען.

די געשיכטע פון א האר-פארזק

I

פיט ראיען, א ניו־יארקער בילדער־איינראמער, האָט אין אַ פּראָסטיקן ווינטער־אויפּדערנאַכט, געהאַלטן ביים שליסן זיין טיף טונקל געוועלכ, דאָס געוועלכ, וואָס האָט פּון אַן אויסגעשפּיצטן ווינקל־מויער אַרויסגעקוקט אויף דער פינסטערער בויערי, האָט געהאַט דעם אויסזען פּון אַ טוכלען אַני־טיקוואַריאַט. שווערע שאַפּעס מיט קאַסטבאַרע געמעלען, מיט ווערט־פּולע אַנטיקן האָבן פאַרשטעלט די ווענט.

דער סופּיט, אונטערגעשפּאַרט פּון שטיינערנע קאַלאַנעס, איז געווען אויסגעוועלכט ווי אַ הימל. איינס נאָך ס'אַנדערע האָט דער בילדער־אייני־ראַמער פּאַרלאָשן די עלעקטרישע לעמפלעך, וואָס האָבן — ווי שוואַכע אויגן — אַראַפּגעגלאַצט פּון דער בלויער סטעליע.

צווייענדיק צום ברייטן שווי־פענצטער, וואָס איז געווען באַצירט מיט דינע אייז־בלומען, האָט ער אַ וויילע אַרויסגעקוקט אויף דער נאַס. ס'האַט געשאַטן אַ געדיכטער שניי. ער האָט אַ צי געטאָן אַ שטריקל און די שווערע ראַלעט איבערן שווי־פענסטער, ווי אַ בינע־פאַרהאַנג, האָט זיך אַראַפּגעלאָזט.

דער טאַג אַרבעט איז געווען פאַרענדיקט. פיט אַליין איז געווען אַלט, צעקנייטשט ווי אַ קברות־מאַן. זיינע מידע אויגן האָבן געשלומערט. די רויטלעכע געקאַרבטע באַקן זיינען געווען פּול מיט שפּאַלטן, ווי אַ מויער וואָס קרישלאַט זיך. אַריינשטעקנדיק ביידע שפּיצן הענט אין די טעשלעך פּון זיין בלויער סאַמעטענער וועסט, האָט ער ביים שיין פּונעם איינציקן לעמפל, וואָס ער האָט געלאָזט ברענגען, געכאַפּט דעם לעצטן בליק אויף די בינטלעך דיפּלאַמען, בילדער און מעדאַלן, וואָס קונדן האָבן היינט אַריינגעבראַכט. די באַשטעלונגען האָבן געוואַרט מען זאָל זיי איינראַמען און שיצן אונטער גלאַזן.

ער האָט געזוכט אויף דער וואַנט די דאַטע און די שעה. דער קאַלענדאַר האָט געוויזן דעם איין און דרייסיקסטן דעצעמבער. דער הענג־

זיגער האט אויסגעשלאגן זיבן. עס האט געמיינט פינף שעה בין צום אויסגיין פונם אלטן יאר. פֿיט איז צוגעגאנגען פארמאכן די ארויסגאנג־טיר.

א פארשנייטער, געוויסקער מאן, אָנגעפעלצט ווי אַן עסקימאָס, איז אים אַנטקעגנגעקומען אויף דער שוועל:

— נאָד איין ווילע, פאפ.

— קיין באַשטעלונגען מער היינט! איד שלים! — האָט ער, אַפּוּאַנגדיק, געוואָרט דער פרעמדער זאָל זיך אַפּטראַגן.

דער פרעמדער האָט אויפגעקנעפלט זיין שווערן מאַנטל, אַראָפּגע־וויקלט דעם רויטן וואַלענעם האַלז־טוד און אָפּגעשאַקלט פון זיך דעם שניי, וואָס איז זיך צעפלוּיגן ווי געשליסענע פּעדערן.

— דו וועסט מיר נישט אַרויסטרייבן, פאפ. איד קום פון ווירדזשי־

ניע.

— מענסט אפילו קומען פון אלאסקא — האָט פֿיט דעם פרעמדן אָפּגעזאָגט — ווי אַ פּרינציפּ, נעם איד נישט אָן קיין אַרבעט די לעצטע נאַכט פון יאָר.

— אַ פּרינציפּ?

— ס'איז אַן אבערגלויבן. עס גייט איבער פון זידן צום טאַטן, פון טאַטן צום זון. און איד, ווי אַ געטרייער איירישמאַן — האָט ער שטאַלץ אויף זיך געטייטלט — היט אָפּ משפּחה־טראַדיציע.

דער פרעמדער האָט זיך אַ פאַטש געטאָן איז די הענט אַרײַן.

— וואָס וויסטו! נישט אויסצוהיטן זיך פון מיינע שטאַם־מענטשן! אויף אַלע שידדוועגן איבערן לאַנד באַגעגן איד זיי... אפילו אין די קאַנאַלן און רערן פון ניו־יאָרק פליסט דאָס בלוט פון מיינע רויט־האַר־קע ברידער... כ'וועט, אַז נאָד אַ געשמאַקן איבערשמועס וועט זיך אַרויס־ווײַזן, אַז מיר ביידע באַלאַנגען צו איין משפּחה־בױם...

— ביזט אייריש?

— פון בלוט און פלייש!

— אַ באַווײַז?

— כ'וועל אויסזינגען אַ מעלאָדיע וואָס וועט זיך רירן. עס וועט צעוואַרעמען דינע אַדערן. אַ מעלאָדיע מיטן איירישן טראָפּ. איינשטימיק? און לאַמיר זיך באַקענען. דיין נאָמען אויף דער שילד איז פֿיט ראַיען, איד היים ביל קינג.

ביל האָט זיך אוועקגעשטעלט אין דער פּאַזע פון אַן אַקטיאָר. ער האָט פאַרגלאַצט די רויטלעכע שווער־באַברעמטע אויגן און מיט אַ ברייט אָפּן מויל זיך גענומען לאַנגזאַם וויגן צום טאַקט פון דעם צעצויגענעם ניגון:

— — — ווען אייריש איים אר סמאלינג,
שור, די וואָרלד איז בראיט ענד געי — — *

בשעת ביל האָט געזונגען, האָט פֿיט ראיען אַריינגעשטעקט די טייטל־
פינגער פון ביידע הענט אין די וועסט־טעשלעד און פֿאַרזיכטיק באַטראַכט
דעם אויסטערלישן איירישמאַן. מיטן צעוויגן זיד פון די טענער, האָבן
זיינע מידע אויגן אויפגעלויכטן. איבער די רויטלעכע געקארבטע באַקן
זיינען אויפגעגאַנגען שמריפֿן פֿרייד. ער האָט ביל'ן נישט געלאָזט ענ־
דיקן זינגען און אַרויסגערוקט פֿאַר אים אַ ווייכן אויסגעבעטן שטול:

— זען דיר. מיט וואָס קען איר דיר העלפֿן?

ביל קינג האָט ברייטלעד אויסגעטאָן דעם שווערן מאַנטל, דערנאָך
אַרויסגעשלעפט פון בוזים - קעשענע אַ העלע, צעשוּיבערטע האַר־פֿאַרוק
פון היי־קאַליר און זי אַוועקגעלייגט מיט השיבות.
— צום איינראַמען.

פֿיט האָט צוערשט געוואָרפֿן אַ בליק אויף דער האַר־פֿאַרוק, דער־
נאָך אָנגעשטעלט זיינע אויגן אויפֿן גאַסט, ווי ער וואָלט געווען גערירט
אויפֿן קאַפּ. ערשט איצט האָט ער גוט באַטראַכט זיין אויסזען. דאָס צע־
פֿלאַמטע, קאַכיקע פֿנים האָט נישט פֿאַראַטן. ס'איז געווען פון אַ הייס־
בלוטיקן איירישמאַן. די רויטע בלוט־אַדערלעד איבער די באַקן זיינען
געווען צעשפּרייט ווי דינע נערוון איבער אַ צייטיקן בלאַט. די אויגן
האַבן געמיניעט גרינלעך־גרוי. אַ פּאַסיקל באַרד האָט אַרומגעוויקלט דעם
קיץ, ווי אַ געפֿלאַכטן שמריקל. פֿיט ראיען האָט נישט געקענט פעסט־
שטעלן ביל'ס עלטער. איז ער אַ פּערציקער? אַ זעכציקער? די יאָרן האָבן
זיד באַהאַלטן אונטער דעם רייפֿן, אויסגעשטויסענעם קערפּער, וואָס איז
געווען שטייף און מוסקולירט, ווי ביי אַ פֿרייז־פֿייטער.

דער אַלטער איינראַמער האָט נאָכאַמאָל אַ קוק געטאָן אויף דער
צעשוּיבערטער האַר־פֿאַרוק און געצויגן מיט די אַקסלען:

— אויסטערליש! כ'בין געוויינט אַריינצוקריגן אַנטיקן. מען באַ־
שטעלט איינצוראַמען זעלטענע אַנדענקונגען. מען ברענגט מיר איינצו־
פּאַסן אונטער גלאַז אַ שלאַכט־פּאַז, אַ שפּליטער פון אַ געזונקענער שיף,
אַ פּליגל פון אַן עראַפּלאַן. אפילו אַש פון דער קרעמאַטאַריע וויל מען
שוינען אין ראַמען. אַבער אַ האַר־פֿאַרוק? אויסטערליש! אויסטערליש!
— די פֿאַרוק האָט הינטער זיד אַ לאַנגע געשיכטע, פֿיט ראיען.
— פון אַן אַקטיאָר?

* ווען איירישע אויגן שמייכלען.

— ניין. פון א העלר, פון דורות העלדן. דער צעשויערטער קנויל האָר איז אלט העכער דריי הונדערט יאָר. די פארוק האָט באַקליידט דעם קאפּ פון אַ פּיאנער פון דער „מעני פלאוער“. עס האָט זי געהאַט געטראָגן אַ זעלנער פון אמעריקאנער אויפשטאַנד, דערנאָך אַ שקלאַפּן־הענדלער פון דער סאָוט... אַ וואַנדערנדיקער קנויל האָר, פּיט ברודער. איצט ברענג איך די האָר צו באַגרעבעניש. זאָל די פארוק רוען אין אַ ראַם, הינטער גלאַז, ווי אין אַ טרונע... האָסט אַ טרונק, וואָס צעקאַכט די אָרעז? אַ הייסער זופּ סקאַטש, פּיט ברודער, אַ וואַרעמער טרונק, און כ'וועל איבערדער־צייַלן די ווונדערגעשיכטעס פון דער האַר־פאָרוק...

פּיט'ס פאָרווונדערונג איז איבערגעגאַנגען אין אַן אויפגעלייגטקייט. ער איז פאַרשווונדן הינטער אַ פאַרהאַנג, ס'האַט נישט געדויערט מער ווי איין ווילע און עס האָט זיך באַוווּזן אַ פּלאַש סקאַטש מיט צוויי גרינע גלעזלעך. פּיט איז געגאַנגען פאַרשליסן די געוועלכ־טיר. און ביל האָט זיך באַקוועמער אַריינגעזעצט אינעם אויסגעבעטן שטול. פון מונטערקייט האָט ער אויפגעקעפּלט זיין לויזן סאַמעטענעם ראַק און פאַרוואַרפּן אַ פּוס איבער אַ פּוס. ער האָט צערטלעך געגלעט די פארוק, ווי מען גלעט דעם קאפּ פון אַ קינד. און ווונדער! די האַר, צעבלאָזענע, צעפּלויגענע ווי הויפּערדיג, האָבן אַנגעטראָגן ווירבל־ווינטן. די ווירבל־ווינטן האָבן איבערגעשמעלט די צייט און צוריק געמישט דעם קאַלענדאַר אויף העכער דריי הונדערט יאָר — — —

II

...איז סעפטעמבער, זעכצן הונדערט און צוואַנציק, איז די שיף „מעיר פלאוער“, אַ געפאַקטע מיט פּילגרימען, געשווומען איבער די בלויע וואַסערן פון אַטלאַנטיק. טראַץ די שטורעם־ווינטן, זיינען די פּילגרימען, פּרודע מע פּראַטעסטאַנטן, געווען באַגייסטערט, וואָס זיי דערנענטערן זיך צום נייעם לאַנד. אין די קאַרגע זוניקע טעג, זיינען זיי אינגאַנצן נישט אַראַפּ פונעם דעק. זיי האָבן אויסגעמיטן שפּילערייען און אַפּגעריכט תּפּילות. אין די פאַרנאַכט־שעהן האָבן די ווייבער געשטריקט און געהעקלט. די מאַנסכילן האָבן געזויגן לילקעס און געמאַכט פּלענער צו גרינדן דעם ערשטן ישוב „ניי־פּלימוט“. פאַרן שלאַפּן גיין, אום זייערע ווונטשן זאָלן דערפּילט ווערן, האָבן זיי ווידער געדינט גאַט.

צווישן די פּאַסאַזשירן האָט זיך אַרומגעדרייט אַן אויסטערלישער פאַרשוין וואָס איז — אין קעגנזאַץ צו די גאַטפּאַרכטיקע פּילגרימען — געווען פּריזיניק, אפילו אַ לעסטערער, ווייל ער האָט אָפּגעשפּעט פון די פינקטלעכע גאַטסדינסטן. ער איז געווען אַן אויסגעצויגענער און אי

בערגעבויענער ווי א קרום-געוואקסענער בוים. זיין פנים דורכגעבאָקן פון די ים-ווינטן און די קאלעמוטנע אויגן — ווי ביי א ווילדן ים-פויגל. ער האט געהייסן יאהאנעס.

יאהאנעס האט תמיד געהאלטן פולע הענט מיט קאלירטע שטיינד-לעד און פאטשערקעס און זיך איינגערעדט, אז ער וועט דערפאר איינ-האַנדלען ביי די אינדיאנער גרויסע שטיקער לאַנד. דער עלטסטער פון די פילגרימען, א גרויז, וואס האט אין זינען געהאַט, אז ביים אַריבער-טרעטן די נייע וועלט, וועט ער דארפן פירן מיט זיך די ביבל און די ביקס, האט געלאכט פון יאהאנעס'עם חלומות. ער האט געזאָגט:

— פאַלשע שטיינדלעד, פונקט ווי פאַלשע שמייכלען, קענען בלויז פאַרשפילן קינדער... דעם אינדיאנער וועסטו מיט דעם נישט געווינען. און ווייס, יאהאנעס, דער איינגעבוירענער אין אייפערזוכטיק אויף אונדן, ווייסע דעראַכערער, וואס קומען באַזעצן דאָס נייע פאַרוואַרלאַזטע לאַנד. דער פרומער, גאטספאַרכטיקער גרויז אין געווען געשלאָגן מיט קורצ-זיכטיקייט. ווי ערלעד ער אין געווען, אזוי אַן פאַרשטעלונגס-קראַפט. ער האט נישט געקענט פאַרוויסען, אַז מיט זעקס יאָר שפּעטער, וועט אַן אַנדערער פילגרים, פיטער מינזאייט, אַפּקויפן ביי די אינדיאנער דעם גאַנצן מאַנהעט-אינזל פאַר שטיינדלעד, שפּיגעלעד און גלעקעלעד. און דאָס פאַר פיר און צוואַנציק דאָלאַר די ווערט.

יאהאנעס האט נישט אויפגעהערט צו רייצן די פאַסאַזירן מיט זיין צירונג. די רייד פונעם גרויז האָבן נישט געמינערט די ווערט פון זיינע שטיינדלעדער. מיט דער צייט האָבן נישט אַלע פילגרימען געקוקט מיט גרינגשעצונג אויף זיינע איינריידענישן. אויב די פרומע מאַנסבילן האָבן בלויז אין זינען געהאַט די ביבל און די ביקס, האָבן טייל ווייבער, צווישן קאַכן און שטריקן, אויך אין זינען געהאַט דעם שפּיגל.

איינע, א פילגרימ'ס ווייב, הונגעריק נאָך פּוץ, גייציק נאָך ביליקער צירונג, האט נישט אויסגעהאלטן דעם בלישטש פון די קאלירטע שטיינד-לעד און געזוכט מיט אַלערליי ווייבערישע שפּיצלעד דאָס אַריינצוקריגן פאַר זיך.

יאהאנעס, אַן ריטערלעכער באַנעמונג, קאַלט צום ווייבערישן וואַפן, האט אַפּגעזאָגט. ער אין בלויז גרייט געווען אַוועקצוגעבן די ביליקע איידלשטיינער פאַר אַ ווערט-אויסטויש. דעם פילגרימס ווייב אין נישט אַפּגעטראַטן. זי האט אפילו אַנגעבאַטן אַ פּרייז. יאהאנעס אין געווען נייגערדיק און געפרעגט:

- וואָס קענסטו מיר פאַרשלאָגן אין אויסטויש?
- אפילו מיינ פאַרוק! — האט זי אַנטשלאָסן געענטפערט.
- דיין פאַרוק?
- יא. מיינ פאַרוק אין מזלדיקער פון אַ טאַליזמאַן. זי אין אַנגע-

שטאפט מיט כישוף. זי שיצט פון באטרוג און געפאר. די פארוק שטאפט פון ענגלישן ענגיגלעכן הויף. דזשיימס דער ערשטער האט דורך איר געהיילט אלע זיינע קרובים. ער האט זי געקראגן פון אן אינדישן פרויז רער... אז א מיטגליד פון דער דינאסטיע, אדער איינער פון דער הויף דינערשאפט איז אוועקגעפאלן, האט מען אנגעטאן אויף דעם קראנקנס קאפ די פארוק און דער פאציענט איז גענעזן געווארן. א דערבארמדיקע נאנע האט דאס מיר געשאנקען. אויך מיר האט די פארוק אפגעדינט. נאכדעם, ווי מין זון איז אויסגעלייזט געווארן פון די שווערע פאליקע, האט זי פאר מיר קיין נוצן מער... נעם זי אין אויסטויש פאר דיין ציר רונג. דיר, אז איינשטעלער און אוואנטוריסט וועט דער האַרקנויל העלפן אין וועג. עס וועט דיר נישט פון איין צרה ארויסדרייען. יאהאנעס האט לאנג אנגעקוקט דאס לוסטרווייב מיט אומצוטרוי און אויסנעמאכט:

— כ'וועל נעמען די פארוק, דו שפילווייב! נאך אויב דו נארסט מיר, אויב אין דער פארוק שטעקט נישט קיין כישוף, וועל איד פארגעסן אז כ'בין א פילגרים, כ'וועל פארגעסן אז דער ביקס און אז דער ביבל און כ'וועל דיר אריינעווארפן אין ים אריין, איידער מיר דערנענטערן זיך צו די לאַנדברעגן.

ווי נאך יאהאנעס האט צוגענומען די פארוק, איז ער געווארן אז אנדערער מענטש. ער האט אנגעהויבן נאכצוקוקן צינעות/דיקע ווייבער. זיינע ביינע, קאלעמוטנע אויגן זיינען געווארן אנגעגאסן מיט לוסט. די אפשטויסנדיקייט איז פון אים אוועק. זיין שטרענגע צונג איז געווארן ווייכער. דאס פארהאלטן זיך מיט מענטשן — צוגעלאזענער. טייל פון ווייבלעכן געשלעכט, וואס האבן פריער זיך געהאט געשראקן פאר אים, האבן איצט אויסגעפונען, אז זיין שווערער, צעוואקסענער קערפער איז אטלעמיש, זיין גראב, הארט פנים — שוין.

יאהאנעס האט אפגעצאלט פאר דער ווייבלעכער אויפמערקזאמקייט מיט ריטערלעכקייט. ער האט געמאכט אַנבאָטן פון ליבע. די גאטפארך טיקע פיאנערן האבן אים מיט הארטע רייד געשטראפט. מיטאמאל איז אנגעקומען א שטורעם. די שוף איז פארשווענקט געווארן פון די ברויזנדיקע כוואליעס. די זעלען זיינען געווען אנגעצויגן ביז צום פלאצן. און דער עלטסטער פון די פילגרים איז איבערצייגט געווען, אז צוליב יאָ האַנעסעס זינדיקע געדאַנקען, ווערט דער ים שטורמישער און מען קען נישט לאַנדן ביי די האַרסאַן-ברעגן, ווי עס איז פון פריער געווען גע- פלאַנט.

אז דער שטורעם איז אריבער און די „מעפלאוער“ האט זיך גע- שטעלט ביי די ברעגן פון דער נייער וועלט, האט דער לעסטערער יאהאָ- נעס, דער ערשטער געלאַנדעט. ער איז אָבער נייט געבליבן מיט די

פילגרימען, נישט געהאלפן זיי בויען דעם ערשטן ישוב ניי־פלימוט. ער איז געלאפן קיין ווירדזשיניע, ווו מען האט צוגעזאגט גאלד־גרובן. עס האט אים אפגעגליקט. ער האט אריינגעקראגן רייכע שטרעך קעס לאַנד. פון דארט האט ער ווידער זיך געיאָגט קיין ניי־העמשיר, ווו עס האבן זיך געהאט באַזעצט יענערס, פישערס און פעל־הענדלערס. יאהאַנעס'ן האט דאָס מול אַריינגעשפילט. אין אויסטויש פאַר שטיקער לאַנד האט ער אריינגענומען אין זיין באַזיץ געלט און סחורות. די וואַר־שיינלעכקייט, אַז אין דער פאַרוק שטעקט כישוף, איז געוואָרן שטאַרקער און ער האט זיך מיט איר נישט געשיידט פאַר קיין איין טאָג. ער האט דערפון דערציילט יעדן איבערזידלער ביי דער ערשטער באַגעגעניש. כאַטש די פאַרוק — צעקעמט אין לאַקו, איז גלעקלעך — האט זיך געפאַסט פאַר אַ פרויען־קאַפּ, האט ער זי פונדעסטוועגן געטראָגן יעדעס מאָל ווען ער האט באַטראָטן ניי לאַנד, געטראָגן ווי אַ צייכן פון מול. מענטשן האָבן אים געהאַלטן פאַר אַ שוואַרצקינצלער און זיינען אים נאָכ־געלאָפן. יאהאַנעס איז געווען צופרידן, וואָס ער ליגט אין די מילער פון אלע קאַלאָניסטן און וואָס מען צעטראָגט זיין נאָמען איבער ווייטע שטרעקעס.

אין ניי־העמשיר האט מיט יאָרן שפּעטער געווירטשאַפט אַ קאַפיטאַל, דזשאַן מאַסאָן, אַ פאַנטאַזיאַר און אַוואַנטוריסט וואָס האט געפלאַנט אַריינצוקריגן אין זיינע הענט דעם גאַנצן שטאַט. יאהאַנעס האט מיט אים געשראַסן שותפות. ביידע האָבן אָנגעבאַטן דעם קעניג קאַרל דעם ערשטן אַפּצוקויפן די קאַלאָניע און געוואַלט דערפאַר דאָס רעכט אַריינצופירן דריי הונדערט טאָן פּראַנצויזישן וויין אַז אַפּצאַל. דער אַנבאַט איז אָפּגעוואָרפן געוואָרן. יאהאַנעס איז אָבער נישט אַראָפּגעפאַלן ביי זיך. ער האט אויס־געפונען, אַז די רויט־הויטיקע אינדיאַנער־שכּטים ברענען פון שנאה, וואָס די ווייטע איבערזידלער דעראַבערן אַליץ גרעסערע שטרעקעס לאַנד, כאַטש זיי קריגן באַצאַלט פאַר יעדן אַקער. און יאהאַנעס האט געזוכט די שנאה אויסצונוצן פאַר זיך.

עס האט זיך ארויסגעוויזן פאַר וואַרהאַפטיק, אַז אין דער האַר־פאַרוק האט געשטעקט נישט בלויז כישוף און מול, נאָר אויך אַ פּלוד, אַ לוכט נאָך צעשטערונג. יאהאַנעס איז געוואָרן אָנגעשטעקט פון דער לוכט. זיין טייוולשער פּלאַן איז געווען אַרויסצורופן איבער גאַנץ ניי־ענגל לאַנד שרפות, חורבות, פאַרוויסטונגען אַזוי, אַז דעם קעניגס געזעץ־היי־טער זאַלן זיך נישט קענען קיין עצה געבן מיט די אינדיאַנישע רעבעלן און זאַלן אויפגעבן זייער אויפזיכט איבער יענע שטאַטן. יאהאַנעס האט זיך איינגערעדט, אַז דאָס איז אַ רעוואַלוציאָנערער איינפאַל ווי פּטור צו ווערן פון דער ענגלישער הערשאַפט. אָבער אַזוי ווי דער טייוול איז אין אים געזעסן, האט ער נישט מודה געווען, אַז דער ווונטש קומט פון אַ

האר-פארק, אנגעשטעקט מיט לוסט נאך פארניכטונג. ער האט דערפון נישט געוואלט טראכטן. קיין געוויסן-פלאגעניש האט ער נישט געהאט. פון רחמנות איז ער געווען ווייט. די קונסט פון פרעדיקן שנאה האט ער געקענט — האט ער מיט הינטערליסטיקייט גענומען אויפרייצן די עלטסטע פון די שבטים קעגן די אריינדרינגער. זיינע העזרייד האבן געטריבן די אינדיאנער צום וואפן. איינס נאך ס'אנדערע זיינען אונטערגעצונדן געווארן די ישובים פון די פיאנערן. אין דעם מוראדיקן איבערפאל אויפן טאל פון קאנעטיקוט האט געשטעקט יאהאנעס'עס האנט.

יאהאנעס איז אלט געווארן, זיינע האר זיינען ווייס געווארן. אבער די קאליר פון דער פארוק האט זיך נישט געבויטן. גאלדענע פרענזן און שטראלנדיקע לעקעלעך זיינען געווען אויסגעראלט ארום דעם שייטל. דער כישוף אין די הארקנוילן איז נאך געווען שטארק ווי אמאל, אבער יא-האנעס אליין איז געווארן אנמעכטיק. מיר פון זינדיקע טאטן, דער-שעפט פון באגאנגענע פארברעכנס, האט יאהאנעס געוואלט זיך אומקערן צו די ערשטע פילגרימען. ער האט אבער מורא געהאט פאר נקמה, מורא געהאט פאר טויט און געזוכט שוץ אין אן אינדיאנער לאגער אין פעני-סילוויינע.

דער עלטסטער פונעם שבט, אויסגעטריקנט און צעקנייטשט, ווי ער וואלט געווען א צייטזון פון אדמ'ען, האט געוויסט פון יאהאנעס'עס דינסט פאר זיין רויטהויטיקן שטאם און געוואלט אים באלוינען. ער האט ביי זיך געטראכט: „פאר די ווייסע — א פארעטער, פאר די רויטהוי-טיקע א — רעטער.“ און ער האט אים אוועקגעגעבן זיין יינגסטע טאכ-טער, א שיינע, הייסבלוטיקע אינדיאנערין. די אינדיאנערין האט ליב געהאט איר ווייסן מאן, כאטש ער איז געווען גענוג אלט צו זיין איר פאר-טער. זי האט באגערט צו האבן פון אים קינדער. אבער יאהאנעס איז געווען אנמעכטיק און איר טראכט איז געבליבן פארשלאסן.

יארן זיינען פאריבער. די עלטער האט זיך געלייגט אויף יאהאנעס'ן, ווי א שווערע לאסט. און ווען ער איז געווארן בלינד, האט דאס ווייב פון זיינעטוועגן געקוקט אויף די בלומען און רעגנבויגנס. און ווען ער איז געווארן טויב, האט זי פון זיינעטוועגן זיך איינגעהארקט צום שארד פון גראז און צום רויש פון די שטורעם-וויינטן.

אין יענער צייט האבן די מלחמות צווישן די אינדיאנער און ווייסע זיך געהאט אפגעשטעלט. דער טאמע פון די קוועיקערס, וויליאם פען, האט געשלאסן א בונד מיט די קריגערישע שבטים, אז ווי לאנג „גראז וועט וואקסן און וואסער וועט פליסן“, וועלן ביידע פעלקער לעבן אין פרידן.

יאהאנעס, בלינד און טויב, זיין ווייסער קאפ באקליידט מיט דער גאלד-האריקער פארק, האט פארן טויט געזוכט א וועג ווי אפצוואשן

די פלעקן פון זיין נשמה און צוריק אריבערגיין צו די ווייסע. עס איז געווען צו שפעט. ער איז געשטארבן אן דערלייזונג.

דאס אינדיאנישע ווייב, רויטהויטיק און הייסבלוטיק, וואָס האָט יאָהאָנעס'ן שטאַרק ליב געהאַט, האָט באַטראַכט זיין אייגנטום, זיין ציג-רונג, זיין קליידונג ווי אַ הייליקייט און זי האָט צוזאַמען מיט זיין קערפּער אויך באַערדיקט זיין פאַרוק.

עס איז געווען אין דעם יאָר, ווען איבער גאַנץ פענסילוויניע איז געקומען בענטשונג און שפע און אויף אירע דערפער זיינען אויפגעגאנגן גען די רייפּע פּעלדער פון ווייץ און קארן.

III

די האַרפּאַרוק איז צוריק געקומען צום לעבן מיט הונדערט יאָר שפּעטער. עס איז געווען אַנהויב זיבעצן פינף און זיבעציק, ווען די אַמעריקאַנער האָבן זיך געגרייט צום אויפשטאַנד קעגן דער ענגלישער קרוין. אַ באַסטאַנער פּאַטריאָט, וויליאַמס, אַ וועג-אויסשפּירער, געיאָנט פון אַר-מיר-שפּיאָנען, האָט, וואַנדערנדיק דורך געדרייטע וועגן, אָנגעשפּאַרט ביז פענסילוואַניע. גראַבנדיק אַ שוין-אויסהויל אין דער ערד פאַר אַ באַהעל-טעניש, האָט ער זיך אָנגעשטויסן אויף יאָהאָנעס'עס ביינער און אויף דעם קעסטל מיט דער האַרפּאַרוק. די ביינער האָט ער געלאָזט ליגן און די פּאַר-רוק האָט ער אויפּגעהויבן, אום זי צו נוצן ווי אַ מאַסקע, צו קענען אַנט-רינען פון זיינע יענערס. נאָך הונדערט יאָר באַגרעבעניש איז די פאַרוק נישט געווען באַשעדיקט. די לאַקן זיינען געבליבן אויסגעקעמט, די זיין רענע פרענזן אויסגעראַלט. דער שרונט איז פּראַנט זאַרגפּעליק פּאַרלייגט. בלוין דער מינענדיקער שיין פון די האַר איז געווען אַפּגעבליאקעוועט. פון דער זוניקער גאַלדיקייט איז געבליבן אַ טרוקענע אַש-בלאָנדיקייט.

אַבער דער באַסטאַנער פּאַטריאָט איז נישט געווען אין געמיט צו טראַכטן וועגן דער אַריינעלער קאַליר פון די האַר. לינגנדיק אינעם ערד-אויסהויל, באַדראַט פון דער געפאַר אומצוקומען דורך אַ קויל פון אַן ענגלישן וועגפּאַטרוץ, איז אים גאַרנישט אויפן זינען געקומען זיך צו גריבלען אין דעם אַפּשטאַם פון דער אויסטערלישער מציאה. די פאַרוק האָט פאַר אים געדינט ווי אַ גראַבאייזן זיך דורכצוקאַפּען אַ וועג צו זיין פּרייהייט. ער האָט טאַקע די פאַרוק אָנגעטאַן, מיט גרויס איינשטעלעניש זיך דערשלאַגן צום ערשטן פאַרם און דאָרט זיך באַזאָרגט מיט אַ לאַנג פּאַלדן-קלייד. און אזוי, פאַרשטעלט פאַר דעם פאַרמערס ווייב, מיט צוויי קוישן גרינצייג אויף ביידע הענט, איז ער, דורך וועגפּאַרצוימונגען און מיליטערישע וואַדפּאַסטנס צוריק אָנגעקומען קיין באַסטאַן.

עם איז געווען פרילינג זיבעצן פינף און זיבעציק. די לופט איז געדווען אנגעטרונקען מיט וויינ־ריחות און דאָס אמעריקאנער פּאָלק — רייף פאַרן אויפשטאַנד. רעבעלן אויף פּערד האָבן דורכגעריטן אַלע קאָלאָניעס פון לאַנד און געוועקט צום קאַמף קעגן דער ענגלישער קרוין. דער פּאַ-טריאָט וויליאַמס האָט זיך דערוואַסט, אַז איז לעקסינגטאָן באַהאַלטן זיך אויס די צוויי פירער, דזשאַן הענקאָק און סעמוועל עדעמס, אַז דער ענגלישער גענעראַל גיידזש האָט אַרויסגעשיקט מיליטער זיי צו אַרעסטירן. ער איז אוועק קיין לעקסינגטאָן און אַפּזוכנדיק זייער באַהעלטעניש, האָט ער זיך געשטעלט פאַר זיי אַ באַניימערטער און אויסגערופּן:

— אמעריקאנער! כ'האַב געפונען אַ פאַרוק, וואָס קען דינען ווי אַ קרוין.

— מיר קעמפן קעגן דער קרוין. — האָט עדעמס פּראָטעסטירט — מיר רופן דאָס פּאָלק צום אויפשטאַנד קעגן דער קרוין. און דו באַנוצסט זיך מיט דעם וואָרט אַפּצושאַצן אַ זאַך, וואָס איז פאַר דיר ווערטפול? וויליאַמס, דו האַסט דורכגעוואַנדערט די וועגן פון לאַנד, האַסט נאָכגע-שפּירט די ענגלישע פּאַטרוילן. וואָס האַסטו געבראַכט פאַרן וויליוין פון די פּרייע אמעריקאנער?

— אַ פאַרוק, עדעמס. די פאַרוק האָט מיך געשיצט פון געפאַר. טראַגנדיק דעם האַרקנויל אויף מיין קאַפּ, ביזן איד פּריי דורכגענאנגען אַלע ענגלישע פּאַטרוילן. כ'האַב אויסגעמיטן דעם טויט. נעמט די פאַרוק. זי וועט אייך אויך שיצן. גענעראַל גיידזש איז אויף אייערע שפּורן.

— מיר זיינען צוויי מענער און מיר האָבן צוויי קעפּ — האָט עדעמס גערעדט פאַר זיך און פאַר הענקאָק'ן — די פאַרוק קען באַדעקן בלוין איין קאַפּ.

— איז נישטאָ קיינער צווישן אונדז, וועמען די פאַרוק קען דינען? עדעמס האָט זיך איבערגעקוקט מיט הענקאָק, לאַנג זיך פאַרטראַכט און דערנאָך געזאָגט:

— גיב די פאַרוק אונדזער פאַרטרוינגס־מענטש, פּאָל רעוויר, ער דאַרף היינט באַנאַכט זיך אַרויסגנבנען פון באַסטאָן דורך דער הינד טערשטער בוכטע, אום זיך צו זעצן אויף זיין פּערד און וואַרענען דאָס לאַנד. פאַרשטעלטער הייט וועט ער קענען אַנשפּאַרן איז יעדער קירד און איז יעדן גאַסטי־הויז. אויב גאַט וועט זיין מיט אים, וועט אויך די פּריי־הייט זיין מיט אים.

דער באַסטאָנער פּאַטריאָט וויליאַמס האָט געטאן גענוי, ווי מען האָט אים געהייסן.

און ווי נאָר פּאָל רעוויר האָט אַנגעטאן די פאַרוק, האָט זיין שיפּל דורכגעשניטן די בוכטע מיט אַ קאַצן־שפּרונג. דאָס פּערד, אויף וועלכן ער האָט זיך געזעצט, האָט געקראָגן פליגען. די ברייטע וועגן, וווּ ער איז

דורכגעריטן, זיינען איינגעשרומפן. די צעווארפענע בערג זיינען איינגע-
פאלן. די ביימער אין די וועלדער זיינען שיטערער געווארן, דורכצולאזן
דעם רייטער.

אין יענער נאכט איז דאס גאנצע לאַנד אַלאַרמירט געוואָרן. פֿייער-
שטורקאָצן האָבן געגעבן סיגנאַלן דעם פּאָלק און באַלויכטן דעם וועג
צו פֿרייהייט. אויפֿן טורעם פֿון דער באַסטאַנער קירך האָבן זיך אַנגע-
צונדן לאַמטערנעס, וואָס האָבן אַנגעזאָגט די רעבעלן, אַז גענעראַל גיר
דזש'עס מיליטער באַזעגט זיך, די ענגלענדער האָבן אַנגעהויבן דעם
מאַרש קיין לעקסינגטאָן. אַבער די קלויסטער-גלאַקסן, ווי א פֿריילעכע,
ליארעמענדיקע מוזיק, האָבן צו וויסן געגעבן פֿיער וועגן זיין קומען. קאָ-
לאַניכטן האָבן זיך געקליבן פֿון אַלע וועגן מיט קאַלט און הייס געווער.
די ערשטע שלאַכט האָט אויסגעבראַכן אין באַגינען ביי לעקסינגטאָן. די
ענגלענדער האָבן אַוועקגעלייגט צווישן די אויפשטענדלעך טויטע און
דערנאָך מאַרשירט קיין קאַנקאַרד. פֿארנעמענדיק דאָס דאַרף, האָבן זיי
אַוועקגעשטעלט אַ וואַד ביי דער בריק, אַ צייכן, אַז זיי האַלטן די פּאָ-
זיציע.

דאָס אַלץ, די שיכעריי, דער ערשטער נצחון, איז געשען, ווי לאַנג
פּאָל רעוויז אין נישט געווען אויפֿן קאַמפּס-פּלאַץ. ווי נאָר ער האָט זיך
באַזויזן מיט דער האַר-פּאַרוק אויף זיין קאַפּ, האָט דאָס רעדל זיך אַ דריי
געטאַן. ווי דורך אַ כּיטוף איז דער זיג פֿון די ענגלענדער פֿאַרוואַנדלט
געוואָרן אין אַ מפּלה. מוטיקע בונטאַרן, בראַווע אויפשטענדלעך, האָבן
זיך גערוקט דורך הינטער-וועגן. זיי זיינען באַפּאַלן די וואַד ביי דער בריק
און אויסגעהרגעט ביז איינעם. דערנאָך האָבן זיי זיך געיאָגט נאָך גע-
נעדאַל גיידזש'עס אַפּטיילונגען. די ענגלענדער, אַרומגערינגלטע, האָבן גע-
נומען אַפּציען. דער צוריקמאַרש איז געווען אַ קאַטאַסטראַפּע. דאָס מיר-
ליטער איז אַפּגעגאַנגען אין בלוט. אין דינסט פֿון אויפשטאַנד איז שוין
געשטאַנען דאָס גאַנצע פּאָלק. יעדן פֿרימאַרגן זיינען ביידע זייטן וועג
געווען באַלאַגערט פֿון גענויטע שיכערס, פֿון אַלטע, אויסגעדינטע יעגערס,
וואָס האָבן געצילעוועט אויפֿן אַפּטרעטנדיקן מיליטער פֿון הינטער יעדן
פּעלדזש-שטייג, פֿון הינטן יעדן פּאַרקאָן און פֿון הינטער יעדער מויער.
דער טאַג איז געווען זוניק און שטויביק און די אויבערהאַנט האָבן
געהאַט די אַמעריקאַנער. זיי זיינען געווען בונטאַרן און געגאַנגען
אַנגעטאַן אין וואַכעדיקע קליידער, און גרויע קני-הויזן, אין טונקע-
לע איבערציערס, בעת די ענגלענדער האָבן געטראָגן גלאַנציקע
געטרעס און האַלדזשענדרער. אונטער דער פֿרילינג-זון, וואָס האָט געלויכטן
און געבלענדעט, האָבן די שאַרפע קאַלירן פֿון די מונדירן געמיניעט ווי
רעגנבויגן-ליכט, גערופן נאָך די שיכערס און די פּאַרלוסטן פֿון אַפּציען-
דיקן מיליטער זיינען געווען רויזיק. די מידע, אויסגעשעפטע רעשמלעך

האבן זיך קוים דערשלעפט ביז צום טיך, צוריק אריבערנעשוועמען קיין באסטאן און די קאלאניסטן, אונטער פאָל רעוויז'ס אַנפירונג, האָבן געוונען די ערשטע שלאַכט.

פאָל רעוויז האָט געפיערט דעם זיג אין אַ טרונק־הויז, וואָס איז געשטאַנען אויף אַ שייִד־וועג. ער האָט אַראָפּגענומען די האַר־פאַרוק פון זיין קאַפּ, אַ באַגייסטערטער זי געוויזן צו די אויפשטענדלעך וואָס זיי נען געזעסן אַרום אים איבער שווימיקע קופּעלס ביר און געזאַנט: — אַ פּיערדיקן גלאַק האָב איר געטראָגן אויף מיין קאַפּ! דער גלאַק האָט געוועקט דאָס פאַלק צום אויפשטאַנד. דער גאַט פון אויפשטאַנד, וואָס איז דער גאַט פון גערעכטיקייט, האָט אַריינגעבלאָזן פון זיין אַטעם אין אַט די קנוילן האַר.

דאָס האָט דערהערט אין טרונק־הויז די שיינע מערי, דאָס מיידל וואָס האָט באַדינט די געסט. זי איז געווען אַרעם און דערשלאָגן. יונג ווי זי איז געווען — אינגאַנצן אַכצן — האָט זי אָבער שוין געהאַט גע־ווסט פון ליבע און פאַרלוסט. דער יונג, וואָס האָט איר געהאַט צוגעזאַגט פרייד און איבערגעלאָזט אַנטוישונג, איז געווען אַ פּישער פון ראָד־איילאַנד. אייבראַהאַם דער פיראַט — האָבן פאַטריאַטן אים גערופּן. ער האָט זיך אַנגעשלאָסן אן די קאַנטראַבאַנדיסטן, וואָס האָבן געשטערט דעם ענגלישן טייִהאַנדל און איינמאַל האָט ער אפילו געהאַלפּן אונ־טערצינדן אַ שיה ביי פראַוידענס. פאַר זיין אַוועקגיין איז שלאַכט האָט אייבראַהאַם צוגעזאַגט זיין מיידל צוריקצוקומען דעמאַלט, ווען די שילד מיט קעניג דושאַרזש'עם בילד, וואָס איז געהאַנגען פאַרן טרונק־הויז, וועט אַראָפּגעריסן ווערן און אויפן זעלבן אָרט וועט הענגען אַ שילד מיטן בילד פונם ערשטן אַמעריקאַנער פּרעזידענט.

צוויי יאָר זיינען אַוועק. די שיינע מערי האָט שטאַרק געוואַטל איי־בראַהאַם זאָל האַלטן וואַרט. דאָס האַרץ איז אויסגענאַנגען פון בענקעניש. די שיינע אויגן האָבן געטרערט. אָבער אייבראַהאַם איז נישט געקומען. מערי איז געוואָרן טרויעריקער. זי האָט אָפּגעוואַרפּן אַלע ליבע־אַנבאַטן פון די דורכפאַרנדיקע געסט אין טרונק־הויז, און אַנבאַטן האָבן נישט געפּעלט. אַ יונגער געזונטער פאַרמער פון ווירדזשיניע האָט צוגעזאַגט אַ שטיק פּרוכטבאַר לאַנד און ווייץ־פּעלדער. אַ יעגער פון מאַסאַטשועטס האָט פאַרשפּראַכן פּעל פון פּוסן און לעבעדיקע וועוויאַרקעס. מערי האָט געווינט איבער די פאַרשלאָגן. די רייד פון די יונגען האָבן נישט געקענט וואַרעמען איר געמיט. יעדן פאַרנאַכט איז זי געשטאַנען אין פּראָג, פאַר דער שוויב־טיה, מיט פאַרמאַכטע אויגן, ווי פאַר דעם הייליקן בילד, און אָפּגעוואַרט אַ נס. דער פּרילינג איז געקומען. אין דער לופט האָבן גע־קלונגען אַלאַרמ־סיגנאַלן. עס האָט געפּילדערט דער אויפשטאַנד. און דאָ, סוף אַפּהיל, האָבן אין טרונק־הויז זיך אַריינגעשטאַטן אַ פאַרטיע אויפ־

שטענדלעך צו פייערן דעם זיג ביי קאנקארד. דער אַנפירער, פּאָל רעוויר, האָט פאַר זיינע נאַכפּאָלגער דערציילט וועגן דער צויבערלעכער האַר-פּא-רוק און מערי, אויפּאפּנדיק זיינע רייד, איז צו אים צוגעשטאַנען:

— אויב ס'איז וואָר, אַז ס'שטעקט צויבער אין דער פּאַרוק, שענק זי מיר, רעבעל! אָן אַ כּישוף-זאָד וועט מיין אייבראהאַם נישט צוריקקומען. ער איז אויך אַ רעבעל. ער איז געגאַנגען זיך שלאָגן פאַר פּרייהייט. ער האָט פּיינט דעם קעניג. ער פּאַראַכט די טאַריס און קעמפט ווי אַ פּיראַט. כ'בין זיכער, אַז ער לעבט. אויב ער איז נישט געפּאַנגען געוואָרן ביי קאנקארד, געפּינט ער זיך אין באַסטאַן. אויב ער איז נישט דערטרונקען געוואָרן אין די וואַסערן פון טשאַרלסטאָן, באַהאַלט ער זיך אויס אין ווירדזשיניע.

— און ער וואַרט אויף דיר? — האָט פּאָל רעוויר געפרעגט.

— כ'בין זיכער אַז ער וואַרט אויף מיר, רעבעל. שענק מיר די האַר-פּאַרוק. כ'וועל בעטן גאָט, אַז די קנולן האָר זאָלן פּינקלען מיט פייער-שטראַלן, אום צו באַלויכטן אייבראהאַמ'ס צוריקוועגס צום טרונק-הויז. די רייד פון דער אַרעמער מערי האָבן געקלונגען ווי אַ געבעט. פּאָל רעוויר האָט אוועקגעשאַנקען די האַר-פּאַרוק דעם פּאַרליבטן מיידל.

אַ טאַג שפעטער איז די שיינע מערי נישט געווען צו דערקענען. די ענדערונג איז אַבער געווען צום שלעכטן. אין דער האַר-פּאַרוק, האָט שטענדיק געשטעקט דאָס גוטס פון אַ מלאַד און, צום אונטערשייד, דאָס שלעכטס פון אַ טייוול. עס האָט זיך געווענדעט, ווי אזוי מען האָט די געשאַנקענע פּאַרוק באַהאַנדלט. זיינען די טאַטן פון דעם פּאַרוק-באַזיגער געווען באַשיידענע — האָט די אויבערהאַנט געקראָגן דער מלאַד. זיי גען די פּירונגען געווען פּאַרריסענע, איז אַרויסגעשפּרונגען דער טייוול מיט זיינע שפיצלעך און פּאַרפּירערישע גענגלעך. דאָס טייוולשע, וואָס האָט אזוי שטאַרק געוועלטיקט, ווען די פּאַרוק איז מיט הונדערט יאָר צוריק געווען אין באַזיץ פון יאהאַנעס'ן, האָט אויך איצט געקראָגן די אויבער-האַנט, ווען דער האַר-קנול איז איבערגעגאַנגען צו דער אַרעמער מערי. מער'ן איז נישט אָנגעשטאַנען גלייך אַנצוטאָן די געשאַנקענע האַר. די צעקאָדערטע פּאַרוק האָט זי צוערשט געוואָשן אין איילן און גענעצט אין שאַרפע זאַלצן. דערנאָך האָט זי די האַר אויפּגעראַלט, די לאַקן — פּאַנאַנדערגעקעמט, פּאַרלייגט אין קרוינדלעך, אויסגעוויקלט אין פּאַפּיר-לאַטן און פּאַרשליפט מיט דינע באַוול-בענדלעך. און אַז זי האָט די אויב-געפּוצטע פּאַרוק אָנגעטאַן אויף איר קאַפּ, האָט זי אויסגעקוקט ווי אַ מאַריאַנעט-פּופּע.

פון יענער מינוט אָן איז מערי געוואָרן געשטרויכלט. זי איז גע-ווען אָנגעשטעקט מיט לוסט און פּאַרשייטע באַגערן. איר טרויער איז אוועק און געקומען איז שטיפּערישקייט. פון בענקעניש נאָך אייברא-

האם'ען איז געוואָרן צוגעלאָזנקייט צו יעדן מאַנסכיל. צוריקגעהאַלטנקייט איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין פּרעכקייט.

סוף דעצעמבער האָט אין טרונק־הויז זיך באַוווּזן אַ פּישער־יונג פון מאַסאַטשועטס. ער איז געווען אַ „מינוט־מאַז“, איינער פון יענע אויפשטענדלעך, וואָס זיינען געווען גרייט צו מאַרשירן יעדע מינוט קעגן שונא. ער איז געווען שוין און שטאַרק ווי אַ פעלז פון די ראַק־בערג. מערי האָט נישט געוואַרט אויף זיין ליבע־אַנבאַט. זי האָט אים אַנט־קעגנגעטראָגן אירע אַרעמס, איר הונגער נאָך צערטלעכקייט. זי האָט אים אַנטקעגנגעטראָגן איר יונג לייב, וואָס האָט געבענקט נאָך פרייד.

דער איבעראַשטער פּישער־יונג האָט זיך איינגעגעסן אין מערי'ן, ווי אין אַ געשמאַקן בייסן. ער האָט גענאַסן די פולע פרייד, וואָס איז באַשערט בלוז יענע אויסדערוויילטע, וואָס קריגן ליבע אָן פיזן. און אַז ער איז זאָט געוואָרן, איז געקומען די צייט זי צו פאַרלאָזן. ער האָט זיך געאוילט. דער אויפשטאַנד האָט געפלאַקערט. די פליכט האָט גערופן. גענעראַל וואַ־שינגטאָן האָט געהאַט אָפּגעהאַלטן דעם זיג איבער די ענגלענדער אין טרענטאָן און ארויסגעלאָזט אַ רוף צו אַלע פאַטריאַטן און „מינוט־מע־נער“ זיך אַנצושליסן אינם ווייטערדיקן מאַרש. דער פּישער־יונג האָט נישט באַדויערט, וואָס ער גייט אַוועק. מערי איז ווידער געבליבן טרויע־ריק. זי האָט זיך דערמאַנט, אַז זי האָט ערגעץ אויף די וועגן פאַרלוירן אייבראהאַמען.

די האַר־פאַרוק, וואָס האָט געזאָלט — דורך מערי'ס געבעט צו נאָט — פינקלען מיט פּיער־שטראַלן אום צו באַלויבטן אייבראהאַמ'ס צוריק־וואַעסן אין דעם טרונק־הויז, די פאַרוק האָט פאַרווישט אַלע וועגן, פאַר־טונקלט יעדע סטעזשקע און פאַר אייבראהאַמ'ען איז קיין צוריקוועגס נישט געוואָרן. צוריקגעקומען איז בלוז אַ דעטונגס־גאַרטל, אַ לעדערנער קעפּ און אינעם פאַלד פון דעם קעפּ האָט געשטעקט אַ צעווייקטער בריוו. דער בריוו איז געווען קורץ און טרויעריק:

„אַז כ'וועל זיך שלאָגן אויפן לאַנד, וועל איר אויסהאַלטן ביזן סוף און כ'וועל צוריקומען צום טרונק־הויז זען, ווי מען רייסט אַראָפּ די שילד מיטן בילד פון קעניג דזשארזש... אַז כ'וועל זיך שלאָגן אויפן ים און דאָס וואַסער וועט מיר רופן צום אָפּגרונט, דעמאָלט וועל איר פאַרלירן מיין וועלט און דו וועסט פאַרלירן — דינע.“

מערי האָט גיך זיך גענומען עלטערן. איר גלאַטע הויט איז געוואָרן גערונצלט און געבלעד־טרוקן, ווי אַ האַרבסט־בלאַט. אַרום די טיפּע אויסגעוויינטע אויגן האָבן זיך געקאַרבט פעלדלעך און קנייטשלעך. אַבער מיט דער האַר־אַפּרוק האָט זי זיך נישט געשיידט. אויך די טרונק־שטוב אויפן שוידעוועג האָט זיך געענדערט. די געסט האָבן זיך געביטן. אַנט־שטאַט די געזונטע, אומרואַקע פּישער־יונגען און יעגערס, האָבן זיך באַ־

וויזן געזעצטע דורכפארער מיט גראבע וויסקער-בערר און מיט לאנגע ליולקעס אין די מילער. די דורכפארער האבן שטענדיק געהאט צייט, קיינמאל זיך נישט געאיילט. מערי האט ביי קיינעם נישט אויסגענומען. פערצן יאר זיינען פאראיבער. די מלחמה מיט ענגלאנד איז שוין לאנג גע-ווען געווענען. די רעפובליק איז געבוירן געווארן. און ווען דאס גאנצע לאנד האט געפיערט די איינשווערונג פונם ערשטן פרעזידענט, איז מערי, מיאום און פארוועלקט נאך אלץ געבליבן פארזעסן.

איבראהאמ'ס פארויסזאגונג איז וואָר געוואָרן. די פאטריאטן האָ-בן אַראָפּגעריסן די שילד מיט קעניג דזשאָרדזש'עס בילד, וואָס איז גע-האַנגען אין פּראָנט פּון דער טרונק-שטוב און אויפן זעלבן אָרט אַרויפ-געזעצט דאָס בילד פּון דעם ערשטן פרעזידענט דזשאָרדזש וואַשינגטאָן. מערי איז אַנטלאָפּן פּונם טרונק-הויז. לויפנדיק האָט זי אַ פּאַר-צווייפּלטע אַראָפּגעריסן פּון איר קאַפּ די האַר-פּאַרוק און זי אַוועקגעשלי-דערט אויפן שידוועג.

דער ערשטער דורכפארער, א שערף פון סאוואנא, איז דזשאָרדזשיא, האָט די פּאַרוק אויפּגעהויבן און זי געבראַכט צו זיך אַ היים. ער האָט זי אויפּגעהאַנגען אַלס אַנדענקונג, אויף דער וואַנט, לעבן זיין יעגער-ביקס.

IV

ווער האָט אויפּגעוועקט די האַר-פּאַרוק, וואָס איז אַפּגעשלאָפּן אויף דער וואַנט פּונם שערף'ס הויז גאַנצע פינף און אַכציק יאָר? — אַ קאַז-באָי פּון אַקלאַהאַמאַ. און געשען איז דאָס אַזוי:
דער שערף איז שוין לאַנג געווען טויט. אָבער זיינע קינדער האָבן די וואַנט, וווּ ס'איז געהאַנגען די האַר-פּאַרוק, די יעגער-ביקס און שטיקער פעל פּון חיות — אויפּגעהיטן.

זיי האָבן געוויסט, אַז דעם פּאַטערס ביקס האָט נישט איינמאַל באַ-שיצט דאָס הויז פּון אַז אינדיאנישן איבערפּאַל, פּון אַ פּאַרבלאַנדזשעטער וואַלד-היה און דערפאַר מוז מען דאָס וואַפּן אויפּהאַלטן ווי אַ רעליקוויע. מיט די יאָרן איז דעם שערףס הויז איבערגעבויט געוואָרן. די דינע הילצערנע ווענטלעך זיינען פּאַרוואַנדלט געוואָרן אין דיקע ציגל-מויערן. דער שטיינערנער דיל איז באַלייגט געוואָרן מיט גלאַנציקע פּאַרקעט-ברע-טער. די גרויע טיר-פּענסטער — געדעקט מיט פּאַרבו. אָבער די וואַנט וואָס איז געווען באַהאַנגען מיט שטיקער פעל פּון חיות, מיט דער יעגער-ביקס און מיט דער האַר-פּאַרוק, איז נישט גערירט געוואָרן.

און וויבאַלד די האַר-פּאַרוק איז נישט גערירט געוואָרן, איז זי גע-ווען אויסגעלאָשן פּון לעבן. די אויסטערלישע האַר-קנוילן האָבן געקענט

אפטאן כישוף, אויפלוויכטן מיט ווונדער, ווארפן פון זיך צויבער-נעצן בלויז דעמאלט, ווען זיי האבן באקליידט די קעפ פון מענטשן, וואס זיך נען געווען אין שטענדיקן אומרו, אין צושטאנד פון באוועגונג. שלעכטס אדער גוטס, פייז אדער פרייד, פארפירעניש אדער געלייטערטקייט האבן נישט געהאט קיין שליטה אויף דער האר-פארוק, ווען זי איז געווען אויסגעהוילט פון די וויברירנדיקע גליי-שטראלן, ליידיק פון די ציטערדי-קע פיער-טראפנס, וואס ברענגען אריין אין יעדן טויטן קעגנשטאנד — לעבן. און ווייל קיין מענטשלעכע האנט האט נישט בארירט די האר-פארוק דורך די גאנצע פינף און אכציק יאר, איז די פארוק געבליבן הענ-גען אן אנמעכטיקע און לעבנסלאזע.

פיער לעשט נישט קיין פיער. אבער איין אויפגעבלאזענער פלאם קען אנצונדן א צווייטן. און אזוי האט עס געטראפן. אין דעם יאר אכצן פינף און זיבעציק, האט א גרויסע שרפה אויסגעבראכן איבער די בריי-טע לאַנד-שטרעקעס פון דזשארדזשיע. גאנצע פארמס זיינען פארטיליקט געווארן פון פיער. גערטנער און פעלדער האבן זיך געוויקלט אין רויך. די פלאמען האבן דערגרייכט דעם שעריפ'ס הויז אין סאוואנא און אפגע-ווישט די ציגל-מויערן, די שטוב-מעבל, די שטיקער פעל פון חיות, אפילו די יעגער-ביקס. בלויז די האר-פארוק, ווי זי וואלט, נאכן דערשפירן אויף זיך דעם ברי פון פיער, געקראגן פלינגען, האט זיך אויפגעהויבן פון דער ברענענדיקער וואנט און איז דורך די ווינטן פארטראגן געווארן אויף די וויסטע וועגן פון דזשארדזשיא. זי איז גראד ארויפגעפאלן אויפן קאפ פון א רייטנדיקן קאובאי, וואס האט געשמיסן זיין פערד אין אומד-געהויערער איילעניש. דער קאובאי האט געהאלטן אין מאכן זיין וועג צום נאענטסטן שטעטל, ווו עס האט געווארט אויף אים זיין שטארבנדיקער פאטער. ער האט נישט געליינט קיין גרויס אכט אויף דער פארוק, וואס איז אראפגעפאלן פון הימל גלייך אויף זיין קאפ און ער האט זי פאר-שמעקט אין זאטל. ער איז געווען מיד און דארשטיק. עס איז געווען אין מיטן יולי, א גליענדיקער נאכמיטיק. די זון האט אנגעהייצט הימל און ערד. ער האט געהאט דורכגערימן לאנגע מיילן פון באגינען אן. די מאס-קיטן האבן געביסן. דער דארשט האט געפייניקט. און איז אזא צושטאנד פון אויסגעשעפטקייט, האט ער געפאטשט מיט זיין פערד איבער די הייסע שליאכן אן אפשטעל.

פלוצים האט ער, פארבייגאלאפירנדיק א שייד-וועג, דערזען אין זאמד זיצן א דארן געגער-יונג מיט זיין גרויסן קאפ אריינגעטאן אין א רויטן, פליישיקן וואסער-ארבון. דער יונג האט געפרעסן דעם ארבון מיט א לוסטיקן אפעטיט. זיינע ווייסלעך האבן ארויסגעזעצט פון די אויגן-לעכער. ווייסע, געזעגטע ציין האבן געגריזשעט דאס רויטע ארבון-פלייש מיט אזא פארגעניגן, אז ער האט זיך נישט געקענט קיין עצה געבן מיט

די שטרעמען זיסן זאפט, וואס זיינען גערונען איבער זיין גאמבע און האלן. דער קאובאי האט אפגעשמעלט זיין פערד. אליין, א מידער און דארשטיקער, האט ער נישט געקענט פארטראגן, ווי דער יונג זויפט מיט אזא לוסט דעם רויטן זאפט. זיין טרוקענער גומען האט גענומען ברעך נען. ער איז צוגעריטן נאענט צום נעגער, אן אויסצורידן א ווארט, האט ער א ווארף געטאן פאר אים די געפונענע האר-פארק און אריינגע-כאפנדיק אין זיינע הענט דעם רייפן ארבוז, האט ער אליין מיט גרויס גיריקייט זיך איינגעביסן אין דעם רויטן, זיסן פלייש.

אז דער נעגער-יונג האט דערטאפט לעבן זיך די האר-פארק, איז דער קאובאי שוין געווען פארשוונדן. אנטשטאט פארדרוס, וואס דער פרעמדער האט ארויסגעריסן פון צווישן זיינע ציין דעם ארבוז, האט זיין פנים גאר אויפגעלויכטן. א וויילע האט ער די קנולן האר געצערטלט ווי אן אוצר, ווי א הימל-געשאנק. באלד האט אים געשטויסן אן אייני-פאל צוצולויפן צום לאנד-באזיצער, בינג ראדזשערס, וואס האט געוויינט אין אריינפאר פון שטאט, און אים פארקויפן דאס געשאנק. דער לאנד-באזיצער וועט קענען די פארוק אנטאן זיין פארקריפלטע טאכטער, וואס איז געבוירן געווארן מיט א הארלאזן קאפ.

די טאט האט נאכגעפאלנט דעם געדאנק. דער נעגער-יונג האט אג-געבאטן זיין אוצר און בינג ראדזשערס האט די פארוק געקויפט. אבער אנטשטאט זי אנטצוטאן אויף דעם הארלאזן קאפ פון זיין טאכטער, האט ער גאר באשלאסן זי אויסצונוצן פאר זיין אייגענער פארוויילונג. דער לאנד-באזיצער איז פונקט דעמאלט געווארן איינגעלאדן צו א מאסקו-באל, וואס די ארומיקע פארמער האבן געגרייט לכבוד דעם געראטענעם ארבוז-סעזאן.

און די כוחות פון גוטס און שלעכטס האבן זיך גענומען ראנגלען אין דער אויפגעוועקטער האר-פארוק. די גוטע ווונטשן פונעם ארעמען נעגער-יונג האבן נישט געקענט בייקומען די לוסט נאך איינגליבע, וואס האט געפעלמלט אינעם הארץ פון לאנד-באזיצער. ביי אים איז בילכער געווען זיך צו פארשטעלן אין דער פארוק ווי א קלאון, איידער זי אג-צוטאן אויפן קאפ פון זיין געשטראפטער טאכטער. די שטראף האט נישט פארזוימט און דאס שלעכטס האט גענומען געוועלטיקן.

אין דעם באשטימטן טאג, ווען בינג ראדזשערס איז געקומען צו דער מאסקאראדע, אויסגעפוצט ווי א קלאון, אין א פאר לויזע הויזן מיט רויטע לאמפאסן, אין לעטשלעד מיט טראלדן און איבער זיין קאפ — די צעקעמטע פארוק, האט באלד מיט אים פאסירט א זאך, וואס גאטפארך טיקע מענטשן רופן אן: לעסטערונג צו גאט און צו לייט. א באגלויבטער שכן האט אונטערגעשלאגן זיין ווייב, אגערעדט זי צו פארשייטקייט און

ווען די פריילעכע געסט האבן געבראכן די ווייניגלעזער, האט ער זי ארויס געגבעט פונעם זאל און זי פארשלעפט אזש ביז טעקסאס.

צומארגנס, ווען בינג ראדזשערס איז ניכטער געווארן, האט ער זיך געלאזט אין א געיעג נאך זיין ווייב. ער האט אנגעשטעלט דעם שעריף, אז ער זאל געפינען די אויסגעלאסענע. ער האט געדונגען צען שלעגער יונגע, וואס זאלן פאקן און אנברעכן דעם פארפירער. אלע שפורן זיך נען געווען פארווישט. פון דערשלאנגנדיג האט ער אנגעהויבן שיכורן און זיך אפגעבן מיט האזארד-שפילן. דער ביטערער געטראנק האט אים גיך געשלעפט צום אפגרונט. איינס נאך ס'אנדערע האט ער פארלוירן זיינע רייכע שטרעקעס לאנד. א יאָר שפעטער האט ער פארלאזט זיין גע- שטראפטע טאכטער. דאָס ווייב, וועמען ער האט א לעבן לאנג ארויסגע- וויזן בלויז קאלטע פליכטן, האט איצט אויסגעזען אין זיינע אויגן ווי אז אומדערשאצטע וועלט, וואס ער האט אומגעריכט פארלוירן. א שווער רע פארצווייפלונג, וואס ער האט ביז אהער, צוליב זיין ווילשטאנד, נישט געקענט, האט זיך געוועקט אין אים און גענומען קעמפן פאר עקזיסטענץ. ווען די פארצווייפלונג איז אריין אין זיין געהירן און אנגעטרונקען זיך נע אדערן ווי מיט שטארקע ססדיחות, האט ער זיך געלאזט איבער וועגן. א באוואקסענער און פארעלטערער, האט ער אויסגעוואנדערט לאנגע זומפיקע שטרעקעס. און כאָטש די האַר-פאַרוק איז געווען פאר אים א קללה, האט ער, צוליב פארגעסנקייט, זי נישט ארויסגעלאזט פון האַנט. ער האט זיך געשלעפט מיטן ים-ברעג. ביז ער איז אנגעקומען קיין פלאַד רידא, אין דער שטאָט סעינט-אויגוסטין. דאָרט האט אים קיינער נישט געקענט. אַן איבעריקער מענטש אין א געפאקטער וועלט, ווו יעדעס לעבן איז געווען אריינגעפאַסט, יעדעס וועגן אויף זיין אָרט — איז אים באַ- שערט געווען די דאָליע פון א בעטלער.

באַלד נאָכן פאַרלירן דעם ווילשטאַנד, האָט ער אויך פאַרלירן זיין פאַרשטאַנד. די קאַפּ-אַדערן זיינען פאַרקאַלט געוואָרן. און זיינע גע- רעכטע געפילן פון האָס און אייפערזוכט, וואָס האָבן אים געטריבן אויף וואַנדער-וועגן, זיינען אויסגערונען. און ער איז נאָך פאַרלוירענער גע- וואָרן. די פאַרלוירנדיג האָט אים געפירט צו אַן אומהיימלעכן פּלאַץ. נאָכן פּלאַץ איז נישט געקומען קיין קווינקלעניש. דער באַשלוס איז גע- ווען אומדערבארעמדיק. ער האָט זיך געהאַנגען אין אַ חורבה, אונטער דער שמאַט. ס'איז געווען דעם זיבעצנטן מערץ, אין טאָג פון „סעינט פאַטריק“.

אַן אויפגעהייטערטער איירישמאַן, וואָס האָט יענעם טאָג שפּאַצירט אויפן הויפט-וועג, הינטער דער שטאָט, האָט אנגעטראָפּן אַ סאָדזוועכ- טער. דער וועכטער האָט אים דערציילט וועגן דעם געהאַנגענעם. דער אייר- רישמאַן האָט זיך דערבאַרעמט אויף דעם נאַמענלאָזן זעלבסטמערדער

און אים געהייסן באגראבן אויף זיינע קאסטן. פארן אראפלאזן אים אין קבר, האָט מען אין זיינע קליידער געפונען די האַר-פאַרוק. דער וועכטער האָט זיך געצלמ'ט און געזיפצט: „א כישוף-מאָכער האָב איך אַראָפּגענוי" מען פון דער תּליה".

דער איירישמאַן איז געווען אַ קאַלעקציאָנער פון פּלאַנצן. די גע- פונענע האַר-פאַרוק האָט ער פאַרבאַהאַלטן אין אַ געקאוועמן קופערט, וווּ עס זיינען געלעגן זיינע האַניק-בלומען. דעמאָלט זיינען די אַוואַנטר- דעס פון דער פאַרוק געווען פאַרענדיקט, און זי איז אויסגעלאָשן גע- וואָרן פון לעבן.

דער באַרמהאַרציקער איירישמאַן איז געווען נישט בלויז אַ קאַלעק- ציאָנער פון בלומען, נאָר אויך אַ פּאַנטאַזיאַר, אַן אויסטראַכטער פון גרוי- ליקע געשיכטעס. ער האָט געקענט הלומ'ען אין אַ וועלט פון האַרטער וואַרהאַפטיקייט. נאָכדעם ווי די האַר-פאַרוק איז געווען פאַרהאַקט אין קופערט אַ גאַנץ יאָר, האָט ער זי איינמאַל פון דאָרט אַרויסגענומען אויף דורכצולויפטערן. באַטראַכטנדיק די צעקנאָדערטע קנוילן האָר, האָט אים געשטויסן די אַהונגן, אַז די פאַרוק איז פּול מיט ווונדער-געשיכטעס, אַז זי האָט אין פאַרלויף פון אירע וואַנדערונגען, פאַרשאַפט אירע אייגנט- מער מער שוידערלעכקייטן, ווי גוטס. דער איירישמאַן, טאַפּנדיק מיט די פינגער די האַר-קנוילן, איז אַליין אַנגעשטעקט געוואָרן מיט די וויברירנ- דיקע כישוף-פונקען. זיין פאַרשטעלונגס-קראַפט האָט גענומען אַרבעטן. דער דמיון האָט געברייט און צוריקגעפירט אויף יאָרהונדערטער, אויפ- וויקלענדיק פאַר אים איין עפיזאָד נאָכן אנדערן. עס האָבן זיך געראָלט, ווי אויף וואַלצן, פּאַסירונגען פון דער אַמעריקאַנער רעוואָלוציע, די אַוואַנט- טורעס אויף דער שיף „מעיפלאָוער" אזש ביז צוריק, צום הויף פון ענג- לישן קעניג דזשיימס, וווּ די פאַרוק איז אָפּגעשטעקט געוואָרן דורך אַן אינדישן פּריזירער.

דער טרוימענדיקער איירישמאַן איז געווען פאַרכאַפט פון די אויס- טערלישע פאַרפאלן, וואָס זיין דערמאַנונגס-קראַפט האָט אַרויסשפּירט און זיין פאַרשטעלונג האָט צוגעהלומט. ער האָט דאָס אַלץ, ווי אַ כראַך- ניק, רעגיסטרירט אויף בלעטלעך פון פאַרמעט. די בלעטלעך, צוזאַמען מיט דער פאַרוק, זיינען אָפּגעלעגן אין קופערט גאַנצע פּערציק יאָר. דער איירישמאַן איז געשטאַרבן אין סעינט-אויגוסטין און וועגן דער פאַרוק קיינעם פריער נישט געהאַט דערציילט. זיין זון האָט זיך איבערגעצויגן קיין מערילאַנד און פון דער פאַרוק קיינמאַל נישט געהערט. ערשט דאָס איי- ניקל, וואָס האָט זיך באַזעצט אין ווירדזשיניע, האָט דעם קופערט גע- פּנט און דערטאַפט די פאַרוק מיט די באַשריבענע בלעטלעך.

דער נאַמען פונעם איירישן בלומען-קאַלעקציאָנער איז געווען מייקל

קינג און דאָס אייניקל, וואָס איז געגאַנגען זוכן אַ קבר פאַר דער האַר-
פאַרוק, האָט געהייסן ביל קינג.

V

אַז ביל קינג האָט פאַרענדיקט דערציילן, איז דער בילדער-איינראַמער,
פיט ראיען, געזעסן אין זיין וויג-שטול, דער קאַפּ פאַרוואַרפן אויף אַהינ-
טער, ווי ער וואָלט געדרימלט. די ווירבל-ווינגטן, וואָס האָבן געהאַט אי-
בערגעשטעלט די צייט און צוריק געמישט דעם קאַלענדאַר אויף אַריבער
דריי יאָרהונדערטער, האָבן זיך איצט איינגעשטילט. איבערן טיפן גע-
וועלב האָט זיך געהערט דער ריטמישער טיק-טאַק פונם וואַנט-זייגער,
וואָס האָט אויסגעשלאָגן צוועלף.

פיט ראיען האָט זיך אויפגעשטעלט, ווי ער וואָלט זיך איבערגע-
וועקט פון א טיפן שלאָף. ער איז צוגעגאַנגען צום קאַלענדאַר און אָפּגע-
ריסן אַ בלעטל. די דאַטע האָט געוויזן דעם ערשטן יאנואַר, דעם אַנהויב
פון נייעם יאָר. ער האָט אַוועקגעלייגט די האַר-פאַרוק לעבן דעם בינטל
בילדער, דיפלאַמען און מעדאַלן, וואָס האָבן געוואַרט אויף זייערע גלע-
זערנע קברים.

אויף מאלבערי סטריט

אלע שטערן זיינען שוין געווען אויסגעלאשן איבער די דעכער פון
מאלבערי סטריט, ווען דער איטאליענער מייק פערטרא, אן אויסגעדינטער
ניו יארקער גאס-קערער, האט זיך אויפגעכאפט פון שלאף און איז אראפ
אין קעלער איינצופרעסן דעם פאס מיט וויינטרויבן.

שטרייפן גרויע ליכט האבן אויפגעהעלט איבער די אראפגאנג-טרעפ-
לעד. דער פארטאג האט זיך אריינגעריסן דורך די שמאלע קוילן-פענס-
טערלעך און געווישט די לעצטע נאכט-פלעקן. די זשומענדיקע שטילקייט
אינדרויסן איז איבערגעשלאגן געווארן איינמאל פון א פארבייפארנדיקן
וואגן, א צווייט מאל פון א שווערן, ראלענדיקן אייז-טראק.

מיט ביידע פיס אויף דעם גאר אונטערשטן קעלער-טרעפל, האט מייק
גוט אויסגעקאקט די ביינער. דאס פארטאגיקע זשומעניש האט געליא-
רעמט אין זיינע אויערן ווי א סיציליאנער מעלאדיע. ס'האט אויפגעוועקט
אלע חושים, דערמאנענדיק, אז דער נייער טאג וועט צושטעלן פולע הענט
מיט ארבעט.

די הנאה פון דער אייגענער גבורה און דאס ליכט פון פרימארגן
איבער די קעלער-ווענט, האבן געשטויסן מייק צו זיינע פליכטן. אין
ווינקל איז געשטאנען א הויכע ווייז-פאס. מייק האט אראפגענומען דעם
דעקל. א פארזויערטער ווייז-גערוד האט אים א שלאג געגעבן אין פנים
אריין. ער האט אנגעשעפט פולע נאז-לעכער מיט ריחות. ער האט אריי-
געשטעקט דעם קאפ אין פאס. צעדריוולטע, אויפגעבלאזענע טרויבן ווי
אויפגעוירענע הייווהאפן, האבן זיך געהויבן איבער די ראנדן. מייק האט
ארויפגעלייגט א ברויטע שטארץ. אויף דער שטארץ — א שווער גע-
וויכט און מיט ביידע הענט איינגעפרעסט די צעקוועטשטע טרויבן. נאך
א פאך מינוט קוועטשן און פרעסן האט ער אראפגענומען די שטארץ און
דאס געוויכט און צוריק צוגעדעקט דאס פאס. די זארג, אז דער דער וויין,
נייט גענוג פארזויערט, וועט נישט רייע ווערן צו אנדזשעלינאס קאנ-
פירמאציע, האט נישט פאריאגט מייקס מונטערקייט. מיט אן אונטער-

ברומענדיקע מעלאדיע פון אן אפערע-אריע אויף די ליפו, איז ער גענאנ-
גען איינווייזן דאס אלטע געבעקס פאר זיינע קאמשיקעס.

פון א זאק האט ער ארויסגעשאטן הארטע לאכנס ברויט, וואס דער
איטאליענישער בעקער פון צווייטן בלאק האט אים געשאנקען. ער האט
אונטערגעשטעלט א ברייטע שאף אונטערן קראן און ווען דאס וואסער
האט געשטראמט מיט א שפרייז, האט ער גענומען איינבראקן איין לאבן
ברויט נאכן אנדערן. מייק האט נישט געהאלטן פון קויפן בא'טעמ'טע
שפיז פאר עופות. ער האט געגלויבט, אז מיט דעם בלוזן אפפאל פון א
באלעבאמישער שטוב קען מען זאט מאכן א גאנצן הינער-פארם.

בראקנדיק דאס אלטע געבעקס, צווישן איין לאבן און צווייטן, האט
מייק אפגעפסקנט, אז די שפע אין דעם רייכן לאנד ווערט פארשווער-
דעט. נישט בלויז די רייכע — אויך די ארעמע זיינען אנגעשטעקט מיט
דעם הונגער נאך ווילטאג. זיין טאטע פראנצעסקא פעררא, א בלעכער
איז דער אלטער היים איטאליע, האט געקלעטערט איבער די וועגן פון
טורין און צוגעשטעלט רינעס צו די שינדל-דעכער פון די דארפישע היי-
זער. און ווען ער איז געווען אויסגעשעפט האט ער מיט א שטיק ברויט,
איינגעטונקען אין ווייז, געשטילט דעם הונגער. א רעפטל קען, געוויקט
אין ווייז, איז געווען א מאלצייט, און ער, דער זון מייק זיצט זיך רחבות-
דיק אויף מאלבערי סטריט אין ניו יארק. דעם בעזים האט ער שוין
לאנג אָוועקגעשטעלט. ער נעמט פענסיע ביי אַנקל סעם. ער זשאַקעט
דעם ווייז עמערווייז. ער טיילט אויס דעם שטארקן געטראנק פאר די געסט.
ער שפארט נאך גענוג אפ פאר די שכנים.

מייק האט איינגעזען, אז ער איז א שותף צום ווילטאג. דאס איינ-
זען האט גערופן צו דאנקבארקייט. די דאנקבארקייט האט אים געשטויסן
אויפצושטיין יעדן זונטיק פארטאג צו דער ערשטער מעסע אין קירך.
זיין תפילה איז געווען נישט בלויז א לויב פאר דער בענטשונג אין זיין הויז,
נאר אויך א געבעט צום באשעפער, אז זיין זון פרענק זאל אויפהערן אפ-
צושלאגן די שוועלן פון די סאלונען, ער זאל ווערן א נוצלעכער מענטש
— ער זאל נישט פארשעמען זיין שוועסטער אנדזשעלינא.

דער נאמען פרענק האט געבראכט אויפן זכרון חובות און אָנגע-
טראגן ציפערן. מייק האט צוזאמענגעשטעלט א ציפער מיט א ציפער און
ס'איז ארויסגעקומען א רעכענונג פונעם רעסטאראן, ווו פרענק האט גע-
געסן, א רעכענונג פון דער דעליקאטעסן-קראם, ווו ער איז אריינגעפאלן
נאשו, א רעכענונג פונעם סאלון-אייגנטימער, וואס האט געצאפט ביר
אויף קרעדיט און א רעכענונג פון דעם שערער, וואס האט אים געגאלט
אויף בארג און נאך געליען אים געלט. ברייטהארציקע שכנים אויפן בלאק,
זיינען וויליק געווען ארויסצוהעלפן דעם געבראכענעם פרענק. אלע האבן
געווסט, אז דער טאטע מייק פעררא איז קוראנט, ער שלאפט אויף א
קנפ מיט געלט, ער איז אויף קעסט ביי אַנקל סעם. אויסער דעם ציט

ער אן איינקונפט פון א דרוי-שטאקס הויז אויף עוועניו בני. עס איז ביי די שכנים נישט בלויז א פליכט, נאָר אויך אַן ערע צו באַדינען מייקס זון.

מייק האט אויסגעדרייט דעם קאפּ צו די טרעפּ. פון אויבן האט זיך געהערט דאָס וואָכע קול פון זיין ווייב זשאַזעפינע וואָס האט אַן אויסגע-שלאָפענע, אַ זשוואַווע, זיך געטראָגן איבערן הויף:

— מיקעלאַ! מיקעלאַ! קום נאָר אַרויף!

— רופסט מיר, זשאַזעפינע? — האט מייק זיך געלאָזט אַ פאָר טרעפּ אַרויף און געשיקט די אויגן אין דער ריכטונג צום הויף.

— כ'רוף דיר, מיקעלאַ! וואָס טוסטו אַזוי לאַנג אין קעלער? — האט דער ווייבס קול זיך געבייזערט.

— כ'בראָק איין דאָס שפייז פאָר די קאַטשקעס.

— כ'האב מורא, אַז דו פאַשעסט די פייגל אומזיסט, מיקעלאַ! זיי פאַרדינען נישט די אַרבעט, וואָס דו לייגסט אין זיי אַרײַן. זיי וועלן אויס-גיין אויף דייע הענט!

— איידער אַזעלכע ווינטשונגען, מענסטו בעסער שטום ווערן, זשאַ-זעפינע! — האט מייק זיך צעשריען מיט אַן אַנגעכריפענן קול — כ'ווייס,

דו פאַרטראַגסט נישט די עופות. אָבער שעלטן דאַרפסטו די שדים... — איר שעלט? — איז אין זשאַזעפינעס קול געווען אַ קוויטש פון

געוויין — טכור! מען האט דאָר דייע עופות אָפּגעטאָן אַ כישוף! האַסט דען די קאַטשקעס היינט אַנגעקוקט? קראַנקע פייגל! זייערע פּעדערן זיי-נען רויט...

— רויט? פון ווען אַן זיינען די פּעדערן ביי קאַטשקעס רויט?

— איז מייק אַ פאַרווונדערטער, אַרויסגעלאָפּן פון קעלער.

איבערן הויף האט זיך געוואַקלט דאָס פעמע ווייב זשאַזעפינע אויף אירע שווערע, קורצע פיס. איר מאָרגן-כאַלאַט איז נישט געווען פאַר-קנעפּלט איבער דער צעגאַסענער פיגור, אָבער די צוויי טונקעלע קאַסן איבערן נאַקן זיינען געווען פּריוירט ווי זונטיק צו דער מעסע. זי האט געהאַלטן אויף איר בוזים אַן אויסגעשטאַפּטע קאַטשקע און אַ זשוואַווע, מיט אַ טרוימף-בליק אַנגעקוקט דעם מאַן.

מער איבערגעשראַקן ווי נייגערין האט מייק אַרויסגעכאַפּט די קאַטש-קע פונעם ווייבס הענט און גענאַפּט. די פּעדערן זיינען געווען באַדעקט מיט רויטע פּלעקן, ווי עמיץ וואַלט זיי געפאַרברט מיט אַן אויסגעקראַכענעם פענזל. פון פאַרדאַכט, אַז די רויטע פּלעקן זיינען בלוט-צייכנס, האָבן די קאַרבן אויפן ברוינעם פנים זיך צעקרימט. ער האט אונטערגעהויבן דעם רעכטן פּליגל, אַ בלאָז געגעבן אונטער די פּעדערן און צוריק געשטופּט דאָס ערף אויף דעם ווייבס הענט.

— וויפּל האַסטו אַזעלכע?

— אַלע צוועלף קאַטשקעס האט מען אָפּגעטאָן אַ כישוף, מייק! —

האט דאס ווייב ריינדניק פארבראכן די הענט ווי בעת אז אומגליק — און דער כישוף וועט נישט אנטרונען פריער, ביז דו וועסט נישט אויפֿ הענגען מיין מאמעס טאליזמאן איבער דער טיר. דיין לעסטערונג וועט דיר קאסטן טיער! דער טיוול פארלאנגט א פרייז, אומגלויביקער! וועסט באצאלן מיט די קאטשקעס...

— א כישוף וואלט מען דיר שוין געמעגט אפטאן, הערסט, זשאָ זעפינע? — האט מייק, שוין ביזן אויף זיין ווייבס זאכאבאָנעס, זיך צע־ שרען — אזא נאָרישע קו מיט א גלעקלדיקער צונג! א בלינדער קען דאך זען, אז די פּעדערן זיינען אויסגעשמירט מיט בלוט.

— בלוט! יעזוס מאָרע, ווי קומט בלוט אין אונדזער הויף? — האט זשאָזעפינע אויסגעפעטשלט מיט דער האנטפלאַך איר שטערן.

מייקס געדולד איז אויסגערונען. ער האט מיט רציחה צוריקגעכאַפט די קאטשקע ביי בידע פליגלען, ווי ער וואלט זיי געזאָנגען אויספליקן און האַסטיק געקעמט מיט די פינגער די רויטלעכע פּעדערן. זיינע וועל־ פישע אויגן האבן זיך געצונדן ווי בלינדלאַמפן:

— קאָנטיקער קאַפּ! און וואס איז דאָס? האַנדיפּלעקען? ביסט בלינד, זשאָזעפינע? האַסט קאַפּ־שווינדל? נישט קיין ווייב — א געפרוּי־ דענע קאַלב דרייט זיך אַרום אין מיין הויף...

ער האט געלאָזט שטיין דאָס ווייב, וואס האט געהאַט גרייט אויף אירע אַ טויף שעלט־ווערטער און איז אַרײַנגעלאָפן אין דער ער פּוּת־קאַמער אַנצוקוקן די איבעריקע קאטשקעס. די קאַמער איז געווען גרויס ווי אַ שטייג פאַר היות. די ווענט — מיט דראַטענע ראַמען. מייק האט געציילט די קאטשקעס. דעם ווייבס ביזע בשורה האט געשטימט. אַלע עופות זיינען געווען אַנגעשטעקט מיט דער פלאַג. קיין איינע איז נישט געווען ריין פון דער אַנשיקעניש. אין זיין צעטומלטיקייט האט ער געזוכט אַן אויסוועג פון דער קלעם, נישט קיין צונג איינגעטונקען אין פלוד, נאָר אַ מויל, אַז עצה־געבער, האט ער איצט געדאַרפּט.

אין זיינע געהירן האָבן אויפגעהעלט די נעמען פון אַלע שכנים. די פאַרזאַרגטע אויגן האָבן זיך געהויבן צו די פענסטער פון דער געלער מויער קעגנאָיבער. אויפן דריטן שטאַק פון דער מויער וווינט דער בעס־ טער שכן ענרוקא פּוטשיני, אַ לוסטיקער לאַנדסמאַן, אַ וועלט־קענער וואס האט יונגעהייט זיך אַרומגעשלעפט איבער פאַרוואַרפענע לענדער. פּוטשיני וועט וויסן דעם באַשייד פון דער פלאַג. ער וועט אויך זאָגן זיין עצה, ווי עס זאָגט אַפ אַ וואַרזאַנערין אירע טרעפּענישן. שלעכט איז בלויז וואס פּוטשיני איז געלערנט און רעדט ווי אַ פּראַפּעסאָר. ער גנבעט צופיל צייט ביי די שכנים.

אין מייקס מוח איז נישט געווען קיין שפּאַרונקע פאַר קווענקלעך נישן. ער האט געעפנט דאָס הויכע פאַרקאַז־טירל און איז אַרויסגעגאַנגען אין גאַס.

II

דער הימל איבער מאלבערי סטריט איז געווען בלוי. דאס מארגן-ליכט האט אנגעזאגט דעם געבורט פון א נייעם טאג. א קענדי-סטאר מיט פארשטויבטע לאדנס האט זיך געהאלטן אין עפענען. פאר א בודקע האט א צייטונג-פארקויפער אויסגעפאקט זיינע בינטלעך מארגן-בלעטער. איר בערן אריינגאנג פון א רעסטאראן האט נאך געברענגט א רויטע נעאז-שילד „פיצעריא נאפאליטאנא“, וואס מען האט פארגעסן אויסצולעשן. א פארשלאפענער בינעזער פונם שכנותדיקן קווארטאל „משינאמאזן“, האט מיט דראבנע טריטלעך פארבייגעשפאנט די געלע מויער.

נאכן ארויפהויבן זיך דריי שטאק מיט געדרייטע הילצערנע טרעפ, האט מייק געדריקט דאס קנעפל פון אן אפגעבליאקעוועטער טיר. איידער נאך דער קלונג האט זיך צעטראגן אינעווייניק, האט ער א שטויס גע-טאן דאס גלעזערנע הענטל און איז אריין אין קיר.

דער לאנדסמאן, א בארוועסער אין פאדזשאמעס, געשמריפט ווי ארעסטאנטן-קליידער, איז געזעסן ביי אן אלטמאדישן דרייפסיקן טישל און געזופט פון א גלאז רויטן וויין. זיין בינערדיק-אקטיאריש פנים, נישט גענאלט, ווי א בארשט, האט זיך געקניטשט יעדעס מאל ווען ער האט געגעבן א שלוקע. צווישן צוויי פינגער האט ער געהאלטן א ברע-נענדיקן ציגאר. דערווענדיק מייקן האט ער ארויסגעפאמפעט געדיכטע וואלקענדלעך רויך און געקראצט די שיטערע גרויע האר.

— סאלוטא ענריקא! דו טרינקסט ווי א פיש און רויכערסט ווי א קוימען! — האט מייק באגריסט דעם שכן.

— כ'זוף ווי א זויגקינד — האט פוטשיני געשמייכלט — און דו, מייק, האסט זיך נישט וואס צו קלאגן אויף דורשט. אין דיין קע-לער שטייען פעסער מיט וויין.

— בלויז איין פאס, ענריקא! טרייב נישט איבער, און פון דעם איינעם פאס געניסט א גאנצער בלאק מיט שכנים! — האט מייק הנאה געהאט פון זיין אייגענער ברייטהארציקייט — כ'קאן זיך נישט פאר-זינדיקן. פאראן צווישן מיינע ווענט פון אלדאס גוטס. איינגעלייגטע שפיין, מארינרטע גרינסן און אויך אנגעשטאפטע, פעטע קאטשקעס... — רייך נישט פון קיין קאטשקעס. איד האב פיינט קאטשקעס! —

האט פוטשיני ביזערנדיק זיך, האסטיק א זוף געגעבן פונם גלאז און פארזיגן מיטן ציגאר — א שווערער פויגל... וואס פאר אן עוף איז דאס? ס'האט פליגלען און עס קען זיך נישט אויפהויבן פון דער ערד. און זיי זיינען טאקע פאראן צופיל אויף דער וועלט... יונגער הייט, אן איד האב געוואנדערט איבער ימים, האב איד אומעטום אנגעטראפן קאטשקעס. ווייסט דאך, מייק, ביי אכצן יאר האב איד זיך שוין געדרייט אין האפן פון גענוא. שרייענדיקע שילדן איבער אלע פארטווענט האבן גע-

רופן: „שלים זיך און פלאַט און זע די וועלט!“ כ'האב אזוי געטאָן.
 מען האָט מיר געשיקט אין די מיטלענדישע וואַסערן — — — — —
 מייקן איז געווען ביטער. ער איז געשטאַנען ווי אויף נאַדלען. גע-
 טראָפן ענריקאָן האָט ער אין אַ שלעכטער שעה. דער פרימאַרגוויין
 האָט פאַרנאַסן זיין מאַרד. אַפצושטעלן ביי אים דעם שטראָם רייד, וואָלט
 ער געדאַרפט אַ זעץ געבן אים איבערן קאַפּ. פון ערגערניש האָט מייק
 צענומען ביידע הענט און געשטופט אַלע פינגער אין פוטשיניס פנים
 אַרײַן.

— שכן ענריקא, איד בין געקומען זיך באראטן... מיינע קאטשקעס
 זיינען קראַנק...

— קאטשקעס? טעסטא קוואַדראַ! קאנטיקער קאַפּ! — האָט פּוּר
 טשיני שרייענדיק אָפּגערוקט דאָס גלאַז וויין — וועגן דעם וויל איד
 דאָך דערצײלן! האק נישט איבער! אונדזערע שיפן האָבן אַנטדעקט
 ווייטע, פאַרשטעקטע אינזלען. ווי מען אַנטדעקט פּלאַנעטן... איד האָב
 דאָך נישט אייביק געשטעקט אין די מיטלענדישע ימים. צוויי יאָר שפּע-
 טער האָב איד זיך געשיפּט איבערן פּאַסיפיק, אין די דרום-וואַסערן. און
 וואָס האָב איד אויף די וואַנדערונגען געזען? קאטשקעס! אויף דער טריי-
 קעניש און אויף די וואַסערן — אומעטום שווערע פינגל, וואָס קענען
 זיך נישט הויבן פון דער ערד... אויף די אָפּגעלעגענע אינזלען, אונטערן
 פייער פון דער טראַפישער זון, אפילו צווישן דוּשאַנגל-געוויקסן —
 דרייען זיך אַרום קאטשקעס... דער אינזל-מענטש טוט זיך אויס פון
 בושע ער וואַרפט פון זיך אַראָפּ די שאַלעכץ פון ציוויליזאַציע. מענער
 טראָגן נישט קיין אויבערשטע קליידער. פרויען זיינען פריי פון שליערן
 און דעקטיכער און אַלע עסן זיי קאטשקעס, ווילדע, פעטע קאטשקעס...
 — כ'זע, כ'האָב נישט געטראָפּן. שכן — האָט מייק פאַרביטערט
 אַ מאַד געטאָן מיט דער האַנט — איד קום נאָך אַן עצה און דו דער-
 צײַלסט מיר דייע דערפאַרונגען...

— דערפאַרונגען זיינען דער בעסטער שטאַף צו פאַרוויילן אַ גאַסט
 — האָט פוטשיני אַ שלעפּ געגעבן מייקן פאַר אַן אַרעם און צוגערוקט
 אַ בענקל — זיין מייק, מאַד זיך באַקוועם. ביסט אויף פענסיע. אַנקל
 סעם צאָלט פאַר דיין פאַרלוירענע צייט... ווי נאָך איד וועל פאַרענדיקן
 וועגן די קאטשקעס, בייט איד דעם שמועס. און איד טו דאָס פלינק.
 כ'ווייס נישט, צי איד האָב עס דיר שוין אַמאָל דערצײלט. אָבער יונג
 גערהייט בין איד געווען נאָר פלינק... כ'האָב געקענט שליערן אין דער
 לופט מעשענע רינגען, רויע אייער און גלעזערנע טאַצן מיט דער גע-
 שיקטקייט פון אַ זשאַגלער. ביסט אַ גוטער צוהערער, מייק? כ'קען אויס-
 גראָבן אוצרות. האַסט אַ געפיל פאַר אַנטיקן, מייק? ווייס דאָך, איד בין
 אַ זאַמלער... איד קען דיר ווייזן זעלטענע קאַלעקציעס פון ווייבערישע
 קאַרסעטן. איד קאָן אויספאַקן אַ טראַפישע בלום, וואָס שטאַמט נאָך פון

גזערן און דאס ערשטע קאקעטישע ווייב, די מאמע הוה, האט דערמיט אירע האר באצירט... ביסט פאראינטערעסירט אין וויין-בעכערס, מייק? איד פארמאג אן אלטן באקאל, פון וועלכן לעאנארדא דא ווינטשי האט א זופ געטאן נאכן פארענדיקן מאנא ליזא — — —

מייק איז א צערודערטער געשטאנען אין דער טיר. ער האט נישט געווסט צוליב וואס פוטשיני וויל פאר אים אויספאקן אלטע ווייבערישע קארסעטן, ארויסשלעפן א בלום פון גזערן, ווייזן דעם בעכער פון וועלכן לעאנארדא דא ווינטשי האט געזופט. פאר זיינע אויגן זיינען געשטאנען קאמשיקעס. קראנקע קאמשיקעס מיט רויטע פערערן און די עופות נור טיפן זיך אין א היילער, אן אפשיפעכער, צי גאר א כישוף-מאכער. ער איז פלינק אראפגעלאפן די דריי שטאק טרעפ.

אויף מאלבערי סטריט האבן שטרייפן זון זיך געגליטשט איבער די היזער. די קארניזן פון די רויטציגלידיקע ווענט זיינען געווען פאר גאסן מיט קילן פייער-שיין. פאר א שפייזגעוועלכ אין געשטאנען א קליינער ברוינער טראק. דער טראקמאן, אן אנגעפעלצטער ווי א יסבער, האט קניענדיק, געבראקט איין דורך א מאל-מאשין. דאס צעקרישעלטע איין האט מיט א געבראזג, ווי צעבראכן גלאז, זיך אריינגעשאטן אין אן הילצערנעם עמער.

פארן אריינגאנג פון א שמואלער קראם האט א פארשוין ארויסגע-שטעלט א שטוייענדיקע שילד, ווו עס איז געווען אויסגעמאלן דער קאפ פון אן אנגעפרעסענעם קוכער און אונטערן קאפ האט אראפגעשריגן א פעטע אויפשריפט: „דער לייב פון די מאקאראנען“. עס האבן זיך גע-עפנט די טירן פון א ברייטער בעקעריי אין פראנט האט זיך באוויזן דער בעקער מיט א הויכער ווייסער מיץ. ער האט געהאלטן אויפן ארעם א שטויס מיט בלעכערנע טעלערס. דאס האט געכאפט א קוק אויפן פרי-מארגן „דער קעניג פון די פאיס“ אויף מאלבערי סטריט.

א פעטלעכער שעדער מיט א גלאנציק-פריזירטן קאפ האר, ווו יע-דעס קארבירטע לעקעלע באזונדער איז ביי אים געווען אנגעשמירט מיט פאמאדע, האט פריילעך געפוצט זיינע שוי-פענסטער. א קארוסעל אויף א פערדיגעשפאנטן וואגן איז, מיט א גלעקליקן גערויש, אנגעפארן פון קאנעל סטריט. דער אייגנטימער, א קורצער מאנסביל מיט געהאק-טע באקזיבערד, איז א רויט האלזטיכל ווי ביי א פיראט — וואס האט געקענט קארוואס אלע אפערע-ארויעס אויף אויסנווייניק — האט אנגע-שטעלט די שפילדעקארדס אויף זיין היזערדיקן גראמאפאן. אליין האט ער מיט א לוסטיקער מעלאדיע גערופן די ווייבער און קינדער פון די אפגע פענסטער.

א נישט-איבערגעדעקטער לאסט-אויטא מיט שווערע פעסער, האט מיט א טרייסלעניש זיך געוויגט איבערן אספאלט-ברוק. א פור, אנגע-לאדן מיט פיראמידעס פון רויטע, פלאצנדיקע טאמאטן, האט זיך גע-

שלעפּט לאַנגזאַם ווי אויף אַ לויַה. קינדער מיט שול־ביכער אויף די הענט האָבן געשטראַמט פון יעדן ראַג, ווי צו אַ פּאַראַד. מאַלבערי סטריט איז געווען פּול מיט דעם שעפּטשענדיקן פּרימאַרגו־גערוֹדער.

מייק האָט אַ צעטומלעכער זיך געקראַצט דעם האַריקן קאַרק. אַנ־שטאַט צוריקצוגיין צו זיין הויף, האָט ער זיך געלאָזט אין אַ פּאַרקערטער ריכטונג. דער פעטלעכער פּריילעכער פּרויזירער, וואָס האָט געפּוצט זיך נע שוויפענסטער, האָט אים נאַכגעשריגן אַ גוט־מאַרגן.

— וואָס איז דער מער, מייק? זעסט נישט קיין לאַנדסמאַן? ווילסט נישט באַגריסן קיין פּייסאַן? צופיל קאַפּ־אַרבעט, שכן פּעראַרא! דער וויין און דאַס געלט מאַכן דיר פאַר אַ דענקער... — און ער האָט אַ הויב געגעבן דעם קאַפּ צום הימל — אַ שיינער טאַג, מייק. די זון שיינט איך בער מאַלבערי סטריט!

מייק האָט ביין אַנגעקוקט דעם פּרויזירער. און דער קוק האָט אַפֿ־געמאַכט, אַ צופיל פּלוידערזעק וווינען אויף מאַלבערי סטריט. מייק האָט געוויסט, אַז אַלע פּרויזירערס זיינען אונטערלעקערס. און חניפּה־דידלעך קענען איצט נישט פאַרבייטן קיין עצה. דער שערער האָט אים אַנגענומען פאַר אַן אַרבל:

— כ'זע אַ זייער פּנים מייק... שרעקסט זיך, פּרענק וועט דיר מאַכן געבראַכן? גלויב מיר, האַסט אַ געראַמענעם זון. דער בוטשער נאַספּערי איז מער געשטראַפּט פאַר דיר, זיינע יונגען זיינען פּאַרשווענדער... זיי האַנדלען נאָר אַלץ מיט דער ברוקלין־בריק... אין מיין שאַפּ איז פּרענק לעצטנס נישט קיין אויסגעבער. זיינע וויזיטן ווערן זעלטענער. בלויז צוויי מאל אַ וואַד האַר־טאַניק און פּנים־מאַסאַזשן. זאָל איד דיר צושטעלן צום רעכענונג דאַס קעש, וואָס ער נעמט יעדן פּרויטיק? — האָט דער פּרויזירער ווי אַ מאַנער אַריינגעקוקט מייקן אין די אויגן — ווילסט דעם ביץ?

— פאַרנעס איצט דעם ביל. פאַרשטייט זיך עפעס אויף קאַטשקעס? — האָט מייק אומגערוֹלדיק אַ פּרעג געטאַן.

— טוירקי, אינדיק איז מיין באַליבטער שפּייז, מייק. און אַז דאַס פעלט אויס אויפן מאַרקעט, קען פּאַסטראַמי מיט ספּאַגעטי אויך זיין אַ מאַלצייט... און פון אַ פעטן פּיצעריאַ־טעלער קען מען זיך פאַרדאַרבן דעם מאַגן, מייק? אָבער פאַרוואָס פּרענסטו מיר איצט וועגן קאַטשקעס. ווילסט אַ באַרבער זאָל הרגענען עופות און אַ בוטשער זאָל קראַצן בערד?

— מינע קאַטשקעס זיינען קראַנק. — קראַנקע קאַטשקעס, מייק? גיי צו סבוטשער נאַספּערי. און איך דער דו וויסט. טו עפעס צו דיין פאַרדרוס. כ'האַב נישט ליב קיין זייער פּנים... ווייסט דאָך ווי עס זאַגט דאַס מאַניקיר־מיידל, אין מיין שאַפּ: אַז אַ פּרוי איז ביז, פאַרבט זי די נעגל, אַז אַ מאַן איז ביז — בייסט ער זי... כאַ כאַ! אַ שיינער טאַג, מייק! די זון שיינט איבער מאַלבערי סטריט.

מייק איז שוין געווען אין גאספערס כוטשער־סטאר, ווען דאס פרע-
כע געלעכטערל פונם שערער האט אים נאכגעיאָגט. די יאטקע איז גע-
ווען פול מיט ווייבער. דער קצב, א דינער, א ציכטיקער, איז א ווייסן
כאלאט אומבאָפּלעקט, ווי ביי א קליניק־דאָקטאר, האט געהאַלטן אין האַנט
א מעסער, לאַנג ווי א שווערד און זאָרגפּעליק אַרומגערייניקט א פּרישע,
בלוטיקע לעבער.

דערזעענדיק מייקן האט ער אַרויסגעלייגט דאס מעסער און אריבער-
געשריגן איבער די פאַרגלאַזטע פּלייש־אויסלאַנג, איבער די ווייבערישע
קעפּ:

— וואָס מאַכסטו, מייק?

מייק האט געכאַפט איין קוק אויף די ווייבער, וואָס שטייען אין
דער רייע, ווי מען שטייט פאַר דער קאַסע פון איטאַליענישן אַפּעראַ-
הויז. ער האט געכאַפט א צווייטן קוק אויף גאַספּעריז און אַנגעהויבן:

— קענסט דאָד מיינע קאַטשקעס...

— אַהא! כ'וועל וועטן אַז דו ווילסט זיי פאַרקויפּן? כ'האַב דאָד
די גאַנצע צייט דיר געוואָרנט, אַז דו פאַשעסט זיי אומזיסט — האַט דער
ציכטיקער קצב ריידנדיק, גענומען שליופּן איין שפּידמעסער אַז צווייטן
— דאָס זיינען בחינמ'דיקע פרעסערס. א קאַטשקע איז ווי א קענסער.
זיי פרעסן דיר אויף לעבעדיקערהייט. איד וועל דיר זאָגן, לעבעדיקע ער-
פּות קויף איד נישט. אַבער, אַז דו וועסט זיי ברענגען אַז קעפּ, וועט מען
האַנדלען...

אויף מייקס ליפּן האָבן זיך געבלעזלט זידל־ווערטער. טעסטא קוואַד
דרא! פאַרקאָ דורא! קאַנטיקער קאַפּ! האַרטער חזיר! ווען נישט די וויי-
בער איז פּראַנט, וואַלט ער די זידל־ווערטער אויסגעשאַטן איבער גאַספּע-
ריס קאַפּ... פאַרוואָס זאָגן זיינע שכנים אַפּ ס'לעבן די עופּות, נאָר איידער
זיי הערן אים אויס? מאַלבערי סטריט גייט אונטער. די לאַנדסלייט האָבן
נישט קיין אויער פאַר אַן אייגענעם שכן. פּוטשיני, דער אַרומשלעפּער,
איז א באַרימער. דער באַרבער טראַכט בלוז פון איינקאַסירן זיין חוב
און דער קצב האט אינזינען איינצוהאַנדלען א מציאַה מיט זיינע עופּות.
מייק איז ראַפּטום אַרונטערנעלאָפּן הינטערן מאַרמאַרטיש, וואָס איז
געווען איבערגעדעקט מיט א פאַרגלאַזטער אויסלאַנג און אַנגענומען
גאַספּעריז פאַר די לאַצן פון זיין ווייסן כאלאט.

— האַסט עפעס א היילונג צו מיינע קראַנקע קאַטשקעס? זיערע
פּעדערן זיינען געוואָרן רויט. און דאָ שטיי איד פאַר מיין אַנדזשעלינאַס
קאַנפירמאַציע... ווייסט דאָד וואָס עס הייסט צו קאַכן קראַנקע עופּות
פאַר די געסט...

— רויטע פּעדערן? פאַרוואָס האַסטו דאָס באַלד נישט געזאָגט, מייק?
איד אַליין פאַרשטיי זיך ווייניק אויף לעבעדיקע עופּות. אַבער אַז כ'צעד-
טרייבער זיי, בין איד א קענער פון אַנאַטאָמיע... כ'דערשמעק א געשוורל

אויפן מאגן. כ'דערשפיר א ווערעמל אין דער קישקע. כ'וועל דיר זאגן מייק. אויב דו זוכסט א היילער האב איד פאר דיר איינעם. אויף עס קאנעל־סטריט וווינט א יידישער שוחט, אייזיק שוחט. נישט איין בוטשער האט ער שוין ארויסגעהאלפן פון א שאדן. א געלערנטער מאן, וואס ווייסט אלץ. און נישט בלויז ער, זיין ווייב או זיינע זין ווייסן, נאר אפילו דער הונט זיינער איז געלערנט... פארזאירן האט אויסגעבראכן א פייער אין זיין הויז. עס האט געדראט, אז די שטוב זאל אוועק מיטן רויך. איז דער הונט אריינגעשפרונגען אין די פלאמען צו ראטעווען דאס טיערסטע ביים שוחט. פינף מינוט שפעטער איז ער ארויסגעקומען, האלטנדיק אין פיסק דעם שוחטס אינסטרומענטן, צוויי חלפים, איינגעוויקלט אין א נאסן האנד טוך...

מייק, וואס האט נישט קיין צייט געהאט זיך צו חידושן איבער דער ווונדערמעשה, איז פלינק געלאפן צו דער טיר. אויף דער שוועל האט ער נאך אויסגעדרייט דעם קאפ צום קצב:
 — זאל איד צו אים צוגיין?
 — הויב די פיס, מייק! א גוטער שאקל און דו וועסט אים טרעפן, אידער ער גייט אין דער סינאגאגע. ער וווינט אין עס קאנעל און מאלכערי סטריט, איבער דעם כינעזישן רעסטאראן.

III

אויף קאנעל סטריט האט מייק זיך ארומגעקוקט. ווי אויף א פרעמדן יארד: די נאס, וואס איז געווען דריי בלאק אוועק פון זיין הויז, האט אויסגעזען ווי א ווייט לאנד. ביי דער אנגעזעענער געביידע איז ער געבליבן שטיין מיט דער פארגאפטקייט פון א פארמער, וואס האט פאר בלאנדזשעט אין דעם כרד ניו יארק. דער כינעזישער רעסטאראן האט געהאט א שמאלן אריינגאנג. די שוויב־טיר איז געווען באמאלן מיט א טעלער „טשאַ-מעין" און באדעקט מיט געדיכטער כינעזישער שריפט. הארט נעבן רעסטאראן האט זיך ארויסגעשטופט א בייכיק שוידענס־טער פון א יידישער בוכהאנדלונג, אנגעפראפט מיט ספרים. פעטע יידישע אותיות איבער דער שילד האבן בכבודיק אנגעזאגט דעם נאמען פון דעם בוכהנדלער. מייק וואס האט זיך נישט געקענט פאנאנדערקלייבן, צי עס איז דא א צוזאמענהאנג צווישן ביידע אויפשריפטן, די כינעזישע און די יידישע, האט אפגעמאכט ביי זיך, אז די אויסטערלישע בוכשטאבן באצאנגען צו א כישר־שפראך.

ער האט געפענט די טיר פונעם טרעפ־הויז. פון אינעווייניק איז ארויסגעקומען א געוויקסער ייד אין א הארטלעכן, רבנישן קאפעליוש. זיינע שווארצע בארד און פאות, געקעמט און געלאקט, האבן זיך צוגויפ־

גענאסן מיט דעם קאליר פון דער זיידענער קאפאטע, וואס איז געלעגן
נעט געפרעסט אויף זיין הויכער פיגור און דער קליידונג, און דעם אויס-
זען, האט מייק פארשטאנען, א זער האט באגעגנט דעם, וועמען ער האט
געזוכט. ער האט אים באגריסט:

— העלאו ראבאי!

— נישט קיין ראבאי — א שוחט! — האט דער געוויקסיקער ייד
געשמייכלט.

— אייזיק שוחט?

— דאס איז מין נאמען.

— כ'ניי צו איד, אייזיק. געשיקט האט מיר גאספערן דער בומשער.
איר קענט אים... ס'איז וועגן מיינע קאטשקעס — האט מייק אויסגעלאָרן
א פול מויל מיט רייד — די עופות זיינען פלוצים קראַנק געוואָרן. די
קרענק? רויטע פּעדערן. און דאָ איז אַ פּאַר וואַכן צו דער קאַנפּירמאַציע
פון מין טאַכטער... ווי אַ שכן וויל איד פּרעגן אן עצה...

אייזיק שוחט האט אין ערשטן אויגנבליק נישט געקענט פאנאנדער-
נעמען מייקס רייד. ער איז בטוח געווען, און דער פארזארגטער שכן קומט
מיט א שאלה און באשלאסן אים אפצושיקן צום רב.

— איר בין א שוחט. שכן. אויב א שאלה, מוסטו גיין צום ראבאי!
מייק האט געוואלט ווייזן, און ער איז באהאזונט אין יידישקייט, ער
ווייסט דעם אונטערשייד פון א ראבאי'ס אמת און די ארבעט פון א
שוחט. ער האט זיך צערעדט:

— כ'ווייס, אז ווען מען האט טראבל מיט געשאכטענע עופות גייט
מען צום ראבאי... מיינע קאטשקעס לעבן נאך. זיי זיינען קראַנק. כ'דארף
א היילער. א קענער אויף שטומע באשעפענישן. גאספערן גלויבט אין
איד, שוחט...

— וואס איז די קרענק? — האט דער שוחט פּרעגנדיק אפּירגע-
לאָזט אַ געלאַקטע פּאה איבערן אויער, כדי בעסער צו הערן.
— רויטע פּעדערן.

— שוין לאנג ווי זיי האבן רויטע פּעדערן?

— היינט פארטאג האט מין ווייב דערזען די פלעקן... און איינגע-
שפארט מענטש, א קאנטיקער קאפ. אבערגלויבעריש, זאגט זי, און ס'איז
כשוף... איר שריי ס'א קרענק...

דער שוחט האט זיך געקווענקלט, צי ער זאל ארויפפירן דעם פארזארגטן
שכן איז זיין שטוב, צי ער זאל מיט אים ריידן אין גאס. ער האט גע-
שטעלט א פאר טריט פארויס. מייק האט געהיטן זיין גאנג. דער שוחט
איז פארביי דעם כינעזישן רעסטאראן. און דאס ספרינגעשעפט. ביים
עס בלאק האט ארויסגעשיינט דאס שוידענסטער פון אן אנטויקונגעשעפט-
עם האבן אראפגעגלאנצט די גראווירונגען פון א זילבערנער אכטרעריקער
מנורה. ס'האבן געפינקלט ארנאמענטן אויף קופערנע טאצן. נעבן טערקישע

שאלו, באדעקט מיט אויסקריצונגען, זיינען געלעגן אלט-פרענקישע בעקסן. און אינעם שימער פון א פאר מעשענע לייכטער האָט זיך געשפּילט אַ שטיק נאָס מיט געשעפטן, מיט פאַרבייגייער, מיט אויטאָמאָבילן. דער שוחט, באַגלייט פון מייקן, איז שווייגנדיק אָפּגעגאַנגען אַ גאַנצן בלאַק. פון דערווייטנס האָט זיך אַרויסגעשניטן די עלעוויטאַר-באַז פון דער בויעריי. געקייטלטע וואַגאַנען, ווי קינדער-צוגן, האָבן זיך פאַר-בייגעיאַגט מיט אַ טראַסקעריי. הינטער דעם עלעוויטאַר האָט זיך אַרויס-געהויבן דאָס אַריינפאַר-טויער פון דער מאַנהעטן-בריק. איז גאַנג האָט דער שוחט לאַנג זיך געישובט, שטום אַנגעקוקט זיין באַגלייטער און דער-נאָך צו אים זיך אַנגערופן:

— האַסט געליענט די ביבל?

— איד בין אַ פרומער קאַטאָליק, שוחט — האָט מייק זיך דערשפּירט דערהויבן פון דער פּראַגע — די ביבל ליגט אויף מיין טיש יעדן זונטיק. — איז דער ביבל שטייט, אַז ווען יעקב האָט זיך געגרייט צו פאַר-לאַזן לבנען, האָט ער געבעטן ביי דעם אַרמי, ער זאָל אים לאַזן פאַרמערן זיינע שאַף... לבן האָט אים די בקשה באַוויליקט. און וואָס האָט יעקב געטאָן? ער האָט אַרומגעשיילט און אַרומגעשניצט פייכטע שטעקעלעך פון טאַפּאַל און פון מאַנדלבוים, כדי זיי זאָלן ווערן געפּלעקלט. און ער האָט די שטעקעלעך אַריינגעשטעלט אין די קאַריטעס און וואַסער-רינגעס... און וויטער שטייט אין דער ביבל, אַז עס איז געווען און די שאַף זיינען געקומען אין די קאַריטעס צו טרינקען און צו פאַרו זיך, האָבן זיי זיך פאַרקוקט אויף די געפּלעקלטע שטעקעלעך און עס האָבן געשען אַ וונד-דער — די לעמער, וואָס די שאַף האָבן געבוירן, זיינען אַרויסגעקומען געשטרייפטע, געשפּרענקלטע און געפּלעקלטע...

דער שוחט האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף אַ וויילע, ווי ער וואָלט גע-וואַרט דער פאַרזאָרגטער שכן זאָל באַנעמען דעם מייז פון זיינע רייד און דערנאָך וויטער געזאָגט:

— איד הער, אַז די פּעדערן פון דייע עופות זיינען אויך געפּלעקט-טע... איז עס איינס פון די בידע: אַדער מיט דייע קאַטשקעס איז געשען דאָס ווונדער פון דער ביבל, אַדער להבדיל זיי האָבן זיך געמונקט אין אַ וואַסער, וווּ ס'רינט אַריין דאָס אַפּלוף פון אַ נאַעטן שלאַכט-הויז. אין מיינע אויגן ליגט זיך אויפן שכל דאָס צווייטע... מיט יעקבס לעמער האָבן געקאַנט פאַסירן נסים. אַבער מיט דייע עופות וועלן קיין ווונדער נישט געשען. מיר לעבן אין אַ וואַכעדיקן, זינדיקן דור, שכן. עס קענען נישט פאַסירן קיין נסים אויף מאַלבערי סטריט.

דער שוחט האָט זיך אָפּגעזעגנט מיט מייקן און אַ שמיכלענדיקער-געשפּאַנט צו דער בויעריי. מייק איז געבליבן שטיין אין קוועקלעניש ווי אויף אַ שיידי-וועג און נאַכגעקוקט דעם שוחט. אַ וויילע האָט ער גע-נאַפט אין דער ריכטונג פונם עלעוויטאַר, וווּ ס'האַבן זיך געיאַגט גע-

קייטלטע וואגאנען. ער האט גענאפט אויפן אריינפארטויער פון דער מאנהעמט-בריק, וואס האט זיך געהויבן ווי א פעסטונג און באשלאסן אהיים צו גיין. דער באשלוס האט געהויסן אויפמישן די שמעלן אין דער ביכל, ווו ס'רעדט זיך וועגן יעקבס שאף. דער באשלוס האט געהויסן ארויסטרייבן די קאטשקעס פון הויף און נאכשפירן זיי אין וועלכן וואסער זיי באדן זיך.

די פיס האבן אים געטראגן פלינקער ווי רעדער. אין הויף האט אויף אים געווארט דאס ווייב זשאזעפינע מיט א פול מויל זידל-ווערטער. מייק האט אויף איר זיך נישט אומגעקוקט. ער איז אריינגעלאפן אין דער עופות-קאמער. די קאטשקעס האבן געהאלטן אינמיטן טונקען זייער רע שנאבלען אין דער שאף מיט איינגעבראקטס, מיט א האנט-פלעסקעריי האט מייק ארויסגעיאגט די קאטשקעס פון דער קאמער. די עופות, איר בערגעשראקענע, האבן מיט א גענודעריי און פלינגל-פאטשעריי זיך צעשאטן איבערן הויף. מייק האט זיי געטריבן ווי מען טרייבט א סטאדע. דערזענענ-דיק דעם מאנס משוגעת, זיין געיעג נאך די עופות, האט די צעטומלטע זשאזעפינע צוערשט פארבראכן די פעטע, שמאלציקע פינגער פון אירע אנגעגאסענע הענט און דערנאך מיט א קוויטש זיך געקניפט די באקן.

מייק האט געטריבן די קאטשקעס איינס באיינס דורכן שמאלן הויף-טירל. ווען זיי זיינען שוין געווען אין גאס, האט ער זיי נאכגעלאזט און אפגעווארט אין וועלכער ריכטונג די עופות וועלן ציען.

די קאטשקעס, באפרייטע, ווי פינגל פון א שטייג, האבן זיך גענומען וויגן רעכטס-צו. ארויסקומענדיק אויף קאנעל סטריט האבן זיי זיך אפ-געשלעפט איין בלאק ארויף. מייק איז זיי נאכגעגאנגען. דער פאראד פון די עופות האט אפגעשמעלט פארביגייער. דער נייגעריקער אנלויה האט געגאפט, געמייטלט מיט די פינגער אויפן טרייבער און געלאזט פאלן שפאס-ווערטער. מייק האט צוגענומען די שפאס-אויסרוף, ווי א קלאון נעמט צו פעטש און איז ווייטער נאכגעגאנגען. צווישן די לאכעדיקע נאכ-לויפער האט ער דערזען שכנים פון מאלבערי סטריט. זייערע קאמישע פנימער האבן געהאט שפאט-שמייכלען. עס האט געשפעט פון אים דער דיקער פרויזער. עס האט זיך געטרייסלט פון געלעכטער דער כינעזישער רעסטאראטאר. עס האט געצויגן מיט די אקסלען דער בוטשער גאספער. אינמיטן טומל האט דער פאליסמאן אויפן ראג פארהאלטן דעם פאר-קער.

כאטש די טראפיק-ליכט איז געווען גרין, האט דער פאליסמאן אפ-געשמעלט די פארבייפארנדע לאסט-אויטאמאבילן דורכצולאזן די קאטש-קעס אויף דער אנדערער זייט גאס. אים האט דאס זעלבע נאכגעטאן דער פאליסמאן פון צווייטן בלאק. מייק איז שוין געווען הינטער די עופות ביי עלען סטריט. פון דארט האבן די וואקלענדיקע קאטשקעס זיך אריינגעדרייט ביזן הוסטאן סטריט. זייער מארש איז צוגעגאנגען ווי אויף אן

אויסגעטראטענעם וועג — א וויגן זיך מיט די שווערע בייכלעך, א לייכט רודערן מיט די פליגלען. מייק האט פארזיכטיק מיטגעהאלטן דעם גאנג, שוין געהאט הינטער זיך עוועניו בן דורכגעגאנגען שמאלע געסלעך, געדרייטע ליקעס, ביז די קאטשקעס האבן זיך דערשלעפט צו א פלאך, ליימיק שטיק ערד, וואס האט זיך געשפרייט ארום דעם איסט ריווער.

די קאטשקעס האבן זיך צעשאטן איבער דער ליימיקער ערד און וואס ווייטער די פלאך האט זיך געצויגן, אלץ בלאטיקער אין זי געווען. די עופות זיינען צוערשט געבליבן שמעקן אין דער בלאטע ווי צוגעקלעפטע. דערנאך האבן זיי מיט א פליגל-פאטשעריי גענומען טאפטשען טיפער אין דער לאווע, וואס איז געווארן צעקראכענער, ווייכער, שיטערער ביז זי האט זיך פאנאדערגעגאסן אין אן אומריינעם וואסער-סטאון.

מייק האט זיך אפגעשטעלט פאר דער ליימיקער ערד. אין זיינע ברוינע פנים-קארבן איז גערונען א שמייכלע. די אויגן האבן געצונדן לוסטיקע פייערלעך. דער פריילעכער גרימאס ארום די גראבע מויל-ווינקלען האט באשטעטיקט, אז דער שוחט איז א ביבלקסטנער און א שטערנזענער, אז דאס נאכשפירן איז אים געלונגען. ער ווייסט פון וואנען די פלאג קומט.

מייק האט געכאפט איין קוק הינטערוויילעכץ. נישט ווייט אויף א בערגל האט זיך געהויבן א גרויער שלאכטהויז. פון דעם אויבערשטן אריינגאנג-טויער האבן אויפגעבראכענע ראווה, ווי שמאלע קאנאלן, זיך געשלענגלט ביז אראפ צום סטאורוואסער. דורך די ראווען האט גע-שטראמט דער אומריינער אפלוף, וואס דאס שלאכטהויז האט אויס-געשפיגן.

מייק האט געכאפט א צווייטן קוק פארויס און געזען ווי זיינע קאטשקעס טונקען די פערערן אין דעם געדיכטן סטאורוואסער, וואס איז פול מיט רויטע ריטשקעלעך ווי א בלוטיקער טייד.

מייק האט מער נישט איבערגעקלערט. מיט צעשפרייטע הענט האט ער ארויסגעיאגט די קאטשקעס פונעם רויטן וואסער. זיין פיפערדיי האט אונטערגעאיילט די צעטומלטע עופות. זיי האבן זיך געזאמלט ארום אים ווי א טשערעדע. אלדאס ווייטערדיקע האט דער מוח פלינק אויסגעפלאגט. ער וועט היינט אויסבאדן די עופות און מער זיי נישט ארויסלאזן פון הויף. ער וועט פעט מאכן זייערע בייכער, זיי זאלן ווערן א געשמאקער מאכל אויף אנדזשעלינאס יום טוב.

טרייבנדיק די עופות אויף צוריקוועגס האט מייק לוסטיק זיך אונט-טערגעברומט. אין די אויערן האט גערוישט א סיצייליאנער מעלאדיע. די ניו יארקער אלטע גאסן האבן איצט פריילעך געשעפטשעט. די פענס-טער פון די הויכע, אומעטיקע הייזער זיינען פול געווען מיט זון-ליכט. די שווערע רעדער פון די לויפנדיקע לאסט-טראקס האבן אונטערגעטענצלט.

אינעם וויספער פון די בוימער אויף עלען סטריט און אין דער טראס-
קעריי פון די עלעוויטארי-באנען אויף דער בויערי האט מייס געהערט דאס
געווימל פון שטילע, פריילעכע טענער.
ער איז צונעקומען צו מאלבערי סטריט. ער האט געבענטשט דעם
שוחט וואס קען די ביבל פון אויסנווייניק. ער האט רחמנות געהאט
אויפן ווייב, וואס ליידט פון אבערגלויבנס און געשפעט פון דעם כומשער
נאספערי, וואס האט געמיינט, אז ער וועט אויסנארן פאר שפאט ביליק
זיינע קראנקע עופות.

דער טעפיד פון מזלות

I

ביים אריינפאר צו דער מאנהעטז-בריק, ווו דער הויכער, באוואקט
טענער בעטלער אלבערטא דע קארלאס האט געהאט זיין טעגלעכן שטיי-
פלאץ, האט די הארבסט-זון האסטיק זיך גענומען זעצן.

די פלאמיקע שקיעה-פייערן, וואס פארברענען דאס טאגליכט און
בייטן דאס פנים פון באשאף, האבן אויך געביטן דעם געמיט-צושטאנד
פון דעם בעטלער, וואס האט איצט איילנדיק פארלאזט זיין שטיי-
פלאץ. דאס שפלות-געפיל פון א שנארער איז, מיט דעם אַנקום פון דער
נאכט, איבערגעגאנגען אין דער געהויבענער שטימונג פון א פרינץ. ער
וואלט אפילו פון פרימארגן אן זיך געפילט פייערלעך, ווען נישט די בא-
ליידיקונגען וואס ער איז זיך היינט אויסגעשטאנען.

דריי פעלערן איז ער באגאנגען אין דעם קילן, לויטערן אַקטאבער-
טאג. ער האט אַקעגן גערעדט א פאליסמאן, וואס האט געהאט די פליכט
אפצורוימען דעם בלאק הינטער דער בריק פון פארדעכטיקע פארשויען.
ער האט געשאלטן א קארגע פארבייגייערין, א רייכע דאמע און ער האט זיך
געשלאגן מיט א קאנקורענט, א וואנדערנדיקן שנארער. דער פאליסמאן
האט אים געשאנקען, אבער געצוונגען אים זיך אפצוטראגן פון דעם
מולדיקן ראג. די קארגע דאמע האט אים געוואלט שלעפן אין געריכט.
און דער שנארער, דער קאנקורענט האט געסטראשעט אויפצודעקן פאר
דער וועלט, אן זיין הינקענדיקער פוס איז א שווינדל און זיין ארויסרופן
רהמנות איז אן אומפארגעבלעכער פארברעכן.

אלבערטא דע קארלאס איז די דריי געפארן בייגעקומען. עס האט
זיך געפאדערט די געניטקייט פון אן אַקטיאָר אַנצופירן דעם טעגלעכן
קאמף פאר דער שפלותדיקער באשעפטיקונג. און עס איז נויטיק געווען
די דורכגעטריבנקייט פון א שווארץ-קינצלער צו פארבלענדן די פארהאר-
טעוועמע דורכגייער און אין דער זעלבער צייט צו האלטן אן אויג אויף
די דעמעקטיוון, די מענטשן-יעגערס וואס שנאפן נאך גנבים, אַפנארער
און פארברעכער.

באשאנקען מיט אויסדויער צו שפילן אויף מענטשלעכע שוואכ-
 קייטן, האט אלבערטאָ דע קארלאָס אויך דאָס מאָל אויסגעפולט זיין
 טאָג און ערנסטער שטרויכלונג. דער לויטערער זוניקער טאָג, ווי אַ געד-
 פלאַצטער באלון, איז געווען אויסגערוגען און געוואָרט אויף אים האָט
 אַ ניו יאָרקער נאכט, אַ נאכט וואָס איז פול מיט אַנגעצונדענע הימל-
 ליכט, מיט מזלות און האפן-אווואַנטורעס.

פונם שטייפלאַץ ביי דער מאַנהעטן-בריק איז אלבערטאָ דע קארלאָס
 הינקענדיק אַרויסגעקראַכן אויף אַ שייד-וועג. פון דאָרט האָט ער אַרייַג-
 געדרייט אין אַ זייטיק געסל, פול מיט גאַראַזשן. אין עק געסל איז געד-
 שטאַנען אַ פרישיגעפארבטע גאַזאָלין-סטאַנציע. דער מאַן ביי דער גאַז-
 זאָלין-פאָמפע האָט אים פאַרדעכטיקט נאָכגעקוקט. דער בעטלער איז פאַר-
 זיכטיק דאָס אַרט פאַרבייגעהינגען און מיט געציילטע שפּרייזן איז ער
 באלד געשטאַנען הינטער אַ פאַרויבערטער ציגל-מויער, וווּ אַ געדרייטע
 טרעפּ האָט געפירט אַרויף צו זיין ענגן שטיבל.

אינעווייניק, איז שטיבל זיינען אַלע פאַרהוילענישן אַראָפּפּעפּאַלן.
 דער גרים פון אלבערטאָ דע קארלאָסעס פנים האָט זיך אָפּגעטאָן. דאָס
 דרייקאַנטיקע צימער האָט אויסגעזען ווי אַ נאַכלעסיקע אַקטיאָר-נאַר-
 דעראַכע. ער האָט געמאַכט ליכט. די קליידער-שאַפּע איז געשטאַנען אָפּ,
 אויף דער שמאַלער סאָפּע זיינען געלעגן אַנגעוואָרפן עטלעכע פאַר געד-
 פרעסטע הויזן, אַ פּראַק און שטייפּע געקראַכמאלעטע באל-העמדער.
 שרייענדיקע, קאָלירטע שניפּסן זיינען געווען צעהאַנגען אויפן ווענטל
 פונעם איינציקן שטורל. פאַר דעם טואַלעט-שפיגל זיינען געווען אַנגעלייגט
 שאַכטלעך פּודער, פלעשלעך מיט שאַרפן אַדעקאַלאַן בערשטלעך, קעמד-
 לעך און ווייסע וואַזעלעך קרעם צו פלעגן און גלעטן די הויט פון איידעלע
 אַריסטאָקראַטישע געזיכטער.

אלבערטאָ דע קארלאָס האָט אויסגעטאָן זיין בעטלער-אויסזען ווי
 מען טוט אויס אַ מאַסקע. נאָכן באַפרייען זיך פון די צעלעכערטע קלייד-
 דער, האָט ער אַראָפּגעוואָרפן פון קאָפּ דעם פרעמדן פאַרוק, דערנאָך
 אַראָפּגעריסן די דיקע ברעמען און אָפּגעווישט די שווינדזוכט-פלעקן.
 דאָס קאווע-הויטיקע פנים, פריי פון דעם קאלטונעוואַטן בערדל, איז איצט
 געוואָרן צאַרט און גלאַנציק און איבער דער אויבערשטער ליפּ האָט זיך
 אַנטפלעקט ווי אַ זיידן שנירל, אַ פאַסיקל וואַנצע. עטלעכע גוטע פינגער-
 מאַסאַזשן איבער דעם מאַגערן קין און אַרום די אויגן-ווייסע האָבן צוגעד-
 געבן זיין טונקל געזיכט די אַריענטאַלישע איידלקייט פון אַן אויסגע-
 צערטלען אינדישן מאַהאַראַדזשאַ.

אלבערטאָ דע קארלאָס האָט אין איילעניש זיך איבערגעטאָן.
 מיט די געמאַסטענע שטרייף-הויזן און געפרעסטן פּראַק אויף זיך,
 די לאַקסייד מיט נעזער אויף די פים און אַ טאַניק-פּריזור אויפן קאָפּ,
 האָט ער זיך געשטעלט אין שפיגל. די ליפּן האָבן געשמיכלט. עס האָט

אים אימפאנירט די אייגענע פארוואנדלונג. די אויגן האבן עטוואס פרעמדלעך געקוקט אויף דעם צויבער-מאן אין דעם געשליפענעם גלאז. אבער דער צויבער-מאן האט זיך פארנויגט און געלאכט אויף אלע ציין: — אלבערטא דע קארלאס, איצט ביסטו דאס אור-איניקל פונם פארטוגעזישן רייזערן מאגעלאן. ביזט דער יורש פונעם געוואנטסטן ים-זעגלער אין דער געשיכטע — געוואנטער פון קאלאמבוס. ווי א פאר-טונעזישער פאטרויאט אין דיין אויפנאכע איצט ארויסצונעמען מאגע-לאנען פון דער פארגעסנקייט און אים צוריקברענגען זיין גלארע. און דאס דארפסטו טאן וואס גיכער. פארלאז דאס ענגע צימער אלבערטא! אינדרויסן ווארט אויף דיר די ריזיקע האפן-שטאט ניו יארק. די שטאט איז א פאלאץ און אירע גאסן זיינען פארביקע טעפיכער. דו וועסט שפא-נען איבער דעם טעפיד פון מזלות.

ער האט פארלאזט דאס צימער.

א פלינג שפרינגען איבער דער געדרייטער טרעפ, דערנאך א האס-טיק שפרייזן פארביי פינה טונקעלע בלאקן האבן אים ארויסגעפירט אויף א קויס-באלויכטענעם סקווער, ווו עס האט זיך געצויגן א לאנגזאמער פארקער.

אלבערטא דע קארלאס האט גערופן א טאקסי. ער איז געפארן צום האטעל „דער גאלדענער אנקער“. דאס ארט, ווו עס קומען זיך צונויף די נעקליבענע פלאט-מאנשאפטן פון די פארטוגעזישע שיפן, וואס זיינען פארראנקערט אין ניו יארק. אין דעם ווארט-זאל פון האטעל דארף זיצן קארמען פאנטעז, א טענצערין פון א ניו-יארקער נאכטיקלוב. זי דארף ווארטן אויף אים ווי מען ווארט אויף אן ענטוואסטישן געליכטן. די טענצערין, אויסגעשעפט נאך זעקס טעג אמוזירן די רייכע ליידיק-גייערס, וועט היינטיקן אונט זיין הונגעריק נאך זיין אונטערהאלטונג. זי וועט הערן זיינע ליבע-אנבאטן, וואס אנטציקן ווי לידער, זיינע ליגנס, וואס באגייסטערן ווי תפילות.

קארמען פאנטעז האט נישט געווסט פון זיין דאפלט לעבן — ביי-טאג א בעטלער און ביינאכט אן אויסגעחלומטער פרינץ פון די ימען. פאר איר און פאר געציילטע פון דער פארטוגעזישער פלאט-מאנשאפט האט עס געהייסן, אז ער איז א רייכער יורש פון ליסאבאן, אן אויס-געדוכטער ייד, אן איניקל פון מאדאנען, וואס וווינט אין ניו יארק. ער באשעפטיקט זיך מיט האזארד-שפילן. ער נעמט אן געוועטן אויף פערד-געיעגן און שארט אוצרות.

אלץ וואס קארמען פאנטעז האט געווסט איז, אז ער האט איר צוגעזאגט א לעבן פול מיט אוואנטורעס, פול מיט געפארן, א לעבן אויסער יבשה, ווו מענטשן זיינען ברוטאל פונקט וויא די פיראטן אויף די שאק-לענדיקע ים-כוזאליעס. זיי פארלירן גאטס פורעם און איז א נויט מיטן זיי גרויזאמקייט מיט רהמנות, פארצווייפלונג מיט באגייסטערונג.

אז לעבן האט אלבערטא דע קארלאס צוגעזאגט זיין געליבטע. נישט קיין יאכטשיפן און נישט קיין פאלאצן, נאר אן ארעם, צעשלאגן שיפל, ווו פארלארענע, פארהונגערטע רייזנדער הוידען זיך טאג און נאכט צווישן הימל און ערד און ווארטן א נס זאל זיי ראטעווען. און צוגעגרייט זי צו אזא לעבן האט ער דערפאר, ווייל ער האט זיך ארומגעטראגן מיט א חלום אויפצולעבן דעם נאמען פון דעם פארטוגעזישן לאנדאנער דעקער מאגעלאן, וואס איז פארטוגעלט געווארן דורך קאלאמבוס. די וועלט איז פול מיט געשיכטעס וועגן קאלאמבוסעס גוט-באשיצטער רייזע. אבער וואס ווייס מען פון זיין אור-זיידע, דעם געוואגטן פישער מאג-געלאן, וואס איז אין דינסט פון שפאניע, ארומגעשווימען דעם געפער-לעכן טונקעלן דורכגוס ארום די ברעגן פון דרום-אמעריקע, האט דערגרייכט דעם שטילן אקעאן און צוגעקומען ביז דעם פאנאמא-ערד-ראס?

מאגעלאנ'ס עקספעדיציע איז געווען העלדישער פון קריסטאפאר קאלאמבוסעס. קנאפע הונדערט טעג האט ער געזעגלט איבער דעם וויסטן אקעאן. די מאנשאפט איז געווען קעגן אים. די מאטראזן זיינען קראנק געווארן אויף סקארבוט. דאס גאנצע שפיין איז באשטאנען פון פוילע סוכארעס. מען האט געכאפט שטשורעס, געביסן קיפּעל און געקייט זעגן שפענער צו שטילן די יסוריה פון הונגער. אין אזא צושטאנד האט די עקספעדיציע דערגרייכט ביז צו די לאדראנען, ביז צו די פיליפינען. דארט איז געווען איינשטעל, גבורה, געפאר, בעת קאלומבוסעס רייזע איז געווען געשיצט. זיין זעגל-קאנוואי האט זיך געשלעפט מיט געמאס-טענער געלאסנקייט. זיינע שיפן זיינען געווען אנגעלאדן מיט אלדאס גוטס. אין זיין דינסט — א געניטע מאנשאפט. און אויסער אלץ איז די אונטערנעמונג אונטערשטיצט געווארן פונעם שפאנישן קעניגלעכן הויף.

אלבערטא דע קארלאס האט נישט באנומען פארוואס קאלומבוס איז געבליבן די אינטריגירנדיקע פיגור פון דורות. די געשיכטע-שרייבער האבן נאר נישט אפגעשטעלט דעם דיספוט צי ער איז געבוירן געווארן א ייד, א שפאניער צי אן איטאליענער. פארשער ווילן אויפווייזן, אז ער איז געווען א שפאנישער מאראן, פונקט אזוי ווי ער, אלבערטא קומט אויך פון א הויז פון אנוסים. איז דאס וואו צי חלום? דער זוכער פון דער נייער וועלט האט זיך געקענט מיט יידישע פינאנסיסטן. זיין עקספעדיציע איז באגלייט געווארן פון יידישע ראטגעבער. לואיס דע טארעז, דער ערשטער ווייסער מענטש, וואס איז ארויף אויפן ברעג, איז געווען א ייד און לאנג פאר אים האבן צוויי יידן גבריאל סאנטשען און לואיס דע סאנטאבעל זיך געמיט ביי דער קעניגן איזאבעלא, זי זאל העלפן די עקס-פעדיציע פון דעם אוואנטוריסטישן נאוועגאטאר.

אלבערטא האט געוואלט מעסטן זיין אייגענעם, פארשעמטן שטאלץ מיט דעם יידישן אפשטאם פון קאלומבוס. קיינער האט נישט פרובירט

פארשן צי זיין זיידע מאגעלאן קומט פון די בני אברהם יצחק ויעקב, אבער וועגן קאלובוסעס אבות גריבלען זיך געלערנטע, און וואס פאר א ייד האט שוין איזאבעלאם קנעכט געקענט זיין, אז ער האט געפירט זיין עקספעדיציע מיט דעם געלט, וואס איז קאנפסקירט געווארן פון די אנוסים? דאס רייכטום איז צוגערויבט געווארן, דורך דער שפאנישער קרוין, פון די קרבנות פון דער אינקוויזיציע און קאלומבוס, דער ייד האט דאס רייכטום פארשווענדט אויף די זיבן ימען. אבער ער, אלבערטא, — דער אויסגעדוכטער צי ווירקלעכער ייד — האט געהאט א זידן מאג-געלאן, וואס האט נישט געבעטלט קיין שטיצע ביי קעניגן. ער איז געווען דער קאפיטאן און טיטול, דער פארשוויגענער גראנד-אדמיראל, וואס איז דורכגעשווימען אלע געפארן און ארומגעקרייזט אלטע קאנטינענטן, אבי צו דערנרייכן דעם שטילן אקעאן און עפענען פאר דער וועלט נייע לאנד-פאסן.

וואס הייסער אלבערטא דע קארלאס האט געשפונען זיינע פארלאנג-גען, אלץ שטארקער איז ער מיטגעריסן געווארן פאר די פלענער אפצור-דינען זיין זיידע, וואס איז איצט פארגעסן. דעם נאמען מאגעלאן, וואס די אמאליקע שפאניער האבן געמאכט טויט, דארף מען ארויסנעמען פון דער פארגעסעניש און צוריקברענגען צו דער ערשטער גלאריע.

ער האט נישט געזען קיין ווידערשפרוד צווישן זיין טעגלעכער שפ-לות/דיקער באשעפטיקונג און זיין הויכער אויפגאבע. זיין פארגענלעך לעבן האט א מיסיע, דערפאר פירט ער אזא אויסטערליש, דאפלט לעבן. בייטאג א הויילער, פארשטויסענער גאסן-בעטלער אין ניו-יארק, וואס וויל אנזאמלען אן אוצר און ביינאכט אן אריסטאקראט, א פאטריאט, וואס זוכט זיך אויסצומישן מיט דעם זעמל-מעל פון פארטוגעזישן פלאט. מיט דעם אנגעזאמלטן אוצר און מיט דער פריינטשאפט פון די פלאט-קא-מאנדירן, וועט ער זיך רוימען א וועג צום ציל.

מיט די פלענער האט אלבערטא דע קארלאס אויך אנגעשמעקט די טענצערין קארמען פאנמען. ער האט פאר איר נישט אויסבאהאלטן די מלחמה, וואס ער וועט דארפן פירן מיט די זאטע, צופרידענע קאפיטאנען וואס קאנטראלירן די ימען. ער האט נישט אויסבאהאלטן די געפארן וואס זיינע אונטערנעמונגען קענען באגעגענען. ער וועט אפשר פונקט ווי זיינע אבות, מוזן זעגלען אויף רויב-שיפלעך, גנבענען וואסער-גרענעצן, אנט-דעקן נייע לאנד-פאסן.

ווי אז איינשטעלער וואס ווארט צום סוף אויף זיין באלייגונג, האט ער געזוכט איר הילף. ער האט געפאדערט פון איר אפפערזויליקייט. קארמען, די פארליבטע קארמען האט אלץ נאכגעגעבן... ער האט זיך געווארעמט מיט אירע צוזאגן. איר שיינקייט האט אים געשטימט צו גלויבן אין אויסטערלישקייטן. און איז שעהן פון באגייסטערונג האט ער פאר איר אויסגעוועבט גאבעלינען מיט חלומות.

II

די טענצערין איז געזעסן אין דעם ווארטזאל פונעם „גאלדענעם אג" קער" און געווארט אויף אלבערמאָ דע קארלאָס, מיט דער אויפגערעגט קייט פון אַ פּאַסאַזשיר אויף אַ וואַקאַזאַל, וואָס וואָרט אומגעדולדיק אויפן אַנקומענדיקן צוג. זי איז נישט איינגעזעסן אין דעם טיפן, ווייכן פּאַטעל. זי האָט זיך געדרייט איבער דעם טעפּיד-געדעקטן דיל, אומרויט פּאַרביי געגאַנגען איין וואַנט-שפיגל און אַ צווייטן. ביים דריטן שפיגל, צווישן צוויי ווינקל-זיילן האָט זי זיך אָפּגעשטעלט און איילנדיק באַטראַכט איר אויס-זען. דאָס אָפּבילד איז געווען אין פּולן רייז. דער ברייטראַנדיקער שפּאַנישער הוט, ווי אַ פּאַראַסאָל, האָט צוגעדעקט דעם שיינעם קאַפּ ביז איבערן נאַקן. די אפּערשטאַרצנדיקע זיידענע לעקעלעך האָר זיינען געפאלן ווי ראַלעטן איבער אירע קליינע אויערן, דאָס מויל שאַרף. נישט ווייניקער שאַרף זיינען געווען געשניטן די וויעס פון אירע גרויסע, ברוינע סאַרנע אויגן. די דינע נאַז אַרויסגערוקט ווי אַ געשניצט ביינדל. דאָס אַוואַלע געזיכט — באַדעקט מיט אַן אַליוו-מאַטקייט און פון די אווערזלעפּלעך האָבן אַראַפּגעבאַמבלט קיילעכדיקע רייפּ-אווערינגען, שווערע ווי בראַסלעטן.

און ווי זאַרגפּעלטיק עס איז געווען געפּלעגט און געשווינט איר פּנימל, אַזוי געשמאַקפּול און אַרויסרופּעריש זיינען אויך געלעגן די קליי-דער אויף איר געשנימענער פיגור — אַלץ איז געווען אָפּגעמאַסטן. דאָס שאַרלאַד-רויטע קלייד, לויז אין די אַקסלען און ענג איבער די היפּטן, איז געווען פּאַרפּוצט מיט אויסגעשטיקטע סאַמעט-שפיצן אַרום די אַרעמס. דער דינער, באַגילדטער פּאַסעק איבער דער טאַליע האָט שימערירט און זיך לייכט געגלעקלט ביים גיין. די לאַנגע הענטשקעס ביז צו די עלענבוינגס האָבן נישט פּאַרפּעלט אונטערצושטרייכן איר עלענאַנץ. איר רע שמאַלע לאַנגע שיד מיט די גאר הויכע אָפּצאַסן האָבן צוגעגעבן דער טענצערין דעם וויגענדיקן באַלאַנס פון אַ געשיקטער דראַט-גייערין.

די טענצערין האָט אויפּגעהערט צו שפּאַנען איבער דעם דיקן, האַר-דיקן טעפּיד. דאָס ריטמישע שטעלן די טריט האָט גיכער זי מיר געמאַכט, אידער באַרויאַקט. איר צעטומלטיקייט האָט נישט געאַרט די איינצלענע געסט אינם וואַרטזאַל. עס האָט אפילו נישט געוועקט די אויפּמערק-זאַמקייט פון צוויי פּלינסקע, שוואַרצע געפּעקט-טרענער און פונעם מונדירטן טיר-מאַן, וואָס האָט אַכטונג געגעבן אויף די ליכט-סיגנאַלן פון דעם עלע-וויטאַר.

קאַרמען פּאַנטעז האָט אַלץ געקוקט צום אַרויסגאַנג, ווי די גרויסע, עלעקטרישע שילד איז געווען אילומינירט מיט הענגענדיקע באַלון-לאַמפּן. די באַוועגלעכע שוויבן-טיר האָט זיך געדרייט ווי אַ ווינטמיל, אַריינגעלאָזט

און ארויסגעלאזט איילנדיקע האטעל־געסט. א האלבע שעה שפעטער, האָט
 אין אַרײַנגאַנג זיך באַווײַזן אַלבערטאָ דע קאַרלאָס.
 זי איז אים אַנטקעגן געגאַנגען מיט פּרײַד. ווי שטומע פּאַרליכטע
 האָבן בײַדע זיך אַרײַנגעזעצט אין אַ טיפּער, רױטער סאַפּע צווישן די
 ווײַנקלױלן. קאַרמען האָט געשױנט. איר שטײל געלעכטער האָט זיך גע-
 גלעקלט ביים באַגריסן.

— גוטן אונט, מיין פּרײַז.

— נישט קיין פּרײַז, קאַרמען. אַ ים־פּיראַט — האָט אַלבערטאָ אָנ-
 געווײַזן אויף זיך — אַ ווײַלדער ים־פּיראַט, וואָס גײט דערקלערן קריג אַלע
 געזעצלעכע שײַקאַפּטאַנען.

די טענצערין האָט אַראַפּגעצויגן איין הענטשקע און האָט צוגעלייגט
 איר צאַרטע, ווײַסע פינגער צו אַלבערטאָס גלאַטער באַק.

— אַ פּיראַט? — האָט זי געלאַכט — אַן אמתער פּיראַט? אין דיין
 פנים איז נישטאָ קיין שפור פון קאַמפּסלוסטיקייט. און אין דיין באַקליי-
 דונג קוקסטו נישט אויס ווי אַן אַנגרײפּער.

— כ'בין ערגער ווי דאָס, קאַרמען. כ'בין אַ פאַרברעכער אין אַ
 פּראַק, אַ רױבער אויף די ימען...

קאַרמען האָט געשמייכלט פון די איבערטרייבונגען און געגלעט זײ-
 נע האָר.

— דײַנע הײסע אויגן, אַלבערטאָ, רעדן מיט געוואַנטקײט אַבער אַן גער
 פאַר. דיין קיין און ליפּן קוקן אויס אַנטשלאָסן, אַבער אַן צו דראַען עמיצן...
 דו ביזט האַרט, מענלעך, אַבער נישט ברוטאַל. און דו וועסט הײנט קײר
 נעם קיין קריגס־דערקלערונג נישט איבערגעבן...

— צוליב דעם בין איר געקומען, קאַרמען, צוליב * קריגס־דערקלע-
 רונג.

— עס ווונדערט מיר דיין טאן, אַלבערטאָ. ס'איז הײנט מיין פּרײַער
 טאָג, און כ'באַשטיי אויף אַ בעסערער שטימונג. דיין באַגריסונג איז
 קאַלט און דיין שפּראַך שטרענג... און נישט אזוי האַסטו גערעדט, ווען
 כ'האַב דיר צום ערשטן מאל דערקענט.

— נישט אזוי? — האָט אַלבערטאָ דע קאַרלאָס אַ שמײכל געטאָן.

— נײַן, רױבער פון די ימען. האַסט אינגאַנצן נישט גערעדט. ביזט
 געווען שטום ווי אַ ספּינקס. האַסט גרױזאָם געשוויגן. און דיין שוויגן
 האָט מיר אינטריגירט. געדענקסט, אַלבערטאָ, ווי דו האַסט אָנגעהויבן
 אַרײַנצוקומען אין דעם קלײנעם בורלעסק־טעאַטער, „לוקסאַר“? ביזט גע-
 קומען יעדן פּרײַמאַרגן, האַסט זיך אַוועקגעזעצט אין דער ערשטער רײע,

צו קענען בעסער באַטראַכטן מײנע טאַנצנדיקע פּיס. ביסט אַבער געזעסן
 ווי אַ מאַנעקען און ברוטאַל געשוויגן. קיין איין וויכער אויסדרוק אויף
 דיין האַרטן, מעלאַנכאָלישן פנים. מיין טאַנצנדיקער קערפּער האָט זיך
 געוואַרפן אין קאַנוולסיעס. מײנע שלאַנגע־אַרעמס האָבן הײס געמאַכט

די לופט. די שיינע פיס האָבן געצאָפֿלט און געצונדן דעם דיל. עלטערע, פֿליכעוואַטע מענער האָבן באַגייסטערט אַפֿלאַדירט. יונגע פֿאַרערער האָבן צעלאָזן געשריען, געווינקען, באַשמעלט קערפּער־באַוועגונגען לויט זייער געשמאַק. אָבער דו, גרויזאַמער, האַסט פֿאַרבֿרעכעריש געשוויגן...
— האָב איד געשוויגן, קאַרמען?

— און נאָך ווי! דיין שווייגן האָט מיר משוגע געמאַכט. דיין גלייכ־גילטיקייט, ווען דו ביסט געזעסן אזוי נאַענט צו דער בינע קעגנאיבער מיר, דיין שטומקייט, וואָס האָט זיך פֿאַרוואַנדלט אין גרינגשעצונג און פֿאַראַכטונג האָט ביי מיר געוועקט צווייפֿל אין מיין ווייבליכער מאַכט און איד האָב זיך גענומען נאָכפֿרעגן ביי די טיר־שטייערס; ווער איז דער באַזוכער, וואָס קומט זען נאַקעטע קערפּער־שיינקייט און באַצאַלט מיט אומפֿריינטלעכקייט? קיינער האָט דיר נישט געקענט. נאָך צוויי וואַכן פֿייניקן זיך, האָב איד באַשלאָסן אויסצופֿירן מיינעם אָן אינפֿאַל... כ'בין אַראָפּ פֿון דער בינע און זיך געלאָזט איבערן זאַל, אַ טאַנצנדיקע. כ'האָב געטאַנצט צווישן די רייען. כ'האָב זיך גערייצט מיט די צושייער. כ'האָב געוואַרפֿן האַנט־קושן בלוין צו די אויסדערוויילטע. אזוי וויגנדיק מיט די היפטן, אזוי קלינגענדיק מיט די קני־בראַסלעטן האָב איד זיך לאַנגזאַם צוגערוקט צו דיין זוי־אַרט. כ'האָב אָפּגעמאַכט מיט איין באַוועגונג ביי צוקומען דיין אינגאַראַנץ און ברעכן דיין ווידערשטאַנד... כ'האָב צו־געלייגט מיינע הייסע פינגער צו דיין קאַלטן שטערן און אַלבערטאַ, שוואַ־כער אַלבערטאַ — ביזט אָפּגעברייט געוואָרן...

— ביזט גלענצנד, קאַרמען! קענסט ענטוואַקסטיש דערציילן! — האָט אַלבערטאַ דע קאַרלאַס הילכיק געלאַכט — אָבער צו וואָס דערמאַנסטו פֿאַר מיר דאַס אַלץ היינט, ווען איד קום דיר דערמאַנען צו דערפֿילן אַ פֿליכט? קאַרמען פֿאַנטעזעס ברוינע סאַרנע־אויגן האָבן געלאַכט. איד קליין מויל, געפֿלעקט אויף ווייניש־לרויט, האָט זיך צעעפֿנט ווי אַ מאַז־בלימל און געשאַטן מיט רייד:

— דו ביסט געווען מיין ערשטע דעראַבערונג, אַלבערטאַ. און אויב כ'זאַל, נאַכפֿאַלגנדיק דיר, ריידן אין דער שפּראַך פֿון אַנגריף, איז דאַס געווען מיין גרעסטער פֿאַנג צווישן שטאַרקע, איינגעשפּאַרטע מענער. די געוונענע שלאַכט האָט אָבער געבראַכן מיין קאַלטקייט. פֿון איינע וואָס רייצט אַנדערע, בין איד אַליין געוואָרן גערייצט. כ'האָב דיר ליב, אַלבער־טאַ. כ'האָב דיר הייס ליב! און אויב דו וועסט מיר היינט הייסן — צוליב אַ פֿליכט — צו גיין דעראַבערן אַ מאַז, אַ לאַנגווייליקן מאַז, אָן אַפּשטויסנדיקן מאַז, וואָס האַלט אַ הויכן אַמט — וועל איד געהאַרצאָם גיין. כ'וועל גיין נישט פֿרייוויליק. כ'וועל גיין, ווייל דו שיקסט מיר. וואַלט איד דיר נישט געפֿאַלגט ווי אַ דינסט, אַלבערטאַ, וואַלט איד זיך קעגנ־געשטעלט צו אַזאַ פֿאַרלאַנג. זיי עקלען מיר, זיי אַלע! פֿון אַ באַשיידענעם מאַטראַז ביי דעם וואָס האָט אַ ראַנג פֿון אַן אַדמיראַל. כ'האָב די געפּוצטע

אויסוורפן געהאט צווישן די געקליבענע צושויער, ווען כ'האב געמאנצט אין בורלעסק. גענוג אפט האב איר דיר דערציילט פון מיינע באוונדערער... — האסט דערציילט קארמען, האסט דערציילט — האט אלבערטא גוטמוטיק באשטעטיקט.

— כ'געדענק. איינער איז געווען דער דינסטיקדיקער צושויער. א קליינער מאן, א פעטער מיט זיבן איינצלנע האר אויפן קאפ. ער פלעגט זיך זעצן, פונקט ווי דו, אין דער ערשטער רייע, אבער גלייך קעגנאיבער די פוסליכט, און שמענדיק, ווען כ'האב פארענדיקט מין לעצטן טאג, האט ער זיך איבערגעבויגן איבער דער בינע און מיר דערלאנגט א קוישל מיט רויטע עפל. ער האט דאס געטאן ווי א געבוירענער אקטיאר, עלעגאנט און ריטערלעך. ער האט פון מיר גאר נישט פארלאנגט. נישט גערעדט, נישט געמאכט קיין אויסרופן, נישט געווינקען. אט דעם אויסדרוק זיינעם פון באוונדערונג האט ער מיר צוגעטיילט פינקטלעך יעדן דינסטיק. נאך א צייט בין איר מיר געווארן פון זיינע רויטע עפל און פון די זיבן איינצלנע האר אויף זיין קאפ און כ'האב די מתנות מער נישט צוגענומען... דעמאלט איז די רואיקייט פון דעם געלאסענעם באוונדערער אוועק. זיין העפליכקייט איז פארשוונדן. אויס פראטעסט האט ער גענומען פייפן, שרייען און געשפיגן אויף דער בינע מיט שטיקער קיר גומי... אבער אים האב איר נישט געקענט פארגלייכן מיט א צווייטן איינגעשפארטן פארערער, וואס פלעגט באזוכן דעם בורלעסקדיקעמעטער יעדן פרייטיק. געדענקסט אים, אלבערטא? יענער איז געווען א הויכער איז א טונקל-בלויער מאנטילא, מיט א ברייטן צעפלייגענעם שניפס, ווי עס טראגן שפאנישע הויף-מוזיקאנטן. ער האט געהאט א פנים, געלעכערט פון פאקן און א פול מויל מיט גאלדענע ציין. זיין מתנה איז געווען פון באזונדערן ווערט. א פלאקאן עכטן פראנצויזישן פערפום. איין פרייטיק איז צו זיין פלאקאן געווען צוגעבונדן א צעטלעך מיט דער שמיכלענדיקער אויפשריפט: „צו קארמען פאנטעז, וואס באנייסטערט מיר, פונקט ווי מיין מוטער.“ אזא אומפארשעמטער ציניקער! מיינע אנט-בלויזטע קערפער-טעניץ האבן אים דערמאנט אז מוטער-ליבע... שווער איז מיר אבער געווען זיך צו באפרייען פון א דריטן צושויער, וואס פלעגט קומען אין טעאטער יעדן זונטיק. דאס איז געווען אן אויסטערלישער פארשוין. אז ענטוואסט און א טומלער. דו האסט געוויס געהאלטן אז אויג אויף אים, אלבערטא? ער האט געהאט א בלייך פנים מיט לאנגע האר ווי אן ארטיסט. זיצנדיק שמענדיק איז פראנט, האט ער אויף לאנגע בויגנס פאפיר געצויכנט מיין פיגור אין אלערליי טאנץ-פאזעס. און ווען דער פארהאנג איז געפאלן, האט ער געווארפן די בויגנס איבערן זאך, אויף די צושויער, און ארקעסטער און אנטציקט געשריגן: „נאך איינמאל איז מיר געלונגען ארויסצוברענגען די ליניעס פון ווענוס!“

דער טענצערינס סארנע-אויגן האבן ווידער געלאכט. דאס מאל

שטאַלי, באַרימערש. איבער אַלבערטאָ דע קאַרלאַסעס אַרענטאַלישן פנים האָט זיך פאַרצויגן אַ גרימאַס פון אומגעדולד. ער האָט זיך נענטער אַ רוק געגעבן צו איר און אַרײַנעמענדיק אירע קליינע פינגער אין זײַנע האַנט־לאַניעס, געזאָגט:

— אַן איבערטרייבונג, קאַרמען. דו ביסט נעווען דערפאַלגרייך. כ'האַב געהאַלטן אַן אויג אויף די אַלע פאַרערער און מומלער און כ'האַב געזוכט אַ וועג ווי דיך פון זיי צו באַפֿרײַען. נאָך דיין ערשטן צוקום צו מיר, וואָס איז נעווען אַן אַרויספאַדערונג, האָב איך צו דיר געזאָגט: פאַרלאָז דעם בינשטאַק, וווּ דער האַניק האַלט דיך צוגעקלעפט ווי צו אַ זומפּ, אָבער עס פאַרויסט נישט דיין לעבן. דו האַסט מיר געפאַלגט און ביסט אַוועק פאַרוויילן מענער פון אַ געקליבענער געזעלשאַפט. אָבער צו לאַנג האַסטו פֿריער געהאַט געטאַנצט אין אַ נעסט פון קליינע לומפן און ביליקע פאַרגעניגן־זוכערס און דו האַסט נישט געוואוסט דעם באַדייט פון דיין פאַרשווענדער־שיקייט. דיין קערפּער, דאָס שענסטע געשאַנק וואָס איז דיר געגעבן געוואָרן, האַסטו ביז היינט נישט אויסגענוצט פאַר קיין איין געהויבענעם טאַט. און דיין קערפּער, קאַרמען, איז דאָך אַן אַלטאַר, וווּ קרבנות וואָס לעכצן נאָך דיר, דאַרפן ווערן אויפגעלייזט, פונקט ווי די שמעטערלינגען ווערן אויפגעלייזט אין די פלאַמען נאָך וועלכע זיי ציען. מיר האָבן אַ מיסיע, קאַרמען. מיר שפּרײַזן איבער אַ טעפּיד פון מזלות... און איז די מזלות, וווּ אויסדוכטעניש און וואָר קומען זיך צוזאַמען, ביזטו אַ ברומאַלע געטיו, וואָס מאַנט איין איר ציגן — מעללעכע קרבנות. די קרבנות זײַנען אונדז נויטיק. זיי זײַנען דער לייטער צו אונדזער ציל. און פאַרגעס נישט קאַרמען, דו ביסט אַ פאַרטונגעזעריק, די טאַכטער פון אַ שטאַם, וואָס האָט אַרויסגעגעבן מאַגעלאַנען, דעם געוואנטסטן ים־געלער.... — דאָס געדענק איר שוין צופיל — האָט די טענצעדין געלאַכט —

כ'בין אונטערטעניק און געהאַרכזאַם ווי אַ מאַנאַסטר־שילערין. אָבער אין דער שפּראַך פון רעאַליטעט, אַלבערטאַ, וואָס דאַרף די טאַכטער פון אַזאַ געהויבענעם שטאַם היינט אַפּטאַן אום צו באַפֿרידיקן, איר טרוימענדיקן, אַוואַנטוריסטישן געליבטן?

אַלבערטאַ דע קאַרלאַס האָט דורכגעפירט מיט דער האַנט איבער די אויגן, ווי ער וואַלט אַראַפּגענומען אַ הייטל, וואָס פאַרשמעלט טרוים פון ווירקלעכקייט, אויסדוכטעניש פון וואַרהאַפטיקייט. ער האָט היציק גע־רעדט.

— דאָ, אינעם האַטעל, אויפן פינפטן שטאַק, איז צימער פיר און פופֿף ציק, שטייט איין אַ מיטגליד פון דער פאַרטונגעזישער אַדמיראַליטעט. עווע־ריסטאַ אַלאַנזאַ מאַרטינען. אַפּיציעל האָט ער דעם ראַנג פון אַ קאַפיטאַן. אָבער ער איז מער ווי דאָס. ער איז אויך דער פאַרזיצער פון ליסאַבאָנער פּלאַט־קלוב. אַ שטרענגער מאַן, אָבער נישט פריי פון איינפלוסן. אַן

אלינהערשער, א דעספאט אבער אויך א קריכנדיקער, זינקענדיקער מאַנס
 ביל, א דעגענעראט אין הענטשקעס. ער האט ליב געלט און ווילן...
 — און פרויען? — האבן דער טענצערינס שיינע סארנע-אויגן
 געלאכט.

— דאס אויך, אבער ווייכע, עלאסטישע פרויען, נישט-פעאיקע אויף
 ווידערשטאַנד. ער פארמאגט נישט דעם אויסדויער פאר פארצויגענעם
 שפיל און רייז, ער באַגערט פרויען אַרויסרופערישע, אַבער אויך נאָכ-
 גיביקע. פאַרשעפטע ליבע-אואַנטורעס לאַנגווייליקן אים. ער האָט אפילו
 נישט די ראַפּינירטע הנאה וואָס עס פאַרשאַפט דער אומזיסטער יאָנד
 אויף ווייבער. ער איז שטענדיק דערפאַלגרייך און פאַרשווענדעריש, און
 געוויינט אַז פרויען זאָלן פאַלן אין זיינע אַרעמס, ווי עס פאַלן רייפּע עפּל
 פונעם בוים אינעם קויש פון גערטנער...

— און פאר דעם לעסטערער דאַרף איד ווייזן מינע שיינע פיס?
 — אים וועסטו נישט ווייזן דינע שיינע פיס, קארמען. פאַר אים
 וועסטו נישט אויסשפילן דינע קערפער-מענץ. אים מוזטו רייזן מיט ציר-
 ריקנעהאַלמטיקייט. וויקלענדיק זיך אין שלייערס, ציענדיק זיך אויף צוריק,
 וועסטו אים נאָכשלעפּן נאָך זיך, טרעפּ נאָך טרעפּ. ווי מען שלעפט אַ
 בלאַנדזשענדיק, אַ פאַרשיכורטן... וואָס מער טוילן אויף דיין קער-
 פער, קארמען, וואָס מער וואָלן אויף דיין פנים, אַלץ מער געהיימיש
 וועסטו פאַר אים ווערן. דאָס וועט זיין די אינטריגע. אין זיין געיעג נאָך
 פאַרגעניגן און לוסט דאַרף ער זיך אַנשטויסן אויף עפעס אויסנאַמלעך-
 כעס, אויף עפעס, וואָס ער טרעפט נישט אַלע טאַג צווישן ביליקע באַר-
 פאַרוויילערינס. ער איז אַ גייציקער בעל-תּאווה, וואָס קען זיך אַבער אויך
 צוימען, ווען די פליכט פאַדערט. גלוסטיק ווי ער איז נאָך צוגעלאָזענע,
 אַמוזירנדיקע פרויען, פאַרלירט ער אַבער נישט דעם קאַפּ אין דער שעה
 פון פּיער-פּראַבע. זיין זעלבסט-קאָנטראָל איז שטאַרקער ווי דער פאַרלאַנג
 נאָך פּרויען-אינטימקייטן. אַבער דיין שפּיל אין פאַרשטעלטקייט און
 צניעותדיקייט, קארמען, וועט פאַר אים זיין אַ מלחמה-אַרויסרוף. און ווי
 אַ קריגס-מענטש, וועט ער דעם אַרויסרוף אויפנעמען. די שפּאַנגנ וועט
 אים טרייבן. ר'וועט זיך יאָגן נאָך דיר, ער וועט דיר וועלן פאַנגען...

— און אז ער וועט מיד האבן געפאַנגען? — האט די טענצערין אַ
 זיכערע מיט זיך, אַז אַנגעלאָדענע מיט רייז זיך אויפגעשטעלט, ווען פון
 אירע גרויסע סאַרנע-אויגן האָבן געשפּריצט פּיערלעך, וואָס פאַרצערן.
 אַלבערטאָ דע קאַרלאָס האָט זיך אויך אויפגעשטעלט, ער האָט זיך
 אויסגעגלייכט אין וווקס מיט איר. ער האָט שאַרף אַריינגעקוקט אין אירע
 אַנגעצונדענע אויגן, ווי דאָס וואָלט געווען אַ כּחות-פאַרמעסט, וואָפּן קעגן
 וואָפּן. זיין אַטעם האָט ווי אַ צוגווינט אויסגעלאָשן די ברענענדיקע
 פּיערלעך איינס נאָך איינס. דערנאָך האָט ער לייכט אַנגעדירט די קליינע

אויערן־לעפלעד, ווו עס האָבן נאָכגעבאָמבלט די גרויסע רייפן־אויערנינגען
און איר איינגערוימט:

— דעמאלט, קארמען, וועט ער זיין אַ שפּיל־באלעם אין דיינע הענט.
אַ מאַריאַנעטקע, וואָס מען ציט אויף אַ שטריקל, אָן אַרעם, קאַמיש און
שוואַץ פיגורל...

אַלבערטאַס צערטלעכער טאָן און זיינע חניפהשע רייד האָבן די
טענצערין נישט איבערגעבעטן. פאַרקערט, דאַס וואָס אַלבערטאַ האָט זי
אַנטוואַפנט, אַפגעשטעלט איר ווידערשטאַנד, האָט ביי איר אַרויסגערופן
מער טראַציקייט. זי האָט זיך דורכגעשפּרייזט איבער דעם נויכז, האַריקן
טעפּיד און געווען פּול מיט פּראַטעסט, וואָס ער שיקט זי מיט אַזאַ גרינג
קייט צו אַ פּרעמדן, אַפּשטויסנדיקן מאַנסכיל. זי, קארמען האָט אַ געטלעכן
אַכער זינדיקן קערפּער. זי קען זיין פאַרשווענדעריש מיט אַט דעם געטלעכן
געשאַנק. זי קען וואַרפן מיט זשמעניעס רייז, אויב עס איז צוועקמעסיק.
אַכער איר איינציקע צוועקמעסיקייט איז פאַרצערט צו ווערן אין די אַרעמס
פון אַט דעם שיינעם, גרויזאַמען מאַן, וואָס זיצט לעבן איר. באַנעמט ער
דאַס נישט? ער פאַרלאַנגט פון איר די פּולע פאַרשווענדערישקייט פון
איר פּרויען־וואַפן און ער אַליין איז קאַרג אויף אַ שטראַל וואַרעמקייט.
אַלע זיינע גלוסטונגען און באַגערן זיינען אויסגעטרוימטע און אירע גלוסט
טונגען זיינען ערדישע. ערדיש ווי דער פּלאַנץ, וואָס ציט צו דער זון,
ערדיש ווי די ביה, וואָס גארט נאָך דעם האַניק־שטאַק. זי איז ערדיש מיט
איר אומרו, ערדיש מיט איר פייער, מיט איר זינד און מיט איר אומ־
שולד. זי האָט געפּרעגט:

— איז דאַס אַלין, וואָס דו פאַרלאַנגסט פון מיר, אַלבערטאַ?

— כ'פאַרלאַנג מער ווי דאַס, קארמען. כ'פאַרלאַנג אַ קאַסטבאַרן דאָר
קומענט, וואָס איז אין קאַפיטאַנס באַזיץ. דער דאַקומענט — אַן אַלטער
פאַפּירוס — איז אזוי ווערטפּול ווי דער שטיין, אויף וועלכן עס זיינען
אויסגעקריצט די צען געבאַטן. דאַס איז אַ נישט־דערשעצבאַרער אוצר!
— און וואָס דערציילט דער דאַקומענט? — האָט די טענצערין גע־
פּרעגט.

— דער דאַקומענט דערציילט די געשיכטע פון מאַגעלאַנס עקספּע־
דיציע. די וועלט ווייסט, אַז ווען דער פאַרטונגעזישער זעגלער איז אַנגעקומען
מיט זיינע שיפן אין די פּיליפּינען, איז ער דערהרגעט געוואָרן אין אַ
קאַמף מיט די איינגעבוירענע. אַבער דאַס איז אַ ליגן. עס קאָן נישט זיין
וואָר... עס פּעלט אַ באַשטעטיקונג און דערציילער פון געשיכטעס האָבן
שפּעקולירט איבער מאַגעלאַנס טויט... כאַניקער האָבן געפּעלשט באַריכטן
און די וועלט איז פאַרפּירט געוואָרן. מאַגעלאַן איז צוריק געקומען אויף
זיין שיף „וויטאָריאַ“ מיט זיינע איין און דרייסיק צעשלאַגענע מאַן. דאַס
איז געווען אין יאָר 1522. ער איז צוריקגעקומען אַ לעבעדיקער. אַבער
שפּאַנישע הויף־לייט, איז וועמענס דינסט ער איז געווען, האָבן נישט

פארגינען זיין פארטוגעזישן אפשטאם, זיין רוים און האָבן אים געמאַכט פאַר אַ לעבעדיקן מת. ער, דער העלד פון די ימען, איז אַרומגעגאַנגען אַ פאַרגעסענער צווישן מענטשן, און אַרעמער. אָבער נאָך זיין טויט האָט מען אויסגעפונען, אַז ער האָט איבערגעלאָזט רייכטימער, אוצרות... איד בין אַן אייניקל פון מאַגעלאַנס שטאַם, קאַרמען. מיר זיינען זיינע יורשים... לאַמיר אויפמאַנען מאַגעלאַנס רוים, קאַרמען. לאַמיר אויפמאַנען זיינע רייכטימער, זיינע אוצרות.

די טענצערין האָט דערזען אויף אַלבערטאָ דע קאַרלאַס פנים אויפֿ-גיין יענעם שיין פון אויסטערלישער פרייד, וואָס באַגלייט שטענדיק זיין ענטזויזאָם. אין זיינע אויגן איז געווען דער בליאַסק פון פלאַמענדיקער באַגייסטערונג. זי האָט דערקענט, אַז אין זיין דערהויבנקייט, אין דער געפאַנגענשאַפט פון זיינע אייגענע ווערטער, האָט ער, ווי שטענדיק, אייך איצט פאַרגעסן אַנצוווויזן רעאַל און גענוי, דאָס אַרט, ווי אזוי דעם ווערטפולן דאַקומענט צו קריגן. זי איז איצט געווען געצוימט, נישט מיט געריסן געוואָרן פון דעם היציקן, טרוימערלישן אַלבערטאָ. דאָך האָט זי, אַ וויליקע, אַ נאַכגיביקע ווי איינע וואָס איז אַלץ מוחל איר צעלאָזענעם געליבטן, אַנטשלאָסן געזאַגט:

— דער דאַקומענט וועט זיין אין מיין הענט, אַלבערטאָ. קאַרמען וועט דעם דאַקומענט אַרויסקריגן.

— גוט — האָט אַלבערטאָ דע קאַרלאַס אַ באַגייסטערטער זיך איך בערגעבויגן איבער איר — אין דעם פאַרטוגעזישן פלאַטיקלוב אויף דער פינף און פופציקסטער גאַס, איז היינט אַן אויסשטעלונג פון דער קעניגן איזאַבעלס אַרכיוו. אַכט הונדערט בריוו, קאַמוניקאַטן, ים־אַפּעלן און כראַניקעס וועגן די עקספּעדיציעס פון די שפּאַנישע און פאַרטוגעזישע ים־העלדן וועלן זיך געפינען אין די אויסלאַגן. דער קאַפיטאַן עוועריסטאַ אַלאַנזאָ מאַרטינעז איז דער אויפזעער איבער דער אויסשטעלונג. ער געפינט זיך איצט אויבן, אין זיין צימער פיר און פופציק. אויב מאַנע־לאַנס דאַקומענט וועט פּעלן אויף דער אויסשטעלונג, ליגט ער געוויס פאַר־באַרגן אין זיין פריוואַטן קופּערט. ער ווערט פאַרהוילן פאַרן אויג פונם באַזוכער... גיי צום קאַפיטאַן, קאַרמען. גיי אַרויף אין זיין צימער. קריג אַרויס דעם דאַקומענט און דעק אויף די פּעלשונג. פונקט ווי די שיה „סאַנטאַ מאַריאַ“ האָט קאַלומבוסן געפירט צום נייעם לאַנד, אזוי וועט דער מאַגעלאַנד־דאַקומענט אונדז צוריקפירן גערעכטע און רומפולע צו די ברעגן פון ליסאַבאָן. גיי קאַרמען, גיי סאַנטאַ מאַריאַ מייןע!

קאַרמען איז געגאַנגען. נאָכן שטעלן עטלעכע ווינגדיקע שריט האָט זי זיך אויסגעדרייט. איר קליין זאַפּטיק מויל, געפּלעקט אויף ווייניש־ל־רויט, האָט זיך פאַרצויגן אין אַ גרימאַס. זי האָט עפּעס דערוואַרט און געקוקט אויף אַלבערטאָן פאַרבענקט, ווי זי וואַלט זיך געגרייט אויף אַ לאַנגן אַפּשייד. אין אירע ברוינע, סאַרנע־אויגן איז געווען אי אַ פאַר־

לאנג נאך פולן צוטרוי, אי א געבעט אז אלבערטא זאל זי נישט פארלאזן, נישט פארטרייבן, אויב זי וועט דורכפאלן. זי האט נאך אומעטיק א שמייכל געגעבן, דערנאך אונטערגעווינט מיט די זיידענע לעקעלעך, וואס האבן ווי ראלעטן, זיך אראפגעלאזט איבער די אויערן-לעפלעך און איז האסטיק אריין אין דעם אפענעם עלעוויטאָר, וואס האט מיט שווינדלענדיקער גיכקייט זיך געהויבן ארויף.

III

אויבן, אויפן פינפטן שטאק, אינעם צימער פיר און פופציק האט די טענצערין געטראפן דעם קאפיטאן שטיין פארן אַוואַלן מואלעמ־שפיגל. ער האט אויסגעזען ווי אז אויסגעפוצטער לעביונג אין זיינע לעצטע צור גרייטונגס־מינוטן, איידער ער לאזט זיך צו א רושיקער הוליאנקע. ער האט שוין געהאט פארקנעפלט דעם ראק פון זיין בלויען מונדיר מיט די ווייס־באזילבערטע עפאלעטן. איילנדיק זיך, האט ער געקעמט זיינע קור־צע, גרויע הארטע האָר, וואס האבן זיך איבערגעלייגט ווי ביי א יאָזש און האלטנדיק א שפיץ זיידן טיכל, איינגענעצט אין פערפומ־טראָפנס, האט ער דערמיט דורכגעפירט איבער זיין קאנטיק, בייניק פנים, וואס איז געווען פול מיט פאק־לעכער.

דערזענדיק קארמען פאנטען, האט איבער זיין מיאוס פנים זיך פארצויגן א מינע פון אנטציקונג. די אנטציקונג איז אָבער באלד פאר־וואנדלט געווארן אין א געמאכטער גלייכגילטיקייט פון א דורכגעטריבענעם פרויען־יענער, וואס באַגעגנט נאך איין דערפארונג אויפן וועג צו זיינע אַוואַנטורעס.

די טענצערין, וואס האט זיך באוויזן אין זיין צימער, מיט א האַס־טיקן באַשלוס אַרויסצוקריגן א ווערטפולן דאקומענט, ווען אפילו דער פרויז זאל זיין קאסטבאר, ווען אפילו עס זאל זיך פאָדערן יעדע דערשטי־קונג פון ווייבלעכער פארשעמונג — די טענצערין האט איצט זיך אָנגע־שטויסן אויף דער ערשטער אַנטווישונג.

זי האט געקוקט אויפן קאפיטאן מיט אַן אויסדרוקבארן שוידער. אויפן אַנבליק פון זיין קאנטיק געשטופלטן פנים מיט די לויפנדיקע מויר־אויגן, האט אין איר זיך אויפגעוועקט אַן עקל, א ווידערגעפיל צו אַט דער פיזישער מיאוסקייט אין אַניפאָרם, צו וועמען זי דאַרף ווערן נאָכ־געביק. אין איין אויגנבליק האט זי געביטן דעם פלאַז, וואס אלבערטאָ האט אַזוי גענוי פאר איר אָנגעצייכנט. נישט קיין נאָכגעלאַזנקייט וועט זי אַרויסווייזן נאך שטרענגקייט. אַפגעשראַקנקייט איז די טיר צו דורכ־פאַל. אויב עס איז ריכטיק, אַז דער קאפיטאן האַלט פאַרבאָרגן אַ דאקומענט, וואס טאָר נישט זיין אין זיין באַזיץ, וועט זי דאָס פון אים

ארויסקריגן. מיט איין געוואגטן געשריי, מיט איין פעסטער דראונג וועט זי איר פארלאנג אויספירן. דער באשלוס איז געקומען אזוי האסטיק, אז ער האט נישט געלאזט קיין צייט אויף קווענקלענישן. זי האט נאכגע-פאלגט די אנטשלאסנקייט, וואס האט איר דיקטירט, אז זי זאל פארלאנג-גען, אנטשטאט בעטן, מאנען — אנטשטאט צו זוכן איינזען. ווי א טעג צערין, א מימישע אויסטייטשערין פון מענטשלעכע עמאציעס, האט זי פלינג אויפגעכאפט א דראמאטישן טאן. די ווערטער, קנאקנדיקע, האבן זיך אראפגעגליטשט פון איר צונג, ווי א גוט אויסגעלערנטע ראָלע:

— איר הייס קארמען פאָנטעז, קאָפיטאָן. געשיקט אָהער האָט מיר אַלבערטאָ דע קאַרלאָס, אַ פאַרטוגעזישער פאַטריאַט. ער האָט מיר גע-שיקט מיט אַן אויפגאַבע. און עס איז אויסגעצייכנט וואָס איר האָב איר געטראָפן, איידער איר גייט צו דער אויסשטעלונג פון דעם פלאַטאַרייוו. אין אייער באַזיר, קאָפיטאָן, געפינט זיך דער דאָקומענט פון מאַגעלאַנס געוואַנטער עקספּעדיציע איבער די ימען. דער דאָקומענט דאַרף אויפדעקן די געהיימיש פון מאַגעלאַנס לעבן און טויט. מיין פאַרלאַנג איז דעם דאָקומענט אומצוקערן אין די הענט פון דעם ריכטיקן יורש. דאָס איז דער ציל פון מיין אַרײַנייסן זיך אינעם האָטעל-צימער פון אַ פרעמדן מאַן. און איר וועל דעם דאָקומענט אַרויסקריגן. איר מוז איר וואַרענען, קאָפיטאָן, מיט יעדן מיטל וועל איר דאָס ווערטפולע אַרויסקריגן. מיט יעדן מיטל אויסער מיט קאָקעטעריי און ליבע-שפּילערייען. אויב איר דערוואַרט אַ לייכזיניקן פּלירט, קאָפיטאָן, אַ ליבע-אַוואַנטורע, וועט איר זיך אַנט-שטויסן אויף אַ שווערער אַנטווישונג. איר וועל באַנוצן דראַונג אַנטשטאַט הניפה, וואַרענען אַנטשטאַט געפּעלשטע צערטלעכקייט. איר וועל אַבסאָלוט נישט אַנווענדן קיין שמייכלעריי, כאַטש פון באַשעפטיקונג בין איר אַ טענצערין, אַ פאַרוויילערין פון לאַנגווייליקע מענער. איז דאָס פאַר איר קלאַר, קאָפיטאָן?

דער קאָפיטאָן עוועריסטאַ אלאנזא מאַרטינעז, געפּלעפט פון דעם ווערטער-שטראַם, וואָס איז געקומען פון דער פרעמדער, שיינער פּרוי, איז געבליבן מיט דעם פּערפומירטן נאָזטיכל אין האַנט. איר שיינ-קייט, איר ווילדער, האַסטיקער טאָן האָט אים אויף אַ וויילע צעטומלט, אבער נישט אַפּגעטעמפּט, אַז ער זיך פאַרלירן אין איר אַנוועזנקייט... די געפּלעפטקייט האָט סיי ווי לאַנג נישט אַנגעהאַלטן. די פאַרווונדע-רונג איז זיינע לויפּנדיקע, לוסטיקע אויגן איז פאַרשוונדן און איבער זיינע גראַבע, צעאַקערטע ליפּן האָט זיך פאַרצויגן אַ פרעכער שמייכל, וואָס מען טרעפט נאָר ביי געניטע פּרויען-יעגער.

ער האט העפלעך געזאגט:

— איר בין אַנטיקט, קאַרמען פאַנטעז, כאַטש אייער באַווייזן זיך איז פאַר מיר אַ געוויינלעכע דערשיינונג — פּרויען קומען צו מיר. און זיי קומען אָפט — און כאַטש איר האָב קיינמאַל נישט געהערט

פון אזא געהיימען מאנעלאן-דאקומענט, מוז איד אבער צוגעבן, אז אט דער אויסרייד אריינצוקומען צו מיר איז א געלונגענער... און דער מאן, וואס האט איד געשיקט קען אויסגעצייכנט מיין געשמאק. אן איבער-טרייבונג. איד בין איבעראשט פון זיין צוטראפליכקייט. וואס איז ער? א לונאטיקער? א קראנקהאפטער שטערנזענער אדער איינער פון אונ-דזערע געטרייע שיה-אדיוטאנטן, וואס באדינען זארגפעלטיק די פינג-שמעקער פון אונדזער פלאטע?

— ער איז א פאטריאט, קאפיטאן. א פארטוגעזישער פאטריאט — האט די טענצערין נישט פארטראגן די באליידיקונג פון אלבערטאן. — א פארטוגעזישער פאטריאט? — האט דער קאפיטאן אנגע-שמעלט זיינע לוסטיקע אויגן.

— איד האט מיר פריער געהערט, קאפיטאן. איד בין צו איד גע-קומען נישט ווי א פארוויילערין, נאר ווי א מאנערין. פרובירט נישט אויסצונצן מיין וויזיט פאר צייטפארטרייב. דערצו בין איד אומגעדול-דיק צו אייערע שפאטערייען. איד פארלאנג דעם דאקומענט!

עוועריכטא אלאנזא מארטינעז האט שווינגנדיק, מיט דעם פער-פומירטן נאדטיבל אין האנט דורכגעשפרייזט איבער דעם ווייזן, הא-ריקן דיוואן, דערנאך האט ער שמייכלענדיק, לאנגזאם זיך אריינגעזעצט אינעם טיפן לעדערנעם פאטעל און זיך אנגערופן:

— געלאסענער, קארמען. געמיטלעכקייט איז דער באדינג פון פריינטלעכע אפמאכן און געלאסנקייט וועט אונדז פירן צו א פארשטענ-דיקונג. ווי א פארטוגעזער און ענטוויאסט פאר זיינע לאנדס-פרויען וועל איד דא, אין ניו יארק, ווייט פון אונדזער היימלאנד, דיר רופן דו... איד וועל איד נישט שטרייטן איצט וועגן דעם ציל פון דיין קומען. כאטש איד מוז צוגעבן, אז עס וועט מיר אומגעלעד זיין צו דערפילן דיין שטרענגן ווונטש. האסט זיך אריינגעריסן אין מיין צימער ווי א שטורעם-פויגל, קארמען. און איד רעספעקטיר דיין איבערגעגעבנקייט צו דעם מאן, וואס האט דיר געשיקט. כאטש פון דער צווייטער זייט טראכט איד, ווי ארעם מוז זיין די פארשטעלונגס-קראפט זיינע, אויב ער מיינט, אז איד וועל זיך זעטיקן בלויז מיטן באוונדערן דיד. ווי איז דיין לעצטער נאמען? פאנטעז? קארמען פאנטעז! א נאמען פאר דער בינעל! זען זיך, קארמען. מאך זיך באקוועם. מיין פליכט יאגט מיר נישט. איד האב נאך צייט איבער א שעה צו גיין עפענען די אויסשטע-לונג. און איד בין איז דער בעסטער שטימונג צו פארוויילן א דאמע. באפריי זיך פון דער פארמעלקייט, קארמען, וואס צוימט דיין געמיט פונקט ווי דער קארסט צוימט דיין בויעוודיקן קערפער. און א קאר-סעט, נאך מיין באשיידענער מיינונג, איז ווי א פאנצער, וואס טוט שיצן, אבער אויך צוריקהאלטן א הייסע, פלאמענדיקע פרוי, וועמען עס ציט צו א לוסטיאגענדיקן מאן.

די טענצערין האָט געמאַכט אַ פֿלינקן שפּרױז פּאַרויס און אירע מאַט־אַליווע באַקן האָבן זיך אָנגעצונדן פון צאַרן.
— אייער אַנצוהערעניש איז ווילד, קאַפּיטאַן און אייער איינגעד־ליבטקױט איז זיך מאַכט אייך לעכערליך.

— איד האָב דערוואָרט די פּאַרשעמונג, קאַרמען. כאַטש פון באַד־ליידיקונג זײנען דייעו ווערטער נאָך ווייט. מיר קאַנען איינער דעם אַנדערן נישט נאַרן, קאַרמען. פאַר יעדער צאַלונג דאַרף מען קריגן עפעס איז אויסטויש. דאַס איז אַן איינגעשטעלטער קאַלטער געזעץ. און וואָס קענסטו מיר פּאַרלייגן איז אויסטויש פאַר אַזאַ ווערטפולן דאַקומענט, אויסער צאַרן, נערוועזיטעט און באַהאַלטענע פּלוד, וואָס רײסן זיך אַזוי צויבערפול פון דיין קליין, שײן מויל?

— זענט איר מודה, קאַפּיטאַן, אַז איר באַזיצט מאַנעלאַנס דאָד־קומענט? — האָט קאַרמען אים געוואַלט כאַפּן ביים וואָרט.

— איד בין מודה טײלווייז שױן בלױז דערפאַר, צו קענען שטילן דיין אויסברוד פון צאַרן — האָט עוועריסטאַ אלאנזא געפרעסן קאַר־מענס בויגעוודיקן קערפער, איר געשניטענע פיגור מיט זײנע אויגן, וואָס זײנען איצט געוואָרן אומהיימלעך־היים אָנגענומען. אַז איד באַזײן דעם דאַקומענט, וואָס איז אַזוי ווערטפול ווי דער שטיין, אויף וועלכן עס זײנען אויסגעקריצט געוואָרן די צען געבאַטן, אָנגענומען אַז איד באַזײן דאַס, בין איד וויליק עס אומצוקערן פאַר אַ פּרײז, וואָס איז אַזוי באַדייטנדיק ווי די ווערט פון דעם נישט־דרשאַצטן דאַקומענט. אָבער דאַס וועל איד איצט מיט דיר נישט דיסקוטירן. איד בין גרויסמוטיק, קאַרמען — האָט דער קאַפּיטאַן זיך אויפגעשטעלט און מיט אַ פּיל־דייטיקן שמייכל זיך דערנענטערט צו דער טענצערין — מען קען מיט מיר זיך אייניקן אויף קאַמפּראַמיסן. און מיט דעם מאַז, וואָס האָט דיר געד־שיקט אַהער, וועל איד אונטערהאַנדלען. ער וועט מיט מיר נישט שטרײטן. איד בין דער באַזיצער פון דעם דאַקומענט. איד וועל אים פּאַרלייגן אַז ערנאַפּטן אַפּמאַד. און איד וועל פאַדערן אַ פּרײז, וואָס וועט אים אפּשר דערשטוינען.

די טענצערין איז געוואָרן ווייכער. זי האָט קענן איר אייגענעם ווילן געצוימט איר שטייגנדיקן כעס קענן דעם מאַז, וואָס איז פול מיט אינגאַראַנץ און אַנטשלאַסן געזאַנט:

— קאַפּיטאַן, כִּבין געשיקט פון אַלבערטאַ דע קאַרלאַס און כִּהאַב זײן פּולמאַכט צו פאַרהאַנדלען. וויפל געלט פּאַרלאַנגט איר?
דער קאַפּיטאַן האָט זי אפּגעמאַסטן מיט אַ דויערנדיקן, הונגעריקן וועלפישן בליק.

— ביזט גענוג דורכגעטריבן קאַרמען, צו פאַרשטיין, אַז עס האַנדלט זיך נישט וועגן אַ געלט־פּרײז. און איד בין ווייט פון אַזאַ נאַאוויטעט צו גלױבן, אַז דו מײנסט אַרײנצוברענגען אַ מיספּאַרשטענד־

דעניש אין דער זאך. אויב דער מאגעלאַנד־דאקומענט אין מיין, איז אויך די פרייווילעגיע פון פארלאנגען א הויכע צאלונג — מייע. און כ'מוז צוגעבן, אז כ'וועל פון דיין געליבטן פארלאנגען א פריין, וואס וועט לויט די באגריפן פון אַנגענומענער אַנשטענדיקייט, הייסן א לומד פּעריי, אבער וואס איז אין דער אמת, אן אפּנהאַרציקע פּאַדערונג פון באַרדיקער באַלוינונג. גראַבקיט און אידעל־קייט, קאַרמען, בושא און פּרעבקיט זיינען נאַטירלעכע געשמאַק־באַגריפן. און בלויז ציניקער האָבן איינגעטיילט אַט די מענטשלעכע אייגנשאַפטן אין העכערע און נידעריקע קאַטעגאָריעס. ווי ענטוויאסטן, וואס ווילן אויסשעפן די גאַנצע פּרייד פון לעבן, זיינען מיר קעגן אַט די פאַרגליווערטע מאַראַל־דאַגמעס. מיר, היינטיקע מענטשן, דאַרפן מיט דער זעלבער אומשולד ווי אדם און חוה אויפנעמען דעם באַשאַף ארום אונדז. אן מורא פאַר שטראַף, אן אַנגסט פאַר פאַרפאַלגונג. יעדער דרייסטער פאַרלאַנג אונדזערע, אפילו ליידנשאַפט, גענום, קערפּער־פאַרגעניגן דאַרף זיין אַ הייליקע שטרעבונג. מירוער מוז מען פאַרבייטן אויף עקסטאַן. שכרות דאַרף פאַרוואַנדלט ווערן אין געטלעכער דערוואַכונג. נאַר אַזוי ארום וועלן מיר באַפּרידן אונדזער אייביקע ענאַאיסטישע אַפעטיטן, וואס זיינען, ווי אַ דעהויבער נער געשאַנקט, אונדז געגעבן געוואָרן פון דער נאַטור. באַנעמסטו עס, קאַרמען?

די טענצערין האָט עס באַנומען. נישט אַזוי דעם קאַפיטאַנס רייד, ווי זיינע אויסטייטשונגען וועגן אַנשטענדיקייט און פאַרדאַרבנקייט האָבן זי געשטעלט פאַר אַ פאַרלעגנהייט. וואס פאַראַ דורכגעטריבענער שאַרלאַטאַן! און פאַר וועמען פּרעדיקט ער לומפּעריי ווי אַ טוגענד? פאַר איר, קאַרמען, פאַר וועמען גלוסטונג און זינד איז אן אַפענע קאַראַ אן פאַרהוילענישן? אין דער מאַס, ווי ער איז פיזיש מיאום, אין אַזאַ מאַס איז ער הינטערליסטיק, שלוי און געשיקט, ווען עס קומט רעכטצור פּערטיקן לומפּעריי און זינד. און מיט וואָס פאַר אן אייפער ער רעדט פאַר זיינע איבערצייגונגען! זי, קאַרמען, אַ בורלעסק־טענצערין, וואָס האָט שטענדיק באַגעגנט צווישן איר אוידעניץ, מענער פון אַלע שטאַנדן און געזען אין זייערע וויזיטן בלויז איין ווילן, איין פאַרבאַטענעם פאַר־לאַנג נאָך גראַבער תּאוּוה, זי האָט זיך צום ערשטן מאַל אַנגעשטויסן אויף אַ מאַן, וואָס פּרעדיקט אויסגעלאַסנקייט ווי אַ לעבנס־אַנשווינג. און ווי פאַרויכטיק ער וויקלט זיינע פאַרדאַרבענע געפילן אין שיינע ווערטער. ווי ער הילט דאָס גראַבקיט אין זיידענע טיולן! דער מענצערינס שטויב־נונג איז געשטיגן, וואָס מער זי האָט געקוקט אויף דעם קאַפיטאַנס אַפֿ־שטויסנדיקן פנים. צו וועמען האָט זי אַלבערטאַ געשיקט? באַגעגענען האָט זי געזאָלט אן אויסגעלאַסענעם ענאַאיסט, אַבער אַנגעטראַפן האָט זי אַ קאַלטן, ברוטאַלן פּילאַזאַף. ער פאַרוואַרפט פאַר איר וויקל־שניידן. ער שליידערט פאַר איר פאַנגרעצן. ער ציט ווערטער־סטענענס. און עס איז

גענוג אן אומגעשיקטער שפריץ אירער — און ער וועט זי באזיגן מיט זיין כיטערן ווערטער-וואפן.

קעגנאיבער זיך האט קארמען איצט געזען ביידע מענער. אלבערטא דע קארלאס און דער קאפיטאן. ווי פארשיידן זיי זיינען! דער ערשטער א הייסער פאטריאט. אן אידעאליסט, א טרוימער און דער צווייטער, א פראקטישער אייפערדיקער בעל-תאוה. און אפשר — איז קארמענען איינגעפאלן — איז א מאמענט פון נויטווענדיקייט, איז א מאמענט פון פארגעסן קייט, קען דער נאכגעביקער אלבערטא זיך אונטערווארפן דעם שטארקן, אויסגעהאלטענעם קאפיטאן? און ביידע וועלן קומען צו א פארשטענדליכע קונג. קיינער פון די מענער וועט גארנישט איינשטעלן. איינשטעלן וועט בלויז זי, קארמען. איר קערפער איז אזוי כיליק, אז מען קען אים קריגן פאר יעדן ווערט-אויסטויש. און צוליב דעם האט דאך אלבערטא זי געשיקט צום אומוויידיקן מאן. ווי איינשטימיק ביידע זיינען אין זייערע טראכטונגען! אט האט דאך דער קאפיטאן — נישט הערנדיק צומאל פריער אלבערטאן — געזאגט אז ער גייט אונטערהאנדלען מיט אים. ער וועט אים פארלייגן אן ערנהאפטן אפמאך. דאס מיינט מען איר אומבא-דייטנקייט. זי קען אלעמען באפרידיקן, אלעמען. ווי אומפארשעמט מען האנדלט מיט איר!

קארמען פאנטען האט זיך געגעסן פון צווייפאל. אומצוטרוי האט פארנומען דאס ארט פון פריערדיקן גלויבן. ביי זיין גאנצער אפשטויסן קייט, איז דער קאפיטאן גערעכט. גראבקיט און איידעלקייט, כושה און פרעכקייט זיינען געשמאק-באגריפן און בלויז ציניקער האבן איינגעטיילט אט די מענטשלעכע אייגנשאפטן אין העכערע און נידעריקערע קאטעגאריעס. אז דאס איז פאלש קען נאך באשטעטיקן אלבערטא, אויב ער וועט צוריקשליידערן דעם קאפיטאנס פארדעכטיקן, ערנהאפטן פארשלאגן. וועט ער דעם פארשלאגן צוריקשליידערן? און פארוואס באווייזט ער זיך נישט איצט? פארוואס קומט ער נישט אן ווי אז איידעלמאן און רופט ארויס אויף א שווערדיגעפעכט דעם מאן, דעם לעסטערער, וואס באליידיקט זיין קארמען?

קארמען האט זיך נאך נישט געהאט באפרייט פון אירע טראכטונגן גען, ווי דער קאפיטאן איז צו איר ציגעגאנגען נאענט, נאך נאענט, אז זי האט געשפירט ווי זיין בריענדיקער אטעם בלאזט אויף איר. פון זיין גלע-זערנעם בליק האט זי אויפגעשוידערט. אין זיינע קאלטע אויגן האט זיך געצונדן פאספאר, די צעצויגענע נאזלעכער האבן געשיפעט ווי ביי א הונגעריקער היר, איידער זי גייט עפעס פארצוקן.

מיט פיבעריקע פינגער האט ער בארירט איר שמאלע נאמבע, צוערשט לייכט, דערנאך שטארקער און שפעטער געפירט מיט די זעלבע פיבעריקע פינגער אראפ ביז איבער איר ווייסן האלדז. א האסטטיקער פאטש איבער זיין גראבער דלאניע האט אפגעשטעלט זיין בארירונג.

דער קאפיטאן איז נישט אפגעטראטן. מיט דער פולער אינגארטאן צו איר ווידערשטאנד, האט ער ווידערמאל א הויב געטאן זיין האנט אויף איר האלדז און פלינק אויפגעריסן דעם לויזן קראגן פונם שארלאך רויטן קלייד. מיט דער זעלבער פלינקייט איז ער גרייט געווען אויפצוהעקן לען איין קנעפל נאכן אנדערן אין איינשניט פון די לויזע פאלדן. זיין אטעם האט געסאפעט האסטיק, ריטמיש, זיינע ווערטער זיינען געקומען שטילע ווי ער וואלט זיי איינגערוימט:

— די קליידער אויף דער פרוי זיינען ווי דער בעכער פון דער רויט, ווי די שאַל, וואָס שיצט דעם בלומען קערפער.

קארמען האט אים אפגעשטויסן. וויגנדיק זיד האט זי זיד גערוקט הינטערווילעכץ, ווי זי וואלט געזוכט זיד צו פארטיידיקן.

דער קאפיטאן האט שווער ווי א מאַנסטער, זיד גערוקט צו איר און אומאויפהערלעך געסאפעט.

— דו ווילסט דעם ווערטפולן דאקומענט, קארמען, און איר וויל די פולע צאלונג אין פארויס. דער, וואָס האט דיר געשיקט גלויבט אין דיין דערפאלג, קארמען, און דו טארסט אים נישט אנטוישן, אום צו ראטעווען אים פון א מוראדיקער דערשלאַנגקייט — אויב דו וועסט דורכפאלן — אום אויפצוהאלטן זיין גלויבן, זיין צוטרוי אין דיין ווייבליכער מאַכט, מוזטו ווערן צוגעלאָזענער, קארמען. אזוי אַרום וועט מיין דערפילטער וונטש זיין דיין אויסוועג, דיין דערפאלגרייכער אויסוועג... פאַרגעס מיין אַפּשטויסנדיקן אויסוועג, קארמען. שיינקייט און מיאוסקייט זיינען מיין דערווערטטיקע אונטערשיידן. באַגער און אומווילן זיינען פאַרגענגלעך. בלייבן בלייבט בלויז דער מאַמענטאנער עקסטאַז, וואָס איז שטענדיק צייטלעך, ווי דאַס מענטשלעכע בענקען נאָר אייביקער פרייד. אין אונד דזער דערנענטערונג וועל איר געפינען זעלישן גליק און דו, קארמען — דערפאלג, נצחון, און צו דעם ביסטו אייגנטלעך צו מיר געקומען. אנטשלים זיך קארמען, אנטשלים זיך — — —

— אנטשלים זיך, קארמען. אנטשלים זיך סאַנטאַ מאַריע מיינע! — האט קארמען פלוצים דערהערט הינטער זיך א באַקאַנט ווידערקול פון דעם קאפיטאַנס רייד.

זי האט זיך אומגעקוקט. די טיר צום קארידאָר איז געווען האַלב אַפן. אויף דער שוועל איז געשטאַנען אַלבערטאַ דע קאַרלאַס מיט פרייד אין די אויגן. זיין בריוו, אַריענטאַליש פנים האט געלויבטן פון באַנייט טערונג, ווי ער וואלט אַלץ געהאַט אונטערגעהערט, ווי אַלץ וואלט געאַר בעט לויט זיין פארויסווען. ער האט הינטעראַרום אַנגענומען די טענצערין פאַר די אַקסלען, וואָס זיינען געווען פאַרפוצט מיט אויסגעשטיקטע סאַ מעטשפּיצן. ער האט צוגעלייגט זיינע הייסע ליפן צו איר רעכטן אויער און זיינע ווערטער זיינען געווען ציטערנדיקע, בריענדיקע:

— אנטשלים זיך, קארמען, קווענקל זיך נישט. ס'איז די פייער-פראַבע

ביז אהער אין געווען דערווארטונג, איצט קומט די דערגרייכונג. קיין פרייז איז נישט צו קאסטבאר. פארווארף פאר אים כישוף-נעצן, שפרייט אדום דעם צויבער-טעפיד... דער מאגעלאן-דאקומענט וועט זיין אין אונדזער הענט. מיר זיינען זיינע יורשים. מיר וועלן אויפמאנען מאגעלאנס גלאך ריע, זיינע אוצרות... פון אונדזער גלות וועט ווערן היים, דער עלנט וועט אויסגיין און קומען וועט פראכט. פארנעסנקייט וועט פארוואנדלט ווערן אין רום. גיי איבערן טעפיד פון מזלות קארמען, גיי אן פאלשער בושה, גיי, סאנטא מאריע מיניע!

קארמען האט זיך א וויג געטאן אויף אירע שמאלע שלאנגען-שיד. מיט שוידערלעכן פארדאכט האט זי געקוקט אויף אלבערטאן און איבער איר שיין מאטראליוון פנים זיינען אויפגעגאנגען שטרייפן מיט טרויער. געזאלט קומען האט אלבערטאן ווי א ריטער, ווי א פארטידיקער, וואס וועט בעכטן צוליב איר פארשעמונג. אבער באוויזן האט ער זיך קלייגן מיטיק ווי א ביליקער אלפאנס. אלע זיינע צוואגן זיינען אויסגערוגען, אלע זיינע וונטשן האבן אפגענארט. נישט קיין שפיל-באלעם איז דער מאוסער קאפיטאן אין אירע הענט, נישט קיין מאריאנעטן-פיגור, נישט קיין ארעם שוצלאז באשעפעניש, נאך א לייב, אין וועמענס מויל אלבער-טא שטופט זי, זי זאל פארצוקט ווערן.

די טענצעריין האט געשיקט נאך איין בליק פון שוידער און טרויער צו אלבערטאן און מער האט זי זיך נישט געקווענקלט. זי האט האסטטיק זיך געלאזט צו דער טיר.

אלבערטאן איז נאכגעגאנגען נאך דער באליידיקטער קארמען און געבליבן שטיין אויף דער שוועל. זיין איידל, געפייניקט פנים, בריוו ווי קאוועקאליר, האט געלויבטן. אין די אויגן האבן זיך געצונדן פאספאר פיערלעך, ווי ביי א באנייסטערטן דערוויש. די ווערטער זיינען געפאלן פון זיינע ליפן בריענדיקע.

— גיי קארמען, שעמעוודיקייט איז א ליגן און בושה איז פאלש אין אנגעזיכט פון דעם צעוויקלטן דאקומענט, וואס וועט אויפדעקן די פעלשונג. מאגעלאן איז נישט אומגעקומען אויף די פיליפינען אינזלען, ווי די כראניקער האבן דערציילט. ער איז צוריקגעקומען אויף דער שיף „וויטאריא“ מיט זיינע איין און דרייסיק צעשלאגענע מענער. די אינטריר גאנטן איז קעניגלעכן הויף האבן — פארן כבוד פון דער שפאנישער קרוין — אים פארלאנגט א טויטן און ער האט געמאכט גלויבן די וועלט, אז ער איז טויט. ער איז אבער געווען א צוקוקער פון זיין אייגענער לויף. ער איז אליין געווען אן עדות פון זיין באגרעבעניש-דינסט. אזוי דער ציילט דער דאקומענט...

אלבערטאן האט זיך געוויגט. זיינע אויגן האבן געפלאמט. ער האט גערעדט:

— ...עס איז געווען אין יאר 1522. די קאפליצע איז געווען איינגעהילט

אין שווארץ. הונדערטער וואקסענע ליכט האבן נישט געקענט פארטרייבן די פינצטערניש ארום. די קלויסטער ברידער אין זייערע לאנגע מאנאכן קליידער און די קעניגליכע דינערשאפט אין די סאמעטענע הערמעליין קאסטיומען זיינען געשטאנען ארום דעם הויכן, טונקעלן קאטאפאלק. דאס באגרעבעניש-דינסט איז אפגעריכט געווארן מיט קלאגערדיי און געיאמער. די געזאנגען און תפילות פון די מאנאכן האבן געהילכט ווי א רוישנדיקער ארקעסטער. דאס האבן זיי געוואלט געפינען פאר דער אפגענאנגענער נשמה א זיידארט צווישן די געבענטשטע אין הימל. די געבליבענע, די געטרויע פון זיין צעשלאגענער מאנשאפט זיינען צעגאנגען פון געוויין און רחמנות, ווען זיי האבן געקוקט אויף דעם טונקעלן קאטאפאלק. און אויסגעמישט מיט די לויכהאגלייטער, איינגעהילט אין א שווארצער מאנא טילא, ווי איינער פון די מאנאכן, מיט אן אנגעצונדענעם ליכט אין האנט, איז געשטאנען מאגעלאן אליין, ווי א צוקוקער פון זיין אייגענער בא-גרעבעניש... האט ער געוויינט אויף דעם באטרוג? האט ער געלאכט פון דעם מאסקארעד? קיינער האט עס נישט געקענט וויסן. מען האט אבער געזען, ווי ער האט דערלאנגט זיין ליכט דעם גייסטליכן אין די הענט אריין — א צייכן, אז ער גיט איבער זיין נשמה דעם אלמעכטיקן — קיינער האט דעם באגייסטערטן אלבערטאן איצט נישט געהערט. די טענצערין האט זיך נישט באוויזן. דער קאפיטאן איז געווען פארשווונדן אונטער א זייטיקער טיר. אלבערטאן האט געקוקט צו דער טיר, ווו פון יענער זייט האט זיך געטראגן א פארדעכטיקער גערויש. ער האט געדוירט דער קאפיטאן זאל ארויסקומען מיט דעם דאקומענט, וואס איז אזוי ווערטפול, ווי די שטיינערנע לוחות. דאס ווארטן האט געדויערט צו לאנג. דער אומגעדולד האט געלאשן די באגייסטערונג און ווען עס איז נישט געקומען די אויסניכטערונג, האט אלבערטאן פלוצים גענומען פרעסן א פינליכע הרטה.

לאנג איז ער געשטאנען א פארגאפטער ווי ער וואלט זיך געוויינט דערט, פון וואנען ער אליין קומט דא אהער. די אויסניכטערונג איז איר בערגעגאנגען אין א לעבהאפטער וואכזאמקייט. די פארפירטקייט האט מיטאמאל זיך אפגעטאן. די פארבלענדעניש איז אוועק. און וואס לענגער ער האט געווארט, אלץ אימפעטיקער האט דער פארדאכט געיאגט צו דער טיר, הינטער וועלכער עס האט זיך איצט געטראגן אזא אומהוימלעכע רוישלאזיקייט.

ער האט געמאכט א שריט פארויס צו דער שוועל, אבער די טיר איז געווען פארהאקט. ער איז געבליבן שטיין מיט קרעמפן אויף זיין געפיניקט פנים.

אלבערטאס פיניקונג איז איבערגעריסן געווארן פון א שטילן געדוויש. אין דער פראגמאטיק, וואס האט מיט א לייכטן שטויס זיך געעפנט, האט זיך באוויזן די טענצערין. א וויילע האט זי געקוקט מיט אומפארגעב-

ליכטן פארווירף אויף אלבערטאן, דערנאך האט זי מיט א לייכטן קלאפ אין דער זייטיקער טיר ארויסגערופן דעם קאפיטאן.

דער קאפיטאן איז ארויס אויף דער שוועל. דערזען די טענצערין און זיין פנים, פול מיט פאקזלעכער, האט אויפגעלויכטן. א באגייסטערטער טער האט ער אנגענומען איר האנט און, ווי א פארלויבענער שכור גע- פלאפלט צו איר אן אויפהער, געפלאפלט שטילע ווערטער ווי א ווידוי. קארמען האט געלאכט, שטארק געלאכט און אז זי האט גענוג זיך געהאט אנגעהערט, האט זי אים איבערגעלאזט און זיך דערנענטערט צום צעטומלטן אלבערטאן.

זי איז געשטאנען פאר אים ווי אן אנקלענערין. אירע ליפן, גע- פלעקט אויף וויינשלארטיג, האבן געברייט. אין די שיינע סארנע-אויגן האבן איצט געטיקט פלעמלעך פון שנאה און נקמה. זי האט געוויספערט: — ביזט א דורכגעפאלענער טרוימער, אלבערטאן. דיין ערנהאפטער אפמאך, וואס דו האסט געפלאנט, איז געווען א דורכפאל. דו ביזט געווען ענטוויאסטיש. ער איז געווען באגייסטערט. אבער אין זיין פרייד, אין זיין היציקער באגייסטערונג, האט ער דערווייל זיך אויסגעגעבן פאר מיר. ער האט נישט דעם דאקומענט. ווי א פילאזאף און שארלאטאן האט ער אונדז בייך גענארט. זיין פעאיקייט אויף ליגן איז איבעראשנדיק. זיין אוניפארם פארדעקט א קרימינעלע באשעפטיקונג. ער איז אן אפיוס- שמוגלער. ער וויל מיר האבן אין זיין דינסט... און איר האב אונז ווייניק פארשטאנען מיין ווערט און נוצלעכקייט פאר מענער, וואס זיינען טרוימער און שארלאטאנען...

אלבערטאן דע קארלאס איז געשטאנען א דערשלאגענער. פון אג- מעכטיקייט האט ער זיך געווישט די אננסטן פון שמערן און נאכגעקוקט ווי קארמען שארט זיך ארויס פונעם האמעל-צימער. איר פארווירף, ווי א שווערער האמעל-קלאפ איבער זיין קאפ, האט באשטעטיקט, אז ער איז א דורכגעפאלענער טרוימער. נאך מער: ער איז א פארבלאנדזשעמער רי- זיקאנט, וואס האט איינגעשטעלט און פארשפילט. א פראקטישער, א מער דורכגעטריבענער ווי ער, וואלט אויף א כיטרען אופן געפרוויט צוריק ארויסבאקומען דעם מאגעלאן-דאקומענט, ווען דאס וואלט אפילו עקזיסטירט און געווען אין א פרעמדן באזיץ. אבער ער, דער אנטעכטיסער, איז גרייט געווען איבערצוגעבן דעם שארלאטאן זיין קארמען — די פרוי, וואס האט אין איר לעצטער האנדלונג געוואלט זיין ריין ווי א יונגפרוי, צינעוודיק ווי א נאנע.

און מיט דער פארלירנקייט פון א ריזיקאנט, וואס האט אלץ פאר- שפילט, האט ער איצט זיך געלאזט צו דער טיר. די פארביטערונג האט געלאשן די לעצטע פרייד. דער דורכפאל האט געלאזט אויסרינען דעם לעצטן ווונטיש.

ער האט לאנגזאם זיך אראפגעלאזט איבער דער טרעפ. פון אונטער

זיינע פים האט זיך אַרױסגעגליטשט דער טעפּיד פון מזלֹת. זײַן פּראַק
 אײַן געװען צעפּראַלט װי אַ שירעם, דער קאַלנער אײַן געװען צעפּלױגן. די
 פּאַסמעס האָר — צעשוּיבערט. זײַנע קניען האָבן אײַן גאַנג זיך געװאַקלט
 און גענומען זינקען, פּונקט װי עס האָבן אײַצט געזונקען די שיפּ, װאַס
 האָבן אײַם, דעם יורש פון מאַגעלאַן, דעם רױבער פון די ימען, געדאַרפט
 אַרױספירן פון ניו יאָרקער האַפּן און אײַם ברענגען א זיגרייכו, אַ רומ־
 פּולן צו די ברעגן פון פּאַרטונאַל.

זעכצן יזרשים

I

אין שווייץ פון טשיאנג יא לוי'ס אנטטיקראם זיינען געלעגן
א שטאלענע שפיו, א בראנזענע בודא-סטאטוע און א טויז פארצעליענע
טיישאלן, — און אין זיין לעדערנעם, אנגעשטאפטן פארטפעל אין גע-
ווען פארשמעקט ווי אז איינגעוויקלטער פאפירוס, די צוואה פון זיין
פעטער לוי טאה.

צוויי מאל א טאג, נאכן עפענען און פארן שליסן די טירן פון זיין
אנטיקראם, האט טשיאנג יא לוי איבערגעקוקט די צוואה, ווי מען קוקט
איבער א שווערע מאפע. די זאצן האבן אויסגעזען ווי פארדרייטע. גע-
שלענגלטע וועגן, און די ציפערן — ווי פעסטונגען, וואס מען קען נישט
אייננעמען. גאנץ פעלסטריט אין כינעזישן קווארטאל האט געשפעט פון
זיין פעטערס בייזער צוואה, וואס האט שווער געמאכט איינצוטיילן דאס
פארמעגן צווישן די יורשים.

טשיאנג האט נישט מיטגעשפעט. ער איז געווען צעטומלט. אין זיין
פארלעגנהייט האט ער גענאפט צו דער וואנט, אריבער דער אייזערנער
קאסע, ווו ס'איז געהאנגען דאס בילד פון זיין זידן וואה לוי, ווי ער וואלט
ביים זון געבעטן אן עצה. מיט אריבער זיבעציק יאר צוריק איז וואה
לוי געקומען פון סאן פראנציסקא מיט א זעקל ציטרוסן אויף די פליי-
צעס און געעפנט דאס ערשטע געוועלכל אויף פעל סטריט. דער זיידע
האט געטראגן א לאנגן צאפ. ער האט זיך געהילט אין א געלן כאלאט
און קיינמאל נישט אראפגענומען פון נאקעטן שארבו די טשאלמע מיטן
קנאפ, וואס ער האט מיטגעבראכט פון געלן טייד. ער האט גערעדט מאנ-
דאריש. ער איז געווען דער חכם פון קווארטאל, א פארמיטלער און עצה
געבער, א טרעפער, וואס קען פארויסזען אויף יארן. אויף זיינע ליפן
האבן שטענדיק גערוט די געלאסענע פראזן פון קאנפוציוס.

טשיאנג האט שטום געבעטן צום אפבילד פון זיין זידע, עס זאל אים
געגעבן ווערן חכמה און פארשטענדעניש. זיבן זין האט דער זיידע
געהאט אין סאן פראנציסקא. זעקס זיינען געבליבן ארעמע לייט. בלויז

דער כבוד לי טאה איז ארויס פון דחקות, נאך דעם ווי ער איז אריבער-
געקומען קיין ניו יארק און אנגעהויבן צו אימפארטירן טראפישע פרוכטן.
מיט דעם אפגעשפארטן עשירות האט ער אפגעקויפט א שפיל-הויז. ער
האט אראפגעבראכט מעסער-שלינגערס און פיראטן פון קאנטאן צו
פארוויילן דאס פאלק פון כינעזישן קווארטאל. ער האט געדונגען אקטיארן,
וואס האבן געשפילט אונטערוועלט-רויבער און מלחמה-העלדן. אין
פארלויף פון פינף און צוואנציק יאר האבן אויף דער כינע פון זיין טעאָר
טער געפאכעט שווערדן און בלוט איז געפלאָסן ווי וואסער. די פאר-
שטעלונגען האבן אים אריינגעברענגט רייכטום און כבוד. פון דעם רייכ-
טום איז ער געווארן פעט, געשוואלן ווי א בארג, אז מען האט אים געמוזט
פירן אויף א ראד-שטול און פון צופיל כבוד האט ער אריינגעצויגן אין די
טיפע אכציקער.

צוויי יאר פאר זיין טויט האט לי טאה אנגעשריבן זיין צוואה, אז
דאס ווייב מיט די זעכצן זין און אויך די מוידן, וואס וועלן ווערן די
ווייבער פון זיינע זין, זאלן קריגן איינגעטיילט יעדער א גלייכן חלק מיטן
תנאי, אז די אלמנה מיט די זעכצן פארפאלקן זאלן זייער גאנץ לעבן
ווינען אונטערן זעלבן דאך פונעם זעלבן הויז אויף פעלסטריט, ווו ער,
לי טאה, האט אין ווילטאן און אין כבוד זיך געעלטערט.

יורשים ווילן זייער ירושה אין יעדער צוואה-שרייבער בא-
שטייט, מען זאל אויספילן זיין ווילן. און משיאנגן איז באשרט געווען
אכטונג צו געבן, אז זיין פעטערס צוואה זאל שטרענג דורכגעפירט ווערן.
אויפן צווייטן חודש נאך דער באגרעבעניש האט משיאנג צונויפגע-
געזאמלט זיבן פון די יורשים — אלע דינע, איבערגעוואקסענע יונגען —
אין אז אלטן, אפגעשונדענעם רעסטאראן אויף מאט-סטריט. זיי האבן זיך
געזעצט ארום א קיילעכדיקן טיש. משיאנג האט באשטעלט געבאקענע רייז
און צעמאלענע הינער-פלייש. אלע זיינען געווען טרויעריק און גענעסן
פון איין און דער זעלבער שיסל, כדי ארויסצווייזן דאס אבלות איבערן
משפחה-ראמגליס. משיאנג האט זיך געקרעקט מיט די שפיזן. ער האט
אראפגעשלאנגען דעם לעצטן לעפל געקעכטס ווי א ביטערע רפואה און
געזאגט:

— אייער טאטע לי טאה איז געשמארבן און איבערגעלאזט א פאר-

מען.

— מיר ווייסן — האבן די יורשים געענטפערט.

— אייער טאטע לי טאה האט אנגעשריבן א צוואה און איז בא-

שטאנען מע זאל אים אויספאלגן.

— האבן די זין געענטפערט.

משיאנג האט פארושמורעט די שמאלע פאסיקלעך אויגן. געקלאפט

מיט די דעקלעך ווי ער וואלט גענאפט אויף די פרעכע יורשים און גע-

זאגט ווייטער:

— אייער טאטע לי טאה האט איבערגעלאזט געלט. ער האט איר בערגעלאזט א געביידע אויף פעלסטריט און א שפיל-הויז ארום משעט-האם-סקווער. זיין ערשטער ווילן איז, אז פונעם געלט זאל יעדער יורש קריגן א גלייכן חלק. זיין צווייטער ווילן איז, אז אין דעם שפיל-הויז זאלט איר ווייטער לאזן זיך פארוויילן דאס כינעזישע פאלק און זיין דריטער ווילן איז, אז אונטערן דאך פון דער געביידע זאל יעדער פון אייך וויינען מיט דער מויד, וואס איר וועט נעמען פאר א ווייב.

די אבליים האבן געענטפערט דורכן מויל פון דעם בכור.

— מיר וועלן נעמען יעדער איינער א גלייכן חלק פון געלט. מיר וועלן לאזן דאס כינעזישע פאלק זיך פארוויילן אין אונדזער שפיל-הויז. אבער מיט די מויד, וואס מיר דארפן נעמען פאר ווייבער, וועלן מיר אונטער איין דאך נישט וויינען.

טשיאנג האט שטארקער געקלאפט מיט די אויגן-דעקלעך ווי א הון, ווען זי האלט ביים איינדריםלען און מיט א געבייזער זיך געפרענט.

— איר טראגט זיך ארום מיט פלענער נישט חתונה צו האבן?

— מיר ווייסן נישט — האבן די אבליים געענטפערט דורכן מויל פון דעם בכור.

טשיאנג האט געזיפצט ווי א פארזארגטער טאטע:

— שלעכט, אונדזער כינעזישע שטאט איז א פארטרויערטע מענער-וועלט. אכט מאנסכילן צו איין פרוי. טויזנטער ענונות ווארטן נאך אין פעקין, אין נאנקיו, און אין קאנטאן... זייערע אייגענוואנדערטע מענער האבן פארגעסן זיי אריבערצונעמען, וואס רעכנט איר, זין פון לי טאה צו טאן? בלייבן אלטע פרושים?

די זין האבן אראפגעלאזט די קעפ און גארנישט געענטפערט און טשיאנג האט ווייטער געזאגט:

— אונדזער כינעזישע שטאט איז דער בייזער ווונדער פון ניר-יאק. בינאכט קומען טוריסטן אהער און זוכן מעסערשטעכערס און אפיוס-רויכערערס. מיר זיינען מענטשן פון אז אנדערער וועלט... אכט מענער צו איין פרוי. דער קווארטאל איז פול מיט פרושים. די גאסן זיינען פארפלייצט מיט זין, וואס פאלגן נישט אויס דעם טאטנס צוואה...

טשיאנג האט איבערגעלאזט די אבליים ביי דער ליידיקער שיסל און איז ארויס אין גאס. די חרפה האט ארויסגערופן אלע רינצעלעך און קנייטשן אויפן געפערלטן פנים. ער האט געוואלט צוריקגיין אין דער אג-טיק-ראם. פון פארדרום האט ער געמאכט א מעות און זיך אריינגעדרייט אויף מאט סטריט. די גאס איז געווען באלעבט. אין א פענצטער פון א געפוצטער כינעזישער שפייז-האלע זיינען אויף א שטאנג געהאנגען פריש-אפגעבראטענע עופות, שמאלציקע. פעטע מיט גאנצע קעפ און מיט גאנצע שנאבלען, ווי זיי וואלטן אפגעקאפט געווארן פון אונטערן שוחטס חלק

און איינגעבאלאזאמיוט געווארן. דאס שמאלץ האט געטריפט פון די פול-קעס, פון די שפיץ-פינגער און פון די פיסקעס.

טשיאנג האט געקוקט אויף דער טיר. הויך איבערן אריינגאנג אין גע-האנגען א טאפלטע לופט-שילד. אויף דעם בלויען גלאז אין געווען אויס-געמאלן א באבייכלטער כינעזער אין א ברויטער קימאנע, אין א פאר אויסגעבעטע לעמשלעד. אן אויפגריפט האט אנגעזאגט: קאנטאנישע ספעציאליטעטן, שפיין פון פעקין.

א בלאק ווייטער האט ארויסגעקוקט די בויערי. די אייזערנע סלר פעס, וואס האבן אונטערגעשפארט די רעלסן פונעם עלעוויטער, האבן אנגעלייגט א השכות איבער די גאסן.

אין פראנט פון א געשיר-געשעפט, וואס אין געווען אנגעשטאפט מיט שווערע קאלירטע וואזעס און פארצעלייענע קאנפוזיוס-פיגורן, אין געשטאנען א קרענצל „בוקיס“ — פערד-איינשטעלער — און זיך געסודעט. א פאר ריזיקאנטן האבן געשטופט געלט אין זייערע הענט אריין און חשק געהאט צו שלעפן דאס מזל פאר די אויערן.

טשיאנג האט געלאכט פון די מזל-פארקויפערס, וואס האנדלען אין מיטן גאס. ער האט זיך איינגערעדט, אז ווען מע זאל א קראץ טאן דעם ערשטן פערד-איינשטעלער וועט ארויסשפרינגען א גאלד-גרעכער וואס מיינט, אז ער ווארעמט אויס אוצרות אין זיין בוזעס. די הנאה פון זוכן דאס גרויסע געווינס איז העכער ווי דאס ווערטפולע פארשווענדעניש — די צייט... ער האט זיך דערמאנט א ווערטל, וואס א ריכטער האט גע-זאגט: „דעם איינשטעלערס ווייב פארמאגט נישט קיין צירונג. זי טראגט אויף זיך איר מאנס רעזערוו-קאפיטאל“.

טשיאנגס שפאטיש געלעכטערל איז נישט אראפ פון זיינע ליפן ווען ער איז שוין געווען אין עק בלאק. ער האט נישט געשפירט ווי עמיצער גייט אים נאך מיט דראכנע טריט און ציילט נאך זיינע באוועגונגען, ערשט ביים אריבערגיין די צווייטע זייט גאס האט א ברייטלעכער, אויסגערוני-דיקטער כינעזער מיט א לייכטן שוועבנדיקן גאנג אים א שלעפ געגעבן היינטערוויילעכץ פארן ארבל. טשיאנג האט זיך אויסגעדרייט. אויף אים האט געהאלטן זיינע אויגן דער פלוידערזאק פון כינעזישן קווארטאל, דער סלחן, דער פארגעבער, וואס פארענטפערט קרוודעס און פארזעט אומרעכטן.

— לאכסט פון די שפילערס, טשיאנג? — האט ער א פרעג געמאן.

— און דו. באן האנג, נעמסט ערנסט די ליידיקגייערס?

— שפילן איז א טונגד, א העכערע באשעפטיקונג ווי דאס געיעג

נאך רייכטום — האט באן האנג געזאגט.

— א באשעפטיקונג?

— שפיל האט, ווי יעדע גלוסטונג, אירע קאטעגאריעס. צי דו גלויבסט

צי נישט, טשיאנג. אז מען שפילט קארטן איז עס א צייט-פארטרייב, אז

מע שפילט שאך, איז עס א פארמעסט צווישן צוויי מוחות, און אז מען שפילט פערדלעך, וויל מען אניאגן דאס רעטעניש, וואס פארשטעלט דאס מזל פון מענטש.

— אונדזער קווארטאל קען זיך באגיין און פערדשפילער — האט טשיאנג נישט פארטראגן, וואס באן האנג מאכט שלום מיט אלע מיאוס־קייטן — די יונגען זיינען גענוג פארדארבן.

— גאנץ ניו יארק איז פול מיט מזל־ווכערס, יעדע געגנט איז א הייל פון לוסט־יעגערס. און וואס ווילסטו טשיאנג, אז דער כינעזישער קווארטאל זאל ארויסלויכטן פון דעם אינדזל ניו יארק, ווי א דיאמאנט־בראש שיינט ארויס פון א ווייס העמד?

טשיאנג האט ארויפגעווארפן אויף באן האנג א בליק פול מיט פארוורף. דער פלוידערזאק פון קווארטאל איז געווען זאט און נאכניך ביט. קעגן קיין זאך האט ער נישט געהאט אויסצוזעצן. טשיאנג האט קרום געקוקט אויף זיין געשטעל. זיין גאנצע פיגור איז געווען אויסגערוניקט. טארבעלעך אונטער די אויגן, קישעלעך ארום די באקן, גערונצלטע פאלדן אונטער דער נאמבע. ביידע האבן זיך אנגעקוקט ארויסרופעריש. טשיאנג מיט צאנג, באן האנג — מיט איבערבעמעניש. באן האנג איז נאך נישט געווען פארטיק מיט זיין קעגנער. נישט בלויז די צונג, נאך אלע צען פינגער האט ער גענומען צוהילף אויפצוהויבן די חשיבות פון דעם כיר־נעזישן קווארטאל, וואס ווערט אפגעשפעט פון איינגעזעסענע כינעזער און באווינדערט פון פרעמדע באזוכער.

— אונדזער קווארטאל איז א קנויל מיט פרידלעכע געסלער. אונדזערע מענטשן גייען געלאסן. אפילו אונדזערע אויטאמאבילן יאגן זיך נישט, נאך ציען לאנגזאם ווי שליטנס איבערן שניי... האסט שוין געזען, טשיאנג, אז יונגע כינעזער זאלן ארומלויפן איבער דער וועלט? מויזנד טער פון אונדזערע יונגען האבן געדינט אין דער ארמיי. זיי האבן זיך געשיפט איבער ימען און געוואנדערט איבער מדבריות. אבער ווי פריד־לעכע בירגער פארלאזן זיי קיינמאל נישט די היימען... דער ווייטסטער ארויספאר פון אונדזערס און איינוויגער איז וואו? פעקין? פארזי? סאן פראנציסקא? ניו־יאָר! ס'איז האבאקען, אין ניו דזשורזי!

דאס פלאפלדיקע מויל פון באן האנג האט גערעדט צו יעדן פאר־בייגער אין גאס. טשיאנג איז שוין געווען ווייט פון אים. זיינע שפרייזן זיינען געווארן לענגער, צעצויגענער. ער האט מיט דער האנט א טרייסל געטאן דאס רעכטע אויער, ווי ער וואלט וועלן פון דארט ארויסשאקלען די זשומענדיקע קלאנגען. דער פלוידערזאק פון קווארטאל האט צייט, און ער, טשיאנג, מוז זיך איילן ארויפצווינגען אויף די יורשים די צוואה, ווען ער זאל זיי אפילו דארפן שלעפן צו די ריכטער. נישט פארן שטאט־געריכט וועט ער די יורשים שמעלן, נאך פארן כינעזישן משפט.

טשיאנג איז געווען באלדידיקט וואס דאס אייגענע געריכט מיט די

געקליבענע שופטים געפינט זיך נאך אלץ אויף דעם אויבערשטן שטאק פון אן אפגעשונדענעם טענעמענט-הויז. די ווענט זיינען דעקארירט מיט פערזן פון אלטע כינעזישע פאעטן. די טירן זיינען ביי די פרידלעכע מש-פטים פארשלאסן. די שטרייטנדיקע כינעזער טרעטן אריבער די שוועל מיט ערפורכט ווי מען גייט אריין אין א טעמפל. יעדער אורטייל איז ענדליכטיק. מען קען נישט אפעלירן. פונדעסטוועגן וועט דער כינעזישער מענטש נישט טראגן זיינע קאנפליקטן אין ניו יארקער שטאט-געריכט, נאך וועט געהארכזאם אנטעמען דעם פסק דין פון זיינע שופטים.

דער געדאנק וועגן דער געהארכזאמקייט צום כינעזישן געריכט האט נישט פארטריבן דאס טראכטעניש פון די אייגענע ווידערשפעניקע יור-שים. ביים טשעטהאם-סקווער האט טשיאנג זיך געשפיגלט אין א געפוצ-טער שויב, הינטער וועלכער ס'זיינען געווען אויסגעשטעלט איינגעטריקנטע פיש, טשערעפאכעס און יסדווערים. אינעווייניק, אין שוויפענצטער אין אויף די קניען געזעסן דער קראם-אייגנטימער, — א קילעכדיקער, פעט-לעד ווי א יעוונד, מין אן אויסגעשפיצטן גאלן שארבן, — און איבער-געשמעלט די הפצים. ער האט אויסגעהאנגען פארביקע האלד-טיכלעד מיט פראנז, ווי פראנטישע טליתומלעד. ער האט איבערגעקוקט טיולענע לאמפן-אבאזשורן. ער האט זארגעוודיק אויסגעסדרט קנולן טאבאק און בייטשן שווערע קרעלן. ער האט דורך דער שויב געוונקען צו טשיאנג. דער וונק האט באדייט א פריינטלעכע באגריסונג, אבער מער ווי א גלייכגיל-טיקן קאפ-שאקל האט טשיאנג אים נישט צוריקגעשאנקען. ווי זאט און צופרידן מוז אט דער קרעמער זיין — האט אין טשיאנגס מוח זיך דורכ-געווינטלט א טראכטונג — ער שפייזט געוויס זיין מאגן מיט ספעציאל-טעטן פון קאנטאן און נאשערייען פון פעקין און אין זיין הויז וואקסן מסתמא ווידערשפעניקע זין...

II

די צווייטע קראם, ווו טשיאנג איז פארבייגעגאנגען. איז געווען א בוכהאנדלונג. א טרעפ מיט א פארענטש האט געפירט אראפ, א האלבן שטאק נידעריקער. די טיר איז געווען אפן. אינעווייניק, איז פראנט פאר אן אלטפרענקישן שרייבטיש איז געזעסן דער אייגנטימער, פארגליווערט ווי א געץ און אריינגעקוקט אין א קאטאלאג. קעגנאיבער, ביי אן אנטעשטאפ-טער וואנט. האבן עטלעכע עלטערע כינעזער מיט וואטענע בערדלעד זיך געבויגן איבער גראב-בייביקע ביכער. זיי האבן יעדער באזונדער אויף שמוס-לישון געשמעסט מיט דער שריפט, געקארבט דעם שטערן און גע-טייטשט מיט די פינגער ווי צעטומלטע חכמים, וואס פירן דיסקוסיעס מיט די ווענט.

הינטער דער נומערירטער רעגיסטער־קאסע האט דער פלעגמאטישער קאסירער, א ווייכער מאַנסביל מיט ווייבערישע תנועות, געשפילט מיט א שכן פון א דערבייאיקער קראַם כינעזישע דאָמינאַ, און איינצושמעלן א סענט. אַלץ אין דער בוכהאַנדלונג אין געווען אזוי געלאָסן, אַז מען האָט געקענט הערן דעם שטילן, ריטמישן שעפטש פון דעם גרויסן אכט עקיקן שטיי־זייגער, וואָס אין געשטאַנען אינמיטן דיל, ווי אַ מאָנומענט.

טשיאַנג אין אַראַפּגעלאָפּן די טרעפּ מיט אַזאַ האַסטיקייט, ווי ער וואָלט זיך געאַיילט אַנצוזאָגן וועגן אַ שרפּה. דער געלאָסענער בוכהענדלער האָט נישט אַרויסגענומען די אויגן פון קאַטאַלאַג. די עלטערע כינעזער מיט די וואַטענע בערדלעך האָבן נישט אויפּגעהערט צו ריידן צו די ווענט. דער שטיי־זייגער האָט נישט אַפּגעשטעלט דעם ריטמישן שעפטש.

„דער אמת ליגט אין קעלער און דער טעות שטייט אויף דער טרעפּ“ — האָט טשיאַנג זיך דערמאַנט אַז אַלטן שפרוד און אין אַריבער די שוועל. אויב ער, טשיאַנג, אין איצט נישט קיין פולער טעות, אין ער אָבער אַנד געשעמקט מיט קווענקלעניש. אַ וויילע אין ער מקנא געווען דעם געלאָס־סענעם בוכהענדלער וואָס טראַכט מיושב־דיק און פעסט, און זיין שמאַנד־האַפּטיקייט טראַגט אים אויף אַן אייזערנער בריק.

ער האָט אַפּגעווישט די מרה שחורה־קניטשן פון זיין שמערן און מיט פּלוצימדיקער לוסטיקייט באַגריסט דעם בוכהענדלער:

— קוק מיר און, טשאַרלי לעאַנק!

דער בוכהענדלער האָט ווי אַן אנגעצויגענע מאַריאַנעט־פּופּע זיך אויסגעדרייט. ער האָט אַ פיר געגעבן מיט דער האַנט איבער זיין אַפּגע־דעקטן קאַפּשייטל. דער נאַקעטער שאַרבן האָט גענלאָנצט ווי צעלאַפּאַן־פּאַפּיר.

טשיאַנג האָט אויפּגעכאַפּט אַן אויסגעלאָשענעם שמיכל אויף דעם בוכהענדלערס ליפּן און ער אין געוואָרן ריידעוודיק.

— מע רעדט, אַז ביכער באַפּרייען פון זאַרגן ווי פּילן פון קאַפּווי־טיק. קענסט עס אַפּשטרייטן, טשאַרלי?

— זאַרגן וווינען נישט אין מיין הויז — האָט דער בוכהענדלער זיפּצנדיק געצייילט די זילבן פון יעדן וואָרט — מייע ווענט זיינען פול מיט ביכער און זיי דינען בלוין די קלאַרע קעפּ. אַ מענטש אין אַזוי אַלט ווי ער פּילט און אַ קאַפּ אין אַזוי שווער ווי ער ווענט... דיין קאַפּ האָט אַ היפּשע וואַג, טשיאַנג. וואָס באַזאַרגט דיר, אַ משפּחה־שטרייט?

— דער שטרייט אין צווישן מיין פאַרשטאַרבּענעם פעטער און זיינע יור־שימ. איך בין דער דריטער צד.

— וואָלסט געמענט געדענקען, טשיאַנג, אַז אין גרעדן אין אויך געווען אַ דריטער צד און ער האָט אַ סך קאַליע געמאַכט...

— מיינסט די שלאָנג? דאַ בני מיר אין נישט קיין הימל־מעשה טשאַרלי לעאַנק. ס'איז אַן ערדישער שטרייט צווישן משפּחה־מענטשן, אַ

שטרייט אין אונזער קווארטאל. די יורשים ווילן נישט אויספאלגן די צוואה. מען מוז זי אויף זיי ארויפצווינגען.
 אויף דעם בוכהענדלערס פנים האט גערוט א געלאסענער קאנפור ציוס־שמיכל. משיאנג האט נישט פארטראגן דעם פארנליווערטן בליק. א פראסט האט פון אים געיאנט. אבער ער האט געטאמעוועט דעם פארדרום, ווייל דעם בוכהענדלערס געפרויענער בליק האט געפרעגט: ביסט געקומען מיד הערן אדער אקעגנריידן? משיאנג האט באשלאסן צו הערן, נאכצור געבן. „אויב דו האסט באגעגנט א פריינט — איז געווען דער אויספיר — פארמאד איין אויג. אויב דו דארפסט האלטן דעם פריינט, פארמאד ביידע אויגן.“

דער בוכהענדלער האט איבערגעמישט דעם קאמפאלאג. ער האט ארויס גענומען פונעם שופלאד א ברוינע ליולקע. לאנג ווי א ציבעק, און זי גוט אנגעשטאפט מיט טאבאק. פארויכערנדיק האט ער לאנג געקוקט צום קאסער־ענימער, ווו דער הילצערנער געזימס איז געווען באדעקט מיט א נעץ גראווירן. איבערן אויסגעשניצטן קאנטאר זיינען געהאנגען גאלדענע צווייגן און קופעדנע בלעטער־געפלעכטן, אויסגעפארמט ווי א בויגן טויער. דער בוכהענדלער האט געוויגן דעם רויך טראפנווייז, ווי מען זופט הייסע קאווע. צווישן איין זוף און צווייטן האט ער אויסגעארבעט זיין פסק וועגן דעם צוואה־שטרייט:

— די יורשים אין דיין משפחה זיינען אנגעשטעקט מיט גלוסטונגען. זייערע אפעטיטן ליגן אויסגעבעט אין זייערע הערצער ווי קעצעלעד אין א קארב. א שטרענגער אפטרופוס דארף די קעצעלעד ארויסיאגן...
 משיאנג האט צאנדיק געציילט די ווייסע וואלקנדלעד איבער דעם בוכהענדלערס קאפ. ער האט נישט פארטראגן קיין מענטשן, וואס רויכערן אזוי פרידלעך ליולקעס נאר כדי ארויסצובלאזן א רויך־פארהאנג צווישן זייערע ווערטער און מעשים. משיאנג ליילט זיך מיט רויך און מיט רייד. ער ווייסט אז די עלטערן אין כינעזישן קווארטאל זיינען אנטמישט פון זייערע קינדער. א וואנט שטייט צווישן ביידע דורות. צוליב וואס האבן די זיידעס פון קאנטאן און פעקין אויסגעבויט דעם קווארטאל? עס זאל זיין א קנויל מיט גאסן, ווו ס'ווערט אויפגעהיטן אז אלט שטיק כינע? און וואס איז איצט דער קווארטאל? ס'איז נישט כינע און ס'איז נישט צמעריקע. אז אויסטערלישער אינדזל אויף דער מאפע פון ניו יארק. צווישן די מויערן פון דעם קווארטאל האלטן אלטע מנהגים אין אפשטארבן און נייע האלטן נאך נישט ביים אויפקומען.

דער בוכהענדלער האט, זייגנדיק די ליולקע, דורכגעזיפט משיאנגס אומעטיקע געדאנקען און געזאגט:
 — דיין פעטער איז געשטארבן רייד, אמת, משיאנג? זיינע זין האבן געירשנט זיין הצלחה. אבער הצלחה איז פונקט ווי א באליידיקונג, זייער ווייניק מענטשן קענען עס פארטראגן...

טשיאנג'ן האט דעם בוכהענדלערס זאג ווידער נישט געהייטערט. דער אויספיר איז געווען דער זעלביקער. א פארמויערט וועלטל ווערט הרוב. דער צלטער דור פראוועט התונות און לוויות מיט די זעלבע צערעמאניעס ווי אין קאנטאן. ביי א געבורטסטאג האלט מען די ווייבער אפגעשלאסן און נאך א לוויה קומען די אכלים צו א טרויערסעודה. בכבודיקע פרויען וויינען ביי פייערלעכע כינעזישע פארשטעלונגען און לייכטזיניקע מעכטער אפלאדירן אפעריקאנער טעאטער-קאמעדיאנטן. זקנים ליינען שווערע גע- ליישטע ביכער און דאס יונגווארג קוויקט זיך מיט פוסטע וויצן-בלעטער. דער צוועק פון ווייט האט טשיאנג'ן דערמאנט, אז ער איז דורכגע- פאלן. אז אפהענטיקער, מיט ביטערע העוויות ארום די מויל-ווינקלען, האט ער זיך געלאזט צום צרויסגאנג. אויפן וועג צו דער טיר האט ער נאכאמאל אנגענומען דעם בוכהענדלער פאר א האנט:

— האסט אן עצה, טשארלי לעאנק?

— וואס איז דער הויפט-שטרוימ?

— די צוואה. זעכצן יורשים מוזן זיך באזעצן אין זעכצן וויינינגען

פון זיין הויז אויף פעלדסטריט מיט זעכצן פרויען, וואס זיי ווילן נעמען מצד זייערע ווייבער... זעכצן יורשים וועלן ארבען די ירושה, די פארמעגנס, דאס געלט און דערפאר מוזן זיי פארווילן דאס כינעזישע פאלק אין זייער שפיל-הויז.

— דאס זאגט די צוואה — האט טשארלי לעאנק איבערגעשלאגן —

וואס ענטפערן די יורשים?

— די יורשים זיינען וויליק צו נעמען דאס געלט. זיי ווילן אנהאלטן

דאס שפיל-הויז. אבער זעכצן וויינינגען מיט זעכצן ווייבער וועלן זיי נישט נעמען.

— אויב די יורשים ווילן נישט קיין זעכצן וויינינגען, גיב זיי זעכצן

קברים! — האט דער בוכהענדלער צרויסגעגעבן זיין אורטייל.

— קברים? פאר לעבעדיקע יונגען קברים?

דער בוכהענדלער האט פון ישוב הדעת לאנגזאם געפירט מיט דער האנט איבער זיין קאפ-שייטל. דער נאקעטער שארבו האט געגלאנצט ווי צעלאפאז-פאפיר. ער האט געזאגט:

— עפן פאר זיי זעכצן קברים און באגראב דארט די זעכצן ירושות.

די ירושה קומט זיי, אבער געניסן ביים לעבן טארן זיי נישט. דאזיין איז א שאטן און גליק איז א בליץ. א הויז איז צייטווייליק, ווייל ס'איז פול מיט פרייד און א קבר איז אויביק — ווייל ס'הערשט דארט טרויער. פארוואנדל זייערע וויינינגען אין קברים און זאלן די באגראבענע ירושות זיין א שטראף פאר זייער ווידערשפעניקייט.

טשיאנג'ן האט א צעטומלטער זיך געלאזט צו דער טיר. דאס קול

פונעם בוכהענדלער האט אים נאכגעיאגט:

— פארוואנדל זייערע וווינונגען אין קברים און באגראב דארט די זעכצן ירושות...

טשיאנגס צוריקער צום הויז פון די יורשים איז געגאנגען מיט דעם זעלבן וועג. פון צעטראגנקייט האט ער ווידעראמאל נישט אויסגעמיטן מאט סטריט, וואס האט געווימלט מיט דורכגייער. דער טאג האט זיך גענומען לעשן. אין די שוויפענצטער פון די קראמען זיינען אויסגערונען די לעצטע זון־שטרייפן. פארבייגענדיק די כינעזישע שפייזהאלע, ווו ס'זיינען נאך אלץ געהאנגען די שמאלציקע, אפגעבראמענע עופות — האט טשיאנג אויסגעדרייט דעם קאפ כדי נישט צו קוויקן זיך מיט די געשמאקע ריחות. ער האט איבערגעטראכט דעם בוכהענדלערס עצה און געקומען צום אויספיר, אז טראכטן שלעפערט איין דעם מוח בעת זיין געהירן מוז איצט זיין וואד. אויב ער זאל דורכפרון משארלי לעאנגס פלאץ, וועט ער ארויסרופן קעגן זיך א גאס מיט דערצאגנע מענטשן. דער פישעהנדלער וועט פון אים שפעטן. דער באלעבאס פון דעם טשאפ־סואירעסטאראן וועט זיך ערגערן, וואס ער פארלירט די בעסטע פרעסערס. דער אייגנטימער פון לוויה־טשאפל וועט אים באווארפן מיט זיינע בלומען־טעפ. גאנץ פעל־סטריט וועט הירוזשען פון פרייד. וואס ער, טשיאנג, איז געריט אויפן קאפ...

די אויסגעדוכטע שטראף, וואס ווארט אויף אים, האט שטארקער געמאכט זיין קווענקלעניש. ער האט זיך אפגעשטעלט פאר א ברייטער קראם, אנגעלאדן מיט לעדער, בארשטן און טאבאק. קעגנאיבער, פאר א פארביק מיט לאקשן האבן טרענערס פון א לאסט־אויטא אפגעלאדנט צענדליקער שמאלע, לייכטע זעקלעך מעל ווי פוכאווע פערד־קישנס. א וועגווייזער אין א מונדיר, מיט גילדענע שליפעס און פראנז ווי א פעלד־מארשאל, האט געפירט א גרופע טוריסטן איבער דער גאס. ביים כינעזישן פאלקס־געריכט האט ער זיך אפגעשטעלט, געזאגט א פאר ווערטער און געטייטלט מיט די פינגער אויפן איינגעשרומפענעם פאסט־אפּיס אנטקעגן, וואס איז געווען קלענער פון אז אלקער און טונקעלער פון א הייל. טשיאנג איז נישט געפעלן דער מארש פון די טוריסטן, וואס בלייבן שטיון ביי יעדער מויער און פון התפעלות בלעקערצן זיי מיט די צינגער. די כינעזער איז דער געגנט לאכן פון די קריכערס וואס רופן אז זייערע שמאלע, אויס־געפלאטערטע גאסן: עקזאטישער קווארטאל.

מיט קווענקלעניש אין קאפ און מיט פארדאכטן אין הארץ האט זיך טשיאנג אריינגעדרייט אויף פעל־סטריט. די גאס איז געווען האלב אפגע־ליידיקט. פון אומגעדולד האט ער געוואלט שניידן דעם וועג און געשאפנט איבער א שמאלן דורכגאנג־ליק. דער ליק, פינצטער ווי א קעשענע, האט אים געפירט צום הויז פון די יורשים — א פיר־שטאקיקע געביידע פון געלע צינגל...

קוקנדיק אויפן גריז־געפארבטן טויער האט די קווענקלעניש פון אים

זיך אפגעטאן. דער באשלוס אויסצופאלגן דעם בוכהענדלערס עצה האט אים געמאכט שטאנדהאפטטיק. די לאמטערנע ביים אריינגאנג האט געדלויבטן אומעטיק ווי א שטערן. משיאנג האט געהויבן די אויגן ארויף צו דער פראנטימויער. טייל פענצטער זיינען געווען טונקל. אין טייל האט געגלימערט א קארגער שיין. מיט דער געשווינדקייט פונעם אויגנפונטל האט ער אויסגערעכנט וויפל פון די יורשים ס'זיינען נישטא אין דער היים. זיבן אבליים האט ער איבערגעלאזט ביי די לידיקע שיסלען אין רעסטאראן. דער ווילן איז געווען אזוי פלינק ווי דער איינפאל, וואס האט געהייסן אויסראמען דעם עלטסטן יורשע ווינג. זאלן זיינע צימערן ווערן א לידיקער קבר. משיארלי, דער בוד-מילב איז גערעכט, אבער מוראדיק איבערגעאיילט. זעכצן ווינגנען קען מען נישט חרוב מאכן. אבער איין אויסגעלידיקטע ווינג קען זיין א ווארענונג פאר די ווידערשפעניקע יורשים... און נישט בלויז וועט ער די ווינג אויסראמען. נאר ער וועט דאס מעבל אונטערצינדן. זאל פון דער שרפה שפארן א רויך, וואס וועט צוזאמענטרייבן די נארטנים פון כינעזישן קווארטאל.

III

שטארבן איז אן אומעטיקער אקט, פונקט ווי געבוירן ווערן איז א לעבערלעכע דערשיינונג — האט צו משיאנג געשעפטשעט אן אלטער פארגעסענער שפּור. און מען דארף נישט קיין מער אומעטיקן אקט ווי די שרפה הינטער דער טיר פון רייכע יורשים... די לוסט צו מאכן א שרפה האט פון אים פארטריבן אלע ערגערנישן, וואס קענען קומען נאכדעם ווי די פייער-צינגער וועלן שפיינען צום הימל. עס וועלן אנלויפן די פייערלעשער מיט די לעשיקישקעס. פריילעכע פלוידערזעק וועלן טייטלען אויף אים מיט די פינגער. שכנים וועלן אלארמירן און אן אמבולאנס וועט אים שלעפן אין שטאטישן משוגעים-שפיטאל. דער מעיאָר אליין וועט זארגן, אז דער וואנזיניקער זאל קריגן זיין היילונג...

דאס בילד איז געווען נישט פריילעך, אבער משיאנג איז גרייט געווען איינצושמעלן. פארן אריינגיין אין טרעפ-הויז האט ער געשיקט א בליק הינטערווילעכץ כדי צו זיין אויסגעקויפט ביים געוויסן. דערנאך האט ער מיט א ווייז-פינגער געדריקט אויף א פערלמוטערן קנעפל אין וואנט. אויפן קלונג האט זיך דערהערט דער שווערער גאנג פון דעם דזשעניטאר. ער האט געמאכט א גאנצן שטאק טרעפן, פונעם קעלער ארויף, צו באגעגענען משיאנג.

משיאנג האט געקוקט אויף דעם דזשעניטאר ניקאלאס, א שווערער אנגעקעפטער גריד מיט א סאפעדיק הארץ, און צום הונדערטסטן מאל באשטעטיקט, אז זיין פעטער האט געמאכט א גוטן אויסוואל. ער האט

נישט דערלאזט, אז אַ כינעזער זאל קערן די טרעפּ פון זיין הויז. דער גריך וואָשט געטריי דעם דיל מיט די ווענט. ער מאַנט דיר-הרגעלט ווי אַ שטרענד גער שטייער-קאלעקטאָר, ער שליסט נישט קיין באַקאנטשאַפט מיט שכנים און פּאַלנט אויס באַפעלן ווי אַ תּם.

משיאָנג און איצט נויטיק געווען די געטריישאַפט פון אַ תּם. דעם דזשעניטאַרס איינציקער פעלער איז, וואָס זיין האַרץ קלאַפט צו האַסטיק. פונדעסטוועגן האַט משיאָנג אַרויסגעגראַבלט פון וועסט-טעש' אַ שליסל, וואָס קען עפענען זעכצן פרעמדע טירן פו זעכצן פרעמדע וווינונגען און זיי דערלאָנגט דעם דזשעניטאַר.

— ניק, וועסט עפענען די טיר נומער פערצן און אַרויסטראַגן דאָס מעבל אויף דער גאַס.

ביים דזשעניטאַר האַט דאָס האַרץ האַסטיקער גענומען סאַפען. זיין שעפּסדפנים און געווען פאַרהירושט. אין די אויגן האָבן זיך געצונדן פיערלעך פון לייכטער ווידערשעפּעניקייט.

— די צימערן זיינען פינצטער, משיאָנג, און קיינער איז אין הויז נישטאָ.

— ניק, עס רעדט צו דיר דער אויפזעער פון דעם גרויסן הויז...

— כ'האָב זעכצן יורשים איצט אין הויז, משיאָנג, און אַלע זאָגן, זיי זיינען אויפזעערס.

— ניק, זינט מיין פעטער לי טאה איז אַפגעשטאַרבן און די זין ווילן נישט אויספילן די צוואַה, זיינען נישטאָ קיין זעכצן יורשים.

ניק האַט געהאַרצואַס צוגענומען דעם שליסל. שפּרייזנדיק איבער די טרעפּ אַרויף צום צווייטן שטאַק, האַט ער אַפילו נישט געוואַלט טראַכטן צי ס'זיינען דאָ יורשים איבערן הויז. נאָכן טויט פון אַלמן לי טאה האַט ער פאַרלוירן זיין באַלעבאַס. די זין זיינען פויל און נאַכלעסיק. און משיאָנג באַפעלט ווי אַ באַס און צאָלט ווי אַ באַס.

אויפן אַכצנטן טרעפּ האַט ניקן פאַרפעלט אַטעם. דאָס האַסטיקע האַרץ-סאַפעניש האַט דערמאַנט, אַז עו שלעפּן מעבל דאַרף מען מער ווי איין פאַר הענט. ער האַט אַראַפגעשריגן צו משיאָנג אין טרעפּ-הויז.

— ווער וועט מיר העלפן אַרויסטראַגן דאָס מעבל?

משיאָנג, וואָס האַט זיך געריכט אויף דער פּראַגע, האַט אַרויפגעשיקט

זיין ענטפער איבער צוויי שטאַק טרעפּ.

— ביסט גערעכט, ניק, כ'וועל אַרויפרופן דזשעפּערסאַנען, דעם מאַן

פון דער גאַזאַליון-סטאַנציע.

אַ געגער מיט אַ לאַכעדיק פנים, ווי טאַנטע דזשעמיימא אויף די סאַבוויי-פּלאַקאַטן און מיט פליצעס ווי בעלקעס, האַט באַגענגט דעם דזשעניטאַר אין דער אויפגעשלאַסענער טיר נומער פערצן. ער האַט אַרויסגענומען פון דעם וועסט אַן אויסגעלאַשענעם ציגאַר און אַריינגע-שמעקט צווישן די ליפּן. ער האַט געפרענט:

— משיאנן גייט ארויסווארפן א שכן?

— אלץ וואס כ'ווייס, מען דארף ארויסטראגן די מעכל.

— דער כינעזער טיילט מור־צעטלען ביינאכט — האט דער נעגער זיך צעלאכט מיט קנוילן געלעכטער — און וועמען? אן אייגענעם קוויזן! דערווארט זיך! לי טהאס עלטסטער זון. דער פרינץ פון טשיינאמאן איינס ווערט ארויסגעווארפן פון הויז... זיי וועלן זיך נאך איבערשניידן איינס דאס אנדערע די נארגלען. כ'ווייס נישט וואס דו, ניק, טראכסט וועגן דיין געשטארבענעם באם, אבער מוזט צוגעבן, אז דער אלטער האט געוורטשאפט מיט אן אייזערנער האנט... די זין זיינען געווען פויל, אבער נישט קיין אויסברענגערס, טשיאנגס אומגליק איז, וואס ער פארטראגט נישט קיין לידיקייטערס. די יורשים פארשווערן דאס פארמעגן און פעל־סטריט רעדט, אז משיאנן וויל פארכאפן די ירושה פאר זיך... מען קען טייטשן לי טהאס לעצטן ווילן ווי מען וויל... און א גוטער לאיער קען שמעלן דאס געווען אויף זיין זייט. גלויבסט עס? איך וואלט נישט גע־האט קיין הארץ ארויסצווארפן אן אייגענעם, אפילו ווען ער צאלט נישט... דערצו שלעפט ער נאך מיד אוועק פון גאזאלין־מאנן צו העלפן ארויס שלידערן דאס מעכל. דזשעפערסאן האט ליב צו מאכן אן עקסטרע דאלער. אבער נישט ביי א שמוציקן דזשאב... זע, די ציגאר איז נאך פארלאשן! א שטיקל פיער, ניק?

ניק האט אנגעצונדן א טאשן־לעמפל. א העלער שטראם ליכט איז געשפרונגען פון איין שטיק מעכל אויפן צווייטן און ווי א ווייז־פינגער אנגעוויזן דעם בארעדעוויקן דזשעפערסאן וואס ארויסצוטראגן. דזשע־פערסאן, וואס האט געזוכט א שוועבעלע אין די קעשענעס. האט זיך א ווילע געקווענקלט. כאטש ער האט פיינט געהאט עשירות, האט ער אבער נישט געהאט קיין נייגונג חרוב צו מאכן יענעם אייגנטום. ניק האט נישט געוואלט טראכטן וועגן רעכט און אומרעכט. ער האט נישט גערעכטפער־טיקט און נישט פאררטיילט טשיאנגס האנדלונג. ער האט אנגענומען א שפיגל־שאפע און געווארט דער גאזאלין־מאן זאל צולייגן א האנט. דזשעפערסאן האט ארויסגעשאטן א פאר קנוילן געלעכטער און מיט גע־שיקטיקט א נעם געטאן די שאפע ביים געשניצטן געזימס און זי אנגע־שפארט אויף די אקסלען. ניק האט נאכגעטראגן די הילצערנע פיסלעך. ביידע האבן זיך אראפגעלאזט איבער די טרעפ. פונעם נעגערס געלעכטער האט די שאפע אויף זיינע פלייצעס זיך געטרייסלט און דער דזשעניטאר האט מורא געהאט, ס'זאלן נישט צעבראכן ווערן די פערלמוטערנע ארנא־מענטן אויפן טירל. דער נעגער האט נישט אויפגעהערט צו שיסן מיט קור לות. דאס געלעכטער איז געווארן ספאזמאטיש. די באקנביינער האבן זיך אנגעצויגן ווי פילקעס, די מוסקולן אין האלדז זיינען געווארן אנגעשטייפט. עס האבן אים געווארפן קאנוולסיעס. דאס געלעכטער האט געקלונגען ווי א קייד־הוכט. וואס מען קען נישט אפשטעלן.

אונטן, אויף דער גאס האָט טשיאַנג באַגענונגט ביידע טרעגערס מיט אַן אומצופרידענעם שעפטש. ער האָט איצט ווידער געהאַט מרה־שחורה קנייטשן אויפן שמערן און אנגעוויון ס'אַרט וווּ די שאַפע אַוועקצושטעלן. ער האָט גערעדט מיט אַ געבייזער.

— אַרבעטסט צו לאַנגזאַם, דזשעפּערסאַן. מיט אַזאַ גאַנג וועסטו אַריינאַרבעטן ביז פאַרטאַגס...

ביי דזשעפּערסאַנען האָבן די פּלייצעס זיך געווינגט ווי אַ הוידע. דאָס מויל האָט אַרויסגעשאַטן קנוילן געלעכטער מיט אַ הייזערקלעכן קוויטש. דאָס געלעכטער איז געוואָרן שפּיציקער און ספּאַזמאַטישער און פאַרהילכט דאָס געסל. צווישן איין ספּאַזם און דעם צווייטן האָט ער באַוויון אַפּצור- כאַפּן דעם אַטעם און אַרויסגעזאַגט.

— וואָס איילסטו זיך מיטן מור־צעטל אינמיטן נאַכט? וואָס איילסטו זיך, טשיאַנג?

— ס'איז נישט קיין מור־צעטל. כ'גיי דאָס מעבל פאַרברענען...

דאָס געלעכטער ביים נעגער האָט כּהרף עין זיך אַפּגעטאַן. די ברייטע אויגן ווייסלעך האָבן געגלימערט ווי שטיקלעך גלאַז. ער האָט פּלינק אַוועקגעשטעלט די שאַפע און גענומען אַפּציען.

אויף דזשעפּערסאַנס געלעכטער האָבן דערווייל זיך געעפּנט פענצטער פון דעם שכנותדיקן הויז. די ספּאַזמאַטישע קולות האָבן אַרויסגערופן אַ צעמישעניש. קיינער האָט נישט געווסט צי דאָס זיינען קולות פון פּרייד, צי געשרייען נאָך הילף. אַ זקן, אין אַ הויכער ווייסער מיץ, האָט אַרויסגעשטעקט אַ קאַפּ מיט אַן אויסגעבלעקערצטער צונג. דער בעקער פון אונטערשטן שטאַק איז אַרויסגעקומען אין זיין אויפגעקענעפּלטן קאַפּ-טאַן. פון אַ קעלער אַרויס האָט זיך באַוויון אַ צעיאַכמערטער לאַנדרימאַן מיט אַ הייס פּרעס־אייזן, גרייט צו פאַרטיידיקן זיין געסל פון אַן איבערפאַל. דער גערודער איז געשטיגן. ס'האַט זיך שוין געזען אַן אַנלויפּעניש פון די אַרומיקע געסלעך. און אינמיטן דעם געליאַרעם האָט דער דזשעניטאַר מיט דעם סאַפּענדיקן האַרץ געהאַרכזאַם און געלאָסן אַראַפּגעטראַגן איין שטיק מעבל נאָכן צווייטן.

דאָס באלעבאַטישקייט איז געלעגן גרייט פאַר אַ פּלאַקער. אין גע- ציילטע מינוטן האָט דאָס אייגנטום פון אַ ווידערשפּעניקן יורש געדאַרפט פאַרוואַנדלט. ווערן אין אַש. טשיאַנג איז באַשערט געווען אויסצופירן די שטראַף, אָבער דער אויפגערעגטער כינעזישער אפּטרופּוס האָט איצט גע- פירט אַ העפּטיקן שטרייט מיט זיין געוויסן. וואָס האָט געצענערט אויס- צופאַלן דעם בוכהענדלערס עצה.

IV

צווישן די אָנגעלאפענע געסל־מענטשן האָט זיך געטראָגן אַ וויספּעריי פון מויל צו אויער אַז טשיאַנג נייט נישט בלוין פאַרברענען דעם יורשם מעבל, נאָר ער וועט אויך אונטערצינדן דאָס גאַנצע הייז צו קענען איינקאַסירן דאָס פאַרויכערונגס־געלט. די פאַרהיידושטע צווישן דעם אַנלויפּעניש האָבן אים געהאַלטן פאַר משוגע. די אויפּגערעגטע — פאַר אַ פאַרברעכער.

— ס'איז אַ משוגענער איינפאַל!

— מען דאַרף אים שיסן אין אַ דול־הויז!

— לי טאַה לינגט אין קבר און זיין ירושה גייט אויפן פּלאַקער...

— אויב די יורשים האָבן אַ שטרייט, זאַלן זיי זיך פאַרגלייכן ביים

טיש פון גערעכטיקייט!

— וואָס, עס זיינען שוין נישטאָ קיין ריכטער אין אַונדער שטאַט?

עס האָט זיך דערנענטערט אַ באַבייכלטער כינעזער אין אַ בלויער

גלאַנציקער קימאַנע מיט אויסגעבעטע לעטשלעך אויף די פיס, זיינע אויגן

זיינען געווען פאַרגלויזלט. זיין שמייכל פאַרגליווערט, ווי מען וואָלט אים

נאָר וואָס אַראַפּגענומען פון אַ פאַרצעלייענער וואַזע. ער האָט זיך צוגע-

רוקט מיט דראַבנע טריטעלעך אין פראַנט פון דעם אָנגעשטעלטן מעבל

און אַריבערגעשריגן די היציקע קולות:

— דאָס מעבל איז אַלטע שניצער־אַרבעט. לי טאַה האָט דאָס

אהערגעפירט מיט פּערציק יאָר צוריק פון קאַנטאָן. איז אַלע אַמעריקעס

וועט מען נישט געפינען קיין מייסטער, וואָס זאַל קענען גאַכמאַכן אַזאַ

טיש מיט פליגלען צי אַזאַ שאַפּע מיט געשניצטע געזימסן. נישטאָ קיין

מבינים אויף קאַסטבאַרע גראַויר־אַרבעטן און כ'פאַרשטיי נישט ווי

טשיאַנג לי יאָ, אַליין אַן אַנטי־הענדלער, זאַל האָבן אַ האַרץ צו פאַרניכטן

אַזאַ ווערטפול אייגנטום...

טשיאַנג האָט אויפּגעהויבן די אויגן און באַשטעטיקט, אַז ער איז

אַרומגערינגלט פון די נאַראַנים פון כינעזישן קוואַרטאַל. אַלץ איז גע-

שען ווי ער האָט פאַרויסגעזען. אַלע שונאים זיינע האָבן זיך אָפּגעזוכט.

ער האָט געקענט אָפּצייילן די באַקאַנטע פּנימער. אינעם גלימער פון דער

נאַכט־פינצטערניש איז פון דער אויסדוקטעניש געוואָרן אַן אמתע זע-

אונג. דער פּי־הענדלער האָט געשפּעט מיט אַ טייוואַלניש געלעכטער. דער

באַלעבאַס פון דעם טשאַפּ סוואַירעסטאַראַן האָט באַדויערט וואָס מען גייט

שלעכטס טאָן זיינע בעסטע קונדן און דער אייגנטימער פון דעם לווי־

טשאַפּל איז געווען גרייט אים צו באַוואַרפן מיט זיינע בלומען־טעפּ.

טשיאַנגס גוף, וואָס איז געווען קנאַפּ אין וווקס און ווינציק אין מאַס

האַט איצט געוונען וואָג. אין אַנבליק פונעם אַנלויפּעניש איז די קווענק-

לעניש אַוועק. מיט אַ האנטוויש איבערן פנים האָט ער אָפגעמעקט די מרה שחורה־קנייטשן. פון זיינע שמאַלע פאַסיקלעך אויגן האָבן געשפּריצט פינצטערע פּיערלעך. אין די קליינע פּויסטן אין געווען איינגעקלאַמערט אַ גבורה, גרייט זיך צו דאַנגלען מיט די אָפּשפּעטער, וואָס ווילן שטערן אים אַנצוצינדן די שרפה.

טשיאַנג האָט מיט טענצלדיקע טריט אַרומגעקרייזט די אָנגעוואַרפּענע מעבל, ווי ער וואַלט גענומען דעם לעצטן אינווענטאַר. די שאַפּע מיט די געשניצטע געזומסן, דער טיש מיט די פּליגלעך, די רויטע קאַמאַדע מיט די אויסקריצונגען, די שטולן מיט די גראַווירן, זיינען איצט געלעגן ווי פאַרשפּעטע בעל־חיים, וואָס וואַרטן אויפן צייכן פון הענקער. דער פּישר הענדלער אין ווי אַ טייוול אויסגעוואַקסן און אַוועקגעלייגט אַ וויעכעטש שטרוי איינגעווייקט אין קעראַסין. ביים געהאַרכזאַמען דזשעניטאַר האָט דאָס האַרץ זיך געהויבן ווי אַ בלאַז־פענכער. דער אָנגעלאַפּענער המון אין געווען געשפּאַנט ס'זאָל זיך אָנהויבן דער אַקט פון צעשטערונג. טשיאַנג האָט מיט די שפיץ פינגער געזוכט אין דעם וועסט־טעשעלע זיין זילבער־נעם סיגאַרעטן־צינדער.

פון די אַפּענע פענצטער און טירן, ווי פון ווייטע פאַרפאַלענישן, האָבן צו אים אַריבערגעשריגן שפּאַט־קולות, אַז ער וועט נישט וואַגן. דאָס האָט צערייצט זיין רונז. זיינע נאַזלעכער האָבן געשיפעט, ווי זיי וואַלטן שוין געשלאָנגען די ברעזריחות. פון דעם פּלאַקערנדיקן מעבל, די שמאַלע פאַ־סיקלעך אויגן האָבן נישט אָנגעקוואַלן פון פּרייד. זיי האָבן זיך געדעמפּט אין כמאַרעס טרויער. אין די אויערן האָט ווידער אַמאַל אַריינגעשעפּטשעט דער פאַרגעסענער שפּרוד: „שטאַרבן איז אַן אומעטיקער אַקט, פונקט ווי געבוירן ווערן איז אַ לעכערלעכע דערשיינונג... אויב די שרפה וועט זיין אַן אומעטיקער אַקט — האָט דער שפּרוד ווייטער געשעפּטשעט — וועט טשיאַנג זיין דאָס לעכערלעכסטע באַשעפעניש אויף דער כינעזישער גאַס.“ לעכערלעך צי טויט ערנסט, די באַצייכענונג האָט טשיאַנג נישט געאַרט. וואָס עס האָט יאָ אָפּגעטעמפּט זיין וואַכזאַמקייט אויף אַ וויילע, אין געווען דאָס סירענע־פּיפעניש, וואָס האָט פּלוצים גענומען קוויטשען אין זיינע אויערן. טשיאַנג האָט געדרייט מיטן קאַפּ אין אַלע זייטן. פון וואַנען קומט דאָס פּיפעניש? די סירענע־גוואַלדן, וואָס האָבן זיך גער האַלטן אין איין דערנענטערן, זיינען געוואָרן שפּיציקער און קוויטשענ־דיקער, באַגלייט פון צעצויגענע האַמער־קלעפּ.

ביז טשיאַנג האָט זיך אַרומגעזען, אַז דאָס גערויש דערנענטערט זיך פון טשעמאַה־סקווער, האָבן אַלע פאַרדאַכטן זיך שוין באַשטעטיקט. די נאַראַנים פון כינעזישן קוואַרטאַל זיינען געווען פּלינקער. אַ לץ האָט אַלאַמירט די פּיערלעשער נאָד איידער די שרפה האָט אויסגעבראַכן. דער פּיערלעשער־וואַגן האָט זיך אָפּגעשטעלט, ווי אַן אָפּגעשליפּער גער אַרקעסטער פון טראַמפּייטערס. די רויטע ליכט־סיגנאַלן האָבן גער

בלינקט. די מעשענע רערן האָבן ווי שפּיגלען אַרײַנגעכאַפט די פּנימער פּוּר-
נעם אַנגעלעאַפּענעם המון. פּײַערלעשער מיט העק, ווי פּלינקע גזלנים, זײַנען
בהלחדיק געשפּרונגען אין אַלע פּיר זײַטן.

טשיאַנג האָט נישט געהערט דאָס אויסגעבראַכענע געלעכטער פּונעם
המון. ער האָט נישט געזען ווי מען לאָזט אַראָפּ די לעש־קישקעס. אין זײַ-
נע אויערן האָט גערוישט דאָס פּײַפּעריי פּון אַ צווייטן אַנלויפּנדיקן וואַגן,
ווי שאַקאַלן וואַלטן געוואַיעט. ער האָט נישט באַוווּזן אַנצושפּיצן דאָס
געהער צו דערגײן פּון וועלכער ריכטונג דאָס נייע פּײַפּעריי קומט, ווי אַ
וויסער אַמבולאַנס האָט זיך האַסטיק אָפּגעשטעלט, אַ וויסע קראַנקן-
שוועסטער איז אַרויסגעשפּרונגען. צענדליקער פּינגער, צעשפּרייטע, קנאַ-
כיקע האָבן אויף אים געטייטלט. אַ מאַן אין וויסן, מיט אַ צוואַנג־העמדל,
וואָס מען וואַרפט אַרויף אויף משוגעים, האָט מיט באַלאַנסירנדיקע טריט
— ווי אַ דראַט־גײער — זיך דערנענטערט צו אים.

דער באַבייכלטער כינעזער אין דער בלויער, גלאַנציקער קימאַנע האָט
ווידערצומאַל זיך גערוקט צו אים מיט דראַבנע טריטעלעך. זײַנע אויגן
זײַנען געווען פּאַרנלייזט. זײַן שמייכל — פּאַרגליווערט, ווען די ליפּן
האַבן אומעטיק געשעפּטשעט:

— וואָס גײסטו טאָן, טשיאַנג? די וועלט ווייסט, אַז כינעזער זײַנען
געלאַסענע מענטשן. זײ טשעפען נישט קײן דורכגײער און שמעלן נישט
אַפּ קײן פּאַליסמאַן. זײ פּרעגן נישט דעם קאַנדוקטאָר אין סאַבוויי וווּ
זו פּאַרו, נאָר טראַגן אין די קעשענעס אײַגענע מאַפעס... און דאָ גײסטו
אונטערצינדן אַ פּלאַקער? מ'וועט דאָר מײַנען, אַז כינעזער מאַכן חרוב
שטעט, אַז אונדזער קוואַרטאַל קערט זיך אום צו די טעג פון די טאַנג-
שלאַכטן...

טשיאַנג איז געווען פּאַרבּלענדעט פון וויסקייט. איבער זײַן שמערן
האַבן זיך געגאַסן אַנגסטן. אין דער פּינצטערניש פון געסל האָבן די ווײ-
כע פּלעקן געשראַקן ווי פּליגל פון רויב־פּײַגל. ער האָט זיך גערוקט אויף
צוריק. אין דער רגע פון פּאַרלױרנדיקייט האָט ער געהאַט גענוג צײַט צו
באַשטעטיקן, אַז באַן האַנג, דער פּלױדערזאַק פון כינעזישן קוואַרטאַל איז
פּריער געווען גערעכט שפּיל איז אַ טונגנד און דער אַנלויף האָט דאָס
שפּיל גלענצנדיק אויסגעשפּילט. מען האָט אַרויסגערופּן די פּײַערלעשער.
מען האָט אַנגערייצט אויף אים די משוגעים־כאַפּערס און ער ווערט איצט
געשטויסן הינטערווײלעכץ ווי אין אַ מױז־לאַד...

טשיאַנג האָט געקוקט אַרום זיך מיט אויסגעוועפּטן גערולד. די צוריק-
געוונענע רואיקייט, וואָס האָט אים געוואַלט אַרויסנעמען פון דער פּאַר-
שעמטקײט, האָט אים געמונטערט, געיאַגט צו באַשליסן, אַז סײַ ער, סײַ
דער אַנלויף — צוויי שונאים — ווערן געטריבן פון איין און דער-
זעלבער בײַזער שטױס־קראַפט צו צעשטערן. ער, טשיאַנג, וויל אום

נקמה פארברענען דאס מעכל און דער אנלויה וויל צעשטערן זיין לוסט נאך נקמה. אבער צווישן צוויי צעשמערער קען געווינען בלויז איינער, דער צוואה-אויספאלגער, וואס איז גערעכט ווי א שופט.

משיאנג האט געזוכט אן אויסוועג פון דער קלעם און זיך דערזען איינגעקנוילט. ס'האט זיך מער נישט ארויסגעזען ניש, דער געהארקזאמער דזשעניטאר. ס'איז אויסגערונען דזשעפערסאן, דער לאכעדיקער נעגער פון דער גאזאלינסטאנציע. פון צווישן דער מענגע קעפ האט פלוצים זיך ארויסגערוקט א שאטנדיקע געשמאלט, וואס האט זיך געטראגן צו אים מיט געלאסענע, וויגנדיקע טריט. אין קורצן גאנג האט די געשמאלט אנגעטאן בלוט און פלייש און זיך פארוואנדלט אין אן אויסגערונדיקטער, פעטלעך כער פיגור. אין דעם טונקעלן גלימער האט משיאנג נישט געדארפט איינ-בויערן די אויגן צו דערקענען דעם פרעמדן. עס איז געווען באז-האנג, דער פלוידערוואק פון קווארטאל.

משיאנג האט אים געשמאכן מיט די אויגן און געוואלט פעסטשמעלן וועמען אט דער-פארנעכער האט געהאלפן אלארמירן — די פייערלעשער? צי די משוגעים-כאפערס?

זיין געשמעל איז געווען פונקט ווי בייטאג אויסגעפעסלט. זיין פנים זאט. טארבעלעך אונטער די אויגן, קישעלעך ארום די באקן און פאלדן אונטער דער נאמבע. ער האט זיך צוגעבויגן צו משיאנג. דערנאך ווייך אנגענומען זיין ארעם און אים צוגעפריט א שריט נענטער צום אמבולאנס. פון זיינע אנגעבלאזענע ליפן האבן זיך אראפגעקייקלט ווערטער גלעקל-דיקע:

— אונדזער קווארטאל איז א קנויל מיט פרידלעכע געסלעך, משיאנג. אונדזערע מענטשן גייען געלאסן... אפילו די אויטאמאבילן ציען זיך ווי שליטנס אויפן שניי. און דו ווילסט אריינטראגן א קעזל? די פייערלעשער האט מען נישט געדארפט, אבער דער אמבולאנס האט געפונען זיין פא-ציענט...

באן האנג האט שטארקער געצויגן משיאנג פארן ארעם, טיפער אריינגעקוקט אים אין די אויגן און די רייד זיינען איבערגעגאנגען אין א שטילן, צעצויגענעם וויספער:

— דו נויטיקסט זיך אין רו, משיאנג... עס פעלט דיר געלאנסקייט. א כינעזער ווערט באמת אלט, ווען ער פארטראגט נישט קיין ווידערשפענר-קע קרובים און ער באראט זיך צו גיד... דער אמבולאנס איז דער וואגן פון רו און רו ווארעמט ווי אן אויסגעבעט געלעגער — — —

באן האנגס שטיל פליסטערן האט אריינגעפילדערט אין משיאנגס אויערן ווי א ווייטער פארטויבנדיקער גערויש. דאס גערויש האט אים אויסגעטאן פון ווידערשטאנד און אים צוגעשטופט צום ערשטן טרעפל פון אמבולאנס. אויפן צווייטן טרעפל איז ער געווארן אנמעכטיק און זיך

דערשפירט איינגעקלאמערט אין די פעסטע אַרעמס פונעם שטרענגן מאן
מיטן צוואַנגהעמדל. ביידע טירלעך זיינען געשטאַנען אויפגעפראַלטע, ווי
די טויערן, וואָס פירן צו רן.

נירײַאָר, 1947

די דערציילונגען אינעם איצטיקן בוך זיינען פריער
געווען געדרוקט:

- דער דאָקטאָר פון וויליאַמסבורג — אין „עפאָכע“ (ניו יאָרק)
די 24 שעה פון אויגוסט גיינער — אין „צוקונפט“ (ניו יאָרק)
(געוונען ליטעראַרישע קאָנקורס-פרעמיע אין 1945)
- די שטאַט פון צאָרן — (א. נ. קינס חוב) אין „יידישע קולטור“
(ניו יאָרק)
- לינקאַלנס ביינער — אין „מאַרגן-זשורנאַל“ (ניו יאָרק)
אַ ווונדערפאַל — אין „מאַרגן-זשורנאַל“ (ניו-יאָרק)
- די געשיכטע פון אַ האַר-פאַרוק — אין „יידישן קעמפער“ (ניו יאָרק)
- אויף מאלבערייסטריט — אין „מאַרגן זשורנאַל“, (ניו יאָרק)
- דער טעפיד פון מזלות — אין מאַרגן-זשורנאַל, (ניו יאָרק)
- זעכצן יורשים — אין „צוקונפט“ (ניו יאָרק)

ביו איצט דערשינענע ביכער פון שמואל איזבאן

- מאָסן (ראַמאָן) קלעצקיין-פּאַרלאַג, ווילנע, 1929
- נאַכן שמורעם (דערציילונגען) פאַרלאַג „נייע קולטור“, וואַרשע, 1929
- קווער 1914-1918 (ראַמאָן), קלעצקיין-פּאַרלאַג, ווילנע, 1933
- אויף רושטאַוואַניעס (דערציילונגען), פאַרלאַג „ליטעראַרישע בלע-טער“, וואַרשע, 1936
- צווישן הונדערט טויערן (דערציילונגען) ניו-יאָרק 1942, הויפּט-פאַרקויף: ש. מ. שקלאַרסקי
- בבית הדין (דערציילונגען, העברעיש), „ספרון“, תל אביב, 1947
- אומלעגאַלע יידן שפּאַלמן ימ'ען (די געשיכטע פון די מעפּילים-שיפּן), ביכער סעריע „דאָס פּוילישע יידנטום“, בוענאַס-אַיי-רעס, 1948
- פּאַמיליע קאַרפּ (אַרץ ישראל-ראַמאָן, 2 בענדער), ביכער-סעריע „דאָס פּוילישע יידנטום“, בוענאַס איירעס, 1949. (געוואָונען דעם ליטעראַטור-פּרייז פאַר 1950 פון צבי קעסעל-פּאַנד).
- דער ראַמאָן דערשיינט אין העברעיש אין פאַרלאַג „מסדה“, תל-אביב, ישראל, א. נ. „אַנשי בית קאַרפּ“
- די שטאַט פון צאָרן (דערציילונגען), פאַרלאַג „זריעה“, מאַנטעוויו-דעאַ, אורוגוויי, 1955.

עס ווערט געגרייט צום דרוק:

די שפּעטע יורשים (ראַמאָן פון אַמעריקאַנער יידישן לעבן)

ESTE LIBRO FUE TERMINADO EL PRIMERO DE MARZO DE MIL NOVECIENTOS CINCUENTA Y CINCO EN LA EDITORA GAMA DE MIGUEL ROSENBERG, CALLE TACUAREMBO, MIL OCHOCIENTOS SESENTA Y UNO, EN LA CIUDAD DE MONTEVIDEO, REP. O. DEL URUGUAY